

Kálvinctsillag

A MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ LAPJA

2010. REFORMÁCIÓ HAVA

Szószerk » Az olvasó köszöntése » Május 22. után... » Lélektől lélekig » Hitsorsosaink »
Életképek a részegyházak szolgálatából » Értéktörzők » Egyház és társadalom » Oktatás és nevelés » Ifjúság »
Reformátori örökségünk » Egyházzene » Határtalan szeretet » Egyházépítés

Kálvinctsillag

A Magyar Református Egyház lapja

Kiadó: Magyarországi Református Egyház

Felélős szerkesztő: Fekete Károly

Szerkesztőbizottság: Czanik András (MRE), Dienes Dénes (Tiszáninnen), Dobos Zita (Tiszántúl), Fábián Tibor (Királyhágó-mellék), Halász Sámuel (Délvidék), A. Kis

Béla (Felvidék), Köntös László (Dunántúl), Pete Violetta (Dunamellék), Rácsok András (Tiszáninnen), Regéczy Nagy Enikő (Dunamellék), Somogyi Botond (Erdély), Taracközi Ferenc (Kárpátalja)

Olvasószerkesztő: Bagdán Zsuzsanna

Lapterv/tördelés: Rezessy Szabolcs

Grafika: Mikáczó Kamilla

Címlap: A Budapest-Kálvin téri Egyház-község Kálvin terme lépcsőházának üvegablaka, Róth Miksa, 1934, Kalocsai Richárd fotója

Fotók: Barcza János, Berényi György, ifj. Derencsényi István, Hapák József, Kalocsai Richárd, Maksay Ádám, Nagy Gábor, Pap Zoltán, Winter Erzsébet és még sokan mások

Nyomdai előállítás: Alföldi Nyomda Zrt.

Elnök-vezérigazgató: György Géza

ISSN 2062-0624

Szerkesztőség: 1146 Budapest, Abonyi u. 21.
e-mail: kalvincsillag@reformatus.hu
www.majus22.hu

SZÓSZÉK

- 4 » **A lekötelező szeretet** (Kozma Zsolt)

AZ OLVASÓ KÖSZÖNTÉSE

- 5 » **Egység-jelként bocsátjuk útjára a Kálvincsillagot** (Fekete Károly)

MÁJUS 22. UTÁN...

- 6 » **„A rideg paragrafusok közös lelki házzá épülnek”** (Czanik András)

LÉLEKTŐL LÉLEKIG

- 12 » **Az odatartozás vágya** (Bodó Sára)
 13 » **Az örök Isten mandátumával** (Koncsol László)
 15 » **A debreceni líciumfa legendája** (Győri L. János)

HITSORSOSAINK

- 18 » **„Az Úr az én kösziklám!” – Gulácsy Lajos példamutatása** (Marton Erzsébet)
 20 » **Őrálló presbiter: Kovács Zoltán egyházkerületi főgondnok, polgármester** (Balázsné Kiss Csilla)
 22 » **Egy közülünk – a tákosi Erzsike néni** (Dobos Zita)
 24 » **Egy reformátussá lett élet alakulása** (B. Kovács István)

ÉLETKÉPEK A RÉSZEGYHÁZAK SZOLGÁLATÁBÓL

- 26 » **Az Amerikai Magyar Református Egyház elnökségi köszöntője**
 27 » **Nyolcvanöt éves az Amerikai Magyar Református Egyház** (Szabó Sándor)
 28 » **Magyar iskola a tengeren túl** (Kocsisné Asztalos Anikó)
 29 » **Krisztus vándorai** (Kocsis Attila)
 30 » **A Dunamelléki Református Egyházkerület elnökségi köszöntője**
 30 » **Variációk a misszióra** (Pete Violetta)
 36 » **A Dunántúli Református Egyházkerület elnökségi köszöntője**
 36 » **Gyülekezetek a Vázsonyi- és a Pécselyi-medencében** (Sipos Csörsz Csanád)
 38 » **Egymásrautaltság Tatabányán** (Hamar László-Szilágyi Sándor)
 40 » **Az Erdélyi Református Egyházkerület elnökségi köszöntője**
 40 » **Ötvenéves a Kolozsvár-Kerekdombi Református Egyházköztség** (Tulogdi János)
 42 » **Istennek tetsző áldozat Mezőerkeden** (Somogyi Botond)
 44 » **A Kárpátaljai Református Egyház elnökségi köszöntője**
 44 » **Dercen népe példát mutat** (Marton Erzsébet)
 48 » **Templom, magyar istentisztelet – a megmaradás záloga** (Soós Katalin)
 50 » **A Királyhágómelléki Református Egyházkerület elnökségi köszöntője**
 50 » **Cigánymisszió a Királyhágómelléken** (Fábián Tibor)
 52 » **A Szilágyság központjának reformátussága Zilahon** (Püsök Sándor Csaba)
 54 » **A Szerbiai Református Keresztyén Egyház elnökségi köszöntője**
 54 » **Torontálvásárhely** (Gyenge Károly)
 54 » **A reformáció „teret nyert” Szabadkán** (S. Réti Katalin)
 56 » **A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház elnökségi köszöntője**
 56 » **A lelki építkezés a legfontosabb Kamocsán** (Iski Ibolya)
 58 » **A Szlovéniai Református Keresztyén Egyház elnökségi köszöntője**
 58 » **Múltunk, jelenünk és jövőnk Szlovéniában** (Bódis Tamás)
 60 » **A Tiszánineni Református Egyházkerület elnökségi köszöntője**
 60 » **Felsőtárkány** (Kádár Zsolt)
 63 » **A Károlyi Gáspár Napok üzenete** (Sipos-Vízaknai Gergely)
 64 » **A Tiszántúli Református Egyházkerület elnökségi köszöntője**
 64 » **A magyar reformátusság emlékműve Fehérgyarmaton** (Némedi Gusztáv)
 67 » **Ismét bővült Berekfürdőn a Megbékélés Háza**
 68 » **Templom és gyülekezet együtt épült Szarvason** (Pentaller Attila)

6

15

18

58

70

82

88

98

ÉRTÉKŐRZŐK

- 70 » [Református egyházművészet – múltunk kincsestára](#) (P. Szalay Emőke)
- 74 » [Magyarországi Kálvin-kiállítások 2009-ben](#)
- 76 » [Örökségvédelem a Királyhágómelléken](#) (Emődi Tamás)
- 79 » [Állandó egyháztörténeti kiállítás Rimaszombatban](#) (B. Kovács István)

EGYHÁZ ÉS TÁRSADALOM

- 82 » [Tisztelt magyar reformátusok szerte a világban!](#) (Orbán Viktor)
- 83 » [Egyház és nemzet](#) (Fekete Károly)
- 84 » [Nemzet és egyház](#) (Tőkéczi László)

OKTATÁS ÉS NEVELÉS

- 86 » [A „dunántúliság” és a Pápai Református Kollégium](#) (Köntös László)
- 88 » [Négyszázötven éves a miskolci Lévy József Református Gimnázium](#) (Ábrám Tibor)
- 89 » [A Kárpát-Medencei Magyar Református Középiskolák XV. Találkozójának zárónyilatkozata](#)
- 90 » [Új református szakok – Debrecen, Komárom, Sárospatak](#)
- 91 » [A pap is ember](#) (Hover Zsolt)
- 93 » [Magyar egyetem a Partiumban](#) (Tolnay István)
- 94 » [Századokon átívelő szellemiség Debrecenben](#) (Dobos Zita)
- 95 » [Testvéróvodai kapcsolat](#) (Feketéné Kavisánszki Györgyi)

IFJÚSÁG

- 96 » [Zenei talentumok sáfárai](#) (Fábián Tibor)
- 98 » [Ágoston Sándor Alapítvány – a szórványmagyarságért](#) (Horváth Ákos)
- 100 » [Gyermekmisszió Délvidéken](#) (Halász Renáta)
- 101 » [Pacséri Csemete játszóház](#) (Czérna Orsolya)

102

107

120

112

125

REFORMÁTORI ÖRÖKSÉGÜNK

- 102 » Háromszázötven éve hunyt el Lorántffy Zsuzsanna (Virágh Sándor)
- 104 » Harsányi Móricz István (Misák Marianna)
- 105 » Gachal János – a mártír püspök (Gyenge Károly)

EGYHÁZZENE

- 107 » Kórusutak a református zenei anyanyelv terjesztéséért (Berkesi Sándor)
- 110 » Újjászületett a sárospataki Mooser-orgona (Fekete Károly)
- 111 » Új zeneművek a Kálvin-évfordulóra (Bódiss Tamás)

HATÁRTALAN SZERETET

- 112 » Egységünk felelőssége! (Fodor Gusztáv)
- 114 » Ne csak szóval szeressünk! (Csűry István)
- 114 » Intézményes szeretetszolgálat a Dunántúlon – Kehidakustány (Bellai Zoltán)
- 116 » Tízéves a bágyoni Irgalmasság Háza (Sógor Árpád)
- 117 » Lelkészek a gáton (Rácsok András összeállítása)

EGYHÁZÉPÍTÉS

- 120 » Egyesülő nagygyűlés Grand Rapids-ben – Határokat átlépő egység (Ódor Balázs)
- 122 » Belmisszió (Jenei Tamás)
- 123 » Rólunk és nekünk szól – Ötéves az Európa Rádió (Sike Gábor-Rácsok András)
- 125 » REND 2010 – Pápa (Tóth Tamara)
- 127 » Határmenti lelkeszi találkozók (Derencsényi István)
- 128 » Nőszövetség a Kárpát-medencében – interjú Szécsi Andrásnéval (Dobos Zita)
- 130 » Szószékcseré
- 131 » Hogy eggyé legyenek (Pap Géza)
- 133 » Kettészakított egyházmegyék – Gömör és Szatmár (Kiss Sándor)
- 136 » A magyar reformátusság a Kárpát-medencében 2010-ben

SZÓSZÉK

„...a te igéd igazság.”

(Jn 17,17b)

„Szeretteim, szeressük egymást; mert a szeretet Istentől van, és aki szeret, az Istentől született, és ismeri Istent; aki pedig nem szeret, az nem ismerte meg az Istent; mert Isten szeretet. Abban nyilvánul meg Isten hozzánk való szeretete, hogy egyszülött Fiát küldte el Isten a világba, hogy éljünk őáltala. (...) Szeretteim, ha így szeretett minket Isten, akkor mi is tartozunk azzal, hogy szeressük egymást. Istent soha senki sem látta: ha szeretjük egymást, Isten lakik bennünk, és az ő szeretete lett teljessé bennünk. (...) Abból tudjuk, hogy benne maradunk, és ő mi bennünk, hogy a maga Lelkéből adott nekünk. ... Ha valaki vallja, hogy Jézus Isten Fia, abban Isten marad, ő pedig Istenben; és mi ismerjük és hisszük azt a szeretetet, amellyel Isten szeret minket. Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten is őbenne.” (1Jn 4,7–16)

A lekötelező szeretet

Gyermekkorára emlékezve, már felnőttként mondta valaki az édesapjának: lehet, hogy szeretted, de sohasem mondtad, s ez nagyon hiányzott nekem. Nemegyszer a lelkipásztorok szemére vetik, hogy szinte másról sem beszélnek, mint a szeretetről. János apostol pedig itt éppen ezt teszi: címzettjeinek a legnagyobbról (1Kor 13,13), a szeretetről beszél.

Abból indul ki, és oda érkezik meg, hogy kimondja azt, amit mondani lehet: Isten szeretet (1Jn 4,8.16). Azt szoktuk mondani, hogy az igazi szeretet tettekben mutatkozik meg, s ez így is van. De Isten legnagyobb tette – hogy egyszülött Fiát küldte a világra – egy belső indíttatásból, együttérzésből fakad. Mindkét szövetségben olvasunk arról, hogy Isten szíve megindult az elveszett ember, a bamba és bűnbe jutott népe iránt.

Tudták, nem tudták, nekünk hinnie kell, hogy Isten ebből az érzésből adott azoknak, akik szivattyúkkal, kapákkal, bútorokkal, ruhákkal, élelemmel felszerelve érkeztek testvéreikhez, hogy azok telkén apadjon a pusztító ár, és lelkükön a holnap gondja. Ők megértették, hogy a testvér (4,20–21) akkor is nagyon közel kerülhet hozzájuk, ha több száz kilométer távolságra laknak egymástól. Érezték az egymás (4,7.11.12) iránti felelősséget, noha ismeretlenek felé kellett kinyújtaniuk segítő kezüket. Ez felülírt minden felekezetieskedést, s most, a reformációra emlékezve tudjuk, hogy mások is így fognak gondolkodni erről a jövőben is.

Isten úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát, Jézus Krisztust adta ér-

te (Jn 3,16). Ő a megtestesült szeretet. Talán különösen hangzik, hogy nekünk szeretnünk kell egymást (1Jn 4,11), különösnek tűnik több helyen a parancs: szeressetek! Lehet előírni, kötelezővé tenni a szeretetet? Bizonyára nem, ha kötelességnek érzem. De akkor igen, ha lekötelezve érzem magamat.

Manapság sokat beszélnek arról, hogy a bankok hogyan járnak el ügyfeleikkel, s sokunknak bizony nincs jó tapasztalata ezzel kapcsolatban. Istennél azonban a szeretetnek olyan tőkéje van, amelyből ő bőkezűen adott, amikor Fiával ajándékozott meg minket, s ebből a kiapadhatatlan létéből kamatokat kapunk, mégpedig azért, hogy ezekkel embertársainknak szolgáljunk. A bankok nemegyszer csődöt mondanak, Isten szeretete azonban állandó forrás.

Egy régen látott film zárójelenete jut eszembe. A nagyváros utcáján a véresre vert ökölvívó zuhogó esőben, célját veszítve támoled. Elérkezik otthonához, felnéz a sokemeletes tömbház valamelyik lakására, ahol tudja, hogy anyja vár rá, s megszólal: „Valaki ott fenn szeret.” Mint megváltottak ebbe a felső szeretetbe kerültünk be. János apostol figyelmezteti a gyülekezetet, hogy maradjon meg Isten szeretetében. A házastársak életét végigkíséri a kérdés, vajon meg tudnak-e maradni egymás szeretetében. Ha kiesünk Isten szeretetéből, van visszatérés, mert ő mindig hazavár, ő ott fenn mindig szeret, s a megtestesült szeretetet ide a földre küldte, szívünkbe ültette, hogy az soha el ne fogyjon, soha el ne múljon (1Kor 13,8). «

KOZMA ZSOLT

Egység-jelként bocsátjuk útjára a Kálvincsillagot

Áldás békességre! Békességre Istentől!

A Magyar Református Egyház egységének kimondása nagy jelentőségű, jelképes cselekedet volt 2009. május 22-én Debrecenben. Erőteljes életképek és motívumok maradtak meg sokunkban. Maréknyi föld, dús lombkoronájú, erős gyökerű, kapaszkodó fa, nyilatkozat egymásért, minden világtáj magyar reformátusait magába ölelő egységesítő menet, felszabadult éneklés, a főteret és a szívünket betöltő úrvacsorai közösség. Ó, mióta vártunk erre! S mióta munkálkodott Isten sok-sok stáción át bennünk és közöttünk, hogy szinte idegszálanként és inanként keltse életre bennünk a reményt: „*Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk?*” (Róm 8,31)

Életre kelésünkhöz felhasznált egyéni barátságokat és testvérgyülekezeti kapcsolatokat, váratlanul légiesített határokat és kudarcos népszavazást, történelmet és hitvallásos összetartozást. Elvett és adott, szomorított és biztatott, csontszárazzá engedett lenni és vágyakozást lobbantott. Kegyetlenséget és lelketlenséget kellett megérnünk, hogy kegyelemre vágyjunk és Lélek-jelenlétéért fohászkodjunk. Megkaptuk a Lélek áldását, mert megvallottuk: Krisztus a jövő, együtt követjük Őt!

Napról napra tanuljuk az egységet és időről időre vizsgálunk is az egységből. Nem könnyű életformává tenni azt, hogy döntéseinknél magától értetődő szempont legyen minden részegyház helyzete, lelkiisége, növekedése, érdeke. Bizony több megfontolást, mérlegelést, tapintatot igényelnek a döntéseink, ezért tovább akarjuk erősíteni és fejleszteni az egységet, és ezt egyre egyértelműbben

kívánjuk jelezni is. Ilyen egység-jelként bocsátjuk útjára a Kálvincsillagot, hogy bejárja a Kárpát-medence tájait, református közösségeit, családi hajlékait és serkentse köreinkben az összetartozás tudatát.

A Generális Konvent elnökségének kezdeményezésére és megbízásából, a Kárpát-medencei kommunikációs szakmai tanácskozásokon érelve, az egyházkerületi sajtóreferensek és az egyházkerületi lapszerkesztők, tördelőszerkesztő, korrektor és grafikus hathatós csapatmunkájával, szép összhangban végeztük a lap összeállítását. Hálával gondolunk arra, hogy nem előzmények nélküli az igyekezetünk, mert évtizedek előmunkálatai, kezdeményezései, lapindító fáradozásai biztattak bennünket. A nagy ívű álmodásuktól jutottunk el a most olvasható magazinig.

Szerkesztés közben döbrentünk rá, hogy mennyi mindenünk van, s mennyi mindenről kellene még tudatnunk egymást. A bőség zavarának és a mértéktartás kényszerűségének feszültségét a folytatás reménysége oldja bennünk... Így is sokan, sokféle és változatos stílusban vonultatják fel egyházi vidékeink szóhasználatát, nyelvi ízeit, amit tiszteletben tartottunk a szerkesztés közben.

Arra törekedtünk, hogy a rovatok írásai a maguk műfaji sokszínűségében hozzanak közelebb emberi sorsokat, gyülekezeti tényeket, jelenítsék meg egyházunk lelki-szellemi és tárgyi művészeti örökségét, mutassák be a kölcsönös teherhordozás áldásait, az egység korábbi és mai bizonyosságait és tisztogatva táplálják önazonosságunk forrásait.

Az útjára bocsátott lap az útkeresés jegyeit viseli még magán és próbaszámként lép most a nyilvánosság elé. Ezért is különösen várjuk Olvasóink visszajelzéseit és észrevételeit szerkesztőségünk postai és elektronikus címén. Kívánjuk, hogy minden kedves Olvasónk számára legyen egységünk jele a Kálvincsillag, a Magyar Református Egyház lapja, amely az egymást számon tartó, a másikat kereső, a közösséget munkáló és a teljességre juttató szeretet megvalósulásáért született. «

FEKETE KÁROLY | FŐSZERKESZTŐ

MÁJUS 22. UTÁN...

„Mert ahol ketten vagy hárman
egybegyűlnek az én nevemben,
ott vagyok közöttük!”
(Mt 18,20)

„A rideg paragrafusok közös lelki házzá épülnek”

„KRISZTUS A JÖVŐ, EGYÜTT KÖVETJÜK ÓT! – MA IS EZ A FŐ ÜZENETE A KÁRPÁT-MEDENCEI REFORMÁTUS EGYHÁZAK ÖSSZETARTOZÁSÁNAK. 2009 ÓTA MÁJUS 22. A REFORMÁTUS EGYSÉG NAPJA. EZEN A NAPON HIRDETTÜK KI EGY ÉVVEL EZEDELŐTT A MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ MEGALKULÁSÁT A DEBRECENI REFORMÁTUS NAGYTEMPLOM ELŐTT. A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN ÉS A VILÁGSZERTE SZÉTSZÓRTSÁGBAN ÉLŐ MAGYAR REFORMÁTUSSÁG SZÁMÁRA EZ AZ ÉVFORDULÓ MINDENKOR A HÁLAADÁS ÜNNEPE LESZ” – FOGALMAZOTT A GENERÁLIS KONVENT ELNÖKSÉGÉNEK MÁJUS 22. ELSŐ ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL KIADOTT KÖRLEVELE.

A debreceni Nagytemplomban 2009. május 22-én tizenegy óra után néhány perccel ellenszavazat és tartózkodás nélkül fogadta el az Alkotmányozó Zsinat a Magyar Református Egyház alkotmányát. A döntéssel a Kárpát-medencei magyar református részegyházak alkotmányjogi egységét mondták ki. Az alkotmányt a hazai református egyházkerületek, az erdélyi, a királyhágómelléki, délvidéki és kárpátaljai magyar református részegyházak képviselői látták el kézjegyükkel. Az ülésen csatlakozott továbbá az Amerikai Magyar Református Egyház is. A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház ugyan nem írta alá az alkotmányt, de képviselői jelen voltak és nyilvánították együttműködési szándékukat.

ÖRÖMÜNNEP DEBRECENBEN

„A magyar igazolvány bevezetése óta nem történt hasonló horderejű pozitív lépés” – írta köszöntő levelében Sólyom László köztársasági elnök. Mint fogalmazott: „az egység, amelyért ma a magyar reformátusság hálát ad, azonban egyszersmind a magyar nemzet egységét erősíti. Ezért nemcsak a protestánsok ügye, nem is csak a vallásos embereké, hanem mindnyájunkat, minden magyart érint, és megerősítésünkre szolgál.”

„Ennek az egységnek, együvé tartozásnak a deklarálására 2009 valamiképpen predestinált esztendő” – mutatott rá Bölcskei Gusztáv püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkes elnöke egy korábbi írásában. „Nem azért, mert Kálvin születésének 500. évfordulója, hanem azért, mert annak a Kálvinnak az örökségére emlékezünk, akinek hihetetlenül fontos volt az egyház egysége, aki hitt abban, hogy a mindenféle zűrzavar vagy szétszakítottság ellenére létezik egy egységes egyház” – hangsúlyozta a püspök.

A reformátusság hálaadó ünnepére 110 delegátus és közel 15 ezer résztvevő érkezett Debrecenbe, köztük ezek a határon túlról. Több mint százötven újságíró akkreditáltatta magát. A helyszínről élőben közvetített a Duna Televízió, az MTV és a Kossuth Rádió. Az eseményen több mint ötszáz önkéntes segített a program lebonyolításában. Hat programhelyszínen közel hatvan produkcióval mutatkoztak be az egyházkerületek. A Kossuth téren felállított több mint száz sátorban református oktatási és szeretetszolgálati intézményeink, missziói szervezeteink, sajtónk, kiadóink szolgálatával ismerkedhettek meg az érdeklődők.

A CSÖNDES ÉPÍTKEZÉS IDEJE

„Az elmúlt egy esztendő a csöndes építkezés, megerősödés időszaka volt. Tudomásunk van arról, hogy további testvérkapcsolatok születtek a Kárpát-medencén belül, de azon túl

AZ ALKOTMÁNYOZÓ ZSINAT ÜZENETE

Isten iránti hálával adjuk hírül, hogy ma, 2009. május 22-én, 11 órakor a magyarországi, kárpátaljai, délvidéki, erdélyi és partiumi részegyházak aláírták a Magyar Református Egyház Alkotmányát. Ezzel a lépéssel, közel 20 évi fáradozás után, mi, magyar reformátusok évszázados közösségünket ebben a formában juttatjuk kifejezésre. A magyar reformátusság a reformáció évszázadától megtartotta lelki, szellemi egységét. Összetartozásunkat még történelmi viszonytárságok és politikai szándékok sem tudták kikezdeni, így a trianoni döntés és a 2004. december 5-i népszavazás sem tudta szétzilálni közösségünket. Ezt a közösségünket kifejezi az is, hogy ma együtt ünnepelünk azokkal is, akik már kifejezték csatlakozási szándékukat vagy még ezt idáig nem tudták megtenni.

Ma ezzel a közös alkotmánnyal is kifejezzük és megszilárdítjuk egységünket. Alkotmányunk szerint: – Egyházunk tagja minden keresztyén, aki a magyar református egyházhoz tartozónak vallja magát, éljen bárhol a világban, és legyen magyar vagy más anyanyelvű. – Egyházunk a csatlakozó részegyházak zsinati közössége, amely törvényt alkot és megnyilatkozik mindazokban a kérdésekben, melyekre a részegyházak legmagasabb szintű testületei felhatalmazzák. – Egyházunk alkotmánya biztosítja és szabályozza a Kárpát-medencén kívüli magyar református egyházak csatlakozását is. – Belső szervezeti rendszerük kialakításában a részegyházak önállóak és függetlenek. Kivételt képeznek ez alól mindazon kérdések, amelyek a közös alkotmányba vagy közös szabályzásra tartoznak.

Jézus Krisztus mondja: Én vagyok az út, az igazság és az élet. Hisszük és valljuk, hogy Krisztus igazsága szabadít meg minden igazságtalanságból és nyomorúságból. Hisszük, hogy gyógyító hatalma megteremti Benne való egységünket is. Hisszük, hogy ha Őt követjük a megbékélés eszközei lehetünk minden körülmények között. Hisszük, hogy a magyar reformátusság összefogása Jézus Krisztus egyetemes egyházának egységét és hiteles biztonyságtételét szolgálja, melynek mindnyájan tagjai vagyunk.

Krisztus a jövő, kövessük együtt Őt!

IN MEMORIAM TONK ISTVÁN

2009. május 22-én Tonk István vezette Debrecenben a Magyar Református Egyház Alkotmányozó Zsinatának ülését, majd a Nagytemplom előtti téren tizenötezer ember előtt ő hirdette ki az egység létrejöttét és olvasta fel a zsinat ünnepi üzenetét. Az erdélyi főgondnok nem érthette meg az egység egyéves évfordulóját: 2010. március 15-én súlyos autóbalesetet szenvedett, majd április 3-án, nagyszombat hajnalán belehalt sérüléseibe. Április 9-én, a kolozsvári Házsongárdi temetőben kísérték utolsó útjára.

is. Folytatódott az egységes Alkotmány által meghatározott keretek kitöltése” – fogalmaz a Generális Konvent elnökségének korábban idézett körlevele.

A közös munka koordinálásának súlypontja az elmúlt évben is a Generális Konvent keretei közt végzett operatív együttműködés volt. A Generális Konvent elnöksége tavaly négyszer, az idén csak az év első felében már három alkalommal ülésezett. A gyakoribb találkozásra főként az adott okot, hogy sok közös kezdeményezés indult el. A Generális Konvent plenáris ülése, amelyet évente egyszer tartanak, idén először tanácskozott a határon túl – a felvidéki Komáromban –, ahol megszületett a Magyar Református Egyház első közös költségvetése és a trianoni békeszerződésről fogadtak el nyilatkozatot.

Az egység megvalósítása sokak vélekedése szerint olyan folyamat, amelynek nincs befejező pontja. Az iskolaügytől a diakónián át számos területen megvalósuló korábbinál szorosabb együttműködés mind közösségünk gyakorlásának új, konkrét formáját jelenti, ami gyümölcsözőbbé és hitelesebbé teheti az egyház társadalomban végzett szolgálatát.

ISTENTISZTELETI ALAPELVEK MINDENKINEK

Reformátusok a kegyelem trónusánál címmel jelent meg a Generális Konvent Liturgiai Bizottságának istentiszteleti alapelveket közreadó füzet. A kiadvány célja az, hogy az

egyházi közbeszéd tárgyává tegye az istentisztelet megújításának és megújulásának kérdését. A bizottság teológiai felelősséggel fogalmazta meg azokat az alapelveket, amelyek elvi kiindulópontjai lehetnek a későbbi Liturgiai Példatárnak. Kérik a leírtak gyűlekezeti megvitatását és várják a véleményeket a füzet végén található kérdésekre összpontosítva. Számítanak a lelkészértelmezések, kiskörök, teológiák, a presbitériumok és a presbitéri szövetségek, nőszövetségek, ifjúsági- és missziói szervezetek,

egyéb egyházi intézmények hozzászólásaira. Cím: DRHE Liturgiai Kutatóintézet, 4044 Debrecen, Kálvin tér 16. E-mail: feketek@drhe.hu. (A füzet szövege olvasható: www.majus22.hu és www.reformatus.hu.)

NEM SZUPEREGYHÁZ

Az egységes Magyar Református Egyház megalakulása nem jelenti azt, hogy új egyház született volna, nem teljes összeolvadásról van tehát szó, a részegyházak ugyanis megőrzik jogi önállóságukat. Olyan közös alkotmány született, melyet – az EU jogrendjét elfogadó uniós tagállamok mintájára – mindegyik egyház beilleszt saját szabályrendszerébe, a közös zsinat pedig csak azokban a kérdésekben dönt, amelyekre saját egyházi testületei felhatalmazták.

Azt is mondhatjuk, hogy nem egy, a meglévő egyházak fölötti „szuperegyház” létesült, hanem a meglévő egyháztestek állították helyre a korábban már létrehozott, de történelmi okok folytán megszűnt egységet. A hajdani egységes egyházszervezetet ugyanis nem a tagok akarata darabolta szét, hanem

a nemzetközi jog keretei között megszületett békeszerződések, nemzetközi egyezmények következtében létrehozott új állam-szervezetek közötti határvonalak törték szét – mutatott rá Szathmári Béla egyházjogász 2007-ben az egységes egyház létrehozásának alkotmányozási lépéseit összegző tanulmányában. „Olyan egységek ezek, amelyek egymással történelmi, kulturális, szociológiai és nem utolsó sorban hiteli egységben élve életüket identitásközösségben eklézsiát alkotnak. Az egységes egyház létrehozása ennek az eklézsiának az egyházjogi megjelenítését célozza” – fogalmazott a Generális Konvent Egyházalkotmányi Bizottságának tagja.

Az egység a közösen létrehozott alkotmányozó zsinati egység útján, az egységes alkotmány elfogadásával állt helyre. Ez nem csupán jogi értelemben vett egységesítés, hanem a hitvallásainkra alapuló testvéri közösség megjelenítése. Kocsis Márta, a Magyarországi Református Egyház jogtanácsosa így foglalta össze mindezek jelentőségét: „Megtaláltuk a régi egység nyomait, amin tovább tudunk haladni. Az országos zsinatokban több területen máris az egységesülés szellemében végezzük a törvényalkotást (pl. lelkészek jogállása, egységes lelkészképzés). A legfontosabb azonban, hogy figyelünk egymásra, és a rideg paragrafusok közös lelki házzá épülnek.” «

CZANIK ANDRÁS

BETHLEN GÁBOR ERDÉLYI FEJEDELEM EMLÉKÉNEK MEGŐRÖKÍTÉSE

Bethlen Gábor erdélyi fejedelem születésének 430. évfordulója alkalmából emléktáblát lepleznek le november 16-án a gyulafehérvári székesegyházban. A délelőtt 11 órakor kezdődő ünnepi istentiszteleten Igét hirdet Pap Géza, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke, ünnepi beszédet mond Huszár Pál dunántúli főgondnok, a Magyarországi Református Egyház világi elnöke.

HATÁRON TÚL ÜLÉSEZETT A GENERÁLIS KONVENT – Először lett közös költségvetése a Magyar Református Egyháznak

A testület hatéves fennállása óta – Budapest, Debrecen, Sárospatak és Pápa után – először tanácskozott a határon túl a Generális Konvent. A Kárpát-medencei reformátusság legfőbb tanácskozó testületének a felvidéki Komáromban május 27-én megtartott ülése közös költségvetést és a trianoni békeszerződésről szóló nyilatkozatot fogadott el.

A közös költségvetéséről szóló javaslat kapcsán elhangzott, hogy összeállítása nem volt szokványos, hiszen nem a kiadásokat vetették sorra és igazították össze a lehetséges bevételekkel, hanem a bevételeket vették számba, vagyis mindegyik egyháztest a saját lehetőségei szerint jelezte, mennyit tud beletenni a közösbe. Az egyháztestek mellett két Kárpát-medencei alap, a lelkészsegélyezési és a közoktatási még tízmillió forinttal járul hozzá a költségvetéshez, amelynek végösszege így ötvenegymillió-hétszázezer forint.

A Kárpát-medencei Magyar Református Generális Konvent Nyilatkozata a trianoni döntés 90. évfordulóján

A hit erejével elhordozni, de nem elfelejteni – a magyarság számára ez a feladat adatott a trianoni békeszerződés kilencvenedik évfordulóján.

Mi, magyar reformátusok sohasem mások ellen, hanem mindig önmagunkért és megmaradásunkért szólunk. Trianon igazságtalan, generációkon átívelő, nemzeteket, embereket, családokat megnyomorító békediktátum. Mind a mai napig feszültté teszi nemcsak a magyar, hanem a Kárpát-medencében élő összes nemzet életét, egymáshoz való viszonyát is. Trianon, Európa gyermeke, olyan történelmi örökség, amelyet

közösen kell hordoznunk, Kárpát-medencei népeknek. Három generáció elmúlásával meg kell tanulnunk úgy együtt élni történelmünk e megrázó valóságával, hogy az új európai rend alapjain állva a megosztottságot meghaladó és a határokon átívelő közös jövőt kell építenünk.

A Trianonban kijelölt határok nemcsak fizikai értelemben okoztak szakadást, hanem lelkileg is megosztották a magyarságot. Szemléletes példa erre a 2004. december 5-i népszavazás fájdalmas üzenete. Az érdektelenség és pártpolitikai érdekek szülte elutasítás felszakította a régi sebeket.

2009. május 22-én, a magyarországi, kárpátaljai, délvidéki, erdélyi és partiumi részegyházak Debrecenben aláírták a Magyar Református Egyház Alkotmányát. Ezzel a lépéssel, közel húszévi fáradozás után, mi, magyar reformátusok évszázados közösségünket juttattuk kifejezésre. Egységünk újból kimondása hálaadó ünnep, mely egyúttal felelősség is: úgy kell szolgálnunk az egységet, hogy az mintául lehessen az egész nemzet számára. Ezért fontos, hogy kiteljesedjen a Magyar Református Egyház egysége, és erősödjön a határokon átívelő összefogásunk. Ezzel is arról a reménységről tesz-

szünk tanúságot, hogy Isten mindeneket megbékéltető kegyelme Krisztusban hatalmasabb minden ember okozta békétlenségnél és szétszakadozottságnál. A történelem Urának sebeket gyógyító kegyelmében és erejében bízunk.

A ma élő református keresztyének történelmi felelőssége, hogy élettel töltsék meg a Magyar Református Egyház adta kereteket, a fájdalom, szomorúság és harag helyett gyógyulást, örömet és békességet vigyenek a trianoni határon belülre és kívülre egyaránt.

2010 júniusában Grand Rapids-ben a korábban elkülönült református világszervezetek egyesülésére kerül sor. Ezen a nagygyűlésen mi a világméretű református család tagjaként, Jézus Krisztus egyetemes egyházának részeként veszünk részt, örülve annak, hogy az egyesülés nem csak a mi ügyünk. Velük együtt törekszünk arra, hogy közösségünk a reménység jelévé legyen a széttöredezett világban.

„Krisztus a jövő, együtt követjük Őt!”

Komárom, 2010. május 27.

SZERETETHÍD:

„NYÚJTSUNK KEZET A MÁSIKNAK!”

A Szeretethíd nevű önkéntes programot idén másodszor rendezte meg a Magyar Református Szeretetszolgálat (MRSZ), most először a május 22-i Magyar Református Egység napjára időzítve. A tavaly még csak Magyarországra kiterjedő segítségnyújtó

akció most már az egész Magyar Református Egyház területén, vagyis a Kárpát-medencében zajlott, és bekapcsolódtak Egyesült Államokban élő magyar református testvéreink is.

A több mint hétezer regisztráltból kétezer-ötszáz a határon túli egyházkerületekben jelentkeztek. A munka már 21-én reggel elkezdődött és a két nap során összesen 250 csoportban zajlott. Nemcsak egyházi kötődésű helyeken, hanem közterületeken, óvodákban, önkormányzati fenntartású iskolákban is dolgoztak önkéntesek.

„Nyújtsunk kezét a másoknak – ez a keresztyén, ez a református” – szólított fel Csűrty István, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület püspöke, a Szeretethíd egyházi fővédnöke a rendezvény megnyitóján. Pál Sándor, az MRSZ kuratóriumi elnöke elmondta: a Szeretethíd egyik fő célja, hogy ne csak két napra legyen érték az önkéntes munka, hanem egészséves tevékenység legyen a mások segítése minél több ember számára.

LÉLEKTŐL LÉLEKIG

„...nem a szolgaság lelkét kaptátok,

hogymint féljete,

hanem a fiúság Lelkét kaptátok.”

[Róm 8,15]

Az odatartozás vágya

Újszülöttként különlegesen kiszolgáltatott teremtmények vagyunk. Ha nincs gondoskodó kéz, kihűlünk, ha nincs táplálék, éhezünk, ha nincs simogató érintés, feleslegesen maradunk. De ha mindez van, szavak nélkül is elhiszük, hogy érdemes volt megszületnünk. Átéltjük, hogy tartozunk valakihez, akinek akkor is királylányok és királyfiak vagyunk, ha nem mi vagyunk a legszebbek, a legjobb-
bak és a legokosabbak.

Ez a vágyunk aztán mindig bennünk marad. Ha megélhettük az odatartozás teljességét, akkor azért, ha elhagytak, becsaptak min-
ket, akkor azért. Aki egyszer is érezte már, hogy mit jelent egy má-
sik ember által elfogadottnak, megértettnek, megvigasztaltnak, meg-
bátorítotttnak lenni, azt soha többé nem hagyja el ez az élmény. Vá-
gyik arra, hogy újra és újra átélje, sőt, másokkal szemben maga is
gyakorolja ezt. Akit azonban eltaszítottak, elfelejtettek, kirekesztet-
tek, mindig vágni fog arra, hogy ez a bilincs oldódjon a lelkén, s
egyszer neki is mondja valaki: „szeretlek, elfogadlak, ahogyan vagy.”
Amíg nem tudja, hogyan lehet odatartozni, hogyan tudná mások vá-
gyát kielégíteni? Az odatartozás vágya végigkíséri az életünket. Mi
vágyunk mások szeretetére, mások vágnak a mienkre.

Református keresztyénként összetartozunk. Lehetünk sokfé-
lék, élhetünk sokfelé, hitünk alapja mégis összeköt bennünket. A
megváltás jogán odatartozhatunk az élet fejedelméhez, éltető for-
rásunkhoz, bátorítónkhoz, vigasztalónkhoz: Krisztus Urunkhoz. Ő
nem taszít el, nem felejt el és nem enged el. Összetart minket,
mert hozzá tartozunk.

Népe vagyunk, de egyenként emberek. Sokfélék, sokfelől, más-
más célokkal, eltérő képességekkel. Ahhoz, hogy növekedjen, érjen
a hitünk, s erősödjenek életenergiáink, szükségünk van az egymás-
hoz tartozás átélésére. Hol kereshetnénk a biztonságtevők felleget,
ha nem közös gyökerű történetünkben, s hol emelhetnék fel az erő-
sek a gyengét, ha nem közösségeinkben? Nem vagyunk hibátlanok,
közösségeink sem azok. De ki tudná megmérni, hogy mikor és mitől
lesz tökéletes egy közösség? Az összetartozás élménye épp azért
olyan erős, mert a nyomorúságok és elszakítottságok között is az
odatartozás elfogadottságát kínálja. Hogy akkor is fontosak vagyunk
egymásnak, ha határok választanak el, ha sok mindenről másképpen
gondolkodunk, s ha újra és újra meg kell egymással békülnünk.

Az odatartozás vágya mindannyiunkban benne van, közös
ajándékunk, hogy van kihez és van hova odatartoznunk. «

BODÓ SÁRA

Az örök Isten mandátumával

Debrecen, 2009. május 22.

KONCSOL LÁSZLÓ

Testvéreim! Történelmi emlékezetünk híven őrzi az 1672–1682-es gyászévtized, a várbörtönökbe vetett, gályarab és vértanú prédikátorok-iskolarektorok emlékét, ámbár ez a csapás csak egy viszonylag szűk terület protestánsait – és csak protestánsait – sújtotta. Szemben vele, a mögöttünk maradt évtizedek Trianontól a kommunizmus bukásáig és a szigorúan őrzött országhatárokhöz zárt nemzetállam-eszme uniós meggyöngyüléséig a történelmi ország utódállamainak minden egyházát, az anyaországiakat is fölszámolásra ítélték. Nem évtizedet, hanem egy egész gyászévszázadot hagytunk magunk mögött, amelyben a szabad lélek, a szabad szellem és a vallás jórészt a magánélet katakombáiba szorult.

A gályákon és a börtönökben pár tucat prédikátor és rektor szenvedett és pusztult el, de a gyászévszázadnak keresztyén lelkészek és hívek légiói, zsidó testvéreink százezrei estek áldozatul, intézmények és gyülekezetek százai enyésztek el. Még ötven év, s a szocialista tervgazdálkodás a Szlovákiai Református Keresztyén Egyházat is örökre elsovasztotta volna. A Trianonban, majd Párizsban darabjaira zúzott Kárpát-medence sérült vagy megmámorosodott kis nemzetei a nyugati és keleti ateista diktatúrák prédájául estek, s újpogány eszméikkel („A múltat végképp eltörölni /.../ A Föld fog sarkából kidőlni /.../ És nemzetközivé lesz...” – énekelték csak pár hete is alak- és névváltogató, trükköző kormánypártok nagygyűlésének küldöttei az ominózus évtizedek programját) ízzé-porrá zúzták társadalmainkat, szétverték az emberi szolidaritásnak kereteket biztosító belföldi és nemzetközi szervezeteket. Egyházunk Alkotmánya az utódállamok politikai kényszeréből szétfejlődött, törvényhozása nemkülönben.

Testvéreim! Mindnyájan Isten gyermekei, alkotmányos királyságának szabad polgárai vagyunk. Az ő birodalmában minden ember egyen-

lő, alkotmánya a Tízparancsolat, törvényeit Jézus véglegesítette, életünkkel nekik, az Atyának és a Fiúnak kell elszámolnunk.

A Teremtő birodalma nem ismer határokat. „Adjátok meg azért a mi a császáré, a császárnak” – szól Máté szerint Jézus (22,21), s mint polgárok mi is szót fogadunk neki. Tiszteljük földi országaink törvényeit, adópénzeinket államunk pénztárába fizetjük be, hogy utakat, vasutakat, hidakat, iskolákat, kórházakat építsenek rajtuk, de lelkünk, szellemünk, hitéletünk („és ami az Istené, az Istennek”) fölolvad a református, a keresztyén, az ó- és újszövetségi és az emberi egyetemességben. Istenben és Jézus Krisztusban. A határtalanban.

Nagy közösségek keresik egymás erősítő szövetségét. Katolikus testvéreink a római egyház nemzetek fölötti kánonjai szerint szervezik életüket, a Kárpát-medence hét országába szakított magyar reformátusok egyházi életét pedig közös Alkotmányunk fogja szabályozni a svájci reformációt követő egyházak világszervezeteiben. Egymásba kapaszkodunk, jelenlegi és majdani próbáinkhoz megújított egységünkben keresünk megerősítést.

A földön mindenki nőni és erősödni akar, s teszi ezt többnyire mások ellen. Mi is növekedjünk, de ne mások rovására, hanem önmagunkból, táptalajunkból, gyökereinkből, mint a jézusi mustármag, mint Kárpát-medencénk óriástölgyei. Növekedjünk lélekben, de ne feledjük, hogy test is vagyunk, hogy az Úr hús-vér testvéreink közösségébe küldött bennünket hús-vér szolgáltnak, hogy őket szolgáljuk. Egyházunknak társadalmi küldetése is van. Egy háromezer éves zsidó-keresztyén mandátum vár arra, hogy országaink és nemzetünk társadalmát Istennek tetsző módon segítsen elrendezni. Egyházunk óriásokat adott nemzetünknek, alapozókat és váteszeket küldött a fórumokra,

„Ez az egység nem csatlakozás vagy nem csatlakozás kérdése, hanem Istentől kapott ajándék, amely a közös történelmi gyökerekből fakad, kifejezi a máig megőrzött hitvallási és tanításbeli azonosság, megerősítésére pedig ösztönöz az a tény, hogy egyházunk, valamint az egész Kárpát-medencei reformátusság túlnyomó része magyar ajkú és érzelmű.”

belső democráciánk Genf óta ötszáz éve működik, és szolgál az oly igen áhított, konszolidált polgári demokrácia mintája gyanánt. Keresnünk és tökéletesíteniünk kell a társadalom, a polgárok, a nemzet segítésének eszközeit, a politika sugallásának formáit, de nem a pártoskodás, a végrehajtó kormánypolitika szintjein, hanem a főhatalom, az Istennek, az embernek és nemzetünknek szolgáló fölkentek királyi magasában, nem feledve, hogy egyházunk Istentől és Jézustól nyerte földi küldetésének mandátumát. Pártok, kormányok, politikai formációk jönnek és mennek, de Isten és az ő mandátuma örökkévaló.

A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház sajátos, etnikailag kevert összetétele miatt egyelőre nem csatlakozhatott a Magyar Református Egyház Alkotmányához, egyházkerületünkben történelmi okból a confessio egyetemes és a natio – a nyelv, a lingua – partikuláris elve ütközik, és most a kisebb, XIX. századi elv győzött az egyetemesség gondolatán, de ahogy VIII. Zsinatának első – hanvai – ülésén, 2009. április 18-án egyházi parlamentünk kinyilvánította, „az országhatárokkal való széttagoltság ellenére is magától értetődőnek tartja a Kárpát-medencei reformátusság egységét. Ez az egység” – folytatja a nyilatkozat – „nem csatla-

kozás vagy nem csatlakozás kérdése, hanem Istentől kapott ajándék, amely a közös történelmi gyökerekből fakad, kifejezi a máig megőrzött hitvallási és tanításbeli azonosság, megerősítésére pedig ösztönöz az a tény, hogy egyházunk, valamint az egész Kárpát-medencei reformátusság túlnyomó része magyar ajkú és érzelmű.” Kívülmaradásunk ellenére, folytatja a nyilatkozat, „fontosnak tartjuk a Generális Konventen belüli további együttműködést mindazokon a területeken, amelyeket az Alkotmány is felsorol, a jogharmonizációs folyamatot is beleértve. Ennek szellemében vesz részt egyházunk a Kárpát-medencei magyar reformátusságnak a közös zsinattal egybekötött hálaadó ünnepi istentiszteletén Debrecenben 2009. május 22-én – bizalommal tekintve az összetartozás jövőbeni munkálására.”

Ezek után az Úr minden áldását kérem a Magyar Református Egyházra, nemzetünkre, országainkra, felekezeteinkre, minden nemzetére, valamint a Szlovákiai Református Keresztyén Egyházra, egyházkerületünk magyar és szlovák híveire, Istennek egyedül tetsző belső békéjére. Szeressen és áldjon bennünket az örök Isten. Ámen. «

KONCSOL LÁSZLÓ

A debreceni líciumfa legendája

Gondolatok a magyar református egységről

EGYSÉG A LÍCIUMFA KÖZELÉBEN

A magyar református egység jegyében összesereglt vendégek ezrével haladtak el a Kálvin tér sarkán álló botanikai ritkaság, a legendás líciumfa mellett 2009. május 22-én, Debrecenben. Bizonyára voltak közöttük olyanok, akik már korábban ismerték a fához fűződő történetet, mások viszont ekkor találkoztak először e nevezetességgel. A rendezvényre látogatók nagy többsége

azonban vélhetően nem tulajdonított különösebb jelentőséget a külsejében nem igazán látványos, bokorszerű képződménynek. Pedig bizony a debreceni líciumfa akár az egész rendezvény jelképévé is válhatott volna. A fa szomszédságában, a Nagytemplomban ülésző s a magyar református egységet kimondó Alkotmányozó Zsinat emlékére megjelenő emléktárgyak és kiadványok közös logójának alapmotívuma ugyanis az emberi kultúra egyik legősibb és legegyszerűsebb szimbó-

luma, az életfa volt, s a debreceni líciumfa legendája maga is az életfa-szimbólum talajában gyökerezik. Bibliai hatásra – gondoljunk csak az Édenkert közepén álló fára – e motívum sokféle változatát megtaláljuk templomaink festett kazettáin, szószéki díszsein, olykor úrasztali terítőin vagy úrvacsorai edényein is, nem is beszélve a reformáció korában lemeszelt számos templombelső középkori falfestményéről.

SZÁJHAGYOMÁNY ÉS VALÓSÁG

A debreceni líciumfa azonban szimbolikus jelentésén túl élő valóság is, évente kizöldellő, virágzó, hajtásokat nevelő faritkaság, amelynek igazi korát senki sem tudja. Annyi bizonyos, hogy valamikor az itt álló lelkészlak kertjében növekedett, s belenőtt az épület vas ablakrácsába. A parókia lebontásakor, a XIX. században már élhetett a nép ajkán a hozzá fűződő történet, mert az 1802. évi nagy tűzvészt követő újjáépítés során a kegyelet életben hagyta a hazai agrárkultúrában inkább haszontalan, kírthatatlan gazként ismert líciumot, az őt fává támogató ablakráccsal együtt, sőt gondos kezek később védőráccsal vették körül, majd emléktáblával látták el.

A szájhagyomány szerint azon a helyen, ahol ma a fává izmosodott lícium kiemelkedik a lelketlen aszfaltból, a XVI. század derekán egy katolikus és egy protestáns pap vitázott egymással. A vita hevében előbbi egy vesszőt szakított le a közelében lévő cserjéről, ezt mondván: „Akkor lesz a ti vallásotokból valami, amikor ez a vessző fává növekedik.” „Akkor bizony fa lesz belőle” –

replikázott a hagyomány szerint a református fél, s a földbe szúrt líciumvessző a természetével ellenkező módon mára valóban fává növekedett.

E történet érezhetően akkor keletkezhetett – leginkább a XVIII–XIX. század fordulóján –, amikor a magyar reformátusság saját önazonosságát még leginkább a nagyobb keresztyén testvérrel, a katolicizmussal szemben igyekezett meghatározni. Mára – valljuk be őszintén – az ilyen fajta önmeghatározás, amely szerint valaki annyira református, amennyire különbözik a katolikusoktól, bizony nem igazán elégséges, hiszen nincs hitvallásos alapja, s önként mond le olyan értékekről, amelyek az egyetemes keresztyénség közös kincsei. A debreceni líciumfában azonban az a csodálatos, hogy mesze túlmutat ezen a beszűkült szemléleten, s földrajzi elhelyezkedése, valamint külső megjelenése révén arra is alkalmas, hogy az újra egységesülő magyar reformátusság korszerű önmeghatározásának jelképévé váljék.

HÁROM KERT – HÁROM KORSZAK

A fa eredetileg a debreceni paplak kertjében, később azonban a XIX. század elején létesített kollégiumi Fűvészkertben, a század utolsó harmadában pedig a Kollégium és a Nagytemplom közötti téren kialakított Emlékkert határmezsgyéjén állott. Az időben egymást követő három kert nemcsak a debreceni, hanem az egész magyar reformátusság meghatározó történeti korszakait is jelképezi. Ebben az összefüggésben a párokia kertjébe leszúrt vessző a reformáció XVI. századi hazai meggyökerezésének szimbóluma. A lelkeszlak lebontása után a kollégiumi Fűvészkert határvidékére került fa a felvilágosodás nyomán felekezeti korlátain túllépő, iskolái révén az egyetemes magyar kultúrát szolgáló, de egyúttal hitvallásos identitásában

meggyengült református egyházat jelképezi. Végül az Emlékkert, ahol ma a gályarab prédikátorok emlékműoszlopa és a protestáns vallásszabadságért harcoló Bocskai István erdélyi fejedelem szobra található, s amelyet északi irányból a Kollégium főhomlokzata határol Kálvin és Zwingli emléktáblájával, a közelmúltban az újra saját gyökereit kereső magyar református lélek jelképes tereként értelmezhető.

A reformáció korabeli parókiakertet és a kollégiumi Fűvészkertet mára elnyelte a nagyváros köröngetege, az Emlékkert pedig a belváros rehabilitációja ürügyén éppen napjainkban veszíti el kert jellegét. A három kert egyetlen túlélője, a líciumfa azonban ma is zöldell a Nagytemplom szomszédságában, mint a magyar református történeti folytonosság élő jelképe.

KÜLDETÉSES ÉLET

Ez a fa a történeti folytonosságon túl azonban szervezeti értelemben is szimbóluma a világban szétszórt magyar reformátusságnak. Közelebről szemügyre véve ugyanis látható, hogy nem egy szokványos fáról van szó, hiszen még egyértelműen kitapintható törzse sincsen – a népnyelv nem véletlenül nevezi ördögcárnának vagy iszalagnak –, inkább az évszázadok során ujnyi vagy karnyi vastagságúvá izmosodott vesszőszálak sűrű, bokorszerű szövevényéről. Mint ilyen, a kisebb-nagyobb alkotórészeiben jogilag önálló, de közös lelki gyökérből táplálkozó s szervezetiileg immár egységes magyar reformátusság jelképeként is tekinthető.

A debreceni líciumfa a ma embere számára hírhozója tehát annak a reformációs örökségnek, amely – visszatérve a krisztusi szemlélethez – nagykorúnak tekintette a keresztyén embert, s az Isten előtti egyenlőség jegyében hangsúlyozza az egyén felelősségét és küldetését. Ez a felelősség- és küldetés-

A debreceni líciumfában azonban az a csodálatos, hogy messze túlmutat ezen a beszűkült szemléleten, s földrajzi elhelyezkedése, valamint külső megjelenése révén arra is alkalmas, hogy az újra egységesülő magyar reformátusság korszerű önmeghatározásának jelképévé váljék.

GYŐRI L. JÁNOS

téstudat a reformáció nyomán komoly műveltségformáló tényezővé is vált Európában. Az evangéliumi keresztyénység szellemében formálódó iskolák, nyomdák, anyanyelvű kiadványok átalakították a társadalmi élet legkülönbözőbb területeit: az erkölcsöt, a kultúrát, a gazdaságot, sőt magát a politikát is. Hogy ez a szellemiség milyen mértékben szötte át kulturális és szellemi életünket, arra éppen a líciumfa szomszédságában emelkedő Debreceni Kollégium közel fél évezredes története, folyamatos működése szolgáltat szép példát, amit egyik XVI. századi prédikátorunk nyomán ma is méltán nevezhetünk „*egész Magyarország és Erdélyiség világosító lámpásának*”. A reformáció elterjedésével jelentkező szemléletváltás azonban magára a római egyházra is visszahatott, amely ennek révén önkorrekcióna kényszerült. A tridenti zsinat utáni katolikus egyházzal kapcsolatban a történetírás ma már joggal beszél katolikus megújulásról. Ebben az értelemben a hazai reformáció a magyar társadalom és kultúra egészének alakulását befolyásolta. Az evangéliumi szellemű keresztyénység a mai fogyasztói társadalom számára is alternatívát kínál. A küldetéses élet

ugyanis embertársaival szemben oda-hajló (szolidáris), önmagával szemben viszont önkorlátozó. Ma már nem keresztyén tudósok is hirdetik, hogy az emberiségnek csak akkor van jövője, ha a mértéktelen fogyasztással és környezetrombolással felhagy, és képes korlátozni önmagát, egyúttal szolidaritást vállal embertársaival. A reformáció mai örököseiként ezen örökségünk felmutatásával mutathatunk példát környezetünknek.

Élethelyzetemből következően immár harminc esztendeje szinte naponta elhaladok a líciumfa mellett, sőt éveken át közvetlen szomszédságában laktam. Kora tavaszi napokon megfigyeltem – más zöld ekkor még nemigen lévén –, hogy az ég madarai hogyan lepték el sereggestül a líciumfát s csipegették rügyeit. Később visszajártak a virágaira, majd ősszel jellegtelen, fanyar gyümölcsét eszegették. Valóban szinte a csodával határos, hogy a líciumfa a madarak meg-megújuló rohamai ellenére minden évben képes volt s ma is képes a megújulásra.

Bárcsak minél többen megérthetnék e legendás faritkaság mélyebb lelki üzenetét! «

GYŐRI L. JÁNOS

HITSORSAINK

„Jézus Krisztus tegnap, ma

és mindörökké ugyanaz.”

(Zsid 13,8)

„Az Úr az én kösziklám!”

Gulácsy Lajos példamutatása

A 85 ÉVES GULÁCSY LAJOS NYUGALMAZOTT PÜSPÖK MELLETT BALRÓL HÉDER JÁNOS FŐJEGYZŐ, JOBBRÓL ZÁN FÁBIÁN SÁNDOR PÜSPÖK ÁLL

Gulácsy Lajos, a Kárpátaljai Református Egyház nyugalmazott püspöke idén töltötte be 85. életévét, aki még ma is a munkácsi gyülekezet hű szolgája. Nem volt könnyű Lajos bácsi élete. Fiatalon próbatétel elé állította az Úr. A második világháborút követően elhurcolták a kárpátaljai férfilakosság zömét, csak azért, mert magyarnak születtek, s magyarnak is vallották magukat. Ebben az időben az itthon maradt asszonyokban, gyerekekben elsősorban a lelkipásztorok tartották a lelket. Az akkori rendszer ezt is meg akarta akadályozni: koholt vádak alapján a papokat is száműzték, abban a reményben, hogy a pásztor nélkül maradt nyáj szétszéled. Hála Istennek, nem így történt! Az Istenhez hű nyáj a próbatételek alatt még inkább megerősödött.

A lágererekbe elhurcolt lelkészek az új helyükön a kemény megpróbáltatások idején, a halál árnyékának völgyében, ott a mélységben is hirdették az evangéliumot, igyekeztek tartani a lelket a sok meggyötört emberben, hogy Istenhez vezessék azokat, akik talán abban a helyzetben éppen az Urat hibáztatták sanyarú sorsuk miatt. A fiatalon – tizenkilenc évesen – lágerbe került Gulácsy Lajos közéjük tartozott. Hirdette az Igét ott is, bátorította sorstársait. A közös imádságok, a titokban megtartott istentiszteletek, a könyörgések, a fohászok adtak reményt és bizakodást a túléléshez, és megnyugvást azoknak, akiknek testi ereje nem bírta a megpróbáltatásokat. Nehéz és könyörtelen idők voltak ezek. A ma embere talán már el sem tudná viselni azt az életet...

„Kárpátalján az 1940-es években, 1944 őszéig 102-104 lelkipásztor szolgált” – meséli Gulácsy Lajos. „De mire az oroszok bejöttek, nem maradtunk, csak körülbelül hatvanan. A többiek elmenekültek. Az »Urak, papok szaladjatok, ti, parasztok, maradjatok!« – rölapok megtették hatásukat. Bizony, nagyon sok gyülekezet lelkipásztor nélkül maradt. Ebben az időben, hála az Úrnak, Kárpátalján különös lelki ébredés indult el az úgynevezett Baráti Kör munkáján keresztül. A Baráti Kör tagjait száműzték, köztük engem is, de hálát adok Istennek, mert hiszem, hogy terve volt ezzel is. Olyan emberek közé helyezett bennünket, akik megkeseredtek, Istent hibáztatták sanyarú sorsukért. Mi pedig minden időben, minden helyen – barakkok-

ban, árkokban, fagyban, esőben, éhesen és vacogva – hirdettük az evangéliumot. Közös imáinknak, bűnbánatunknak és dicsőítésünknek köszönhetően sokan, bár testükben meggyötörve, de újjászületett, megtért embereként tértek haza. Isten megáldotta a lágeréveket. Azóta is próbálom biztatni az embereket, a fiatalokat, hogy ne féljenek a megpróbáltatástól, mert annak értelme van, ha megértem, hogy miért adta Isten, és mit akar rajta keresztül elérni az életemben. Én hálás szívű vagyok. A lágerben fogadalmat tettem: Uram, ha megadod azt, hogy hazakerülhetek, a szívem utolsó dobbanásáig hirdetem a Te nagy hatalmadat, az evangéliumot, ami a megtartó erőnk. Uram, Te vagy az én kősziklám! Az Úristen meghallgatta a fohászt. Örülök, hogy még most, a nyolcvanötöt betöltve is munkálkodhatok, hirdethetem Isten szabadítását. Ez kegyelem, a Megváltó csodálatos ajándéka...”

Gulácsy Lajos megtanulta elhordozni a terheket. Ma is fiatalos lendülettel szolgál, arra tanítva példamuta-

A most nyolcvanöt éves Gulácsy Lajos hét évet töltött lágerben. Ő ezeket az éveket is köszöni Istennek. Mint önéletrajzi írásában – Mélységből a magasba – vallja: „A láger számomra nemcsak a hét szűk esztendő jelentette, hanem hét bő esztendő is volt. Sok hasznos dolgot megtanult ott az ember, megtanulta becsülni az igazi emberi értékeket. A fiataloknak szoktam ma is mondani, hogy nem kívánom nekik a lágeri éveket, de az ilyen terheket és keresztek is meg kell tanulni elhordozni...” „Nekem még az is megadatott, hogy ebben a gonosz időben arról is beszámolhatok, mint megtapasztalásról, hogy a gonoszság uralmának látszata ellenére van e világnak igazi Ura, és van értelme a küzdelemnek, az Istenre figyelésnek és az Istenhez igazodásnak. Különösen az utolsó tíz év egyházat és hitéletet megújító időszak biznysága Kárpátalján annak, hogy velünk van az Isten, és ahogy Pál apostol mondja: »A ti munkátok nem hiábavaló az Úrban.«”

tással, hogy soha nem szabad feladni! Nem szabad elkeseredni, még ha kilátástalannak is tartjuk az életet. Mert a terhek, a gondok elviselésében Isten segít, aki teremtett és megváltott bennünket, s aki életünk minden szakaszára feladatot bízott ránk, amit hittel és hálaadással kell végeznünk mindenkör. Életútja tanúságtétel a hitben való kitartásról, egy embert és lelket próbáló korban. «

MARTON ERZSÉBET

Őrálló presbiter:

Kovács Zoltán, egyházkerületi főgondnok, polgármester

PÁL APOSTOL AZ IDŐ ALATT A MINŐSÍTETT IDŐT ÉRTI. ISTEN ELRENDEL EGY-EGY FELADATOT VÁLASZTOTTAI SZÁMÁRA, AMINEK ELVÉGZÉSÉRE KIRENDEL A FÖLDI KERETEKET, ALKALMAKAT. KOVÁCS ZOLTÁN FŐGONDNOKNAK AZ EGYHÁZKERÜLETNÉL ELTÖLTÖTT TIZENEGY ESZTENDEJE ISTENTŐL RENDELT IDŐ, AZ IDŐ, AMIT A JÓCSELEKEDET JELLEMEZ. „EZÉRT TEHÁT, MÍG IDŐNK VAN, TEGYÜNK JÓT MINDENKIVEL...” (GAL 6,10) EZ AZ IGE ÉLETÉNEK SZEMÉLYES HITVALLÁSA.

Az érmihályfalvi ősi templomdomb frissen ültetett virágai között, kizöldülő olajfája alatt, évszázados gesztenyefák suttogásában hangzott el a személyes vallomás. Kovács Zoltán égszínkék tekintetében őszinteség, szeretet, tisztánlátás. Karakteres arcán mély, örömteli mosoly. Lelke telve hittel, optimizmussal, reménnyel, hisz az út végén ragyog a Feltámadott dicsősége.

Sziklaszilárd meggyőződését az ő „szent falujában”, az Érmelléken kapta. A Simon nagyszülők példás, tiszta kegyessége, helytállása, egyházuk önzetlen szolgálata, a Kovács család becsületes, szorgalmas munkálkodása a köz javára, az érkörtvélyesi szülői házban kapott önfeláldozó szeretet, a gyermekkori élmé-

nyek mély gyökeret vertek lelkében. Az éles eszű ifjút szülei fáradságos munkával taníttatták. A temesvári egyetem 180 végzős diákja közül hetedikként, küldetészerűen választott munkahelyet szülőföldjén, Érmihályfalván.

GYERTYÁK, ZÁSZLÓK, VIRÁGOK

Temesvár valóban vár volt életútjában. 1977-ben végezte el mezőgazdasági gépészmérnöki egyetemi tanulmányait. 1989 decemberében fordult a világ Temesváron és Érmihályfalván is. Égtek a gyertyák, lengtek a zászlók, sok volt a virág... A diktatúrától Isten által megszabadított érmelléki világ újjáépítésében ő

is az elsők között szólt, tett, küzdött. Több bízott rá, mint amiről ő valaha is álmodott: 1999-ben az Úr rábízta a Királyhágómelléki Református Egyházkerület vezetését, világi elnöki tisztségét.

SOKSZÍNŰ EGYSÉG

Büszke arra, hogy vezetése alatt építő munka folyt az egyházkerületben. Beindult az egyházi javak visszaszolgáltatása, sorra újultak meg templomaink, épültek lélekben a gyülekezetek, megújultak a gyülekezeti házak, a parókiák, minden életképes gyülekezetben szolgálnak lelkipásztorok. Feltámadtak a kommunizmus által betiltott belmissziós tevékenységek

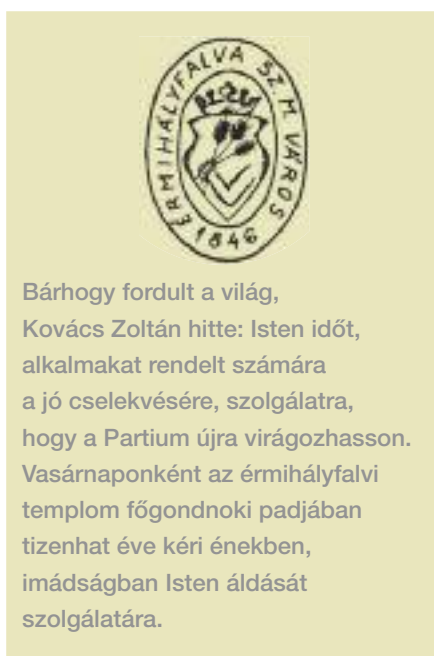
is (Református Nőszövetség, Presbiteri Szövetség, ifjúsági, diakóniai, énekkari szolgálat). Sikerült széles összefogással, *Tőkés László* vezetésével megalapozni és kiépíteni a református oktatási-nevelési rendszert, óvodától az egyetemig. A demokratikus társadalmi berendezkedés nehézségei között az életformaváltás, a modernizáció, a körülmények új ritmust, a sürgős feladatok elvégzését és lényegesen sokrétűbb szolgálatot követeltek az egyháztól, mint 1989 előtt. Új helyzetbe került, új feladatokkal kellett szembenéznie a partiumi magyarságnak.

AZ AUTONÓMIATÖREKVÉSEK MEGALAPOZÁSA

Főgondnokként nem hátrált ki a politikából sem. Az autonómia megvalósítását felvállalta az egyházkerület elnöksége, közgyűlése. RMDSZ-es parlamenti képviselőként (2000–2004) belülről látta a politikai elit autonómia-ellenességét. Két képviselőtársával meg akarta valósítani a különálló észak-bihari régiót, ám egy bizonyos kör meghiúsította törekvésüket az önrendelkezésre és az önállósodásra. Büszke arra, hogy egyik kezdeményezője volt a kolozsvári, az autonómiát meghirdető nagygyűlésnek.

HITBELI ÉS NEMZETI KÖZÖSSÉGVÁLLALÁS

A Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának (MRETZS) világi elnökeként azon fáradozott, hogy a Kárpát-medencei református magyarság egymásra találjon, valóságos hitbeli és nemzeti közösséget vállaljanak egymással a református egyháztestek, és felelősséggel, testvériesen viszonyuljunk egymáshoz. Jó lenne, ha az MRETZS munkája beépülne a Generális Konventébe. Fontos a tanácskozás, a véleménycsere, nem jó, ha a két testület párhuzamosan működik, nem pedig

együtt és egyként. Hosszú távon gondolkodva nem szabad sokáig egy helyben topogni: ha ismerjük a célt, nem kis lépésekkel, hanem nagy lépésekkel kell elindulni eléréséhez. A szeretetet mindenki felé gyakorolni kell, szabad jót cselekedni, elsősorban a mi hitünk cseleléivel. Kovács Zoltánt elnökként sok kellemes emlék fűzi az MRTZS meleg hangulatú összejöveteleihez, az együttműködéséhez *Erdélyi Géza* nyugalmazott püspökkel.

SZERETET, HÁLA, OTTHON

Bárhogy fordult és fordul a világ, élete legszebb virága a családja. 2006-ban családtagjai fogták meg először azt az áldott kezet, amelyen ott ékeskedett a Gödöllőn átvett Polgármesteri Aranyecsétygyűrű. 2008 virágvasárnapján ők ölelték meg először, amikor Bukarestből hazatért a 2007. Év Polgármestere kitüntetéssel. Vasárnapokon, pirosbetűs ünnepeken gazdagon terített asztalhoz hívja szeretteit, ahol helyet kapnak az érmelléki ízek, úgy ételben, mint italban. Öröm, jókedv, derű is díszíti a kertet, a házat, szeretet tölti be az otthont.

Bárhogy fordult a világ, Kovács Zoltán hitte: Isten időt, alkalmakat rendelt számára a jó cselekvésére, a szolgálatra, hogy a Partium újra virágozhasson. Vasárnaponként, az érmihályfalvi templom főgondnoki padjában tizenhat éve kéri énekben, imádságban Isten áldását szolgálatára. Virágok, vasárnapok, rendelt idő, a jóra választott személyiség, lélekből áradó szeretet, hála, az érmihályfalvi templomkert csendje és virága... „*Itt él tovább a szeretet / és Isten jár a kert alatt.*” (Wass Albert: Szent a falu) «

BALÁZSNÉ KISS CSILLA

Egy közülünk – a tákosi Erzsike néni

EGYFORMA, TAKAROS HÁZAK
SORAKOZNAK A FALUBAN, MINTHA
CSAK EGY MAKETT LENNE AZ
EGÉSZ TELEPÜLÉS. A TÁKOSI
EGYFORMASÁGNAK AZONBAN
SZOMORÚ OKA VAN: A TISZAHÁTI
FALUCSKÁT ELMOSTA A 2001-ES
ÁRVÍZ. A FALUT SZINTE TELJESEN
ÚJJÁ KELLETT ÉPÍTENI. AHOGY
BARÁTH MENYHÉRTNÉ HÁZA FELÉ
SÉTÁLOK, VIRÁGOSKERTEKET ÉS
ÚJBÓL MEGTELT CSÚRÖKET
LÁTOK. A KÖZVETLEN, ÍZES BEREGI
TÁJSZÓLÁSÚ ASSZONY
A TEMPLOMHOZ, VAGYIS
A TÁKOSI MEZÍTÁBAS
NOTRE-DAME-HOZ VEZET.

*Baráth Menyhért*né neve egybeforrt Tákossal. Arról mesél, hogy nem sokszor lépte át a település határát. „Édesapám elesett a II. világháborúban, ezért édesanyám nem engedett tanítónak. Tizenhárom évesen már markot (*levágott gabona – a szerk.*) szedtem, sokat dolgoztunk, de nem esett tehernek, tudtuk, hogy ennek így kell lennie. Mindig azt mondta az ember, hogy a Jóisten velünk van jóban, rosszban, de valóban velünk is volt.”

Erzsike néni mosolyogva emlékszik vissza a körmösökre, az egész napos fonásokra és kétkezi aratásokra. Nehéz sorsa volt, de azt vallja, hogy akarattal és hittel minden nehézségen túl lehet lépni. Úgy emlékszik, hogy mikor még copfos kislány volt, az emberek nem marakodtak, hanem kimutatták, hogy szeretik egymást. „Mindig arra kérem az Istent, hogy becsüljék meg egymást az emberek, értékeljék egymást, és ne nézzenek át egymáson! Tudja, jobb a sűrű krajcár, mint a ritka garas – mindig ezt mondom.

Erzsike néni szerint a család a legfontosabb érték. Büszke a gyermekeire, az unokáira, akiket – csakúgy, mint őt – a tákosi templomban kereszteltek meg. „Ha bejöttünk a templomba, mindig azt mondta nagyanyám: ebbe a padba ülj! Azóta minden istentisztelet alkalmával ott ülök. Húsvétba abba a padba négyen ültünk, én, a lányom, az unokám és a dédunokám. Nagy boldogság volt nekem...”

Mert pénz nélkül nem lehet élni, de melőzhető. Akármennyi vas lehet, ha szeretet nincs, akkor semmi sincsen.”

A tákosi néni nem kel ki hajnalban addig az ágyból, amíg a Bibliából nem olvasott, mert ettől egész nap nyugalom hatja át. Hiszi, hogy ez segíti a mindennapokban, ettől a terhek elviselhetőek lesznek, és szeretettel fordulhat az emberekhez.

Erzsike néninek fiatalon nem adatt meg, hogy tanító legyen, de az élet kárpótolta. Mindig ő vigyázott a faluban a gyerekekre. Volt olyan, akit még „éccakára is vissza kellett hozni”. Egyszerre négy-öt gyermektől hangos az udvara, „olyan jó érzés, hogy hallok őket kiabálni”. Erzsike néni szerint a család a legfontosabb érték. Büszke a gyermekeire, az unokáira, akiket – csakúgy, mint őt – a tákosi templomban keresztelték meg. „Ha bejöttünk a templomba, mindig azt mondta nagyanyám: ebbe a padba ülj! Azóta minden istentisztelet alkalmával ott ülök. Húsvétba abba a

padba négyen ültünk, én, a lányom, az unokám és a dédunokám. Nagy boldogság volt nekem...”

Tákos favázas, paticsfalú, fazsindellyel fedett temploma a népi építészet becses emléke. „Hírnevét különböző kezeztől származó, mégis egységesnek tűnő belső terének köszönheti. Mivel a templom fából, agyagos sárból készült, mondhatjuk: a tákosi mezítlábas Notre-Dame.” Erzsike néni a templom gondnokaként saját maga írta az ismertetőt. Sajnos mostanában egyre kevesebbszer mondhatja el, mert már nincs anynyi látogató, mint évekkel ezelőtt, ennek ellenére minden reggel lesétál a templomhoz, hátha valaki kíváncsi az Európában egyedülálló paticsfalú műemlékre.

Baráth Menyhértné úgy tartja: az első otthona a templom. „Ha ide bejövök, minden gondot elfelejtek, megnyugszom. Jól érzem magam, szeretek itt lenni, mert tudom, hogy a mindenható Isten vigyáz ránk, mert az ő akarata nélkül egy hajszál sem eshetik le a fejünkről...” «

DOBOS ZITA

Egy reformátussá lett élet alakulása

B. Kovács István muzeológus vallomásos önportréja

B. KOVÁCS ISTVÁN „GÖMÖROLÓGUS” EDDIGI ÉLETE SORÁN A SZLOVÁKIAI MAGYAR KÖZÉLET TÖBB TERÜLETÉN IS VÉGZETT SZOLGÁLATOT. AZ UTÓBBI KÖZEL EGY ÉVTIZEDBEN A RIMASZOMBATI SZÉKHELYEL KIALAKÍTOTT REFORMÁTUS TUDOMÁNYOS GYŰJTEMÉNYEK FŐÁLLÁSÚ IGAZGATÓJA. VALLOMÁSÁBAN KÖZÉLETI SZEREPVÁLLALÁSA INDÍTÉKAIRÓL ÉS HITÉLETE FORMÁLÓDÁSÁRÓL OLVASHATUNK. (SZERK.)

Noha elég régóta reformátusnak érzem magam, s próbálok e szerint élni, hivatalosan csak életem derekán kértem felvételemet, s alig pár hónapja vagyok tagja református egyházunknak. Furcsa egybeesés – meglehet, nem is véletlen –, hogy esetemben a református élet vállalása szinte egybeesik a közéleti szerepvállalással.

Hívó római katolikus családba születtem. Egy eléggé zárt faluközösségben, Baracán élünk. Apaági felmenőim a Mátra északi előte-

réből, egykori palóc határőrök utódaiként kerültek szülőfalumba, birtokvásárlás révén. Apai nagyapám, Gyuri atyus a szentkúti búcsút rendszeresen felkereső dobfenekiek előénekeke volt. Emlékként őrzöm Molnár Gábor Kalandok a brazíliai őserdőben című könyvét is, amelyet falunk akkori plébánosa a „hűséges ministránsnak” ajánlott. Okot az szolgáltatott neki, hogy nekem és néhány gyermekkori cimborámnak a hétköznapiak a kora reggeli misével kezdődtek. Minden harmadik héten én szolgáltam az oltárnál. Onnan egyenesen az autóbushoz siettem, amely Tornaljára vitt, iskolába.

Nemigen voltak kapcsolataink reformátusokkal. Talán Cakóban, az anyai nagyszüleimnél töltött nyaralásaim során szembesültem először azzal, hogy nem csupán katolikusok vannak a világon. Akkor még nem tudtam, hogy ott tanult esti imádságom ősváltozatát (*Én Istenem! Jó Istenem! / Becsukódik már a szemem. / De a tied nyitva, Atyám! / Amíg alszom, vigyázz reám! Vigyázz kedves szüleimre, / Meg az én jó testvérimre. / Mikor a Nap újra felkel: / Csókolhassuk egymást reggel.*) a szomszédos, reformátusok lakta Nemesradnóton született s a magyar gyermekirodalom megteremtőjének számító, ám évtizedeken át méltatlanul elhallgatott Pósa Lajos írta. Ott, Cakóban, a szomszédunkban lakó, drága emlékű Csótó család révén tapasztalhattam meg a felekezeti korlátokon átnyúló szeretetet. Ugyancsak a fülemben cseng a nemesradnóti református templom harangjának szava, amint ballagunk a zsípi szélen, útban Radnótra, ahova ruhát varratni indultunk.

Nemzedékem eszmélése az Istent tagadó kommunista rendszer időszakára esett. Az első olyan generáció vagyunk a Felföldön, amelynek nem adatott meg a nemzeti együvé tartozás megélésének élménye magyar állami keretek-

ben. Családomból senki nem volt tagja a kommunista pártnak. Én magam sem. Istennek tetsző, sorstársaink javára szolgáló életet élni ketős kihívást jelentett (s jelent ma is) minden hívő, magyar ember számára. Voltak, akik nem vállalták a szembesülést. Én úgy éreztem, nem tehetek mást.

Boldogult apai nagymamám, Máli mama, aki életében két fiát temette el, sokszor felhozta előttem harmadik fiának a példáját. Sanyit 1944 őszén SAS-behívóval Budapestre rendelték. Innen ugyan sikerült kitörniük, de valahol Zólyom környékén szovjet fogságba esett, és a gulágok poklában örökre eltűnt. Minderről egyik hazakerült fogolytársa, egy – történetesen ugyancsak nemesradnóti – cigányember adott hírt. Egy alkalommal Sanyi elgondolkodva ült az udvaron. Anyja azt hitte, tán alszik, de ő az erre vonatkozó kérdésre így válaszolt: „Nem alszok én, anya, ha gondolkozok.” „Min gondolkozol, fiam?” – szólt vissza mama. A viszontválasz: „Minden anyának három fiú kéne, egy az anyának, egy az apának, egy a hazának.” Máli mama évtizedekkel később, miután hiába várta őt vissza, mindezt így kommentálta: „Ő lett a haza fia!” Öccsével, Zolival együtt ők voltak az elsők a falunkból, akik a rimaszombati Egyesült Protestáns Gimnáziumban tanultak. Apámnak, mint legidősebb fiúnak, már tizenhét évesen gyári munkát kellett vállalnia Füleken, hogy apjával együtt kivegye részét a családfenntartás gondjaiból, s hogy két öccse tanulhasson. Az értelmiségi pályára nem gondolhatott.

A reformátusságról egyetemista időszakomig keveset tudtam. A tudatos érdeklődés az Eötvös Kollégiumban izmosodott meg bennem, ahol a református valóságban igen tájékozott Kósa László (akkortájt fiatalember, ma néprajztudományunk akadémikusa) tartott szemináriumot. Kezdtém elmélyültebben tájékozódni a magyar művelődéstörténetben, különös tekintettel a református vonatkozásokra, néprajz szakos hallgatóként pedig a magyar népelettel ismerkedtem. Mindeközben szembesültem a felekezeti és nemzeti hovatartozás összekapcsolódásának az élményével. Annak a felismerése,

hogy – legalábbis tájainkon – aki református, az magyar, biztosan hozzájárult ahhoz, hogy a szolgáló reformátusság gondolata egyre mélyebb gyökeret eresszen bennem.

A szakmai indíttatású, közéleti szerepvállalással párosult érdeklődést a reformátusság iránt igen felerősítette a házasságom. Feleségem református családból való. Anyai és apai nagyapja egyaránt kántortanító volt: egyikük, Kovács István Rudnán, majd Sajószentkirályon, másikuk, Héthy György pedig előbb Sajószentkirályon, majd Rakottyáson tanított. Mindketten pataki diákok voltak. Feleségem nagymamája, „Ómama”, született Pósa Aranka (a már említett Pósa Lajosnak volt oldalági rokona) Szatmárnémetiben, a Református Tanítóképzőben tanult, de tanulmányait a háborút követően megvont trianoni határok miatt nem fejezhette be. Anyósom a II. világháború után a zöldhatáron át-átszökösve Miskolcon, a „Tótpálban” szerzett pedagógusi diplomát. Későbbi sógora, Ligárt Balázs református lelkészként szolgált Zsípben, majd Kálósán. És sógorának későbbi násza, Bodon Aladár is református lelkész volt, előbb az Ósva-völgyi Györkén, majd Rimaszécen. Feleségem legkedvesebb gyermekkori emlékei a kálósai lelkészlakhoz kötődnek.

Ahogy 1988 telén Baracáról Rimaszombatba kerültünk, én szinte ösztönszerűen a református templomban folytattam a párbeszédet az Úrral. Annak oka, hogy több mint két évtizeden át mégsem kértem hivatalosan felvételmet a gyülekezetbe, a szüleim iránti tisztelet volt. Erre csak édesanyám elhunytá után került sor: a múlt év őszén konfirmáltam.

Mindkét gyermekünk református hitben nevelkedett. Első unokánknak, *Máté Szabolcsnak* pedig nemrég szolgáltatták ki a keresztség sákramentumát a bátkai templomban.

Összegzés helyett csak két mondat. Arra gondolok, talán két nagybátyám fiatalon feláldozott élete, az apáméval együtt három elvetélt értelmiségi pálya részleges pótlásának a szüksége volt, lehetett az, ami engem a közösségi szolgálat vállalására indított. Ez az elkötelezettség egyidejűleg volt kihívás és elhívás. «

B. KOVÁCS ISTVÁN

Egy alkalommal Sanyi elgondolkodva ült az udvaron. Anyja azt hitte, tán alszik, de ő az erre vonatkozó kérdésre így válaszolt: „Nem alszok én, anya, ha gondolkozok.” „Min gondolkozol, fiam?” – szólt vissza mama.

A viszontválasz: „Minden anyának három fiú kéne, egy az anyának, egy az apának, egy a hazának.” Máli mama évtizedekkel később, miután hiába várta őt vissza, mindezt így kommentálta: „Ő lett a haza fia!”

GYÜLEKEZETI ÉLET

„A test egy,
bár sok tagja van.”

(1Kor 12,12)

Dr. KOCSIS ATTILA esperes

SZABÓ SÁNDOR püspök

Az Amerikai Magyar Református Egyház vezetői, lelkipásztorai és gyülekezetei nevében szeretettel köszöntjük magyar református testvéreinket. Hisszük azt, hogy Isten kegyelmét megtapasztalva, közös szolgálatunk eredményes és gyümölcsöző lesz az ő országának építésében. Hittel és háláadással állunk meg Amerikai Magyar Református Egyházunk történelmének 85. évfordulóján, egy újabb mérföldkőnél, hogy megköszönjük Istennek megtartó szeretetét, de kérjük vezetését is, hogy reménységünk ne szegyenítsen meg, s merjük vállalni hűséggel küldetésünk teljesítését.

Köszöntünk mindenkit az Ige szavaival, amely adjon erőt és biztasson a további munkára és szolgálatra: *„Ne veszítsétek el tehát bizalmatokat, amelynek nagy jutalma van. Mert állhatatosságra van szükségetek, hogy az Isten akaratát cselekedjétek, és így beteljesüljön rajtatok az ígéret.” Mert még »egy igen-igen kevés idő, és aki eljövendő, eljön, és nem késik. Az én igaz emberem pedig hitből fog élni, és ha meghátrál, nem gyönyörködik benne a lelkem.« De mi nem a meghátrálás emberei vagyunk, hogy elveszünk, hanem a hitéi, hogy életet nyerjünk.”* (Zsid 10,35–39)

M A G Y A R R E F O R M Á T U S E G Y H Á Z

Nyolcvanöt éves az Amerikai Magyar Református Egyház

EZ A RÖVID VISSZATEKINTÉS NEM TUDJA ÁTFOGNI MINDEN RÉSZLETÉT AZ ELMÚLT NYOLCVANÖT ESZTENDŐNEK, DE SZEMÜNK ELŐTT VANNAK A „KITÁNTORGOTT” REFORMÁTUS MAGYARJAINK, AKIKNEK ELŐBB FONTOSABB VOLT SAJÁT TEMPLOMOT ÉPÍTENI, MINT MEGTEREMTENI CSALÁDI OTTHONAIKAT. AZOKNAK A NEVE OTT RAGYOG MINDEN TEMPLOM LÁTHATLAN EMLÉKTÁBLÁJÁN, AKIK AZ ÚRNAK SZEREZTEK DICSŐSÉGET ÉS NEM MAGUKNAK.

VISSZATEKINTÉS

Az új hazába érkezők hozták magukban lelki sebeiket a háború, a trianoni országszéttagolás, a gazdasági válság sorscsapásai és reménytelensége után. Itt a megerősödést, a biztatást, a lélek gyógyulását az akkor már működő egyházak közösségeiben remélték, ahol egy kis Magyarország várta az ide érkező kivándorlókat. A Konvent tartotta az adminisztratív kapcsolatot Magyarországról a tengerentúl szolgáló egyházmegyéjével. A világpolitikai és gazdasági helyzet azonban válaszút elé állította az anyaegyház vezetését, s 1921. október 7-én elfogadták a Tiffini Egyezményt, amely szerint az amerikai magyar református gyülekezetek visszatérnek a Reformed Church közösségébe. Ez az egyház akkor az Amerikában működő egyik legnagyobb protestáns egyház volt. A magyar református gyülekezetek nagy része vállalta és elfogadta az egyezményt és be-

ONTARIOI FÜGGETLEN MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ

csatlakozott a nagy egyházba, amelynek alkotó részévé vált, ugyanolyan jogokat bírva, mint a többi gyülekezet.

Az egyezményt azonban nem mindenki fogadta el, s a „független” gondolat itt vált valóra. Duquesne-ben (PA), 1924. december 9-én megalakult a Független Amerikai Magyar Református Egyház. Sok nehézség és harc jellemezte ezt az időszakot, amelyben az egyház létjogosultságát vonták kétségbe a másik egyháztest részéről. A megalakulás utáni napokban tett látogatást Duquesne-ben az akkor Amerikában hosszú ideig tartózkodó Balthazar Dezső püspök, a Konvent elnöke, aki beszédében elismeréssel szólt az új és önálló, független egyház megalaku-

lásáról és a Magyarországi Református Egyház mint anyaegyház nevében támogatásáról biztosította az elinduló szerveződést. Ma huszonhárom anyaegyházban és tizenkét missziói gyülekezetben huszonnégy lelkipásztor szolgálatával folyik az egyházi élet.

A gyülekezetek tagjainak tájékoztatása érdekében 1922-től működik a Magyar Egyház című hivatalos lap, amely azóta is igyekszik minden egyházi eseményről beszámolni, közölve az egyház állásfoglalásait, cikkeket, prédikációkat magyar és angol nyelven.

EGYSÉGTÖREKVÉSEK ÉS KÖZÖS SZOLGÁLATOK

A Tiffini Egyezmény (1921) létrejötte után az amerikai magyar reformátusok között megszakadt az egység. Az Amerikai Magyar Református Egyház és az amerikai nagy református közösséghez csatlakozott Kálvin Egyházkerület életét az elmúlt nyolcvanöt évben a széthúzások és az ellentét megléte ellenére is az a belső, nem titkolt szándék jellemezte, hogy rájöjjenek, hogyan lehetne együtt szolgálni az Urat. Az egységtárgyalások és az egységről szóló beszélgetések állandó témái voltak az elmúlt évtizedek legtöbb gyűlésének.

Sajnos az egységtörekvések mindig eredmény nélkül végződtek. A helyi kezdeményezéseknek azonban mindig volt szemmel látható következménye, ahol két gyülekezet egymás közelében

AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ

volt, és ha megtehették, közös szolgálatokban mutatták meg azt, hogy hitük, gyökereik ugyanazok. A közelmúlt eseményei is erről beszélnek, amit mindkét egyháztest püspöke fontosnak tart, s az elmúlt évek egy kicsit közelebb hozták a régi álmok megvalósulását. A két egyháztest közeledésének szemmel látható nyomai ezek: az Amerikai Magyar Református Egyház és a Kálvin Egyházkerület a jubileumi Kálvin Évet közösen nyitották meg a keleti parton, 2008 októberében a két New York-i gyülekezetben, ahol az igehirdetés szolgálatát *Bölcseki Gusztáv*, a Zsinat lelkes elnöke végezte. Ennek folytatásaként azt kértük a gyülekezetektől, hogy az ünnepségsorozatot a két egyháztest egymáshoz közel levő gyülekezetei közösen szervezzék meg ott, ahol lehetséges, a nyugati partig bezárólag. Ezt az alkalmat 2009. november 8-án Ontarióban, Kaliforniában tartottuk, amelyen a szolgáló lelkipásztorok mellett a Kálvin Egyházkerület püspöke és az Amerikai Magyar Református Egyház püspöke is hirdetett Igét.

Tervünk, hogy a Kálvin jubileumi év tiszteletére a két egyháztest közös újságot ad ki a 2010. év folyamán.

A két egyháztest vezetősége meg egyezett arra nézve, hogy az anyaországból érkező, és az Egyesült Államokban szolgálatot vállaló lelkipásztorok részére közös Lelkészképesítő Bizottságot állítunk fel, hogy könnyebb legyen a két egyháztest között a lelkesi állások betöltése. Ugyancsak tárgyalások folynak közös zsinat tartásáról, amelyen a két egyház egyeztetési szolgálata, missziói, egyházpolitikai és egyéb szervezeti álláspontját.

Közös elhatározással mindkét egy-

háztest képviseltette magát a 2008. november 17–18-i budapesti diaszpóra-konferencián, amelyet a Magyarországi Református Egyház szervezett.

Mindezek az események nem világot rengető ügyekről beszélnek, de mégis olyan közeledő lépések, amelyek nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy előkészítsük a régóta várt amerikai magyar református egységet.

A magyar református egység és annak munkálása minden hívő magyar református számára kötelesség. Ezt a munkát és szolgálatot vállalta fel több mint egy évtizeddel ezelőtt a Magyar Reformátusok Világszövetsége és később a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata, amit most a Generális Konvent folytat tovább.

Egyházunk Püspöki Tanácsa a 2009. május 14-én tartott rendkívüli gyűlésén hivatalosan megszavazta csatlakozását a Magyar Református Egyházhoz. Részei lehetünk a világon szétszórtságban működő egységes Magyar Református Egyháznak. Az Alkotmányozó Zsinat egyháztörténeti eseményén egyházunkat dr. *Kocsis Attila* esperes és *Szabó Sándor* püspök képviselte, akik aláírásukkal kinyilvánították az Amerikai Magyar Református Egyház csatlakozási szándékát a Magyar Református Egyházhoz.

Mindezek az események és történetek részei a nyolcvanöt esztendőnek, amelyben hisszük, hogy Isten cselekszik velünk kegyelméből, szeretetéből. Megtartatásunk jel arra, hogy érdemesek vagyunk előtte a szolgálatra, az ő országa építésére, amelybe bevon minket, felhasznál, számon kéri erőnket, hitünket, talentumainkat. «

SZABÓ SÁNDOR

Magyar iskola a tengeren túl

„Nyelvünkben megtartó erő van: ez tartá fenn eddig is létünket, s azon nagy csoda, amelyen sokan bámulnak, hogy a magyar tenger viszontagság közt nem olvadt be más nemzetekbe, nem egyéb, mint természetes következménye nyelve erejének.” (Széchenyi István)

Ez a gondolat határozza meg a New Brunswickban működő Széchenyi Magyar Iskola és Óvoda létét és működését. Az óvodában képzett óvónők és dajkák foglalkoznak a kisgyermekkel. A három évnél fiatalabb gyerekes családok a Pici Maci csoportokban találkoznak. Itt szülők és gyerekek – már a karon ülő korosztály is(!) – együtt énekelnek, sétálnak ritmusra. Ismerkednek a legegyszerűbb népdalokkal, mondókákkal. Ez a csoport különösen jó közösségformáló a szülők számára is, hiszen közös gondjaik vannak: sokan nagyszülői segítség, tanács nélkül nevelik gyermekeiket.

Van egy, a magyar kultúrával ismerkedő gyerekcsoportunk, itt a tanítás főleg angolul folyik.

A felnőttek között egyre népszerűbb lett az az osztály, ahol magyarul tanulnak. Van, aki szókincsét akarja

bővíteni, vagy ősei nyelvét megismerni, vagy éppen házastársa kedvéért akar magyarul tanulni.

A tanítás szombat délelőttöknként zajlik. Imádsággal kezdjük a munkát. A beszédkészség, a szókincs fejlesztése, a magyar kultúra megismertetése, megszerettetése az elsődleges feladatunk. Sok népdal és mese teszi érdekessé a tanítást a kicsik számára. A nagyok már a történelemmel és a földrajzzal is ismerkednek, a felnőttek pedig társalgási nyelvet tanulnak. Nagy élményt jelent az Amerikai Magyar Alapítvány múzeumának rendszeres meglátogatása. Ebben az évben gyönyörű kiállítást láthattunk magyarországi népművészeti tárgyakból.

Karácsonykor mindenki részese volt a betlehemezésnek. A farsangot sok ötletes jelmezzel köszöntöttük. A Versolimbia Napján sok magyar vers hangzott el. Október 23. és március 15. közös ünnepünk a környék magyarságával. Húsvétra a magyaros tojásfestés titkaival ismerkedtünk meg. Az édesanyákat minden osztállyal megköszöntöttük. A tanításhoz a New Brunswickban élő református és római katolikus egyházak adnak helyet, de az Amerikai Magyar Atlétikai Club új épületében is vannak rendezvényeink. Sok tanulónk aktív tagja a cserkészcsapatnak is. Nagy segítséget jelentenek a Magyarországról kapott tankönyvek és egyéb segédeszközök.

Munkánk közben sokszor eszünkbe jutnak Kodály Zoltán szavai: „Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.” «

KOCSISNÉ ASZTALOS ANIKÓ

Krisztus vándorai

A Debreceni Televízió (DTV) operatőrei és szerkesztői 2008 őszén egy hónapon keresztül forgattak a keleti parton, valamint Pennsylvania, Ohio, Illinois, Michigan és Virginia államokban. Céljuk az volt, hogy felkeressék és megörökítsék első renden azokat a magyar református gyülekezeteket, amelyek már különböző okokból megszűntek. Ezzel a hétrészes filmmel kívánunk emléket állítani azoknak a lelkeseknek és gyülekezeti tagoknak, akik hűséggel szolgáltak az adott helyeken. A több mint háromszáz órás felvételtől hét harmincöt perces film készült, amelynek egyik amerikai bemutatója Perth Amboy-ban, 2009. november 1-jén volt. Még két másik helyen láthatták a szépszámu érdeklődők a film egyes részeit: Clevelandban október 30-án és Ligonierben november 2-án. Sajnos nem volt idő arra egyik helyen sem, hogy az egész filmet bemutassuk, de a kész filmet mindenki megvásárolhatja majd. Külön öröm volt számunkra, hogy ezeken az alkalmakon találkozhattunk Széles Tamással, a DTV elnökével és Vojtkó Ferencel, a film szerkesztőjével is. Valaki így ajánlotta ezt a filmet: „Ha valaki szokványos úti filmet szeretne nézni, akkor nem ezt kell választania. Ha valaki kalandot vagy harcot keres, azt itt nem találja meg. Aki szeretné egy távoli, de mégis ezer szállal az »óhazához« fűzött »vándorló« közösség sorsát megismerni, jól választott. Aki szereti a történelem lassú folyását szemlélni, személyes életeken átsűrődve, az nem fog csalódni. A szénporos bányászarcok szürkesége és az őszi erdők ezerszínű pompája békén megfér a filmen a csigatésztát csinálók himzett kötényével és az elfogyó hívek miatt ritkán kinyitott énekeskönyvvel. Ez a film a múltból beszél, de nem akar »siratóéneket« lenni, hanem egy olyan hit- és nyelvi közösség mementója, amelyik száznál több éve él az idegen földön. Komolyan veszi földi vándorútját, hogy igazzá lehessen az is, ami az ígélet: »Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját.« (Jel 2, 10)» «

KOCSIS ATTILA | Bethlen Naptár, 2009.

VOJTKÓ FERENC, SZÉLES TAMÁS ÉS BÖLCSKEI GUSZTÁV A FILM DEBRECENI BEMUTATÓJÁN

Dr. TÓKÉCZKI LÁSZLÓ főgondnok

Dr. SZABÓ ISTVÁN püspök

Az olvasás egyre csökkenő mai gyakorlatában indul útjára ez a közös Kárpát-medencei lap, amely egy kilencven éve szétszakított hit- és értékbeli, nemzeti közösségről akar beszélni. Nem kis feladat ez egy, a kezdetektől alapvetően a gyülekezeti közösségekben élő egyház esetében, főleg, ha szokatlan önmagunkat közösségnek tekinteni – évtizedes izoláltságunk után.

A Dunamelléki Egyházkerület előjáróiként nehéz nem érezni a tudatosan (le)rombolt múlt (és identitás) közösségi, újjáépítési esélyeinek kockázatát. De aki nem vállalja a kezde-

ményezést, a régi/új reformáció kötelezéseit, az biztosan veszít. Emberé a munka, Istene az áldás – abból a kegyelemből, amely 1989 és 1991 között emberileg reménytelen helyzetet oldott fel.

A keresztyénségben született, de ezt egyre kevésbé valló Európa világában élő magyar reformátusként nem szabad csatlakoznunk ahhoz a „haldáshoz”, amely immár több mint száz éve hamis és/vagy mulandó divatokhoz köti az életét. A mi alapunk változatlanul legyen Jézus Krisztus, s akkor magyarként is megmaradunk!

„MENJETEK EL SZERTE AZ EGÉSZ VILÁGBA, HIRDESSÉTEK AZ EVANGÉLIUMOT MINDEN TEREMTMÉNYNEK.” (MK 16,15) HA VILÁG KÖRÜLI ÚTRA NINCS IS MÓDUNK, DE A DUNAMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET HÁZA TÁJÁN SZÉTNÉZÜNK. MIÉRT MENNEK BE MA AZ EMBEREK AZ ISTEN HÁZÁBA? SEGÍTSÉGRE VÁRNAK? CSALÁDIAS KÖZÖSSÉGRE? ÉLMÉNYSZERŰ ALKALMAKRA? A FŐVÁROSI NYÜZSGŐ KÖZÖSSÉG, A BARANYAI SZÓRVÁNY ÉS A NAGYVÁROS ÁRNYÉKÁBAN ÉLŐ INGÁZÓ TERÜLET ŐRÁLLÓI SZÁMOLNAK BE ARRÓL, HOGY E HÁROM KÜLÖNBÖZŐ TEREPEEN ŐK HOGYAN GONDOLJÁK ÉPÍTENI A GYÜLEKEZETEKET.

TÖMBHÁZAK TERASZÁRÓL HÍVOGATNI

Ha azt mondom: Gazdagrét, sokaknak nem mond többet, mint a Szomszédok című teleregény helyszínét. Pedig van valóságos közösség is itt, a budai dombok és a panelek között, egy életeli gyülekezet, amely Lovas András lelkipásztor vezetésével működik.

Gazdagréten – más budapesti gyülekezetek törekvésével ellentétben – ma már nem járnak kopogtató presbiterek lépcsőházzal lépcsőházra.

„Inkább abban hiszek, hogy egy élő közösségnek kell, hogy legyen olyan vonzereje, amely elér embereket, eléri a

REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

„Legyen világosság.” (1Móz 1,3)

Variációk a misszióra

lakótelepet. A misszió: Krisztusról tenni bizonyosságot mind a közvetlen környezetünkben, mind a föld végső határáig. Fontos tudomásul vennünk, hogy az egyház küldetésben van. Ez pedig nem valami birodalmon túli valóság az egzotikus világban. Ott kezdődik, ahol vagyunk” – mondja Lovas András.

Kezdetben sok éven keresztül folytatták a személyes megkeresést is.

„Nem egyszeri történet. A dicsőítés, az imádság, a légkör megfog embereket. Direkt nem mondtam az igehirdetést. Az is fontos: legalább egy napot készülök egy igehirdetésre. Mégis, először nem az fogja meg a kereső embert, aki református tradíciók nélkül esik be ide, hanem az istentisztelet bensőséges légköre, az őszinte közösség, a gyülekezet természetes lelkisége. Azt élék meg, hogy közöttünk van Isten.”

A lakótelepen gyermekeevangelizációt, ifjúsági programokat szerveztek. A csellengő fiatalok közti munkát egy klub segítette, ahol pingpongozni, csocsózni, sütni lehetett, és beszivárgott a beszélgetésekbe az Ige. „Sokan erről ismertek minket. Az iskolaigazgatók is. Híre indult, mikor egyik-másik legnehezebb sráccal mi szót értettünk. Megismerkedtünk velük az utcán – mind cigiztek, volt alkohol, többeknek voltak nehéz időszakai a droggal is. Meglovagoltunk anno egy hullámot a köztük végzett munkával, ami döntő fontosságú volt. A mai napig táplálkozunk ebből.”

DUNAMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

Több közelmúltbéli kutatás is azt mondja, hogy a fiatalokat az istentisztelet légköre tartja távol az egyháztól, mert azt unalmasnak, idegennek látják. Lovas András ezzel szemben éppen az istentiszteletre teszi a hangsúlyt, mert tapasztalata szerint ez sokakat bevon a közösségbe.

„Nem egyszeri történet. A dicsőítés, az imádság, a légkör megfog embereket. Direkt nem mondtam az igehirdetést. Az is fontos: legalább egy napot készülök egy igehirdetésre. Mégis, először nem az fogja meg a kereső embert, aki református tradíciók nélkül esik be ide, hanem az istentisztelet bensőséges légköre, az őszinte közösség, a gyülekezet természetes lelkisége. Azt élük meg, hogy közöttünk van Isten. Az istentisztelet több, mint az egy igehirdetés. Azt hitelesíti egy közösség élete, imádsága, lelkisége. Azt élük át, hogy itt valami történt, és ide vissza akarok jönni.”

Több program is újra nyit a lakótelep felé. Például a mamakör, amely nem átlagos bibliaóra hívó anyukáknak, inkább támogató közösség családoknak, ahol sok mindenről esik szó. A gyülekezet munkatársai sokat imádkoznak a környező házak lakóiért. Álmuk, hogy minden lépcsőházban legyen egy imacsoporth. Hívogatják őket Alfa-kurzusra, amely kiemelt szerepet kap az új emberek bevonásában a gyülekezetbe. Az Alfa-kurzus olyan frappáns képzési rendszer, amelyben alapjaitól magyarázzák el, kicsoda Isten, mi a bűn, vagy éppen mi a Biblia. A keresztyén hitte így közösségben, hangulatos vacsora mellett lehet ismerkedni.

„Amikor a templomba költöztünk, számítottunk rá, hogy sok új ember fog

BUDAPEST-GAZDAGRÉTI REFORMÁTUS TEMPLOM

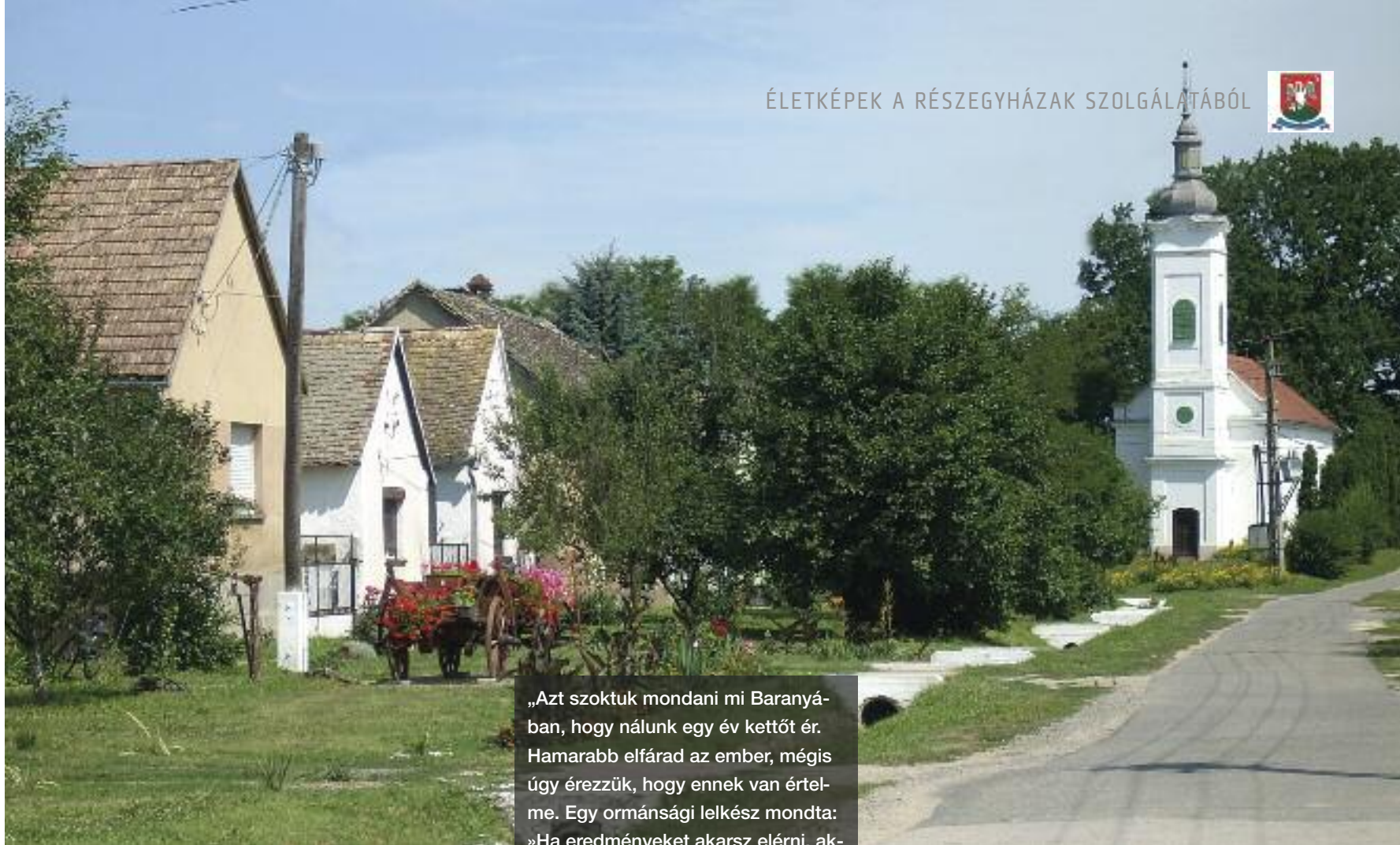

Nagy dolog, hogy azt tudom mondani most a gyülekezetben: „Amikor építettük ezt a templomot, azt mondtuk, hogy nem magunknak, hanem azoknak építjük, akik még nem ismerik Jézust.

jönni. Az volt a kérdés, hogyan tudjuk megtartani a gyülekezet családiasságát, és az újonnan megjelenőket is integrálni. Erre válasz nekünk az Alfa. Hat év után – évente csináltunk két kurzust – van legalább negyven ember, akik ezen keresztül illeszkedtek be a gyülekezetbe. Sokkal több olyan van persze, akit megérintett, csak idáig nem ért még el. Az Alfa fontos része a misszióknak. Isten munkája és különös kiváltsága, hogy már tizenöt éve Isten Lelkének munkálkodását éljük meg.” A folyamatos növekedés okán új építkezés készül Gazdagréten: a templomnak otthont adó épület több

helyiséggel bővül. Új munkatársra lesz szükség, az istentiszteletek száma is nőni fog. De hogyan fogadják ezt a régi hívek? Mint mindenhol, itt is fontos kérdés a régi és az új kapcsolata. Lovas András és csapata igyekszik kivédeni a konfliktusokat. A kezdetektől hangsúlyozzák, hogy a legtöbb projektjük – így a templom megépítése – nem azért van, hogy megkövesedjenek, mint gyülekezet, hanem mindazokért építik, akik még nem ismerik Jézust.

„Egy amerikai barátom, amikor itt járt és látta itt ezt a cseresznyefát, szakított róla és ezt mondta: egy fa sem terem gyümölcsöt magának, hanem arra, hogy mások egyenek belőle. A templom ugyanez számunkra. Nagy dolog, hogy azt tudom mondani most a gyülekezetben: „Amikor építettük ezt a templomot, azt mondtuk, hogy nem magunknak, hanem azoknak építjük, akik még nem ismerik Jézust. És ezek ti voltatok! Most ugyanezt tesszük veletek együtt azokért, akik még nem ismerik őt.” «

„Azt szoktuk mondani mi Baranyában, hogy nálunk egy év kettőt ér. Hamarabb elfárad az ember, mégis úgy érezzük, hogy ennek van értelme. Egy ormánsági lelkész mondta: »Ha eredményeket akarsz elérni, akkor olyanra vállalkozz, ami lehetetlen, mert csak azért érdemes élni, ami lehetetlen.«”

AHOL A HÁROM NÉNIS GYÜLEKEZETEBŐL KELL KÖZÖSSÉGET KOVÁCSOLNI

Bereczky Ildikó a baranyai szórványmisszióban dolgozik. Az itteni aprófalvak több száz éves református hagyományokkal rendelkeznek, ám a lakosságuk megfogyatkozott. A terület határsáv lett Trianon után, később háború tizedelte meg a lakosságot, majd a birtokosok nagy részét – akik a gyülekezet presbitériumát képezték – kuláknak nyilvánították és kitelepítették. Ellehetetlenült a terület egyházi szempontból is. Bokrosították a gyülekezeteket. A misszió célja itt az, hogy megtartsa ezeknek a falvaknak a kötődését az egyházhoz.

Amikor a lelkész nő idekerült, tíz gyülekezetet kapott. Munkatársakat kért, és ma már négy-öt falu tartozik egy-egy lelképásztorhoz vagy házaspárhoz. Munkájuk nagy részét a közösség szervezése

teszi ki: több faluból összehozzák a fiataloságot egy-egy tábor vagy program erejéig. Ugyanezt teszik a gyülekezeti tagokkal – kisbuszokkal hordják őket össze egy-egy alkalomra.

Nagy szükség van a gyülekezeti és alapítványi kisbuszokra az elégtelen

tömegközlekedési viszonyok miatt. „Az utolsó dőfés tavaly volt, amikor megszüntették a vasútvonalat.”

Évente három-négy alkalommal rendeznek ökumenikus imahetet, evangelizációt, amelynek mindennap más település a házigazdája. Ez a falumisszió vetésforgószerűen huszonnyolc települést ölel fel. „Ilyenkor a templom megteelik. Óriási élmény ez, amikor egyébként vasárnaponta három néni van az istentiszteleten. Egy-egy helyen olyan kevesen vannak, hogy nem érzik a gyülekezethez tartozás élményét – nem úgy, mint ezeken az alkalmakon.”

Az ormánsági falvakban a munkanélküliség 70-80%-os. A misszióknak ilyen szegény területen diakóniát, sok gyakorlati segítséget is kell jelentenie... „Mindazt, ami a szociális szférába tartozik. Adott esetben azt, hogy kórházba visszük a nénit.” A rendszeres feladatok között említi Bereczky Ildikó a segély-

DUNAMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

osztást. Sok szállítmány érkezik, mert a jugoszláviai háború idején itt volt a menekültek központja Harkányban, a parókián. Több ezer ember – nagyrészt nyaraló – nem tudott hazamenni. „Itt ragadtak egy papucsban meg egy fürdőruhában, és jött a tél. Nem volt hol éljenek, mivel fűtsenek, mit egyenek, mibe ruházkodjanak... Beindult a segélyezés. Azóta a segélyeket a környező falvakba továbbítjuk. Ma is nagy szükség van rájuk. Ha az ember nem tér ki a környezetében lévő szükséghelyzet elől, megtalálja a módját, hogyan segítsen. A szeretet leleményes. Nemcsak a magyar menekülteket segítettük, hanem a horvátokat meg a szerbeket is. Hét évig éltek itt. A dél-baranyai reformátusok beépültek az itteni gyülekezetekbe, néhányan itt

is maradtak. Természetesen megmaradt a kapcsolat. A harkányi parókián három család élt, az egyik lelkészcsalád volt. Hazamentek, de látogatjuk egymást, közös ifjúsági, gyülekezeti programjaink vannak. Hiába, ami összetartozik, az összetartozik! (A hajdani Baranya vármegye.)”

Ennyi munka mellett komoly veszély a kiegész. „Azt szoktuk mondani mi Baranyában, hogy nálunk egy év kettőt ér. Hamarabb elfárad az ember, mégis úgy érezzük, hogy ennek van értelme. Egy ormánsági lelkész mondta: »Ha eredményeket akarsz elérni, akkor olyanra vállalkozz, ami lehetetlen, mert csak azért érdemes élni, ami lehetetlen.« Nem annyira sikereket élünk meg, inkább örömeket. Ugyanez a lelkész mondta: »Isten nem eredményeket vár tőlünk, hanem hűséget.« Nem eredményeket várni,

hanem azt, hogy az ember hol segíthet – ez életforma. Egyébként az ide kerülő fiatal munkatársak a legtehetségesebbek közül kerülnek ki! Nagyon reméljük, hogy az új kormány ezekre a gyülekezetekre is fog figyelmet szentelni. A munkatársak megélhetéséhez állami segítségre lesz szükségünk. Ezen a területen másképp nem tudunk állásokat szervezni.”

Nem is olyan régen Baranyát a pályakezdő lelkészek körében még büntetőkörzetnek csúfolták. Bereczky Ildikó viszont hívogat és bátorít mindenkit, hogy igenis van értelme ennek a munkának: „Olyan forráshoz hasonlít az egyház, amely néha nagyon eliszaposodik, de el kell kezdeni kimerni, és akkor megindul újra a friss forrásvíz!”

MEGSZÓLÍTANI AZ EGÉSZ CSALÁDOT ÉS BENTEBB HOZNI, AKIT LEHET

„A mi küldetésünk sokszor formabontó: pünkösdhétfőn például bezárjuk a templomokat, kimegyünk a nyíri erdőbe, isztentiszteletet tartunk és közösen ebédelünk. Idén – az előző évekhez képest kevesen – százhatvanan voltunk” – mondja Ferenczi Zoltán, mutatva az alkalom képeit.

„Gyülekezetünk egyik küldetése a családbarát jelleg.” A gyülekezet egész környéket megmozgató eseményei a Mikulás-est, a karácsonyi előadás vagy a sok ökumenikus alkalom. „A posztmodern társadalomban a misszió tárgya a család. A ma embere szeretne kötődést, tartalmat, a minőség embere. Nem jön be a templomba csak azért, mert megráncigáljuk a harangot. Ez a kihívás, hogy középkori struktúrával, paláttal és »fegyelem néktek és békesség«-gel hogyan lehet egy értékeit már levetkőzött embert megszólítani. Izgalmas!”

Mihez kezd egy családbarát gyülekezet az egyedülállókkal? – merül fel a kérdés. „Az egyedülállóknak a gyülekezet a családja, elsősorban a fiatalok és az idősek esetében. A fiatalok számára a felelősség kipróbálása terén laboratóriummá válik a gyülekezet. Ki lehet próbálni magukat a főzés, takarítás területén, de ki lehet próbálni a társas kapcsolatokat, a konfliktuskezelést, a feszültséget is. Az idősek pedig a gyülekezet kicsijeivel átélhetik az unokaélményt.”

A „gyülekezeti család” vonzó. „Méreteinkhez képest sokan találnak ránk” – mondja Ferenczi Zoltán. Ménteleken hat-hét főből született a ma negyven fő körüli gyülekezet, Hetényegyházán pedig a harmincas létszámból lett hatvan-hetven fős közösség. „Ez utóbbit úgy vettem át, hogy összevetve a bevételt a kiadásokkal, másfél év múlva megszűnt volna.” Ezért sok minde-

1. BARLANGTÚRA UTÁN

2. ÜZENET A VILÁGNAK – EGYHETES EGYÜTTLÉTÜNK
UTÁN LEGFONTOSABB GONDOLATAINKAT ÍGY TET-
TÜK KÖZKINCCSÉ.

2

nen változtattak. Ma már másokról is tud gondoskodni a közösség. „Pénzügyi alapot hoztunk létre arra az esetre, hogyha valaki a gyülekezeti tagjaink közül adósságszpirálba kerül.” A gyülekezetnek van erre a célra elkülönített kerete és szakmai programja is, amely többek között jogi segítséget is magában foglal.

A gyülekezetben van egy figyelemreméltó kezdeményezés: a görög biblíatanulmányozás, erre épít a „Timóteus műhely”. Itt közösen készül a lelkész és egy kis csapat az igehirdetésre. „Két éve kezdtünk görögöt tanulni. Először igemagyarázás, utána jön a műhely, ahol belevágunk a szövegbe: üzenet, elágaztatások, fő cél, tételek...” – meséli *Oravetz Anett*, az egyik ifivezető. Akik együtt készülnek az igehirdetésre, a liturgiában is szerepet kapnak. Egy istentiszteleten minimum négy-öt, de akár tíz-tizenegy gyülekezeti tag is szolgál. „Jól leosztott feladatok vannak általában is a gyülekezetben, nincsenek egyéni döntések. Céлом, hogy kizárólag teológiai kérdésekkel foglalkozzak a gyülekezetben, és csak annyira folyok bele a templomépítésbe is pél-

„A lényege ennek a gyülekezetépítési modellnek, hogy folyamatot indítunk el – vízcsepptechnikának neveztem el –, amely a körök gyűrűit beljebb emeli. Az akciók kifelé mennek, de ahogy a tenger hullámai is mindig befelé viszik a vízben lévőket, ezeknek az akcióknak is a visszahatása az izgalmas.”

dául, amennyire az teológiai kérdés. A költségvetését és zárszámadását is önállóan készíti elő a presbitérium – hangsúlyozza Ferenczi Zoltán.

A lelkipásztor koncentrikus körökben vázolja fel a gyülekezet szerkezetét és a misszió irányát: a lelkész és a két gondnok a legbelső kör. A lelkész a teológiai látást, a jövőképet, a teológiai im-

pulzusokat adja, a gondnokok a szervezeti életet koordinálják. Körülöttük vannak a döntéshozók az elnökséggel együtt, eggyel alattuk a munkatársi kör, a presbitérium, akik előkészítik ezeket a döntéseket, és koordinálják a szolgálati területeket. Tágabb kört képeznek az aktív gyülekezeti tagok, aztán a vasárnapi gyülekezetlátogatók, az ünnepi kezesztyének és a külső társadalom.

„A lényege ennek a gyülekezetépítési modellnek, hogy folyamatot indítunk el – vízcsepptechnikának neveztem el –, amely a körök gyűrűit beljebb emeli. Az akciók kifelé mennek, de ahogy a tenger hullámai is mindig befelé viszik a vízben lévőket, ezeknek az akcióknak is a visszahatása az izgalmas. Ez a szisztéma ugyanis a kevésbé aktívakat mobilizálja. Alkalmas eszköz arra, hogy akik a gyülekezeten kívül vannak, azokat közelebb hozza a gyülekezethez. Évente van négy-öt ember, aki bentebb jön, taggá válik. És talán nem is kell több, mert ez tíz év múlva negyven-ötven ember. A növekedést pedig infrastruktúrában is követni kell.” «

PETE VIOLETTA

Dr. HUSZÁR PÁL főgondnok

STEINBACH JÓZSEF püspök

Istenünk kegyelméből összenőtt, ami összetartozik, 2009. május 22. óta újra munkálkodik a Magyar Református Egyház. Urunk lehetővé tette a Kárpát-medence szétszakított református egyháztesteinek egyesülését. Ebbéli örömmel köszöntjük a Dunántúl reformátussága nevében minden református testvérünket. Adja Isten, hogy közös utunkon „*Minden völgy fölemelkedjék, minden hegy és halom alászálljon, és legyen az egyenetlen egyenessé és a bércek rónává!*” Ezzel a reménységgel járjuk hát utunkat, ezzel lásunk hozzá közös feladatainkhoz!

BALATONSZŐLŐS, BARNAG, PÉCSELY, TÓTVÁZSONY – NÉGY BALATON-FELVIDÉKI FALU, AHOL 2009. OKTÓBER 1-JÉTŐL LÁTOM EL A SZOLGÁLATOKAT. ÖSSZESEN 245 FŐ SZEREPEL A NÉVJEGYZÉKBEN. TÖREKSZEM ARRA, HOGY AZ IGEHIRDETÉSEK MINÉL SZÍNVONALASABBAK LEGYENEK, UGYANAKKOR EGYSZERŰEN FOGALMAZOK, HOGY A HÍVEK KÖNNYEN ÉRTSÉK AZT. LEGFONTOSABB LÉPÉSEKNEK AZ EGYHÁZFEGYELMET, A TANFEGYELMET ÉS A PÉLDAADÁST LÁTOM, AMIT MAGAMON KEZDTEM.

Balatonszőlősen három-négy év alatt a választók száma megfelelődött, a templomba járók közössége gyakorlatilag évek óta öt-hat húséges ember, akik, ha egészségük engedi, eljönnek. Az emberek bizalmát vissza kell szerezni ahhoz, hogy az evangélium hiteles lehessen előttük, ehhez pedig sok év megfeszített munka kell. Több új alkalmat is bevezettünk: bűnbánati alkalmat az úrvacsora előtt, filmklubot az ifjúság számára, presbiteri bibliaórát a munkatársak képzése érdekében. Több csatornát is – a helyi újságokat, a helyi tévét, honlapokat, közösségi portált – igénybe veszek, hogy minél több embert érjek el minél több úton. Természetesen fontosak a személyes találkozások is, akár istentiszteletek alkalmával, akár családlátogatásokon, mert a személyes bizonyoságtételt semmi más nem pótolhatja. Az emberek csak akkor hisz-

REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

„Nem erővel, sem hatalommal, hanem az én lelkemmel.” (Zak 4,6)

Gyülekezetek a Vázsonyi- és a Pécselyi-medencében

nek az evangéliumban, ha azt egy megbízható, hiteles, alkalmas, feddhetetlen ember adja át nekik, aki az egyházi fegyelmet, a törvényeket és a tanfegyelmet is maradéktalanul megtartja. Az iskolákban újra elindítottuk a hitoktatást. Egyelőre csak alsó tagozatosok vannak, de a jövő évtől Pécselyen és Tót-vázsonyban – reménység szerint – óvodások és felső tagozatos diákok is lesznek. A betegek gondviselését is fontosnak tartom, ezért a kórházban is látogatásokat teszek a gyülekezet betegeinél. A gyászt hordozókat igyekszem családlátogatással kíséni fájdalmukban. Ahol erre igény volt, ott az istentiszteletek ideje alatt gyermekmegőrzést indítottunk, hogy a kisgyermekes szülők is nyugodtan végig tudják hallgatni az igehirdetést.

Én az Igében hiszek, semmi más nem segít ma sem, és semmi más nem hozhat ébredést, megtisztulási vágyat, mint Isten az ő Igéjén keresztül. Ennek legtisztább, legérthetőbb léte a hiteles keresztyén életvezetés, a szigorú egyház- és tanfegyelem.

A rendelkezésre álló szűk anyagi forrásokból megteesszük a tőlünk telhetőt: megújulunk, és a jövőre gondolva igyekszünk új anyagi forrá-

sokat keresni, a meglévő vagyonnal jó sáfár módjára gazdálkodni. A falvak életében is részt vállalunk, az önkormányzatokkal együttműködünk és jó kapcsolatokat ápolunk, a falvak lakosságának közmegelegedését is szeretnénk fenntartani, értékghordozó és értékteremtő gyülekezetként.

Közös alkalmakat szervezünk, amelyekben mindenki találhat magának munkát, ahol találkozhatnak egymással az emberek, ahol van lehetőség, idő és hely, hogy az Isten ügyével foglalkozzanak. Ahol Isten ügyében, szolgálatában fontosnak érzik magukat a gyülekezet tagjai. Szeretnénk, ha a négy gyülekezet egymásra találhatna, hiszen sok a rokoni kapcsolat is, és a térbeli távolság is kicsi. Ezért igyekszünk egy lelki házat felépíteni a Vázsonyi- és a Pécselyi-medencében. Annak ellenére, hogy négy helységnév van feltüntetve, sokkal meszebb terjednek határaink: a szomszédos tanyákra, pusztákra, falucskákra, pincékre és az innen elszármazottakra.

A jövő a növekedés, a gyarapodás útja! Isten Igéjének csak az ő akaratára szabhat gátat, nekünk mindent meg kell tennünk, ami erőnkől, tehetségünkől telik. Reménységgel vagyunk, hogy a hiányzó második, harmadik generációban újjáépíthetjük a bizalmat, a hitet, hogy a negyedik generáció ismét a gyülekezetben növekedhessen fel! A feladat adott: „...hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő...” (2Tim 4,2) «

SIPOS CSÖRSZ CSANÁD

Egymásrautaltság Tatabányán

TATABÁNYÁN MINTEGY SZÁZ ÉVE VAN REFORMÁTUS GYÜLEKEZET. A BÁNYÁSZAT MIATTI HIRTELEN BENÉPESEDÉS KIVÁLÓ MISSZIÓI LEHETŐSÉGEKET KÍNÁLT, ÉS A MAGYAR ÁLTALÁNOS KÖSZÉNBÁNYA RT. (MÁK) A KÜLÖNBÖZŐ FELEKEZETEKNEK BÁNYÁSZGYÜLEKEZETEKET ALAPÍTOTT, ÍGY A REFORMÁTUSOKNAK IS. NÉHÁNY ÉVTIZED ALATT MÁR KOMOLY LÉTSZÁMÚ VOLT EZ A BÁNYÁSZGYÜLEKEZET, SŐT EGY MÁSIK VÁROSRESZEN, BÁNHIDÁN IS ALAKULT EGY REFORMÁTUS GYÜLEKEZET, AHHOZ AZONBAN A MÁKNAK MÁR NEM VOLT KÖZE.

Részben a szanálások miatt, részben építkezési vagy anyagi gondok miatt, részben pedig politikai okokból – egy szocialista bányászváros hogyan nézne ki két nagy gyülekezettel? – a XX. század második fele leginkább a kínládásról szólt. A két anyaegyházközség kapcsolata az egymásrautaltság miatt általában jó volt, de az is előfordult, hogy hol erőltetett összevonástól, hol meg az egymás közti versengéstől gyötrődtek.

A XX. század utolsó évtizedeiben a bánhidai gyülekezet szépen erősödött, az óvárosi (valamikori bányász-) gyülekezet pedig felépítette negyedik, immár végleges helyén a templomát.

A két gyülekezet missziója igazából soha nem működhetett jól területi felosztás alapján, de ezt nem is erőltették. A gyülekezetek eltérő karaktere „kinek a

TATABÁNYA-ÓVÁROS

pap, kinek a papné” alapon sokakat vonzott, missziói szempontból ez jól működött. Mindezek mellett azonban az utolsó évtizedekben egyre karakteresebben jelentkeztek bizonyos missziói problémák. Így például a templom helyszíne sokaknak kifejezetten nehezen érhető el. Bánhidán pedig a megnövekedett és sokrétűvé vált gyülekezet lett egyre komolyabb kihívássá, amit egységesen elfogadott tekintéllyel kellett vezetni.

Mindkét gyülekezetben egyre több sikeres missziói próbálkozás volt. Az óvárosi eklézsia például iszákosmentő missziót folytat mindmáig, a bánhidai pedig egy időben fiatal házasságokat ért el az úgynevezett Alfa-kurssal. Az iskolai hitoktatás ugyanakkor – leszámítva a város katolikus iskoláját – szinte teljes egészében fehér folt maradt: nem volt rá embere egyik gyülekezetnek sem.

A tizenhárom kilométer hosszú, mintegy fél tucat, egymástól teljesen el-

TATABÁNYA-BÁNHIDA

térő jellegű városrészekből összeállt városnak a mai napig sincs egységes kultúrája. A gyülekezetek élete sem volt kiegyensúlyozott. Az utolsó népszámláláskor közel hétezeren vallották magukat reformátusnak, ebből csak bő félezer a számon tartott református gyülekezeti tag. A város túlélte a bányászat kimúlását, ipari parkja által több ezer embernek van új munkahelye. Az idősök közül szinte senki sem született itt, a fiatalok nem ismerik egymást, a városközpontban nincs református templom, a gyülekezetek nem feltétlenül vannak benne a köz tudatban, sok a gyökértelen református. A hatalmas lakótelepeken vannak ugyan kis házi bibliaórák csoportok, de igazi lakótelepi misszió nincs. A két gyülekezet kapcsolata egyre intenzívebb, jelenleg a presbíterek már elkezdtek rendszeresen találkozni és épülni egymás hite által, a közeljövőben ezt már nagyobb gyülekezeti csoporttal is szeretnénk gyakorolni.

Amikor először hallottunk a Dunántúli Református Egyházkerület vezetősé-

tünk szerint nem szabad útját állni az ilyen kezdeményezéseknek, hiszen Urunk azt bízta ránk, hogy minden népet tegyünk tanítvánnyá. Nem tudjuk, mi lesz az eredménye ennek az új kezdeményezésnek, de ha imádságos szívvel, alázattal és Isten ügyében elkötelezve támogatjuk városunkban a református misszió ilyen jellegű kezdeményezését, akkor ezt meg fogja áldani az Úr. Előttünk csak egy cél lehet: hirdetni az Igét minden időben és minden módon azért, hogy az emberek a halálból az életbe juthassanak. Sokszor siránkozunk: Urunk, olyan sok az aratnivaló, és oly kevés a munkás! Küldj munkásokat az aratásba! Ímé, most teljesíti az Úr a kérésünket. Küldj munkást. Hiszen csak egy a fontos: egyre odaszántabb élettel tenni azt, amire elhívást kaptunk, amit ránk bízott a mi Urunk. Nem lehetünk tehát gátjai annak, amikor ilyen alkalom adódik, hogy egy újabb pásztori lelkületű ember álljon munkába. A gyülekezetek nem a mieink, még csak nem is a

gének kezdeményezéséről, amely szerint a megyeszékhelyeken missziói lelkipásztori állásokat hoznának létre, örömtöltött el minket, hogy új módszerekkel, hatékonyabban lehet majd elérni az embereket, különösen a gyökértelen reformátusokat. Meggyőződésünk és hi-

presbitériumokéi, hanem egyedül az Úr Jézus Krisztuséi. Ezért örülünk ennek az újnak, hogy itt, Tatabányán induljon el majd valami nagyszerű, ami Istenünket fogja dicsőíteni. Imádkozzon ezért velünk együtt minden olvasó! «

HAMAR LÁSZLÓ || SZILÁGYI SÁNDOR

GERÉB PÉTER főgondnok

Dr. PAP GÉZA püspök

Kedves Testvéreink a Krisztus Jézusban!

Trianon nemcsak országrészeket szakított le, de a református egyházat is részekre tagolta, Istennek különös kegyelméből azonban – elszigeteltségünk ellenére – lelki egységünk sohasem szűnt meg. Bullinger szavaival hittük, hogy *„sok sugara van a napnak, de csak egy világosság; sok ága van a fának, de egy a fa, melyet tart az erős gyökér; és bár egy forrásból több patak árad ki, mindazál-*

tal az egységet biztosítja az eredet”. Hittük az egységet korábban is, de 2009. május 22. óta látjuk, tapasztaljuk és érzékeljük is. Hisszük, ha őszinte istenkeresés van bennünk, akkor megjelenik a csoda: Isten, Lelkének erejével még inkább egy testté forrasztja össze a szétszóródott magyarságot. Csak egymással összefogva van esélyünk eredményekre. Isten adjon erőt mindnyájunknak, hogy áldozathozatal árán is szolgáljuk az ő dicsőségét és egyházunk javát.

HÁRMAS ÜNNEPET ÜL IDÉN
A KOLOZSVÁR-KEREKDOMBI
EGYHÁZKÖZSÉG: A GYÜLEKEZET
ÖTVEN ÉVE JÖTT LÉTRE,
A TEMPLOM – HATALMAS KÜZDE-
LEM ÁRÁN – HARMINC ÉVE ÉPÜLT
MEG, ÉS SZINTÉN HARMINCÉVES
A GYÜLEKEZET VEGYESKARA.

Korábban a kerekdombi gyülekezet a Hidelvei Református Egyházközséghez tartozott, a gyülekezet lelkigondozását Bíró Mózes (1902–1971) orvos, lelkipásztor látta el. 1946. virágvasárnapján szabadtéri istentisztelet keretében a hidelvei egyház telkén, népes gyülekezet jelenlétében letették az Emlékezés templom alapkövét, amely a kerekdombi gyülekezet önállósulási törekvését hirdette. 1960-ban 959 családban, 2269 református lélek között kezdte meg önálló, egyházépítő, áldásos munkáját a Kolozsvár–Kerekdombi Egyházközség. 1960–1962 között Kozma Tibor helyettes lelkész szolgált, majd 1962–1968 között Molnár Dezső volt a gyülekezet első lelkipásztora.

Az 1969-ben megüresedett lelkészi állásba meghívták Dobri János (1914–1990) lelkipásztort, aki a második világháború borzalmas éveitől, 1944–1948 között orosz fogságban szenvedett, majd 1957-ben koholt vádak alapján hatévi börtönbüntetésre, háromévi jogfosztásra és teljes vagyonelkobzásra ítélték. Több társával együtt végigszenvedte a Duna-csatorna poklát és a szamosújvári politikai

REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

„Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?” (Róm 8,31)

Ötvenéves a Kolozsvár–Kerekdombi Református Egyházközség

börtön testet-lelket ölő kínjait. 1963. február 2-án szabadult. Rabtársai elmondhatták róla, hogy a legnyomorultabb helyzetekben sem vesztette el a hitét. A hit, a remény és az embertársai iránti szeretet valódi zászlóvivője volt.

Ez a börtönviselt, megkínzott ember a Kerekdombi Református Egyházközség lelkeseként a templomépítést tekintette legfontosabb feladatának. A tervrajzok 1969-ben elkészültek. Hétévi kilincselés után, 1977-ben kitaró munkásságának köszönhetően, valamint külföldi kapcsolatainak kiépítése révén holland, svájci, német és magyarországi adományokból, lelkesítársai önzetlen segítségével és a gyülekezet áldozatos önkéntes munkájával, reformátusok és

nem reformátusok, külföldiek és belföldiek támogatásával hozzá lehetett kezdeni a templom megépítéséhez. Itt feltétlenül meg kell említenünk a nemrég elhunyt Bóné Lajos református lelkészt, bádógost, aki elkészítette a harangláb tetőszerkezetét, amivel jelentősen hozzájárult a templomépítés költségeinek csökkentéséhez.

1985-ös nyugdíjazása után Dobri Jánost fia, *Dobri András* lelképásztor követte, aki jelenleg is az édesapjától örökölt lelkeszi kihívásnak tesz eleget. Dobri János 1990-ben bekövetkezett halálával szegényebbek lettünk egy igaz emberrel, aki példamutató életével a hit, a remény és a szeretet győzelmét hirdette. Emlékére, munkásságának elismerése

jeléül 1994-ben emléktáblát helyeztünk el a templom falán.

A gyülekezet alakulása óta eltelt ötven év, a templomszenteléstől eltelt harminc év alatt a kolozsvári magyarság létszáma egyre csökkent. Ezzel együtt a kerekdombi gyülekezet lélekszáma is 2169-ről 1130-ra csökkent, amit ellensúlyozandó a gyülekezet nagyobb hangsúlyt fektet az ifjúság nevelésére, a lelki épülésre és a diakóniai munkára. A Holland Nederlands Gereformeerde Kerk Heemstede testvérgyülekezet jóvoltából gyülekezeti házat avattunk fel 2004-ben Bogártelkén, ahol sportpálya és táborozási lehetőség áll a fiatalok rendelkezésére, segítve az ifjúság vallásos nevelését. A magyarországi Bal-

ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

mazújavárosi Református Egyházközséggel is testvéri kapcsolatot ápolunk.

Kolozsvár legnagyobb létszámú református vegyeskórusát mondhatjuk magunkénak, amely harminc éve alakult. Rendszeres jelenlétünk a kórustalálkozókon, szolgálatunk a belföldi és a külföldi egyházközségekben mind a megmaradásunkat, anyanyelvünk ápolását, a fiatalság nevelését és ragaszkodásunkat erősíti az egyházunkhoz. 2005-ben megalakult gyülekezetünk második kórusa, a Crescendo *Tőkés Attila* segédlelkész, majd *Szász Lóránt* volt segédlelkész vezetésével.

Ezt ünnepeltük az idén kétnapos rendezvénysorozat keretében, amelyen jelen voltak a hollandiai Nederlands Gereformeerde Kerk Heemstede testvérgyülekezet képviselői is. Az ünnepségek során fellépett templomunk negyvenkét tagú, négyszólamú vegyeskara, akiket az ötödik születésnapját ünneplő Crescendo ifjúsági kórus koncertje követett.

Dobri András lelkipásztor felelevenített pár, a templommal kapcsolatos történetet, majd diavetítést tekintettünk meg az egyházunk ötvenéves múltjára visszatekintő eseményekkel kapcsolatosan. Az eredeti filmfelvételeken többek közt láthattuk a nemrég elhunyt Bóné Lajos lelkipásztort, bádogost munka közben, amint éppen saját kezűleg fedi be a harangláb tetőszerkezetét.

Pap Géza püspök igehirdetését a gyülekezeti tagokon kívül számos vendég is nagy lelkesedéssel hallgatta. A művészi műsor után ajándékokat és emléklapokat osztottak ki. Áttekintve az ünnepi eseménysorozatot, hálával mondhatjuk: „*Mindeddig megsegített minket az Úr!*” (1 Sám 7, 12) «

TULOGDI JÁNOS

Istennek tetsző áldozat

Megújult a mezőerkedi templom

BORÚS IDŐBEN, SZEMERKÉLŐ ESŐBEN, DE ANNÁL NAGYOBB LELKESEDÉSSEL MÁSZTA MEG A RÖVID, DE BOKÁIG ÉRŐ SÁROS, MEREDÉK UTAT A TEMPLOMIG AZ A NÉHÁNY TUCAT EMBER, AKI KÍVÁNCSI VOLT EGY ÚJABB ERDÉLYI CSODÁRA. OLYANRA, AMILYENRE MANAPSÁG VALÓSZÍNŰLEG KEVÉS PÉLDA VAN MÉG A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN. A TÖRTÉNET MEZŐERKEDRŐL SZÓL, PONTOSABBAN A KICSINY GYÜLEKEZET NÉHÁNY ÖNFELÁLDOZÓ TAGJÁRÓL.

A FELÚJÍTÁS EGY KISEBB VAGYONBA KERÜLT

„Erked jelenleg Teke leányegyházközsége, a református hívek száma csupán öt” – meséli *Székely József Botond* helybeli lelkipásztor. „A templom felújításának az ötlete ezelőtt két évvel fogalmazódott meg, amikor egy mezőerkedi család néhány tagja azzal keresett meg, hogy ők felújítanák a templomot” – folytatja a lelkipásztor. A Bodorok hatan voltak testvérek, közülük egy meghalt. A Bodor testvérek nemcsak az anyagiakat állták, hanem megválasztották a kivitelezőket s felügyelték a munkálatokat is. Pontos adatok nem állnak rendelkezésünkre, de becslések szerint ehhez legalább százezer lejre volt szükség.

Ez egy kisebb vagyon – gondolkozom el gyorsan, miközben Erked felé igyekszem. Vajon mi készíthette őket arra, hogy egy szórványban, ahol jelenleg csupán öt református él, felújított templom legyen? Eszembe jut közben a Kolozsvár melletti Szopor, ahol maroknyi ember épített házat Istennek. S ezt tette a Mezőségben a Magyarfrátához tartozó Berkenyes

is: ők is alig voltak negyvenen, mégis templomot építettek maguknak.

Ám nem sok időm maradt az elmélkedésre – a faluba érve az egész vendégsereg sikeresen megmászta a rettenetesen sáros dűlőt, amelynek végében ott pompázott felújított nagyságában a templom. Az alig hatvan-hetven lelket befogadó helyiség zsúfolásig megtelt, sokan még kint is álltak az egyre inkább megeredő esőben.

ISTENNEK TETSZŐ ÁLDOZAT

A hálaadó istentiszteleten az 1Pt 2,5 alapján *Pap Géza* püspök hirdetett Igét. Áldozat – ez a szó olvasható az igében, most ezen van a hangsúly. Az Őszövetségben az áldozat a közösség szimbóluma az Istennel. A bűn megakadályozza az Isten és ember közötti kapcsolatot, s ezt a falat kell lebontania az áldozatnak. „Valamiről, ami az én tulajdonom, lemondok, s ezt átadom Istennek” – fogalmazott a püspök. Az Újszövetségben Jézus egyszeri és tökéletes áldozata minden más áldozatot megszüntet. „Csak aki átéli azt, hogy mit adott neki Isten, az tud igazán hálaáldozatot bemutatni – folytatta *Pap Géza*. Ám ahol nincs áldozat, ott nincs közösség, nincs egyház sem, ott az emberek elfordulnak Istentől.”

„Több mint negyven évvel ezelőtt, 1964-ben, egy felújítást követően Nagy Gyula püspököt köszönthettük a templomban, akkor még verset is szavaltam” – mondja *Bodor Simon*, aki oroszánrészt vállalt a munkában. Közben eszembe jutnak azok a fényképek, amelyeket a tekei parókián mutattak az erkedi templomról – tető és ablakok nélkül, beomlott, állandóan ázó falakkal. Az épület teljesen tönkrement. „Istentiszteletet eddig csak családi háznál lehetett tartani. Most lehetőségünk van arra, hogy a templomban

imádkozzunk. Ennek nagyon örvendünk” – teszi hozzá a lelkipásztor, aki évek óta szolgál a gyülekezetben.

A ROMÁN KÖZEGBEN IS RAGASZKODNAK AZ EGYHÁZHOZ

Többet én sem tudok meg a motivációról, hiszen a templomavató ünnepség alkalmával Bodor Simon szerényen így nyilatkozik: „Köszönöm Istennek, hogy erőt és egészséget adott ahhoz, hogy ezt a hajlékot felújíthassuk.” Az igehirdetést követően Bodor nemcsak magyarul, hanem román nyelven is szólt az ünneplőkhöz. „Ezen nem lehet meglepődni” – magyarázza később Székely Botond. Itt a környéken sokan román környezetben nőnek fel, román iskolába járnak és vegyes házasságban élnek. Mint ahogy a Bodor testvérek is. De ez nem gátolja meg őket abban, hogy egyházukhoz ragaszkodjanak. 1952-ben negyvennégy református lélek volt még itt, de már 66%-uk vegyes házasságban élt, húsz évvel később már csak harmincnégyen voltak. Mára a hívek száma ötre zsugorodott, ebből az egyik minden istentiszteleti alkalommal Soly mosról jön át, több kilométert gyalogol. „Pedig a bácsi elmúlt már nyolcvanéves” – mondja az újabb meglehetősen adatot a lelkipásztor.

Nehéz megmondani, mire indítja fel Isten az emberi szíveket, mire vagyunk képesek. Azt is nehéz megjósolni, mi lesz néhány év múlva e néhány református egyházzal, de azt is, hogy mi lesz a sorsa a most jó állapotban levő templomnak. Egyik kedvenc egyházi énekem néhány sorát dúdolván hagyom magam mögött a falut: „*Ki kételkedőn boncolja őt, / Annak választ nem ad. / De a hívő előtt az Úr / Megfejtí önmagát.*” «

SOMOGYI BOTOND

K Á R P Á T A L J A I

NAGY BÉLA főgondnok

ZÁN FÁBIÁN SÁNDOR püspök

Határokon átívelő összetartozásról tett bizonyosságot a Kárpát-medencében élő magyar reformátusság 2009. május 22-én, Debrecenben. Fájdalmas sebeket gyógyított a kihirdetett egységről hozott döntés. Ma már nem a múlt fájdalmairól beszélünk, hanem az összefogásról, az összetartozásról. Örülünk annak, hogy szavaknál többről van szó: „*Mert nem beszédben áll az Isten országa, hanem erőben.*”(1Kor 4,20) A Kárpátaljai Református Egyház sok erőt és áldást nyert az

elmúlt év alatt. A tudat, hogy nem vagyunk magunkra hagyva, nem állunk egyedül az eléünk tornyosuló nehézségek előtt, reménységet, erőt és hitet ad! Összetartozunk – ezt megtapasztaltuk a szeretetszolgálat, a református oktatás, a közös érdekképviselés területén. Minden református gyülekezetnek és azok tagjainak erőt, hitet és áldást kíván testvéri szeretettel a Kárpátaljai Református Egyház elnöksége!

A DERCENI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG ÉVEK ÓTA PÉLDÁT MUTAT A SZERETETSZOLGÁLATBAN, AZ ÖNFELÁLDOZÁSBAN. A SZÁZADFORDULÓ ÁRVIZEI-NEK IDEJÉN IS ELSŐKÉNT AJÁNLOTTÁK FEL SEGÍTSÉGÜKET A BAJBAJUTOTTAKNAK: PÉNZT ÉS ÉLELMISZERADOMÁNYOKAT GYÚJTOTTEK, MELEG ÉTELT JUTTATTAK EL HOZZÁJUK, ÉS KEMÉNYEN HELYT ÁLLTAK A GÁTAKON IS, HOGY MEGFÉKEZZÉK A PUSZTÍTÓ ÁRT.

A víz azóta is kihívást jelent számukra: ott voltak két évvel ezelőtt a hegyvidéki falvakban, és nem csupán segélyszállítmányt vittek, de kétkezi munkával is segítettek, akárcsak most, amikor felajánlották segítségüket a magyarországi árvíz sújtotta települések helyreállítási munkálataihoz. Június elején ott voltak Beregrákoson, ahol ezúttal a községet átszelő kisebb patakok okoztak árvizet.

Volt, amikor ezek az elszánt, istenfélő emberek a tűzzel vették fel a harcot – korábban sokszor sikertelenül, mert az amúgy is vízhiánnyal küszködő Dercenben sziszifuszi küzdelem vödörrel szembeállni a lángokkal. Megfelelő tűzoltó fel-

REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

„Velünk az Isten” (Mt 1,23)

Dercen népe példát mutat

„Istennek dicsőség, egymásnak segítség!”

szerelés nélkül a tűz martalékává válik pillanatok alatt egy egész élet munkája...

A derceniek mertek nagyot álmodni, és álmaik megvalósításáért buzgón imádkoztak, kérték Isten segítségét és áldását. Öt évvel ezelőtt, *Zsukovszky Miklós* esperes-lelkipásztor vezetésével önkéntes tűzoltó egyesületet szerveztek. A tiszteletes kitartásának köszönhetően 2005-ben sikerült hozzájutniuk egy felújított tűzoltóautóhoz Magyarországról. Ezzel azóta több mint százhusz esetben vettek részt éles bevetésben. A szakemberek szerint is igen szakszerű munkát végeznek, és gyakran előbb is érkeznek a helyszínre a hivatásos tűzoltóknál. Olykor életüket kockáztatják, de mennek, mert hiszik és vallják, hogy az Úr bízta meg őket ezzel a feladattal, s ha ő megbízatást adott, akkor mellettük is áll. „Istennek dicsőség, egymásnak segítség!” – vallja a harminckét önkéntes tűzoltó, akiknek lelkész a parancsnokuk. Van közöttük több presbiter, de mindannyian istenfélő, hívő emberek, akik mindenkor igyekeznek Isten akaratát cselekedni.

A derceni gyülekezet számtalanszor bebizonyította: náluk meg-

KÁRPÁTALJAI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

sokszorozódik a jó szándékú emberek által összegyűjtött, ám végső soron az Úrtól kapott adomány. Így hozták létre a Tábita Szeretkonyhát is, ahol heti négy alkalommal, napi ötvenhét adag meleg étellel segítik a környéken, Dercenben és Fornoson élő rászorultakat. A gyülekezet a szeretetkonyha működtetésével újabb feladatokat vállalt magára, ám ezt a tagok nem tehernek érzik, hanem Isten kegyelme és Jézus Krisztus példája által kijelölt és megszentelt küldetésnek.

A derceni gyülekezetéről rajzolt kép még mindig nem teljes, hisz nem szóltunk azokról a közösségmegtartó, hitmélyítő alkalmakról, amelyeket immáron rendszeresen tartanak itt: a több száz fiatalról és az egész falut megmozgató táborozásokról, a családi napokról. A derceniek igazán vendégszerető házigazdái az egyházkerületi rendezvényeknek is. Az itt szervezett ifjúsági csendesnapon például több mint másfélezer fiatalot láttak vendégül, akik azért gyűltek össze, hogy egymás hite által épüljenek.

De a derceniek egységesen kiállnak a település és a környék lakóinak érdekvédelmében is. Legutóbb például a Dercen és Fornos közötti erdőben, az egykori katonai objektum helyén létesítendő menekülttábor ellen tiltakoztak. A református egyház közreműködésével sikerült megoldani a település vízellátását is. A derceniek hitükhöz cselekedetet is ragasztanak. Úgy, hogy nem feledkeznek meg a Biblia üzenetéről: „*Amit tesztek, jó lélekkel végezzétek úgy, mint az Úrnak, és nem úgy, mint az embereknek...*” (Kol 3,23) «

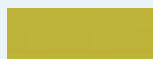
MARTON ERZSÉBET

A Derceni Református Egyházközségnek 2700 tagja van, ebből 1850 egyháztág választójoggal rendelkezik. A templomlátogatók száma 450-500 fő vasárnaponként, 120-150 fő hétköznaponként. Többféle felnőtt bibliaóra működik, amelyeken hetente 100-120 fő vesz részt, az ifjúsági órákon 30-35 fiatal, a gyermekbibliaórákon 150-180 gyermek, a hittanórákon 350 hittanos van. A szolgálatokat a lelkesen kívül a lelkészné, *Zsukovszky Andrea*, *Bakos Marianna* és *Fodor Natália* hitoktatók, id. *Orosz Béla* gondnok, a presbíterek és önkéntes lelki munkások, valamint diakónusok végzik.

Nagyra értékeli a derceni önkéntesek, a derceni református gyülekezet szolgálatát Zán Fábián Sándor, a Kárpátaljai Református Egyház püspöke is:

„A derceni önkénteseknek a bajbajutottak megsegítése mellett azért is köszönetet kell mondanunk, hogy rendezvényeinken felügyelik az olykor több ezres tömeg biztonságát. Hogy csak a legnagyobbakat említsem: derekasan helyt álltak a Református Világtalálkozó péterfalvi eseményein, az egyház által szervezett kárpátaljai jótékonyági koncerteken, de ott voltak az elmúlt évben Debrecenben, a Kárpát-medencei magyar reformátusság újraegyesülése tiszteletére rendezett nagyszabású ünnepségen is. Nemcsak az itteni tűzoltók, hanem az egész gyülekezet példát mutat: jótékonyági célokra, az elesettek, bajbajutottak megsegítésére a derceniek perselypénze tucatnyi gyülekezet perselypénzével vetekszik. Itt a település lelkületéről, az emberek segítőkészségéről kell beszélnünk. Az önkéntes tűzoltók esetében is többről van szó egyszerű tűzoltóskodásnál. Ők nemcsak a pénzüket, idejüket, de önmagukat is adják azért, hogy életeket, értékeket, sorsokat mentsenek meg. Ez az a plusz, amit látni kell bennük. Ez az, amit csak Isten iránti hálából, odaadással és elkötelezettséggel tehetnek az emberek.”

KÁRPÁTALJAI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

Templom, magyar istentisztelet – a megmaradás záloga

NAGYDOBRONYI „REFISEK”

REFORMÁTUSOK KÁRPÁTALJÁN

A Kárpátaljai Református Egyház az első világháború befejeztével jött létre, miután a mai Kárpátalja területét a Csehszlovák Köztársasághoz csatolták. A terület addig a Magyarországi Református Egyház Tiszántúli Református Egyházkerületének volt része. Ez a rend állt vissza akkor is, amikor Kárpátalja rövid időre visszakerült az anyaországhoz. Az 1944-es szovjet megszállást követően ismét alkalmazták a csehszlovák időben felosztott és máig fennálló egyházkerületi beosztást: Ungi, Beregi és Máramaros–Ugocsi Egyházmegye. Ugyanakkor a szovjet „felszabadítók” bevonulásával a kárpátaljai magyarság és egyháztörténet legtragikusabb korszaka kezdődött el. 1948 nyaráig a gyülekezeteket megfosztották ingatlanjaiktól, az egyházi iskolákat, óvodákat államosították. A lelkészek száma – a templomok bezárá-

PÁLL LÁSZLÓ LEKIPÁSZTOR

sa, a szolgálatok ellehetetlenítése miatt – 1956-ra a felére csökkent. A több tekintetben enyhülést hozó hrucsovi éra alatt az egymáshoz két kilométernél közelebb eső falvakat közigazgatásilag összevonták, de egy helységnek csak egy temploma lehetett. Kárpátalján e rendeletnek hat református templom esett áldozatul: Beregardó, Bulcsú, Pé-

terfalva, Tekeháza, Kajdanó és Verbóc. A hívek többnyire asszonyok voltak, mivel ’44 őszén a 18–55 év közötti magyar férfiakat elhurcolták úgynevezett háromnapos munkára. Az elvittek több mint 30%-a nem élte túl a lágerek megpróbáltatásait. A hívek sokszor kinyitották a lezárt templomot, hogy ott imádkozzanak és halkán énekeljenek, lelkész nélkül is. Enyhülést csak a nyolcvanas évek vége hozott.

EGY KIS STATISZTIKA

Ma a magyar reformátusok Kárpátalján élő népe bizonyoságot tehet Isten hatalmáról, megtapasztalt kegyelméről és szabadításáról, mert a halálra ítélt egyház újra megelevenedett. Húsz éve még csak huszonnégy főből állt a lelkészi kar. Ma 39 vezető, 38 segéd- és beosztott lelkész szolgál a gyülekezetekben és 143 hitoktató a gyermekek között. Csu-

pán a 2009-es lelkézszenítés alkalmával 8 lelkipásztor, 7 lévita, 8 lelkipásztori munkatárs, 7 hitoktató és 2 vallásnár állt be az aratásba. A Kárpátaljai Református Egyházhoz 60 anya-, 40 társ- és 9 missziói egyházközség tartozik. Lélekszáma összesen (a hivatalos nyilvántartás szerint) 71 695 fő. A visszakapott s felújított templomokért több helyen hálaadó istentiszteleteket tartanak. Kiegyensúlyozottabb a helyzet, gondolnánk. Vagy csak egészen más természetű gondok jelentkeznek?

GONDOLATOK A SZÓRVÁNYLÉT FIGYELMEZTETŐ FOLYAMATAIRÓL

A kisebbség fogyásáról és a szórványosodás általános jellemzőiről egy megbüntetett templom ismételt megnyitásának huszadik évfordulóján hallhattunk Kajdanóban. A település a ruszin tengerben vallási és nyelvi határt képez.

Páll László, a gyülekezet lelkipásztora az alábbi folyamatra figyelmeztetett: szórványban a kisebbség – esetünkben a magyarság – részaránya lecsökken, és erőteljesen fogyni kezd, emiatt leépül a közösségi élet is. A magyar identitás mind a kultúrában, mind a művelődésben elveszíti jelentőségét, leszűkül az anyanyelv használata, felértékelődik a hivatalos nyelv. Egyesek kétnyelvűek lesznek, mások keveréknyelven beszélnek, és vannak, akik nyelvcseréhez folyamodnak. Megszűnik minden, ami korábban a kisebbségi léthez tartozott. A térvész után lassan az anyanyelv művelői is elfogynak.

Ahol ilyen folyamatok játszódnak le, ott egyre jelentéktelenebb lesz az, hogy valaki az anyanyelvén tanul. A gyermekek, a fiatalok egyre inkább úgy érzik, hogy a többséghez kell tartoz-

niuk. Ezért integrálódnak a többségi nemzet közösségeibe, és sokszor nem akarják vállalni azt, hogy ők mások, magyarok. Leépül minden vágyódás az anyanyelvi közösség és formálódás után. Egyre gyakrabban alakulnak ki vegyes házasságok.

Ilyen közegben nagyon sokszor kialakul a gondolat, hogy a magyarság csak magánügy, majd otthon valahogyan megéljük azt. Ez a folyamat oda vezet, hogy csak az egyház marad meg magyarok. Az istentiszteleten még magyarul énekelnek, magyarul hangzik az igehirdetés, de otthon már nem olvas-

sák magyarul a Bibliát. S legvégül már az istentiszteleten is abba kell hagyni a magyar nyelvű szolgálatot, s át kell térni a többségi nemzet nyelvére.

A lelkész arra is felhívta a figyelmet, hogy elveszíthetjük nyelvünket, identitásunkat, templomunkat is, és ha elvesztettük, erről egyszer számot kell adnunk.

Kárpátalján a magyar iskolákat ért támadás ugyanúgy a magyar közösség identitásának elvesztésére irányul, mint a sztálini időkben a lelkipásztorok elhurcolása, megfélemlítése. Önként adjuk, amihez elődeink foggal-körömmel ragaszkodtak. Pedig a magyar gyermekek sosem lesznek ukránok.

A kajdanói magyar gyülekezet mindig együtt élt a ruszinokkal, mégis harcoltak a templomukért, a magyar iskoláért. Most meg mintha önként adnák fel önazonosságukat. Ma a hetvenfős gyülekezet konfirmandusai közül többen nem tudnak magyarul olvasni vagy értelmezni az olvasottakat. A lelkipásztor Krisztus követésében látja a megoldást. Mint elmondta, a küldetésük az lenne ezen a helyen, hogy az evangéliumot megőrizték és felmutassák a kapott református örökség segítségével. Ha ez nem történik meg, akkor sem a templom, sem a gyülekezet nem tud fennmaradni.

Végezetül Páll László egy általa személyesen megtanult és megértett mondat igazságára figyelmeztetett. A szétszóratásban élő protestáns közösségeket támogató Gustav-Adolf-Werk német segélyszervezet gyakran hangsúlyozza: „A diaszpóra – szétszóratás, de nem szabad, hogy ez egy másik szó legyen az elhagyatottságra.”

Kajdanón és mindenütt biztatás, hogy a diaszpóra-lét semmiképpen sem egyenlő az elhagyatottság állapotával. Ezt tudva, mindent meg kell tenni azért, hogy a református összefogás erősödjön a megmaradás reménységével. «

SOÓS KATALIN

KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI

KOVÁCS ZOLTÁN főgondnok

CSÚRY ISTVÁN püspök

Hálás szívvel köszönjük Istennek, hogy minden református egységet építő törekvésben tapasztalhatjuk jelenlétét. Hálaságnak kell lennünk eredményeinkért, amelyekre szívek dobbantak és lelkek ébredtek, valamint kudarcainkért is, amelyekből, ha tanulunk, akkor már tudjuk, mit kell elkerülnünk a magunk védelmére. Hálaságnak kell lennünk, mert ismét lehetősé-

günk van arra, hogy új formában, új gondolatokkal, újból együtt legyünk Krisztus seregében. Szeretettel köszöntjük a Királyhágómelléki Református Egyházkerület részéről az egységes Magyar Református Egyház lapját, azzal a reménységgel, hogy a Kálvinszallag egyházépítő szolgálatunk újabb, nagyra értékelhető eredményét fogja jelenteni.

A HIT, AZ EGYHÁZ ÉS A MAGYAR NYELV OLYAN INTEGRÁLÓ ERŐ, AMELYNEK MEGKERÜLHETETLEN SZEREPE VAN A CIGÁNYSÁG TÁRSADALMI BEILLESZKEDÉSÉBEN – VALLJA NAGY JÓZSEF BARNA, A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET NAGYVÁRADI CIGÁNYMISSZIÓS KÖZPONTJÁNAK VEZETŐJE. A CIGÁNYMISSZIÓ EGYIK HANGSÚLYOS CÉLJA, KÁRPÁTALJAI PÉLDA NYOMÁN, HOGY REFORMÁTUS CIGÁNYGYŰLEKEZETEKET ALAPÍTSON.

– Milyen céllal jött létre a nagyvárad-i cigánymisszió?

– Egyházkerületünkben már az 1989-es fordulat óta kerestük annak a módját, hogyan foglalkozunk a társadalom egyik legelesettebb rétegével, a cigány lakossággal. A missziói osztály az adott lehetőségeket kihasználva számos területen próbálkozott a segítségnyújtással. A hatékonyabb munka érdekében az egyházkerület 2001-ben megszervezte a missziói osztályon belül az önálló cigánymissziót, aminek helyet is kívánt adni. A cigánymisszió első feladata volt, hogy az ingatlant, amelyet a cigánymissziós tevékenység központjává kívánt tenni, felújíttassa, berendezze. Az épületet – az Orbán-kormány segítségével, anyagi támogatásával – 2002-ben adtuk át rendeltetésének.

– A romák részéről milyen az érdeklődés?

REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

"...akik az Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál" (Róm 8,28)

Cigánymisszió a Királyhágómelléken

Odél té áldinél tumén román, télél gázsén! » *Isten áldja meg a cigányokat és a magyarokat is!*

– A nagyváradi roma lakosság körében igen ismert lett a központ. Mi elsősorban a reformátusnak megkeresztelt, az egyháztól különböző okok miatt elszakadt, magyar nyelven beszélő cigányokat szeretnénk visszavezetni az egyházhoz, de természetesen más vallású cigány testvéreinktől sem fordulunk el. Az épületben található egy imaterem, ahol minden vasárnap és egyházi ünnepeinken református istentiszteletet tartunk. A romák között sok a

fiatal, ők is előszeretettel járnak a központba. Velük egész héten át foglalkozunk. Jelenleg tizennyolc cigány gyermeket tudunk fogadni napközis foglalkozás keretében. Ebédet kapnak, délután pedig együtt oldjuk meg a házi feladataikat, játszunk, bibliai énekeket tanítunk, verseket, történeteket mesélünk nekik.

– *Mik a szolgálat távlati céljai?*

– Szeretnénk a meglévő előítéleteket – amelyek mind a magyarok, mind

a cigányok részéről jelen vannak – leküzdeni, eltüntetni. Kárpátaljai testvéreink példája nyomán mi is szeretnénk létrehozni református cigánygyülekezeteket. Ez olyan cél, amiért érdemes és kell is dolgozni, hiszen a cigány lakosság nagymértékben szaporodik, míg a román és a magyar lakosság egyaránt fogyóban van. Nem mindegy, hogy egy velünk harmonikusan együtt élő néprteg vesz-e bennünket körül, vagy egy olyan, amellyel ellenséges viszonyban vagyunk. Ami összeköthet bennünket a cigány lakossággal, az a magyar nyelv, amelyet ők is beszélnek, de efellett, vagy emellett éppen a hit, az egyház az integráló erő, amelynek megke-
rülhetetlen szerepe van a cigány lakosság társadalmi beilleszkedésében.

– *Mire kell kiemelten figyelni a cigánymisszió területén?*

– A cigányokhoz gyerekeik útján lehet a leginkább közel kerülni. A cigányok nagyon családcentrikusak. Aki emberszámba veszi őket, aki szót tud érteni a gyerekekkel, azt ők is el fogják fogadni. A cigányok azokkal működnek együtt, akiket tudnak tisztelni. Meg kell látnunk bennük mindazt, ami pozitív, hiszen például ezek a gyerekek gyönyörűen táncolnak, énekelnek, miközben a felnőttek, szüleik zenével kísérik őket. Természetesen a negatív dolgokat is óhatatlanul látjuk, de éppen azért van a cigánymisszió, hogy azt keresse, ami érték, ami összeköt, és ne azt, ami elválaszt. «

FÁBIÁN TIBOR

KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

Szilágyság központjának reformátussága

Zilah-Belvárosi Református Egyházközség

MÚLTBANÉZŐ

Zilah története hűen tükrözi a régió hányatott sorsát. Égette tatár, török, feldúlták császári hadak, kifosztották rablóhor-dák. Hol Magyarországhoz, hol pedig Erdélyhez tartozott, legújabbban Romániához csatolták. Mindezek mellett nevével összefüggenek történelmünk, kultúránk nagy egyéniségei: a Báthoryak, Rákóczi, Izabella királyné, a Wesselényiek, Derecskei Demeter, Szegedi Kis István, Bíró Sára, Gyarmathy Sámuel, Salamon József, Kincs Gyula, Ady Endre, Szikszai Lajos, Kiss Károly és még sokan mások. Utóbbiak lehet, hogy csak nekünk, szilágyságiaknak mondanak valamit, mégis úgy érezzük, hogy helyük ott van a „nagyok” között.

A református hit a Szilágyságban, s értelemszerűen Zilahon is igen hamar követőkre talált. Ehhez kapcsolódik az iskolaalapítás koraisága (1620) is. A vidék egyik leghíresebb diákja volt Ady Endre, aki a gimnázium négy felső osztályát járta itt 1892–1896 között. 1902-ben épült a mára már pompáját veszített főépület, a Wesselényi Kollégium, amelyet 1947-ben államosítottak. 1991-ben újjáéledt a református oktatás, de a régi iskolaépületét nem kapta vissza.

A református templom helyén a XIII. században Szent Mihály arkangyal tiszteletére szentelt, korai gótikus stílusban épített templom állt.

A reformáció idején csak a középhajó lehetett meg, tornyot csak később építettek hozzá. 1703-ban Rabutyin tá-

bornok csapatai felégették a várost, s vele a templomot is. Tíz évnek kellett elteltie, hogy a templom fedél alá kerüljön.

A templomot három ízben (1736, 1743, 1752) Báró András József katolikus főúr erővel, majd csellel akarta elvenni a reformátusoktól, valamennyiszer eredménytelenül. 1775-re a hívek száma annyira megnövekedett, hogy két oldalhajót kellett építeni a régi templomhoz. 1903-ig ez a zsindefedele templom szolgált Isten dicsőségére.

ÚJ TEMPLOM ÉPÜL

Az új templom 1906. október 27-re készült el, és 1907. szeptember 22-én szentelték fel.

A két világháború között a gyülekezet számos belteltet vásárolt, ifjúsági házat, óvodát, elemi iskolát működtetett, több alapítványt hozott létre, földtulajdonra tett szert, két kultúrotthont épített, amelyből ma csak az egyik áll – a Kálvineum, amelyet sok évi pereskedés után nyertek vissza az államtól.

De nemcsak anyagi, hanem lelki gyarapodás is jellemezte a gyülekezetet. Az Ifjúsági Egylet, a Nőszövetség, a Református Dalkör, az ébredési mozgalmak is színtestek a lelki életnek.

JELENI IDŐBEN

Jelenleg Zilahon három egyházközség van. A belvárosi (3600 lélek), a ligeti (2000 lélek), amely 1996-ban jött létre, templomot épített, és lelkes lakást vásárolt, valamint a fenyvesi egyházközség (2000 lélek), amely 2000-ben jött létre. Mára ezek a lélekszámok arra elegendőek, hogy az egykor teljesen magyar és református város lakosságának mintegy 10%-át jelentsék. Az iparosítás hatása, a betelepítések, a kivándorlások, a gyermekvállalás feltételhez kötése s megannyi tényező hatására Zilah már nem az, ami volt.

Gyülekezetünkben a nőszövetségi munka a Bíró Sára Nőszövetség keretében folyik, ifjúsági és gyermekszolgálat van. Lehetőségeinkhez mérten gyülekezeten belüli és kívüli diakóniát végzünk.

Rengeteg időt, energiát igényel a visszaszolgáltatásra váró ingatlanainkért folytatott harc. Amit egykor egy tollvonással egyik napról a másikra elvettek, azt most hosszú pereskedések, alkuk révén csepegtetik vissza, mint alamizsnát. A harminctagú presbitérium a nagyvárosi kihívások közepette teljesít szolgálatot, huszonnégy körzetben.

Azon ritka gyülekezetek közé tartozunk, ahol minden reggel istentiszteletet tartunk, közösen a fenyvesi gyülekezetel. Illő önvizsgálattal mondhatjuk, hogy nagyobb ünnepeinken az ezerötszáz ülőhely nem elég a templomban. Vasárnap délután pedig igencsak megfogyatkozott lélekszámban vagyunk jelen az istentiszteleten.

Különös gondot fordítunk egyházi ünnepeink mellett a nemzeti ünnepeink megtartására is. Erdélyben a református egyházat magyar egyházként tartották számon a régi időkben. Nem tehetjük meg, hogy ezt figyelmen kívül hagyjuk.

Testvérgyülekezeti kapcsolatot ápolunk a Kaposvári Református Egyházközséggel, valamint egyházmegyénk területén a legkisebb szóránnygyülekezettel. A gyülekezet Szenci Molnár Albert nevét viselő vegyeskara és a pomázi Psalmus Kórus kapcsolata révén évenkénti kórustalálkozót szervezünk, felváltva egymás templomában.

Hadd zárjam bemutatkozásunkat az egyházi elöljárók és szolgák nevesítésével: *Püsök Sándor Csaba* lelkipásztor, *Bara Lajos* főgondnok, *Brezóczy Sándor* gondnok, *Bucsi Zolt* segédlelkész, *Püsök Margit* irodavezető, *Major János* ny. kántor, *Márton Erzsébet* harangozó, *Farnas József* temetőőr.

Szeretettel várunk mindenkit Kelet-Közép-Európa egyik legnagyobb református templomába, amelynek torony felőli főbejáratán ez az igevers köszönti a bejövőt: „*Békéljétek meg az Istennel*” (2Kor 5,20). «

PÜSÖK SÁNDOR CSABA

HALLGATÓ IMRE főgondnok

Dr. CSETE SZEMESI ISTVÁN
püspök

„Szeret az Úr, azért nincs még végünk, mert nem fogyott el irgalma...” (JSir 3,22) Ez érvényes a Délvidéki Református Keresztyén Egyház Szerbiában élő részére is. Ez az egyháztest a megalázó trianoni diktátum után szakadt el az anyaországi résztől. Nyolc államformációban élte le az elmúlt kilencven évét (a Szerb–Horvát–Szlovén Királyságban, a Jugoszláv Királyságban, a visszatért Délvidéken, az ateista Jugoszláv Föderatív Népköztársaságban, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaságban, a Jugoszláv Szövetségi Köztársaságban, Szerbia-Montenegróban és végül a magára maradt Szerb Köztársaságban). A Szerbiai Református Keresztyén Egyház (SZRKE) négy

püspök irányítása alatt rendezte be ez idő alatt életét. Ezek: Ágoston Sándor, dr. Csete K. István, dr. Hodosy Imre után jelenlegi püspöke *dr. Csete Szemesi István*. Jelenlegi főgondnoka: *Hallgató Imre* építész-mérnök.

A nagy Jugoszlávia széthullása után két egyházmegyéje maradt: a bácskai és a bánáti. Egyházunkat a Zsinati Tanács és a Zsinat irányítja az alkotmány és szabályrendeletek alapján. Belmissziói tevékenységei: a presbiterek, nők, gyermekek és ifjúság körében végzett munka. A Generális Konvent és a Református Világszövetség tagja, valamint jó kapcsolatai vannak a széles világon élő református egyházakkal.

Messze délen él egy magyar református közösség, amely 1794-től őrzi, ápolja hagyományait. A török dúlás után pusztán maradt határvidékre Hódmezővásárhelyről, Szentendréről és Gyomráról érkezett a száznál több családból álló telepes csoport. Az otthonteremtés nem volt könnyű, hiszen a kitűnő termőföldet már sok éve nem járta eke. Mégis sikerült gyökeret eresztetni, amelyek mindmáig táplálják a ma élő utódok élni és megmaradni akarását.

Templomuk 1799-ben épült. Ekkor szervezték meg az egyházközséget is, és első lelkészük, Tar János el is kezdhetette szolgálatát. 1830-ban leégett a település fele s vele együtt a kis nádfedeles templom is, amely addig az istentiszteletnek és az iskolai oktatásnak is helyet adott. A csapás aléltóságá-

„A reformáció »teret nyert« Szabadkán” – kezdte beszédét *Bölcskei Gusztáv* püspök, amikor 2007-ben felavattuk az evangélikus templom előtt a Reformáció terét Luther, Kálvin és Iványi István, Szabadka történetírójának szobrával, aki evangélikus gondnok is volt.

Kálvin szobrának gipsz eredetijét, *Vera Gabrić Počuča* alkotását 2009-ben elkértük az evangélikus testvérektől, és felállítottuk templomunk előcsarnokában.

Tudják-e Szabadka, Szerbia lakói, hogy ki is volt az a Kálvin János? Az

REFORMÁTUS KERESZTYÉN EGYHÁZ

„Hasonlatos a víz mellé ültetett fához, amely el nem hullajtja levelét és idejében meghozza gyümölcsét...” (Zsolt 1,3)

Torontálvásárhely

ból azonban hamar felocsúdtak, és 1833-ban elkezdték építeni az új templomot. Embert és hitet próbáló vállalkozás volt. Hatalmas templomot építettek reménykedő szívű őseink. Fájna nekik, ha tudnák, hogy az csak ünnepeken telik meg – annyira, amennyire.

Jöttek újabb viharok: háborúk, járvány, kivándorlás, elszerbesedés. Hol a harangokat vitték el, hol az orgona sípjait, de a gyülekezet fiataljait sem kímélték. Minden vihar után megtépázva állt a templom és a gyülekezet. Vajon mi vagy ki segítette talpra ezt a sokszor megpróbált református sereget? Nem más, mint az, akinek lankadatlanul énekelték: „Tebenned bízunk eleitől fogva...”

A valamikori ötezer lelkes gyülekezet ma 1600 lelket számlál. A gyü-

lekezet mégis él, és Isten, akiben bízunk, ránk is mosolyog. Vasárnaponként istentiszteleteket, minden reggel áhítatot tartunk, és azokért is imádkozunk, akik nincsenek ott. Bibliaóra gyűlnek az idősek és az ifjak, ificscsoportjaink időnként gyermeknapokat szerveznek, asszonyaink csigatésztát készítenek, télidőben teadélutánokra is összegyűlünk. Nem sorolunk fel mindent, mert nem is az a legfontosabb, amit mi teszünk, hanem az, hogy Isten, akinek mi is énekeltük: „Tebenned bízunk eleitől fogva”, ő velünk van. És mondhatjuk a költő szavaival, hogy vagyunk, „...megfogyva bár, de törve nem ...” «

GYENGE KÁROLY

A reformáció „teret nyert” Szabadkán

evangélikusok mesélték, hogy a szobrok felállítása után, egy idős, szerb házaspár betűzve a neveket, azt kérdezték egymástól: „Ki volt az a Jean Calvin?” „Nem tudom – felelte a társa –, vajon nem az a Jean-Claude van Damme, akivel láttuk a tegnapi filmet?” Vagy: amikor tavaly Luther szobrát valami vandálok ledöntötték, akkor a szerb kulturális minisztérium újságokban is közölt bocsánatkérő levelet írt. Sajnálataikat fejezték ki, hogy „Martin Luther King, a feketék nagy

apostolának szabadkai szobrát megbecstelenítették”. Igaz, hogy Kálvin valódi „akcióhős” volt a maga korában, igaz, hogy mi is kisebbségi sorsban élünk, de azért fáj, hogy ennyire nem ismernek országunkban, ahol élünk adatott. Szabadkán a magyarság nagy része azért ismer és elismer bennünket, sőt, volt egy néni, aki megkeresett nemrég: nem tudnám-e Kálvin valamelyik művét odaadni neki szerb nyelven vagy esetleg franciául, mert szeretné áttanulmányozni.

A 2002-es népszámlálási adatok szerint Szerbia lakosságának 85%-a ortodox, 5,5%-a katolikus, 3,2%-a mohamedán, és csupán 1,1% protestáns, amiben a kisebb, szerb ajkú protestánsok is benne vannak.

Nagy feladatunk tehát a reformáció örökségét átadni az újabb generációknak, és bemutatni Kálvin művét a körülöttünk élőknek is. Biztat minket a valdens mondás: „Lux lucet in tenebris – A világosság a sötétségben fénylik.” Ilyen fénypont szeretnénk lenni mi is itt, Szabadkán, az Úr segítségével. «

S. RÉTI KATALIN

FEKETE VINCE főgondnok

FAZEKAS LÁSZLÓ püspök

A Magyar Református Egyház megalakulása nagy segítség vallási és nemzeti önazonosságunk megőrzésében. A „diabolos”, a szétdobáló nem akar Krisztusban gyökerező egységet látni, hanem inkább megosztottságot, elidegenülést és széthúzást.

A Kárpát-medencei református egység az Istentől ajándékba kapott közös hit megvallásában gyökerezik, ami által értékessé kell válnia számunkra mindannak, amit évtizedeken keresztül el akartak

velünk feledtetni: a gyökereinket, amelyekből táplálkozhatunk, a népünket, amelynek körében ápolhatjuk kultúránkat, azt a földterületet, amely otthont jelent számunkra, azt a közeget, amelyben gyakorolhatjuk keresztyén szeretetünket. Csak az önazonosságra jutott nép tudja más népek javát szolgálni és tud Istenben igazán gyönyörködni. Ezért vagyunk hálásak Istennek azért az egész folyamatért, amely ebben az egységben csúcspontot ért ki.

Kamocsa a Komáromi Református Egyházmegyében, Érsekújvár szomszédságában fekszik. A kilencszáz lelkes község lakosságának többsége nemcsak magyar nemzetiségű, hanem hatszáz reformátusnak is vallják magukat. Templomuk 1788-ban épült, a korábbi fatemplom helyén. Egyházfenntartói járulékot viszont alig több mint kétszázan fizetnek. És még ettől is kevesebb azoknak a száma, akik vasárnaponként részt vesznek az istentiszteleteken. Arra a kérdéskörre, hogy mit lehet tenni a templom látogatottságának növeléséért, Sasák Attila lelkipásztor próbál választ adni, aki lelkipásztor feleségével együtt 2008 szeptemberében érkezett Kamocsára.

– Mit lehet tenni azért, hogy a hívők érdeklődését felkeltsék az istentiszteletek és más egyházi alkalmak iránt?

– Ezt csak a személyes kapcsolatok kiépítésével lehet elérni. Meg kell ismerni az egyháztagok gondjait, bajait, illetve rá kell világítani arra, hogy az istentiszteleten valóban megoldást, segítséget kaphatnak Istentől. Már elkezdjük a gyülekezeti családlátogatást. Kamocsán azonban sokkal többen jönnek el a parókiára lelki beszélgetés céljából, illetve azért, mert valamilyen gondjukat szeretnék velünk megosztani. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nincs igény a családlátogatásra. Van, de azt inkább a gyülekezet oszlopos tagjai igénylik.

– Más lelkészek is panaszkodnak az istentiszteletek gyér látogatottságára. Kamocsán próbálják-e kutatni az okokat?

REFORMÁTUS KERESZTYÉN EGYHÁZ

„Légy hű mindhalálig...” (Jel 2,10)

A lelki építkezés a legfontosabb

Kamocsai helyzet- és gyülekezetkép

VAKÁCIÓS BIBLIAHÉT

LAUDATE KÓRUS MÁRCIUS 15-ÉN

KERÉKPÁRTÚRÁN

– Aki nem kutatja az okokat, az nem veszi komolyan a szolgálatát. Ahányan próbáljuk ennek a hátterét megfejtetni, annyiféle választ kapunk. Mi arra figyeltünk fel, hogy nagyon fontos az érdeklődési kör. Az istentiszteletbe nem lehet olyan elemeket bevinni, amelyek idegenek az idősek számára, és a liturgiát sem szabad megváltoztatni azért, hogy a fiatalokat becsalogassuk a templomba. Úgy gondoljuk azonban, hogy sokkal nyitottabbnak kell lennünk az egyháztagok iránt.

– A gyermekek számára vannak-e foglalkozások?

– Mivel a községben a magyar tannyelvű általános iskolát 2002-ben megszüntették, így iskolai hitoktatás sincs. De vannak hittanórák, amelyeket a parókián tartunk három-négy csoportban, a létszámtól és az órarendtől függően. Az óvodában viszont van keresztyén foglalkozás. Elindult a vasárnapi iskola is, amely párhuzamosan zajlik a felnőtt-istentisztelettel. Ezt feleségem és szolgatársam, Sasákné

Koczás Ilona és három segítője végzi, akikkel pénteken találkozik, hogy felkészítse őket. A vasárnapi iskola látogatottsága változó. Általában hatan vannak, de ha a nagyszülőket meglátogatják a máshol élő unokák, gyakran ők is csatlakoznak a többiekhez.

– Ennyire kevés lenne a gyermek a gyülekezetben?

– Másfél évvel ezelőtt, amikor idekerültünk, azzal szembesültünk, hogy a gyerekek lassan elfogynak – de nem a községből, hanem a gyülekezetből, ezért tavaly nyáron szerveztünk egy gyermektábort, mégpedig a KOEN nevű holland alapítvány programja szerint. Ezen 23-25 gyermek vett részt, és rendkívül jó alkalom volt arra, hogy a gyerekek meglássák: nem történik az egyháznál semmi olyan dolog, ami veszélyeztetné őket, és próbáltunk minél nagyobb nyitottságot mutatni. A tábor óta több szülő, nagyszülő meri elengedni a gyermekeket az egyházi alkalomokra. Sőt, a hittanosok is más lelkülettel jönnek a hittanórára. Számunkra

ezek a kis számok is mindenképpen növekedést jelentenek.

– Tehát vannak még tartalékok, csak meg kell találni a megfelelő hangot és az alkalmakat, amelyekkel a gyerekeket és fiatalokat be lehet vonni a gyülekezeti életbe.

– Erről van szó. Úgy gondoljuk, hogy a legkisebbek már nevelkedhetnek úgy, hogy nem félnek az egyháztól. Nem tartják titokzatos, rejtett dolognak azt, hanem jól érzik magukat ott. Reménység szerint majd ilyen fiatalok is válnak belőlük.

– Fő feladatuk a gyülekezet létszámának növelése, a lelki változás elérése. Van más tervük is?

– A gyülekezet tervei anyagi okokból korlátozottak. Az elmúlt évben a parókia tetőzetét, az idén pedig az ablakokat cseréltük ki. Korábban a templomot újíttuk fel kívül és belül. Ilyen feladatokra egyelőre nem kell gondolkodnunk. Most a lelki építkezés a legfontosabb a gyülekezet számára. «

ISKI IBOLYA

SZLOVÉNIAI

KÓCÁN GÉZA gondnok

BÓDIS TAMÁS lelkipásztor

„Hálát adok értetek Istennek mindenkor, azért a kegyelemért, amely nektek a Krisztus Jézusban adatott” (1Kor 1,4), mert a létrejött egység már a krisztusi kegyelem gyümölcse. Nagy hála van ezért a szívünkben, hiszen így, a legkisebb egyháztestként együtt tudjuk vallani a Kárpát-medence reformátusaival Krisztushoz tartozásunkat. Jó ebben a közös-

ségben testvérré találni és testvérré lenni. Bátorítás és biztatás, hogy a világban Isten kegyelme által a kicsi is megállhat. Reménységünket fejezzük ki, hogy a közös úton, szolgálatban „az Úr vezet majd szüntelen, (...) csontjainkat megerősíti, olyanná leszünk, mint a jól öntözött kert, mint a forrás, amelyből nem fogy ki a víz” (Ézs 58,11).

A SZLOVÉNIAI REFORMÁTUS KERESZTYÉN EGYHÁZ NEM TARTALMAZZA NEVÉBEN, HOGY MAGYAR, PEDIG PILLANATNYILAG A MURAVIDÉK MAGYAR REFORMÁTUSAIT FOGLALJA MAGÁBA. AZONBAN EGY KÉTNYELVŰ VIDÉKEN EGYETLEN NEMZETISÉG SEM LEHET KIZÁRÓLAGOS.

Vidékünkön Beythe István alsólendvai prédikátor 1573-ban kezdte el a reformáció tanait hirdetni. A Hodosi Sámuel püspök látogatása alkalmával, 1708-ban felvett jegyzőkönyv egy templom létezéséről tanúskodik. A trianoni döntés után egyetlen anyaegyház sem maradt az új ország területén. A gyülekezetek gondozását azonban így is sokáig meg tudták oldani az anyaország eredeti gyülekezeteiből. Csak 1935-ben alakult anyaegyház Szentlászlón. Itt Póth Károly végzett szolgálatot 1947-ig. A II. világháborút követő magyarellenos időben azonban neki is el kellett hagynia a vidéket. A gyülekezetek akkor a jugoszláviai református egyházhoz tartoztak, ahonnan negyedévente jött igehirdető. Ezt a szolgálatot leghosszabb ideig néhai Narancsik Pál esperes végezte Kopácsról, akit azóta is tisztelettel emlegetnek az itt élők.

Szlovénia önállósodásával, 1991-ben gyülekezeteink a Magyarországi Református Egyházhoz fordultak segítségért, mert a háborús körülmények és az országhatárok szétesése lehetlenné tették a megközelítésüket. Ekkor

REFORMÁTUS KERESZTYÉN EGYHÁZ

Múltunk, jelenünk és jövőnk Szlovéniában

a Dunántúli Református Egyházkerület küldött szolgálattelvőket és segített az önálló sodásban. Így előbb *Szakál Péter* esperes, majd 2008-ig *Nagy Dániel* szentgyörgy-
völgyi lelkipásztor végezte a szolgálatot.

Két évi bírósági eljárás után, ahol azt kellett bizonyítani, hogy a református egy-
ház nem szekta, 1993. május 23-án aláírták a Szlovéniai Református Keresztyén
Egyház alkotmányát, ami ezzel az önálló, bejegyzett egyházak sorába lépett.

Ma az egyháznak két temploma és kétszáz híve van. Szentlászlón a templom
1901-ben épült, 1968-ban bővítették és 1996-ban újították fel. A másik templomos
hely Szerdahely. Másutt az evangélikus templomban vagy családi házaknál tartunk
istentiszteleteket.

A szolgálatokat 2008. szeptember 1-jétől *Bódis Tamás* végzi. Nagy Dániel nagy-
tisztetű úr, aki az utóbbi tizennégy évben hűségesen szolgálta az ittlakókat, szol-
gálatban maradt, ő vezeti a presbiteri gyűléseket és felügyeli az ifjú lelkipásztor mun-
káját. A változás jelentős, hiszen a környéken utoljára hatvan éve volt helyben lakó
lelkész. A feladat sem könnyű, mert hatvan év pásztornélküliséget nem lehet né-
hány év alatt semmissé tenni, de végre gyakrabban vannak istentiszteletek Szent-
lászlón (Motvarjevci), Csekefán (Čikečka vas), Szerdahelyen (Središče) és Domaföl-
dön (Krpivnik).

Hittanórák csupán Szentlászlón vannak. Szlovéniában a hitoktatás kizorult az
iskolai keretek közül, ezért a hittanosok szombatonként gyűlnek össze, hogy játé-
kos foglalkozásokon gyarapítsák bibliaismeretüket és elsajátítsák hitünk alapelveit.

A gyülekezetek nagy lendülettel vetették bele magukat a történelmi kapcsola-
tok felújításába és újak keresésébe. Kölcsönös gyülekezetlátogatást tettek, együtt
mentek hittantáborba gyermekeink a környék református hittanosaival, és a Szülő-
föld Alap segítségével megszerveztük a Szentlászlóról elszármazottak találkozóját
és egy presbiteri konferenciát.

Sajnálattal látjuk viszont, hogy egy-egy ilyen alkalomra kevés fiataalt lehet moz-
gósítani. A lakosság főként földműveléssel foglalkozik, így a fiatalok közül sokan
boldogulást keresve elköltöztek, a házastársaik, gyermekeik pedig már nem min-
den esetben beszélik a magyar nyelvet. Itt jutunk az egyház nevének a magyará-
zatához is (miért nem hangsúlyozzuk, hogy magyar református egyház), ugyanis
ezeket a családtagokat is szeretnénk elérni, megszólítani, hiszen az egyház elsőd-
leges feladata nem egy nemzet megőrzése – bár ezért is sokat kell tennie –, hanem
a Krisztusra mutató minden nép előtt.

Tervezzük egy olyan komplexum építését, amely helyet ad gyülekezeti terem-
nek, irodának és lelkészlaknak.

Kérjük imádságaikat, hogy terveinket Isten akarata szerint vigyük véghez. «

BÓDIS TAMÁS

ÁBRÁM TIBOR főgondnok

CSOMÓS JÓZSEF püspök

„Mindig szeret a barát, de
testvérré a nyomorúságban
válík.” (Péld 17,17)

Sokszor megtapasztaltuk már
a fenti példabeszéd igazságát
személyes életünkben. A Ti-
száninneri Református Egy-
házkerület életében a mostani
árvíz teremtett olyan helyze-
tet, amiben kerületünk egész
közössége érezhette meg
ugyanezt. A debreceni május
22. óta sokszor járta át szí-
vünket az a jó érzés: összetar-

tozunk! Bármerre mentünk a
Kárpát-medencében, leírha-
tatlan baráti szeretettel fogad-
tak bennünket.

De most, amikor híre ment,
hogy soha nem látott vizek
árasztottak el minket, akkor
testvérként mozdult azonnal
Kárpátalja és Erdély, Felvidék
és Dunántúl, Dunamellék és
mindenki. Összetartozunk! Ár-
víz után testvérként még szo-
rosabban! Nektek köszönjük
és áldjuk Istent érte!

REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

„Féljétek az Istent, és néki adjatok dicsőséget.” (Jel 14,7)

Felsőtárkány

SZÓRVÁNYBAN, TEMPLOM NÉLKÜL

Az Egervölgyi Egyházmegyéhez tartozó sok szórvány egyike volt Felsőtárkány. Több évtizeden át havonta egyszer ért el ide a szórványok gondozásával megbízott idős lelkipásztor. Néha csak ketten-hárman gyűltek össze itt Krisztus nevében, kérve az Úrtól a Lélek szerinti megújulást.

Az elmúlt években, amikor fiatalabb lelkipásztorok kaptak megbízást a felsőtárkányiak közötti missziós munka végzésére, a helyi könyvtár olvasóterme, a kultúrház egyik szobája, majd a házasságkötő terem jelentette azt a befogadó otthont, ahol az időközben újabb és újabb tagokkal bővülő kis közösség megtarthatta az

egyre gyakoribbá váló szórványistentiszteleteit és a szeretetvendégségeket. Volt olyan alkalom is, amikor ezek a helyek már szűkösen bizonyultak, s festői környezetben, nyár derekán a Bükki Nemzeti Park látogatói központjában szólalt meg az Ige, a zsoltár, s az egyházmegyéből is szép számban idesereglett hívek szabadtéri úrvacsorás istentisztelet részesei lehettek.

Felsőtárkány a Bükk egyik kapuja, szépen gondozott, dinamikusan fejlődő település Eger közelében. Sokan választják ezt a helyet házáépítésre. Kitűnő klímájú, jól megközelíthető, vonzó település, amelynek központjában egy barokk katolikus templom jelezte évszázadok óta az itt élők felekezeti hovatartozását.

TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

ÖSSZEFOGÁSRA ÖSZTÖNZŐ
TEMPLOMÉPÍTÉS

A falu közepén, a katolikus templom szomszédságában egy új épület körvonala kezdett kibontakozni. Felsőtárkányban elkezdődött a református templom építése. Sokan örültek együtt, amikor 2008 pünkösdjén, ünnepélyes hálaadással lerakták a templom alapkövét. Kevéssel ezután megindult az új, Istennek szentelt hajlék falainak építése.

Időközben a szórványból – létszámának növekedése okán – missziói egyházközséggé minősített felsőtárkányi református gyülekezet az egyházmegye és az egyházkerület segítségét kérte szép terve megvalósításához. Felmérve a gyülekezet helyzetét, látva a templom-építéssel kapcsolatos elhatározás komolyságát, az egyházi intézmények és fórumok támogatásukról biztosították őket. Mindenekelőtt a Tiszáninneni Református Egyházkerület elnöksége érezte magáénak a felsőtárkányi templomépítés ügyét, és támogatva az Egervölgyi Református Egyházmegye elnöksége által benyújtott kérelmeket, igen jelentős anyagi segítséget nyújtott az egyházkerületi tanács jóváhagyásával.

Az Úr mindent szépen intézett, hiszen a helyi önkormányzat a korábbi ajánlatát – miszerint építési telket jelöl ki a templom számára, amelynek ellenértékét a piaci szempontok határozzák majd meg – felülvizsgálta, s kilencvenkilenc évre ingyenesen bocsátotta rendelkezésre a területet a település központjában. Több kebelbeli gyülekezet is jelezte, hogy adományaival hozzájárul a templomépítéshez.

Tornya még nem volt az épületnek, de a polgármester odaajándéko-

A kálvini hitbeli örökséget őrző és továbbadó közösség Felsőtárkány új templomát Kálvin-templomnak nevezte el. Így állított emléket a genfi reformátornak egy dominánsan katolikus környezetben élő, maroknyi kálvinista, s így mutat fel értékes jelet a mostani és a következő nemzedékeknek.

zott egy, régóta a hivatalában őrzött harangot. Az elsők között nyújtotta át a helybeli plébános azt az adományt, amit a katolikusok gyűjtöttek, hogy így segítsék a református templom megépítését.

EGY MUSTÁRMAGNYI KEZDET
FÁVÁ NÖTT

Kálvin születésének 500. évfordulóját különös figyelemmel akarták megünnepelni Felsőtárkányban. A tizenöt hónap alatt elkészült templomot 2009. októberében, a reformáció hetében szentelte fel Bölcseki Gusztáv püspök.

Ami évtizedekkel azelőtt csak magányos, csendes imák távolinak tűnő vágya volt, az íme, valóság lett. A növekedésnek induló lelki ház szilárd otthonra lett.

A kálvini hitbeli örökséget őrző és továbbadó közösség Felsőtárkány új templomát Kálvin-templomnak nevezte el. Így állított emléket a genfi reformátornak egy dominánsan katolikus környezetben élő, maroknyi kálvinista, s így mutat fel értékes jelet a mostani és a következő nemzedékeknek.

A Bükki Nemzeti Park felé haladva, a rengetegbe indulva, a magaslatok felé tartva, a vadregényes Bükk kapujánál áll a Kálvin-templom. Sokak reményének beteljesülése ez a szemet és szívet gyönyörködtető istenháza, amely építésének történetével, egyszerű kis harangjával, puritán külsejével az Ige és a Lélek meggazdagító, jelen idejű valóságát hirdeti. Várja, hogy befogadja az ott élőket, a bükki vándorokat, hogy Isten előtt megállva és fejet hajtva, együtt hirdessék ezen a helyen is a megtapasztalt kegyelem kálvini hitvallását: Egyedül Istené a dicsőség. «

KÁDÁR ZSOLT

A Károlyi Gáspár Napok üzenete

EBBEN AZ ESZTENDŐBEN NÉGY-SZÁZHÚSZ ÉVES A VIZSOLYI BIBLIA, AZ ELSŐ TELJES MAGYAR NYELVŰ SZENTÍRÁS. A KÁROLYI GÁSPÁR NAPOKON ADTUNK EZÉRT HÁLÁT MÁJUS 29-ÉN ÉS 30-ÁN VIZSOLYBAN, A NYOMTATÁS HELYSZÍNÉN, EGYÜTT A NAGYKÁROLYI ÉS GÖNCI TESTVÉREKKEL, DE ÉRKEZTEK VENDÉGEINK MAGYARORSZÁG TÁVOLABBI PONTJAIRÓL, VALAMINT KÁRPÁTALJÁRÓL ÉS FELVIDÉKRŐL IS.

ÜNNEP VIZSOLYBAN

Az ünnepséget *Huszár Pál* főgondnok, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának világi elnöke nyitotta meg. A nap során *Marjovszky Tibor* professzor *Mi a Szentírás és mi nem?*, *Steinbach József* püspök pedig *Vedd és olvasd – a Biblia üzenete ma* címmel tartott előadást. Este a kárpátaljai Péterfalvai Református Líceum Üvegtenger együttese adott nagy sikerű koncertet. A vasárnapi istentiszteleten *Zán Fábrián Sándor* és *Csomós József* püspök urak szolgáltak, majd *Jókai Anna* író *A mérleg nyelve: a Bibliánk című* előadását hallhattuk.

Nem egyedi alkalom volt ez, ugyanis tíz évvel ezelőtt írtak alá a bevezetőben megnevezett települések polgármesterei és lelkipásztorai egy megállapodást „*abból a célból, hogy a Nagykárolyban született, Göncön szolgált Károlyi Gáspárnak, akinek a nevéhez kötődik a Biblia első teljes magyar nyelvű fordítása, mely Vizsolyban jelent meg, (...) minden esztendőben illő ünnepségen méltó tisztesség adassék*”. Ennek köszönhetően váltakozó helyszíneken, évente találkozunk.

Az idei Károlyi Gáspár Napoknak ezt a címet adtuk: *Vedd és olvasd – a Biblia üzenete ma*. Célunk volt a ma emberét és gyülekezeti tagját közelebb vinni a Szentíráshoz, Istenünk élő és ható Igéjéhez. A közelmúltban láttam egy filmet, amelyben a Bibliára utalva elhangzott a következő mondat: „*Anynyira el voltam foglalva a könyv őrzésével, hogy elfelejtettem a Könyv tanítása szerint élni.*” Nagyon mellbe vágott. (Örök)életbe vágóan fontos, hogy a Szentírást kézben tartva túllássunk és

túlmutassunk a könyvön a Biblia Isteneire, Jézus Krisztusra és váltságára.

Számtalan csatornán sugárik: a Biblia kiment a divatból, már nem érvényes. Gondoljunk bele, hogy Istenünk törvényét háromezer év alatt hányszor kellett népszavazásra bocsátani? Egy-szer sem! A Biblia sohasem veszíti el érvényességét. Nem függ az aktuális emberi megítéléstől. Nem a Szentírást kell a magunk kényéhez-kedvéhez igazítani, hanem a magunk életét kell minden szinten (család, gyülekezet, törvényhozás) a Szentírás szerint élni, hiszen a Bibliából tudjuk, hogy Isten teremtetette a világot az emberrel együtt, valamint, hogy bűnbeesésünk ellenére Atyánk Jézus Krisztusban megszabadított a haláltól, bűnbocsánattal és örök élettel ajándékozott meg minket.

Az ismert igeverset értelmezve: olvasod-e a Bibliát? Érted-e, hiszed-e és éled-e, amit olvasol? A Biblia akkor érte el az életemben a célját, ha az üzenet a fejemtől eljutott a szívemig, ha átadtam életem vezetését Istennek. A Szentírást naponta, következetesen és belső csendben kell olvasnunk, folyamatosan imádkoznunk kell a Szentlélek hitünket és értelmünket megvilágosító erejéért, s meg fogjuk érteni azt a személyre szóló küldetést, amelyet nekünk szánt Urunk. Csak így élhetünk ténylegesen boldog életet.

Vallom, hogy örök életünk és megmaradásunk itt a Kárpát-medencében keresztyénként, magyarként is akkor lesz, ha lesz a kezünkben Biblia, és ha ott lesz a szívünkben a Jézus Krisztusba vetett hit és bizalom. «

SIPOS-VIZAKNAI GERGELY

Dr. IMRE SÁNDOR főgondnok

Dr. BÖLCSCKEI GUSZTÁV püspök

Ez a mi családunk – ezzel a címmel jelentette meg a Református Világszövetség azokat a bibliatanulmányokat, amelyek az idén Grand Rapids-ben tartott nagygyűlés vezérfonalául szolgáltak. Úgy érezhetjük, hogy ez a kifejezés arra rímel, amit mi, magyar reformátusok 2009. május 22-én, Debrecenben átéltünk. Tudatosítottuk magunkban, s mások számára is hírül adtuk, hogy mi, magyar reformátusok egy közös család tagjaiként akarjuk közösen követni Krisztust, aki a jövő. Istentől ajándékba kapott kiváltságnak tartjuk, hogy a Tiszántúli Református Egyházkerület lehetett a házigazdája ennek az eseménynek, s itt, Debre-

cenben élhettük át az egymásra találás pünkösdszerű élményét. Hitünk szerint nem túlzás ez a kifejezés. Hiszen mi sem tettünk mást, s nem éltünk mást, mint hallottuk és megértettük Isten nagyságos dolgait, s azóta nap mint nap próbáljuk a magyar református család életét élni, közös ünnepekben, közös emlékezésben, közös teherhordozásban és közös reménységben. Hisszük, hogy ebben az összetartozásban erősít bennünket ez az új kiadvány is. Adjon Isten általa is megelevenítő emlékezést, bátorságot és alázatot, hogy kezeink munkája állandóvá legyen Isten kegyelme által.

RÁMUTATÁS 2009. MÁJUS 22. LÉNYEGÉRE

A trianoni tragédia 90. évfordulóját követő napon, ez év június 5-én adták át Fehérgyarmaton a Magyar református-ság a Kárpát-medencében című emlékművet, amely a magyar református-ság tavaly, Debrecenben kimondott egységét és hitvallását szimbolizálja. Az alapötletet a debreceni események üzenete szolgáltatta, amit továbbgondolva *Bíró Lajos* mátészalkai szobrászművész öntött kézzel fogható, látható formába. Érdekes módon a szobrászművész és a gyülekezet lelkészei Kálvin János születésének 500. évfordulójának napján beszélgettek erről.

Az átadott emlékmű alsó része a Kárpátok vonulatait jelképező, félkörös kialakított kőalak, amelyben egy simára kiképzett kőtáblán a Kárpát-medence található, feltüntetve azon Nagy-Magyarország és a mostani országok határai, és minden országrészben elolvasható az ott élő reformátusok lélekszáma. Ebből egy egyszerű, a református puritánságot kifejező oszlop emelkedik ki, amely a világtengely jelképe, de egyúttal kapcsolatot is jelent földi és égi között. Az oszlop koronáján a református címerünkben található zászlós bárány helyezkedik el. A bárány a világ bűneiért

REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

„Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk?” (Róm 8,31)

A magyar reformátusság emlékműve Fehérgyarmaton

feláldoztatott Jézus Krisztust jelképezi, míg a vállán nyugvó keresztes zászló a feltámadást. Ez a mi magyar református hitvallásunk a jelenben, ez volt a múltban, és csak ez lehet a jövőben is.

Az emlékművet csodálatos környezetben, a város szívében található Kossuth parkban állították fel, közvetlen háttérében a református műemlék templommal, ami így bámulatos látványt nyújt mindenki számára. Ennél szebb helyet nem is találhattunk volna ennek az emlékműnek.

AZ ÜNNEPI PRÉDIKÁCIÓ ÜZENETE

Az ünnepélyes szabadtéri istentiszteleten az igei szolgálatot *Szalai László* lelkipásztor köszöntője után *Bölcskei Gusztáv* püspök végezte. Igehirdetésében a Mt 16,21–28 versei alapján elmondta, hogy Jézus földi vándorútja hatalmas fordulóponthoz érkezett. Ettől fogva neki már csak egyetlen útja lett, ami a halálba, majd a feltámadáshoz vezetett. Fordulópont ez, amelytől Jézus nem hagyja magát eltántorítani, még Pétert is helyreutasítja. Minden embernek egyetlen lehetősége maradt csupán: követni Jézust. A mi helyünk csak ott lehet, az ő követésében. „Ezen az ünnepségen arra is emlékezünk – mondta a püs-

TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

pök –, hogy tavaly fordulóponthoz érkezett egyházunk élete, mert megvallottuk közösen, hogy Krisztus a jövő, együtt követjük őt. Istennek hála, eljött az idő, hogy azt, ami szervesen, természetesen összetartozott, újra összekapcsoljuk. Ebben pedig mi, magyar reformátusok megelőztük az Országgyűlést is. Ez nemcsak egy egyszeri ünnepi alkalom volt, hanem a hétköznapiakban is megmutatkozik. Ez az egység élő valóság. Ennek volt példája, hogy az egész Kárpát-medencei reformátusság megmozdult a mostani észak-magyarországi árvízkárosultak megsegítésére. Nem akarunk kárt vallani a lelkünkben,

ezért tesszük mindezt. Így jöjjön el a gyászévszázad után a jövő, ahol Krisztust akarjuk közösen követni.”

**IGENT MONDANI NAPONTA
A LELKI EGYSÉGRE**

Az istentiszteleten átadták az emlékművet. Az ünnepi beszédet *Balog Zoltán* református teológus, államtitkár tartotta. Beszédében elmondta: amikor

Akkor vagyunk jó magyarok, ha jó reformátusok vagyunk, akkor vagyunk jó reformátusok, ha jó keresztyének vagyunk, és akkor vagyunk jó keresztyének, ha Krisztust követjük. Ezért a mi magyar református voltunkat úgy kell megvallanunk, hogy hűek vagyunk Krisztushoz. Az egységet pedig mindennap el kell kérni Istentől, és lélekben arra igent kell mondani.

Erdély útjait rójuk, Kárpátalján vagy Felvidéken járunk, mindannyiunkban benne van az a különös érzés, hogy mindez nagyon mélyen a miénk, de mégsem az. Valamikor minden másképp kötődött hozzánk. Ennek következménye, az egyik út a határon kívüli magyar reformátusság lassú elfogyása lehetett volna, de mégis másik utat választottunk Isten erejéből és kegyelméből: mi egyesültünk, és nem hagyjuk elveszni a magyar reformátusságot sehol a Kárpát-medencében. Ha bízunk Istenünkben, akinek nevével kezdődik az Országgyűlés által elfogadott trianoni emléktörvény, akkor megmaradhatunk, és vele erősek lehetünk. Akkor vagyunk jó magyarok, ha jó reformátusok vagyunk, akkor vagyunk jó reformátusok, ha jó keresztyének vagyunk, és akkor vagyunk jó keresztyének, ha Krisztust követjük. Ezért a mi magyar református voltunkat úgy kell megvallanunk, hogy hűek vagyunk Krisztushoz. Az egységet pedig mindennap el kell

kérni Istentől, és lélekben arra igent kell mondani. Hogy milyen messze vagyunk mi reformátusok, magyarok egymástól, az nem a kilométereken múlik, hanem ezen a lelki döntésen. Ha ezt meg tesszük, akkor nem kell féltetni az egységünket és a jövőnket.

Az ünnepi beszéd után Bölcskei Gusztáv püspök, Balog Zoltán államtitkár, *Tilki Attila* polgármester valamint Szalai László és *Némedi Gusztáv* lelkészek leleplezték az emlékművet. A leleplezést követően *Prokai Gábor*, a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus osztályvezetője beszélt annak szimbolikájáról, valamint bemutatta *Bíró Lajos* mátészalkai szobrászművészt, az emlékmű alkotóját.

Záróimaként Bölcskei Gusztáv felolvasta Baltház Dezső, korábbi tiszántúli püspök imádságát, amelyet a trianoni döntést követő első zsinati ülésen mondott 1920 szeptemberében, és ezzel az imával kért áldást nemzetünkre és a Kárpát-medence népére. Mindenki meghatottan hallgatta az imádság szavait, amely az új szobor mellett összekapcsolta a múltat és jelent. «

NÉMEDI GUSZTÁV

Ismét bővült Berekfürdőn a Megbékélés Háza

A Kárpát-medencei reformátusság sok-sok hazai és nemzetközi konferenciájának, fontos tanácskozásának, továbbképzésének helyszíne a berekfürdői Megbékélés Háza. A konferenciaközpont több mint hatvan esztendeje kezdte meg szolgálatát. Közben több fázisban, nagy áldozatok árán épült ki és fejlődött. A legutóbbi korszerűsítés az idei nyári szezon beindulása előtt fejeződött be. Az épület csaknem 240 millió forintból újult meg, amelyből 76 millió forintot uniós pályázaton nyertek, 25 millió forinttal a Tiszántúli Református Egyházkerület támogatta a beruházást, a fennmaradó összeget a svájci református segélyszervezet (HEKS) biztosította. Az intézményben megújult a konyha, kialakítottak egy százötven fős, új konferenciatermet, valamint készült egy kondicionálóterem és egy játszósoba is az itt nyaralók és a konferenciákon résztvevők számára. Az épületet teljesen akadálymentesítették és a szolgáltatásokat is bővítették. A Megbékélés Házának ünnepélyes átadása április 17-én volt. Az ünnepi istentiszteleten *Bölcskei Gusztáv* püspök hirdette az Igét, köszöntést mondott *Andreas Hess* a HEKS nevében. A munkálatokról *Molnár János* igazgató számolt be. Az átadó ünnepséget változatos és színvonalas műsor gazdagította. «

TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

Templom és gyülekezet együtt épült Szarvason

MÁJUS 22-VEL ÚJ NÉZŐPONTBÓL LÁTTUK TEMPLOMUNK FELSZEN-TELÉSÉNEK IDŐPONTJÁT, HISZEN AZ EGYSÉGESSÉ VÁLÓ MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZBAN ELSŐ-KÉNT, A TRIANON ELŐTTI MAGYAR-ORSZÁG KÖZEPÉN, SZARVASON SZENTELTÜK FEL TEMPLOMUNKAT. EZ SEM NEM ÉRDEM, SEM NEM KI-VÁLTSÁG. SZÁMUNKRA AZONBAN ÜZENETET HORDOZ, ÉS ARRA ÖSZTÖNÖZ, HOGY KERESSÜK JÉZUS KRISZTUST, A VALÓDI KÖ-ZÉPPONTOT. Ő TARTJA KEZÉBEN A GYÜLEKEZETEKET, ÉS AZ Ő KEZÉBŐL SENKI ÉS SEMMI NEM SZAKÍTHATJA KI AZ ÖVÉIT.

Templomunk 2009 pünkösd szombatján megtelt emberekkel, de ami ennél lényegesebb, megtelt Lélekkel. *Sipos Tas Tőhőtöm* esperes igeolvasása és közbenjáró imádsága után *Bölcskei Gusztáv* püspök hirdette Isten örömeit az Ap-Csel 1,1–8 versei alapján. Kiemelte, hogy a pünkösd már az ünnep előtt megérkezett Szarvasra, hiszen az Úr segítségével és a szeretet leleményességével a templom és a gyülekezet együtt épült. A Lélek közösséget teremt, és Krisztus tanúvá teszi a gyülekezeteket. A templomok türelmes és bölcs épületek, amelyekben erőt meríthetünk az erőtlenségben, és amik lehetőséget nyújtanak a növekedésben. A templomok kiállják az idők és a történelem viharait, hűvösen szemlélik, amikor önös célokra akarják felhasználni őket, és végül minden a helyükre kerül bennük. Lekopik róluk, amit hozzájuk kapcsolna a hiúság, kiesik belőlük az emberi érdem, és megmarad bennük az igazi érték – Isten megszentelő jelenléte.

„Közelről és távolról azért gyűltünk össze, hogy egy szívvel és egy lélekkel adjunk hálát Isten kegyelmes ajándékáért, a felépült szarvasi református templomért. Miközben hisszük és valljuk, hogy nagy ajándék ez a hajlék, folyamatosan tapasztaljuk: nagyobb van itt a templomnál” – mondta a püspök.

„Hálából az Úr Lelkének erejével szeretnénk élni, mint ennek a kis gyülekezetnek tagjai. Isten tanúivá válni, betöltve rendeltetésünket, hogy megváltott gyermekeiként az ő szeretetét sugározzuk azok felé, akik ide betérnek” – hallhattuk a gondnoki köszöntőben, amely megemlékezett azokról, akik szeretetbe foglalt imádságaikkal, adományaikkal, ajándékaikkal, önzetlen szolgálatukkal, tevéleges munkájukkal, jóindulatukkal hozzájárultak ahhoz, hogy e ház ne csak kőből épült falakká, hanem lelki házzá is épülhessen.

A köszöntések és a beszámoló kapcsán pillanatképek villantak fel előtt-

tünk. Az indulásnál reménységet adott egy adomány, amihez egy mondatot is mellékeltek. „Abba a templomba még én is szeretnék elmenni” – üzent a kilencvenöt éves néni. Számára ennyire kézzelfogható volt, hogy az Úrnak semmi sem lehetetlen – bő három évvel ké-

Néhai lelkeszünk szavait mi is személyes fohászunknak érezzük:
*„Sziklát repesszen, fény legyen az éjben,
 Kétséget, gondot hamuvá emésszen.
 Legyen szolgáló és megértő mindig,
 Lángja lobogjon egészen a sírig.
 Igét értessen, szívtől szívig jusson,
 Soha ne legyen nála drágább jussom!
 A szeretetet tetté változtassa,
 A lelket bennem s másokban is tartsa.
 Tanítson várni s másokkal örülni,
 Szelíden, némán, imádkozva túrni.
 Borúban is ihlesse énekiem:
 Ilyen hitet adj, Uram, énnekem!
 (Ürögdi Ferenc: Könyörgés)*

sőbb a már használatba vett templomban úrvacsorázhatott. Egy kárpátaljai kis gyülekezet élénk élte, hogy miként nőhet ki a szegénységből a jószívűség gazdagsága – Isten pedig ezerszeresen megáldotta adományukat. Nem véletlen, hogy az ünnepre olyan úrasztali terítővel érkeztek, amelyről készítője mondta: „Ilyen szépet még sohasem csináltam – ebbe a szívemet, a lelkemet is beleszőttem.” Bárcsak Krisztus lelkülete is így szőné át gondolatainkat, és kötne egybe bennünket!

Ahogy a templomépítésnek méltó befejezése a templomszentelés, úgy hisszük és reméljük, hogy méltó kezdetre Isten kiismerhetetlen, bölcs tervei beteljesülésének is.

Azóta is a hálaének csendül szívünkben, mert Isten nemcsak hatalmas dolgot tett velünk, hanem tudjuk, hogy most is munkálkodik értünk, és cselekedni akar általunk. «

PENTALLER ATTILA

ÉRTÉKŐRZŐK

„...Kezeink munkáját

tedd maradandóvá.”

(Zsolt 90,17b)

Református egyházművészet – múltunk kincsestára

MEGISMERÉSRE MÉLTÓ ÖRÖKSÉG

A református templomokban sok évszázados műkincsek rejtőznek. A templomok az építőművészet, a templombelső, edények, terítők, harangok az iparművészet alkotásai, mind történeti múltunk kiemelkedő jelentőségű emlékei.

A XIX. század végén, a XX. század elején a katolikus egyház kincsei, így a katolikus egyházművészet is a legszelebb körű ismertségnek örvendett. Ezzel szemben a református egyház emlékei ismeretlenek voltak, tehát kialakult az a téves vélekedés, hogy református egyházművészetéről nem is lehet beszélni. A református templomokban

őrzött iparművészeti tárgyakat az 1934-ben rendezett első országos kiállítás tárta a nyilvánosság elé. A tárlat általános megdöbbenést váltott ki, ugyanis felbecsülhetetlen értékű, gyönyörűen díszített, három-négy évszázados ezüst- és ónedények, terítők kerültek a nyilvánosság elé. Ekkor figyelt fel a tudományos közvélemény a református templomokban rejtőző műkincsekre, ekkor jelent meg a református egyházművészet fogalma.

A magyar egyházművészetben különleges helyet foglal el a református egyház emlékhagyatéka. Míg a katolikus egyház szertartási tárgyainak mivoltát szigorú előírások rögzítik, addig a református egyháznál más a helyzet. A XVI. századi zsinati előírások az úrva-

1. ÚRASZTALI TERÍTŐ, NAPRÁGY, 1892. (FELVIDÉK)
2. ÓNKANNA, XVII. SZÁZAD, TAKTAKENÉZ (TISZÁNINEN)
3. EZÜST ÚRASZTALI BOROSKANNA, XVII. SZÁZAD ELSŐ FELE, SÁTORALJAÚJHELY, RÁKÓCZI GYÖRGY AJÁNDÉKA (TISZÁNINEN)
4. EZÜST KENYÉROSTÓ TÁL, 1684 TARCAL, (TISZÁNINEN)
5. KÖEDÉNY ÚRASZTALI BOROSKORSÓ, 1913, FELSŐBERECKI (TISZÁNINEN)
6. KERESZTELŐKÉSZLET, 1911, ERDŐBÉNYE (TISZÁNINEN)
7. ÚRIHÍMZÉSES ÚRASZTALI TERÍTŐ, XVII. SZÁZAD, KISNAMÉNY (TISZÁNTÚL)

2

3

4

6

7

5 csoraosztás és keresztelés céljaira használt tárgyakra semmilyen formai vagy díszítésbeli előírást nem szabtak meg. „Az Írás csak ivóedényről vagy pohárról emlékezik”, de sem formájáról, sem anyagáról nem rendelkeznek. Ennek következtében a templomokba az évszázadok alatt minden olyan anyagú és formájú tárgy bekerülhetett, amelyet e célokra megfelelőnek tartottak.

A gyűlekezetek mindenkor igyekeztek felszerelni egyházukat a szükséges úrasztali edényekkel, terítőikkel. A hívek évszázadokon keresztül olyan klenódiumokkal tisztelték meg egyházukat, amelyeket szépnek, értékesnek és méltónak vélték. Így a kor szokásos abroszai, terítői díszítették az úraszta-

lát, asztalneműként használt poharakból, tányérokról szolgáltatott ki az úrvacsorát. A református gyűlekezetek gazdag és változatos tárgyi anyagának ez adja a magyarázatát.

Az eklézsiák a szent edényeket, terítőket évszázadokon át sok viszontagság, háborús dúlások, pusztítások közepette féltve őrizték, és napjainkban is ragaszkodnak hozzájuk. Egykoron a mindennapi életben használt ezüst-, ón-, cserép- és köedények, terítők az évszázadok során elhasználódtak, tönkrementek, a gyűlekezetek tulajdonában viszont megmaradtak. Ez a magyarázata annak, hogy a református templomokban a XVI–XVIII. századtól kezdve kiemelkedő számban marad-

8

9

tak fenn a történeti korok iparművészeti és népművészeti tárgyai. A művészet-történeti, néprajzi kutatásoknak így szinte kimeríthetetlen területe a református egyházművészeti emlékhagyomány.

TÁRGYAK ÜZENETE ÉS AZ ÜZENETEK KUTATÓI

A múlt kutatása szempontjából az egyházművészeti tárgyak más vonatkozásban is fontosak. Az eklézsia számára ajándékozott vagy készített tárgyakat gyakran mívés feliratokkal látták el. Ezek megörökítették az ajándékozás helyét, idejét, az ajándékozó nevét, így a történeti, egyháztörténeti kutatások számára szolgálnak adalékokkal.

A református egyház emlékhagyományának tervszerű kutatása az 1990-es években indult. A magyar történettudomány és néprajz két nagy alakja, *Benda Kálmán*, az Országos Református

Gyűjteményi Tanács elnöke és *Balassa Iván* 1993-ban kezdeményezték, hogy a kutatók kezdjék el felmérni a határon túli református egyházak emlékhagyományát. Elképzelésüket felkarolta a Református Zsinat elnöksége.

A kutatás szellemi atyja, elindítója *Molnár Ambrus* tudós történetkutató eszperes, a Doktorok Kollégiuma Egyházi Néprajzi Szekciójának létrehozója és elnöke volt, aki megszervezte a főként múzeumi szakemberekből álló első kutatócsoportot. E sorok írójának megadott az a megtiszteltetés, hogy az időközben kivált *Nagy Varga Vera*, *Küllös Imre* mellett *Felhősné Csizsár Saroltával* a kezdetektől részese lehetett ennek a munkának.

11

TERVSZERŰ FELMÉRÉS INDULT

A Zsinat támogatásával elsőként 1995–97 között a legelzártabb területnek, a Kárpátaljai Református Egyháznak a templomait, klenódiumait, iratanyagát mértük fel.

1998-tól a délvidéki magyar reformátusok emlékeinek felmérését már az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA) támogatása tette lehetővé. Drávaszög, a szlavóniai magyar gyülekezetek, a muravidéki szlovénok és a felsőőrségi (burgenlandi) felsőőri gyülekezet összeírása után 2001-ben a vajdasági magyar református gyülekezetek következtek.

Egy újabb OTKA-támogatás segítségével, 2002-ben kezdhették el a délvidéki felmérést. Először az Ungi, a Zempléni és az Abaúj-Tornai Reformá-

10

A múlt kutatása szempontjából az egyházművészeti tárgyak más vonatkozásban is fontosak. Az eklézsia számára ajándékozott vagy készített tárgyakat gyakran mives feliratokkal látták el. Ezek megörökítették az ajándékozás helyét, idejét, az ajándékozó nevét, így a történeti, egyháztörténeti kutatások számára szolgálnak adalékokkal.

szak Malvin és fotósként Winter Erzsébet. Fiatal erdélyi kutatók – Horváth Iringó, Kovács Mária és Tóth Levente – az Erdélyi Református Egyházkerület felmérését kezdték meg.

Közben folytak a határon belüli kutatások is. P. Szalay Emőke a Tiszántúli Református Egyházkerület XVII–XVIII. századi úrihímezéseinek feldolgozása után, 2008-ban a Tiszáninneni Református Egyházkerület úrasztali felszerelési tárgyainak és keresztelőkészleteinek felmérését végezte el.

A feltárt, óriási értékű dokumentált tárgyi anyag nem maradt az íróasztalok fiókjában, hanem a nyilvánosság elé került. A magyar református egyházak javainak tára címmel sorozatot indítottunk, amelyben jelenleg a 16. kötetnél tartunk.

Az elmúlt másfél évtized alatt a gyülekezetekben a legnagyobb segítőkészséggel talákoztunk. Mindenütt nagy szeretettel fogadtak bennünket, segítettek munkánkat, amelyért köszönettel tartozunk mindenkinek.

Isten ajándékának érezzük a lehetőséget, hogy végezhetjük ezt a munkát, amelyben nagy örömmel találjuk. Kutatásaink során minden alkalommal megtapasztalhatjuk Palotay Gertrúdnak, a magyar úrihímezések egyik legnagyobb kutatójának 1941-ben leírt szavait: „...mi minden lappang még felfedezetlenül főként kicsiny falusi eklézsiák ládáiban.” «

P. SZALAY EMŐKE | FOTÓ:
WINTER ERZSÉBET, PAP ZOLTÁN

8. PALICS, REF. TEMPLOM (VAJDASÁG)
9. ÚRIHÍMZÉSES ÚRASZTALI TERÍTŐ, 1639, NAGYECSED (TISZÁNTÚL)
10. ÚJVIDÉK, REF. TEMPLOM (VAJDASÁG)
11. HABÁN FAJANSZ KENYÉROSZTÓ TÁL, 1727, GOLOP (TISZÁNINEN)
12. BOROSKANNA, 1910, SÁRAZSADÁNY (TISZÁNINEN)
13. EZÜST ÚRASZTALI BOROSPOHÁR, XVII. SZÁZAD VÉGE, OLASZLISZKA (TISZÁNINEN)
14. EZÜST SERLEG, 1647, ERDŐBÉNYE (TISZÁNINEN)
15. EZÜST KEHELY, XIX. SZÁZAD ELEJE, MÁD (TISZÁNINEN)
16. ÓN BOROSPALACK, 1805, SZERENCs (TISZÁNINEN)

tus Egyházmegyék gyülekezeteit sikerült végigjárnunk 2008-ig. A kutatást támogatta még a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház és a Magyarországi Református Egyház Zsinata. A felvidéki emlékek felmérését 2009-ben egy újabb OTKA-pályázat segítségével folytathattuk. A kutatómunkába idővel bekapcsolódott Balla Terézia, Hegedűs Gyöngyi, Sápy Szilvia, Sza-

13

12

14

15

16

A Kálvin János 500 éve című kiállítás Debrecenben

A Debreceni Református Kollégium Oratóriumában kezdődött meg a Kálvin Emlékévek programsorozata. Nyolcezeren látogatták meg a márciustól októberig tartó Kálvin János 500 éve című kiállítást a Debreceni Református Kollégiumban. A vendégkönyv bejegyzései alapján elmondható: sikerült sokoldalúan bemutatni a különböző korosztályok számára Kálvin János életművének a magyar és az európai kultúrára gyakorolt hatását.

Márkus Mihály nyugalmazott püspök, a Magyarországi Református Egyház Kálvin Bi-

zottságának elnöke megnyitó beszédében egy Áprily Lajos- idézettel érzékeltette Kálvin máig tartó hatásának erejét: „*Amit leír, a századokba csendül, sors lesz belőle, szellem és erő.*” Az elnök a megnyíló kiállítást méltatva elmondta: „Tárgyaiból és leirataiból a múlt üzen a jelennek – és hadd reméljük, a jövőnek is.”

A kiállítás kurátora, *Millitsits Máté* művészettörténész a kiállítás vitrincentrikus koncepciójának kidolgozásakor fontosnak tartotta, hogy minél több ember számára hozzáférhető legyen a fennma-

radt tárgyi emlékek sokasága is: a nyitott vitrinekben elhelyezett éremmásolatok, doborművek segítségével a vakok illetve a gyengénlátók számára is közelebb tudta hozni Kálvin szellemi örökségét. A kiállítás interaktivitását két plazmamonitor is segítette, amelyek segítségével elsősorban az európai művészeti-kulturális hatásokat követhették nyomon a látogatók. A legfiatalabbakat múzeumpedagógiai sarok várta, ők itt ismerkedhettek játékos formában az elmúlt ötszáz év kálvini örökségével. «

Magyarországi Kálvin-kiállítások – 2009

Szível és értelemmel – Kálvin Emlékévek 2009-2014

Kálvin és Felső-Magyarország – Sárospatak

A Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtára 2009. június 12-én nyitotta meg az érdeklődők számára a Kálvin és Felső-Magyarország című kiállítást, amely a Sárospataki Református Kollégium Gyűjteményeinek kincseiből épült fel. A kiállítás bemutatta Kálvin Jánost művein keresztül, a hazai Kálvin-recepciót, valamint a felső-magyarországi református gyülekezetek szakrális tárgyait. „Ez a kiállítás arról szól, hogyan tudnak emberek együtt gondolkodni, együtt felmutatni egy közös értéket” – mondta *Bölcskei Gusztáv* püspök a kiállítás megnyitóján, majd hozzátette: „A Kálvin Emlékévek nem az egyház belügye, hiszen Kálvin munkásságában benne van a kultúra, a gazdaság, a politika, a közélet. A

reformáció arról is szólt, hogy iskolákat hozunk létre, ahol az anyanyelvi kultúrát ápoljuk. Az éledő önállóság abban nyilvánult meg, hogy a magyar nemzet szembe tudott fordulni egy gyarmatosító, kulturálisan, gazdaságilag függőségbe hozni akaró Habsburg-katolicizmussal, és azt mondta: Istentől való joga, hogy megmaradjon.” Érdekesség, hogy a kiállítás elindulásával párhuzamosan nyílt meg Sárospatakon a Múzsák templomában a Kálvin kontra katolicizmus című tárlat is, ez utóbbi azonban mindössze három hónapig volt látványos. Mindkét kiállítást a Kálvin Év 2009 Sárospatak rendezvénysorozat keretében hívták életre a Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeumával együttműködve. «

Kálvin a Duna mentén – jubileumi kiállítás Budapesten

Egy Kálvin-autográfra voltak elsősorban kíváncsiak az újságírók azon az előzetes sajtótájékoztatón, amelyet a Kálvin hagyománya című kiállítás megnyitása előtt tartottak. A látogatók érdeklődése azonban a későbbiekben megoszlott az autográfia és azok között a műtárgyak között, amelyek a kálvini hagyomány nyomán bemutatták a dunamelléki református népesség új vallásgyakorlatát, eltérő társadalmi rétegeinek kultúráját, e vallási felekezet szerepét a magyar művészeti, irodalmi és tudományos életben, a XIX–XX. századi történelem sorsfordulóiban. 1934 óta nem volt Budapesten olyan bőséges – ipar- és képzőművészeti, könyvészeti, néprajzi, történeti, építészeti – tárgyi anyagot felvonultató református kiállítás, mint ez, a Budavári Palotában szervezett bemutató. A több mint ötven kölcsönzöttől érkező több száz tárgyról színvonalas katalógus készült, amelyben a műtárgyak részletes leírása mellett huszonekét tanulmány mutatja be református kulturális örökségünket a Duna mentén. A mintegy ötszáz oldalas kiadvány szinte pillanatok alatt elfogyott, azonban a katalógus CD-változata még kapható a múzeumban. «

BUDAPEST, BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM 2009. OKTÓBER 31. – 2010. MÁRCIUS 21.

A MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS EGYHÁZ (MRE) KÁLVIN JÁNOS (1509–1564) SZÜLETÉSÉNEK 500. ÉVFORDULÓJÁT ÜNNEPELTE 2009-BEN. AZ MRE ZSINATÁNAK DÖNTÉSE ÉRTELMEBEN A KÁLVIN EMLÉKÉVEK (2009–2014) IDEJÉN EGYHÁZUNK KÁLVIN SZÜLETÉSÉNEK ÉS HALÁLÁNAK ÉVFORDULÓJÁRA EMLÉKEZIK. A KIEMELKEDŐ JELENTŐSÉGŰ ÉVFORDULÓK KAPCSÁN HÁLÁT ADUNK A HŰSÉGES REFORMÁTORÉRT, ÉS SZERETNÉNK MEGMUTATNI, BEMUTATNI ÉS ÚJRA FELFEDEZNI A KÁLVINI REFORMÁCIÓ JELENTŐSÉGÉT ÉS ÖRÖKSÉGÉT. A KÁLVIN EMLÉKÉVEK CÉLJA AZ, HOGY MEGERŐSÖDJÜNK REFORMÁTUS ÖNAZONOSSÁGUNKBAN ÉS MEGMUTASSUK AZOKAT AZ ALAPÉRTÉKEKET, AMELYEK MEGHATÁROZZÁK KÖZÖSSÉGÜNKET.

Kálvin János, Isten Igéjének szolgája – interaktív kiállítás Kecskeméten

KECSKEMÉT, RÁDAY MÚZEUM 2009. JÚNIUS 19. – 2014. DECEMBER

Az interaktív kiállítás sok lehetőséget kínál a látogatónak az ismerkedésre Kálvinnal, az elmélyedésre a reformátor életművében: az ide betérő filmeket láthat, zsoltárokat, prédikációkat hallgathat, internetes kapcsolat segítségével tekinthet meg más országokban rendezett Kálvin-kiállításokat, olvashatja a jubileumi év alkalmával létrehozott honlapokat, egyes Kálvin-műveket, a róla szóló monográfiákat, és megnézheti a Youtube-on található Kálvin-videókat is.

Természetesen nem hiányoznak az ismeretszerzés klasszikus formái, a

könyvek sem: a reformátor művei, monográfiák, kortörténeti és történeti összefoglalók is hozzáférhetők.

A kiállítás egyik izgalmas műtárgya egy *Bíró Mátyás* által készített Kálvin-szobor. A naiv művész alkotását a magyar történeti panteon részeként – Szent István, Bocskai, Bethlen Gábor, II. Rákóczi Ferenc, Kossuth, Petőfi és Gábor Áron mellé sorolva – készítette el a közelmúltban. Tévedése szép és sokatmondó, mert arra utal, hogy a magyarság a mai napig magáénak vallja Kálvint, és ápolja örökségét. «

DOBOS ZITA | KOZMÁCSNÉ FOGARASI ZSUZSANNA | RÁCSOK ANDRÁS

Örökségvédelem a Királyhágómelléken

1

MŰEMLÉKI KUTATÁSOK ÉS HELYREÁLLÍTÁSOK A PARTIUM REFORMÁTUS TEPLOMAINÁL (1998–2010)

A rendszerváltást követő intézményi, adminisztratív és társadalmi átalakulás természetes velejárója volt a műemlékvédelem ügyének előtérbe helyezése, szükségességének tudatosítása és presztízsnek új keretek közé kerülése. Ez tájainkon talán leglátványosabban az egyházi műemlékek sorsának jobbra fordulását jelentette. Eleinte egymás után alakultak meg az épített örökség megóvására hivatott egyesületek és társaságok. A kilencvenes évek második felére a népszerűsítésre és figyelemfelkeltésre koncentráló, passzívabb műemlékvédelmi tevékenységből Erdélyben is elindult és kiérlelődött egy képzettebb restaurátorgárdán alapuló helyreállító folyamat, ugyanakkor mindvégig jelentős anyagi szakmai és pénzügyi támogatással számolhattunk.

A címben szereplő bő évtized termékeny periódusát képviseli a mai Erdély északnyugati területeit átfogó Részek református műemlék templomait megőrző tevékenységnek. Sikerült ugyanis jónéhány értékes, és esetenként veszélyeztetett állapotú templomot bevonni egy olyan, a szakszerű műemlékhelyreállítást támogató programba – elsősorban a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma egykori Műemléki és Régészeti Főosztálya jóvoltából, a Teleki László Alapítvány közvetítésével –, amely jó irányba billentette a műemlékek megítélésének és a rólu való gondoskodásnak a mérlegét.

2

4

PÁLYÁZATOK KUTATÁSOKRA, RESTAURÁLÁSRA

A Nemzeti Örökség Program pályázataiból, kisebb részben pedig az Illyés Közalapítvány, a Gustav-Adolf-Werk, később a Szülőföld Alap támogatásainak köszönhetően évente lehetőség nyílt egyrészt a helyreállításokat előkészítő építészettörténeti és restaurátori, valamint diagnosztikai kutatásokat végezni, másrészt résztámogatással támogatni a kiemelt jelentőségű, illetve különösképpen károsodott műemlék templomok restaurálását. 1999 és 2009 között több tucat templomnál végeztek különböző előkészítő kutatásokat, felmérést, és főként ezekre alapozva végezték el az említett kivitelezési munkákat Siteren, Biharvajdán, Mezőtelegden, Magyarremetén, Köröskisjenőn, Fugyiban, Albison, Micskén, Feketegyarmaton, Vadászon, Érabrányban, Hadadon, Ákoson, Sárosmagyarberkeszen, Misztótfalun, Szilágycseken, Szilágysomlyón, hogy csak a fontosabbakat említsük. Ezek mellett XVIII. századi festett mennyezetek és berendezések restaurátori kutatását és konzerválását végezték el Krasznán, Lompérton, Szamoscikón és Menyőben,

3

1. MAGYARREMETE

2. SITER

3. MEZŐTELEGD

4. ÉRÁBRÁNY

5. ALBIS

továbbá sok esetben Kárpát-medencei összehasonlításban is páratlan értékű középkori falképeket tártak fel, tisztítottak meg és restauráltak Siteren, Magyarremetén, Érabrányban, Jákóhodoson, Szalárdon, Szilágynagyfalun, Berén, Vadászon és Feketegyarmaton.

Mindezek a példák tanúsítják, hogy templomaink helyreállításának előkészítésében azoknak a kutatásoknak az elvégzéséhez, amelyekre a gyülekezetek többnyire nem is fordítanak figyelmet és anyagiakat – amelyek nélkül viszont a helyreállítások szakszerűsége nem lenne biztosítva –, a szakemberek bevonása és a pályázati kiírások elnyerése nyújtja a legnagyobb segítséget. Fontos viszont azt is tudatosítani, hogy ezek elvégzése nélkül aligha kapott volna bármilyen munkát is műemléki hatósági engedélyt.

A ROMÁN ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK SZÜKÖSEK

Ami a műemlék-helyreállítások román állami támogatását illeti, igencsak szűkösek azok a – legalább részben műemléki helyreállítások támogatásának céljával – elkülönített anyagi keretek, amelyek nyílt pályázatok útján elérhetők.

Nem létezik kifejezetten műemlék épületek helyreállításának tervezését és kivitelezését támogató, átfogó és átlátható stratégia, valamint nincsenek ehhez rendelt, folyamatosan megpályázható források sem, amelyek lehetővé tennék, hogy a tulajdonos gyülekezetek megfelelő szakmai kritériumok szerint összeállított dokumentációk alapján részesülhessenek rész- vagy teljes támogatásban. Az állami finanszírozás folyamata még mindig bürokráciával és gyakran méltánytalan elbírálással jár együtt. A megyei tanácsok esetenként kiírnak műemlék ingatlanok helyreállítására vonatkozó pályázatokat. Ezek tartalma, feltételrendszere, a támogatások nagyságrendje, élvezői köre évről évre, megyéről megyére változik; ritka a folyamatosság. A legszámottevőbb finanszírozási forrás a Vallásügyi Államtitkárság által a hivatalosan működő romániai egyházaknak kiírt nyílt pályázat, ami nem elsősorban műemlékeket céloz, és azok esetében szigorú előírásokat támaszt.

SIKEREK – REMÉNYEK

Sikerként könyvelhetjük el, hogy miután az elmúlt másfél évtizedben a romániai Nemzeti Restaurálási Programba csak mutatóba került be egy-egy magyar vonatkozású objektum, 2010-ben csak a Királyhágómelléki Református Egyházkerület területén tizenhárom templom számára ítelt meg jelentősebb támogatást a Művelődési és Örökségvédelmi Minisztérium. Reményeink szerint ez a normalizációs folyamat megfelelő keretet biztosít ahhoz, hogy folytatódjon műemlék templomaink szakszerű helyreállításának gyakorlata, hiszen ez a műemlékcsoport kiemelt figyelmet érdemel, problémái és azok megoldásai szimbólumértékkel bírnak az erdélyi örökségvédelem egészére vonatkozólag. «

EMŐDI TAMÁS

Állandó egyháztörténeti kiállítás Rimaszombatban

SZÉKHÁZA LETT A REFORMÁTUS TUDOMÁNYOS GYŰJTEMÉNYEKNEK

A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház gyülekezeteiben egykori és meglevő intézményei örökségéből rendkívül gazdag, muzeális értékű levéltári és könyvtári anyagot őriz, amely nem csupán a református egyház, de a magyarság és szlovákság egésze számára, sőt esetenként európai szempontból is jelentős értéknek számít. Gyülekezeteink lelkeszei, gondnokai, egyetemes egyházunk különböző szintű vezetői és más felelős személyek nem kevés erőfeszítést tettek eddig is azért, hogy megőrizzék ezt a felbecsülhetetlen értékű örökséget. Gyakorta nem rajtuk múlt, hogy – különösen az utóbbi évtizedekben – annyi kár, pusztulás érte ezt az emléktanyagot.

Az intézményalapítás szervesen illeszkedik abba az átgondolt építkezésbe, amely egyházunkban tapasztalható. A Református Tudományos Gyűjtemények célkitűzéseiben és szervezeti felépítésében is alapvetően a magyarországi testvér-egyházkerületek pápai, sárospataki, debreceni és budapesti intézményeinek tapasztalataira épít. Feladata a „szlovákiai reformátusságra vonatkozó dokumentumok, könyvek, le-

véltári, tárgyi és egyéb emlékek rendszeres és módszeres dokumentálása, gyűjtése, megőrzése, szakmai feldolgozása és hozzáférhetővé tétele”.

A Református Tudományos Gyűjtemények székhelye a nagy református múlttal és hagyományokkal rendelkező Rimaszombatban van. A város a Csehszlovák Köztársaság megalakulását követően püspöki székhely lett, s ezt a szerepét – néhány év kivételével – sok évtizeden át megtartotta. Az 1989-es fordulatot követően a városban alakult meg az egykori neves Egyesült Protestáns Gimnázium szellemi örökségét vállaló, a város híres szülöttének, Tompa Mihálynak a nevét viselő református gimnázium, az első református középiskola a Felvidéken.

Az első Kálvin-emlékvé keretében, a reformáció emléknapján, 2009. október 31-én nyílt meg Rimaszombatban az állandó egyháztörténeti kiállítás, amely először tesz kísérletet a felvidéki reformátusság félévezredes múltjának, illetve jelenének bemutatására. A négy egyben nyitott teremben látható kiállítás címe a Szlovákiai Református Keresztyén Egyháznak a Jelenések könyvéből való jelmondatát (Légy hú mindhalál! – Bud' verný až do smrti!) választottuk.

A falakon lévő panelek melletti zárt tárlókban tárgyi emlékanyag tekinthető meg: kiemelt helyet kapott a komáromi gyülekezet úrasztali terítője. A koncepció azzal számol, hogy az egyházi kegytárgyak mindig egy-egy egyházmegye emlékanyagát reprezentálják. Első alkalommal a Gömöri Egyházmegye anyagából készült egy válogatás.

A kiállítás a Református Tudományos Gyűjtemények székházában, az úgynevezett Samarjay-féle házban, a Tompa Mihály Református Gimnázium és annak kollégiuma szomszédságában található, az egykori Ferenczy István (ma Daxner) utcában. Az épületet a Magyarországi Református Egyház anyagi támogatásával, a Tiszáninneni Református Egyházkerület segítségével vásárolhatta meg a Rimaszombati Református Egyházközség.

A KIÁLLÍTÁS ANYAGA

Az első két teremben (a kezdetektől 1918-ig) megismerkedhetünk a reformáció terjedésével, a reformátorokkal, az egyházigazgatás, a törvénykezés és

a vallásszabadságért folytatott küzdelem felvidéki emlékeivel, a reformáció és a művelődés kapcsolatával. Kiemelt figyelmet kapott itt a gályarab prédikátorok emléke – nem véletlenül, hiszen túlnyomó részük felvidéki, ezen belül pedig csaknem kétharmaduk gömöri volt. (Példájukra, vállalkásukra a jövőben egy emlékművel is szeretnénk emlékeztetni a Református Tudományos Gyűjtemények és a gimnázium közti kis parkban.)

A harmadik terem az árvaság köréről, a trianoni döntést követő évtizedekről ad áttekintést, egészen 1953-ig, az egyház új alkotmányának elfogadásáig, engedélyeztetéséig. Egy-egy tematikus egység az egyház státusának alakulását, az egyházszervezet és az iskolaügy kérdéseit, a könyv- és lapki-

adás helyzetét, az egyházi szervezetek, intézmények sorsának alakulását, a misszió és a diakónia problémakörét mutatja be. Természetesen nem marad ki a II. világháborút követő, megpróbáltatásokkal teli évek, a magyar reformátusság meghurcolását dokumentáló emlékek, a „magyar Babilon” bemutatása sem.

A negyedik teremben (1953-tól napjainkig) az egyházigazgatási változások mellett az 1989-et követő vagyoni kárpótlás, a fizikai és lelki újjáépülés egy-egy állomásának bemutatása mellett az oktatásügy, a könyv- és lapkiadás, az egyház keretében szerveződő társaságok, intézmények, csoportosulások bemutatása, illetve a misszió és a diakónia eredményeinek számbavétele következik.

A folyosó az időszak kiállítások helyszíne. Az első alkalommal a református gyökerű népművészet talán legismertebb emlékcsoportját, a fejfákat mutattuk be. Az állandó és időszak kiállítások kétnyelvűek, a kísérőszöveg magyarul és szlovákul olvasható.

FAZEKAS LÁSZLÓ PÜSPÖK
A KIÁLLÍTÁS KÉSZÍTŐINEK
TÁRSASÁGÁBAN

A falakon lévő panelek melletti zárt tárlókban tárgyi emléktárgy tekinthető meg: kiemelt helyet kapott a komáromi gyülekezet úrasztali terítője. A koncepció azzal számol, hogy az egyházi kegytárgyak mindig egy-egy egyházmegye emléktárgyát reprezentálják. Első alkalommal a Gömri Egyházmegye anyagából készült egy válogatás.

A folyosó az időszak kiállítások helyszíne. Első alkalommal a református gyökerű népművészet talán legismertebb emlékcsoportját, a fejfákat mutattuk be. Az állandó és időszak kiállítások kétnyelvűek, a kísérőszöveg magyarul és szlovákul olvasható. Az állandó kiállítás forgatókönyve *B. Kovács István* munkája, a belsőépítészeti terveket *Václav Kinga* és *Gyenes Gábor* készítette.

TÁMOGATÓK

A megnyitót rendkívül nagyszámú érdeklődő tisztelte meg jelenlétével. Egyházunk püspöke, *Fazekas László* és főgondnoka, *Fekete Vince*, valamint nyugalmazott püspöke, *Erdélyi Géza* mellett számos egyházi és közjogi személyiség, köztük *Bölcskei Gusztáv* tiszántúli püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke, *Csomós József* tiszáninneni püspök, *Szerencsés János* kassai főkonzul, valamint a Miniszterelnöki Hivatal képviselő *Kuzmányi István* is jelen volt.

A Szlovák Köztársaságban eddig megoldatlan a közszolgálati feladatokat ellátó egyházi intézmények rendszeres költségvetési támogatása. Emiatt az intézmény működéséhez szükséges

anyagi forrásokat egyelőre pályázati úton igyekszünk biztosítani.

A Református Tudományos Gyűjtemények jövőbeni hatékony működésének feltétele a megbízható anyagi és személyi feltételek kialakítása.

Ennek törvényi kereteit az egyházak és az állam közti megállapodás, az egyházi intézmények, illetve a kisebbségi kultúra támogatásáról szóló törvény elfogadása és más jogszabályok szabhatják meg.

A Református Tudományos Gyűjtemények székházának (részleges belső) felújítását a Simonyi Alapítvány és a Szülőföld Alap támogatása, az állandó kiállítás létrehozását a Szlovák Köztársaság Művelődési Minisztériumának támogatása tette lehetővé. «

B. KOVÁCS ISTVÁN

EGYHÁZ ÉS TÁRSADALOM

„Uram, te voltál hajlékunk

nemzedékről nemzedékre.”

(Zsolt 90,1b)

Tisztelt magyar reformátusok szerte a világban!

„Az erősek összefognak, a gyengék széthullanak.” Hányszor tapasztalhattuk meg ennek a bölcsességnek az igazságát a magyar nemzet hol dicsőséges, hol fájdalmas korszakaiban! A magyar reformátusok ezen igazság szerint erősek, hiszen összefogtak. Képesek voltak felülemelkedni a református egyház testét szabdaló országhatárokon, s felülemelkedni minden kicsinyes, széthúzó, belső viszályon is. Persze mi azt is tudjuk, hogy az igazi erő felülről adatik. A mi dolgunk az, hogy ezt az erőt elfogadjuk, s a megfelelő alázattal használjuk mint eszközt abban a munkában, amelyet Isten dicsőségére és az ember javára végzünk. Jutalmunk pedig az, hogy tehetjük.

Amikor erős volt a magyar reformátusság, az a nemzetnek mindig a javára szolgált. A XVI. század országmentését csak Szent István mű-

vének nagyságához lehet mérni, s a magyar nyelv újjáteremtése Károli Gáspár ihletett bibliafordításában ugyancsak egy egész nemzetet megtartó tett. Erre a keresztyén fundamentumon álló protestantizmusra a XXI. század elején legalább olyan nagy szükség van, mint az elmúlt századokban. Hiszen olyan világban élünk, amelyben, ha nem ragaszkodunk nemzeti és vallási gyökereinkhez, akkor mindenféle szélviharok dobálnak szét bennünket. Akkor legyen bármilyen fejlett a gazdaságunk, kicsi a költségvetési hiányunk, emelkedő az életszínvonalunk, mégis hiányozni fog a lényeg: ami bennünket magyarrá és református keresztyénné tesz. Ez pedig nem más, mint a hit, a remény és a szeretet, és ezeknek a sajátos, magyar módon megélt valósága. Miközben ezen ősi értékekhez ragaszkodunk, azt is tudjuk, hogy változnunk és változtatnunk kell, ha azt akarjuk, hogy az egyházi közösség, a keresztyén értékek a jövőben is kijelöljék a szükséges útjelző táblákat. A reformáció épp ezt jelenti: mindig keresni a megújulás, a megjobbítás útjait.

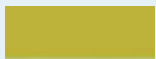
Büszke vagyok arra és köszönöm, hogy 2009. május 22-én ott lehettem Debrecenben abban a kegyelmi pillanatban, amikor győzött az egység a szétszakítottság fölött, amikor az összetartozás fölötti öröm, ha nem is feledtette az elmúlt évtizedek fájdalmát, de mégis erősítette azt a reményt, hogy egy vesztés század után eljött az egymásra találás, az újjáépítés, a felemelkedés ideje. Kívánom, hogy a magyar reformátusság járjon élen ebben a munkában, mindannyiunk javára és megelégedésére. «

ORBÁN VIKTOR

Egyház és nemzet

Úgy lesz részese a keresztyén ember Isten munkájának, hogy Krisztust követi. „Amilyen mértékben részt veszünk a Krisztus hármasságában, olyan mértékben vagyunk krisztianusok, azaz keresztyének.” (Tavaszy Sándor)

Egyház és nemzet kapcsolatát a koncentrikus körökhöz lehet hasonlítani. A körrendszer közép-pontjában az a Jézus Krisztus áll, aki a keresztyén ember életének irányítója. Ilyen Krisztustól vezérelt emberek alkotják a keresztyén gyülekezet körét, akik személy szerint tagjai a polgári közösségnek is. A keresztyén ember mindkét kör részese, jelenléte a világban Istent reprezentálja: ebben a világban él, de nem e világból való. A belső kör, a gyülekezet emlékeztet Isten országára, akaratára, rendjére. A keresztyén gyülekezet szolidáris a világgal, imádkozik az imádságra szoruló tágabb környezetéért és felelősséget vállal azért. Karl Barth szerint a világi társadalomban vissza kell tükröződnie az Isten országáról szóló biznyságtételnek. A keresztyén nemzeti öntudat akkor élő, ha ezt az áthatást, minőségi szintre emelést meg tudja tenni.

Nem elégedhetünk meg annyival, hogy egy minőségi egyház segít kialakítani egy minőségi nemzetet, azaz a nemzet csak olyan dolgokat fogad el, vesz át, ami sajátos struktúrája, profán jellege, népi-állami érdeke szempontjából segítene megjobbitani, forradalmasítani, restaurálni, feltámasztani a nép életét.

Az egyház igazi többlete az, hogy tud valami olyat adni a nemzetnek, amit nem is szoktunk egyébként attól számon kérni: meg tudja szentelni, hogy saját küldetésére alkalmasabb legyen.

Az erdélyi László Dezső mondta egykor: „Minden nemzetnek szüksége van arra a centripetális erőre, amelyet a színhúzó nemzeti társadalmon belül az egyház jelent. A nemzetnek szüksége van arra, hogy a történelmi lét fölötti

isteni világgal szerves kapcsolatba kerüljön, hogy tagjai az élet igazi forrásából, igazi fényéből és erőtartalmából, Krisztusból táplálkozzanak. Ezt az igényt csakis egyházjellegét minden körülmények között élesen kidomborító, a maga különvalóságát mindennél jobban féltő egyház tudja biztosítani.”

A nemzeti lét földi adottság, de isteni ajándék, a nemzethez tartozás pedig isteni kiválasztás eredménye, de ugyanakkor emberi misszió is. A Heidelbergi Káté 31–32. kérdés-feleletét követve, a Krisztus hármasságában részesülve kell helytállnia a keresztyén embernek ma, követve Krisztust a papi, a prófétai és a királyi tiszt betöltésében, nemzetünk javát szolgálva ezzel is.

Papi tisztet gyakorlunk („...magamat égő hálááldozatként neki adjam...”.) akkor, amikor példát adunk, áldozatot és közbenjárói szerepet vállalunk a társadalmi rétegek között, felvállalva ezt a híd-szerepet. Akkor, amikor a kitartóan je-

len lévő ateizmus és a mumusként emlegetett keresztyén kurzus réme között kiválasztottság-tudattal élünk. Akkor, amikor a gyökértelen kozmopolitizmus és a sokkoló vadmagyarság helyett tiszta nemzettudattal döntünk, amikor a profitcentrikus gondolkodású úgazdagok és a lesújtó munkanélküliséggel küszködők között meg tudunk maradni felebarátnak, amikor az általános keresztyénség és szektásság fölé emelkedve hitvallásosan élünk, amikor a kritizmus és a közöny közegében józan ítélőképességgel szólunk, amikor a rémítő szabadosság és a bénító félelmek szorításában keresztyén szabadsággal merünk élni.

Profétai tisztet gyakorlunk („...*hogy Krisztus nevéről én is vallást tegyek...*”) akkor, amikor nem napraforgót és nem struccot játszunk, hanem döntéseinket a Sola Scriptura elv alapján mérlegeljük, amikor nem igazodunk a világhoz, de nem is válunk világkerülővé, hanem vallást teszünk szóval és léttel. Ma is közöttünk él ugyanis egy embertípus, amelyik keresztyénnek mondja magát, vallásosnak, s közben más mintát követ. A jég hátán is megél, megszerzi, kiharcolja, amit akar, ahol nem megy ügyeinek intézése a hivatalos, tisztes úton, ott megtalálja a kikapukat, ha nincs összeköttetés, de kell, akkor megteremti, ahol szörmentén kell fogalmazni, ott átszabja a gondolatait, hozzáigazítja a kifejezését, átszabja a hitvallását, amilyenre kell. Csoóri Sándor írja a Félig bevallott élet című kötetében: „*Valami babonás belátásból megszoktuk, hogy mindig kevesebbet mondjunk annál, amit érzünk, tudunk, gondolunk; kevesebbet a mindenkori valóságnál, mert ha csak egy fél szóval is többet mondunk a megengedettnél, veszélybe sodorjuk a lehetőséget. (...) A félig elmondott igazságokból kielégületlenség, rossz közérzet, erkölcsi elbizonytalanodás lett. Mert aki csak félig ismer meg és félig tár föl valamit, bizonyos idő után semmiben sem különbözik attól a hamis tanútól, aki önérdekből hallgat el súlyos és perdöntő részleteket.*” Éppen ezért ideje, hogy kilépjünk a hallgató kegyességből! „*Ne szégyelld hát, a mi Urunkról szóló bizonygatótételt...*”

Királyi tisztet gyakorlunk („...*hogy a Sátán és a gonosz ellen már ez életben szabad lelkiismerettel harcoljak és győzek...*”), amikor vállaljuk az emberellenes, gonosz struktúrák megszűntetését, amikor a közösségihiányban szenvedő honfitársak számára az otthonteremtésen fáradozunk, amikor megőrizzük és megadjuk az emberi méltóságot, amikor tápláljuk a szabadságszeretetet.

Legyen ezek megvalósításában segítségünkre a Szentháromság Isten! «

FEKETE KÁROLY

Nemzet és egyház

A XX. század eleji nagy világnézeti-politikai vitákban még a liberális teológia „tudományában” meggyengült elődeink is tudtak örök érvényű (európai!) megállapításokat tenni. Minden nemzet, minden nép Isten teremtménye gondolata. Ez a tézis egyszerre tagadta mind a liberalizmus vagy a gyarmatosítás etnikai kulturális fokozatait, mind pedig az akkor már jelentkező biológiai rasszizmus téziseit. A minden ember bűneiért meghaló Jézus Krisztus egyetemes emberi hite azonban sohasem tagadta az egyéni és közösségi elkülönítésben teremtő Atya különböző közösségeknek feladatot adó teremtési rendjét!

A nemzetek rendje Európában történetileg kialakult, sokféle közösséget jelent, tehát ez nem vérségi rend (az nem a törzsiséget jelenti!) Európában mindössze két olyan közösség van, amely törvény és szokás szerint a keleti vérségi világot őrzi – ez a zömmel „felső rétegbeli” zsidóság és az „alsó rétegbeli” cigányság. A modern biológiai tudományosság alapján létrejött (Darwin és Mendel) rasszizmus valójában persze az állati világba süllyesztette az emberit – materialista alapon. A vele szinte teljesen párhuzamos materialista szociológia (Marx és Engels 1848-ban, Darwin 1859-ben jelentette meg művét) pedig vályúvilággá degradálta az emberiséget. Nem tekinthető véletlennek az, hogy mindkét materialista, „tisztán érdekelvű és értékmentes” eszmekör tömeggyilkosságokba fejlődött.

A keresztyénség történetében is vannak szegyenletes korszakok, amelyek általában a vakbuzgóság szeretetlenségéből fakadtak, de a krisztusi szeretet elemét ezek csak átmenetileg tudták legyűzni. Mert a keresztyénség nem ideológia, hanem a gyarló, bűnös – az Istennel szembehelyezkedő – emberi világ gyógyulásának egyedüli módszere. Nem csoda így az sem, hogy a nemzet is volt, lehetett bálvány a teremtő és gondviselő Istennel szemben. Holott Isten úr a népeken és nemzeteken is!

A kisebbségbe szorult magyar reformátusság azért volt (sok helyen máig is!) magyar vallás, mert a reménytelen időkben is önzetlen tartaléka lett a magyarságnak. Nem pénzért, nem hatalomért és pozícióért tartotta meg önmagát. Tehát szolgált várható jutalom nélkül is!

A nemzet öntudatra jutott közösségeket jelent. Hiszen a valóságban minden nemzet kevert, sokféle korábbi nép összeolvadt, integrált kerete. A magyarságban is felsorolható legalább féltucatnyi korábbi etnikai közösség (kun, jász, besenyő, úz, kabar, székely (?)). Nem véletlen azonban az, hogy az Árpádok, nevezetesen István király a keresztyénséggel mentik meg magyar népünket. Az ősmagyarkodás zagyva világát nem véletlenül lehet reménytelen újpogányságnak tekinteni! Csak a keresztyénség tudott általános, egyetemes keretet adni annak a sajátos szellemi-etikai potenciálnak, amelyet a magyarság jelentett.

A keleti eredetű magyar népnek így nyugati keretrendszerben kellett kibontakoztatni önmagát, s reformátusként nyugodtan hihetjük predestinációs hittel, hogy ez nem volt véletlen. Az istváni „nyugati döntés” nélkül mi nem volnánk reformátusok! Így van folyamatosságunk nagy királyunkkal, s ez lehet a nemzeti ökumené alapja,

annak ellenére is, hogy a Habsburg-hatalmi hazai katolicizmus újjászületése hogyan is történt.

A kisebbségbe szorult magyar reformátusság azért volt (sok helyen máig is!) magyar vallás, mert a reménytelen időkben is önzetlen tartaléka lett a magyarságnak. Nem pénzért, nem hatalomért és pozícióért tartotta meg önmagát. Tehát szolgált várható jutalom nélkül is!

Nemzet és egyház a mi régióinkban szinte mindig összenőtt. A lengyel és a horvát katolicizmus, a szlovák és más evangélikusság vagy az ortodox szerbség (románság) és a görög katolikus ruténség és románság nemzeti kultúrát teremtő struktúra és műveltség volt, lett. Az ön-ellátó agrárvilágban élő népek magasabb szféráit a mi világunkban az egyházak (és iskoláik) jelentették. S ha ezt nem gyűlöletre használták (persze volt ilyen is!), akkor a szakrális világból indulva régióink népei az egyházakon keresztül jutottak szellemi-erkölcsi otthonhoz.

Nemzet és egyház a spontán és kikényszerített szekularizáció időszakában sem szakítható el egymástól. Egyszerűen azért nem, mert egyrészt egy nemzeti kultúra sem lökheti el magától szellemi alapjait. Másrészt szellemi-lelki összefüggések nélkül a divatokon nyugvó „kultúrák” értelmezhetetlenné válnak! A valóságos közösségek nem élhetnek soha pusztán az aktuális piac kínálatából. Nem véletlen az, hogy a modernség létalapját sokszor még öntudatra nem jutott kultúrák elemeiből szívják. Múlt és értékek nélkül a mindent relativizáló individualizmus sem élhet. A keresztyénség a modern hitetlen emberiség értékelvű létalapja is. «

TÓKÉCZKI LÁSZLÓ

OKTATÁS ÉS
NEVELÉS

„...A bölcsesség kezdete

az Úrnak félelme.”

(Péld 9,10)

A „dunántúliság” és
a Pápai Református
Kollégium

Amikor ezeket a sorokat írom (június 18.), a Pápai Református Kollégiumban, a pápai reformátusság köreiben pörögnek az események. A teológián készülnek a jövő heti lelkipásztori záróvizsgákra és a lelkeszkibocsátó istentiszteletre. A gimnáziumban ma zajlanak a szóbeli érettségik. A Tánc-Lánc művészeti iskolában műsorral zárják az évet. A Gyűjtemények dolgozói munkaruhában készülődve mennek az Ótemplomba, hogy kicsinosítsák a gyönyörű épületet a jövő heti nagy programsoro-

zatra, a dunántúli reformátusok fesztiváljára, a REND-re (Református Egyházi Napok – Dunántúl), amely ebben az évben itt lesz, Pápán. A nyolc-tízezer embert megmozgató esemény ad bőven tennivalót a gyülekezet vezetésének, a tavaly Pápára visszaköltözött püspöki hivatalnak s a Kollégium minden intézményének.

Nem volt ez mindig így. Mármint az, hogy Pápáról szólva a gyülekezet mellett intézmények egész sorát kell említenünk, ha csak egy rövid bepillantást akarunk is adni az itt élő reformátusok életébe. Emlékszem azokra az időkre, amikor a Gyűjtemények itt, a Kollégium épületének földszintjén, az emeleten az állami Petőfi Sándor Gimnáziummal, árván és elhagyatottan őrizte az évszázados református jelenlét folytonosságát. A kommunista diktatúra ugyanis pontosan tudta (itt is!), hogy csak a dunántúli reformátusság lelki-szellemi központját, a pápai református intézményrendszert kell megszüntetni, hogy alig kiheverhető sebeket okozzanak az amúgy folytonosan is veszélyeztetett, kisebbségi helyzetben élő dunántúli reformátusoknak.

Így aztán nekem, amikor felnöttem, csak szegény édesapám könnybe lábadt szemű visszaemlékezései árultak el valamit abból, mit is jelentett a dunántúli református identitás számára Pápa. Tőle hallottam először Pongrácz Józsefről és Trócsányi Dezsőről. De én már csak Debrecenbe járhattam gimnáziumba, s Budapestre teológiára. Kicsinyhitűségemben meg sem fordult a

„A héten két napot Pápán töltöttem. Aki sosem járt Pápán, azt hiszi, hogy annak valami nagy kálvinista fészeknek, dunántúli Debrecennek kell lennie. A város húszezer lakójában azonban alig van református vagy kétezzer. Művészi emlékeket is csak az a kor hagyott itt, melyben a régi kálvinista egyháznak még fedele sem volt ebben a városban... No mi is van Pápán, minek kell Pápán lennie? Hát diáknak.”

(NÉMETH LÁSZLÓ)

fejemben, hogy a lefejezett pápai református intézményrendszer valaha is visszaállhat...

De az Úristen ismét megmutatta, hogy gondviselésének az évszázadok folyamán tárgyiasult eszközeit iskolában, gyülekezetben, felhalmozott tudásban és lelkeségben nem lehet csak úgy, nyomtalanul eltörölni. S Pápa, a sokáig nem létezve létező dunántúli szellemi központ, a túlélés és megmaradás legfontosabb intézményrendszerére íme, ismét lehetőséget kapott Istentől, hogy betölthesse hivatását.

Dékány Endre, a dunántúli református lelkésztestáradalom egyik nagy öregje idézi a Tiszteletes és tudós prédikátor című könyvében Németh Lászlót, aki ezt mondja Páparól: „A héten két napot Pápan töltöttem. Aki sosem járt Pápan, azt hiszi, hogy annak valami nagy kálvinista fészeknek, dunántúli Debrecennek kell lennie. A város húsz-ezer lakójában azonban alig van református vagy kétezer. Művészi emlékeket

is csak az a kor hagyott itt, melyben a régi kálvinista egyháznak még fedele sem volt ebben a városban... No mi is van Pápan, minek kell Pápan lennie? Hát diáknak.”

Az arányok ma sem nagyon változtak, ami a város felekezeti összetételét illeti. Igen, itt ebben a többnyire katolikus testvéreink által lakott városban jöhetett létre mégis – Isten különös kegyelméből – a dunántúli reformátusság legnagyobb alkotása, a Pápai Református Kollégium, amely annyi megpróbáltatást túlélve, maga válhatott a túlélés legfontosabb intézményes eszközévé.

S ha van a „dunántúliségnak” megfogalmazható jellegzetessége, akkor azt valahol ebben a léthelyzetben kell keresni. El kell jönni Pápara, s össze kell hasonlítani a két, nagyjából egy időben, a XVIII. század végén épült templomot: a főtéri katolikus nagytemplomot és az utcáról észrevehetetlen, református Ótemplomot, s rögtön érzéklni lehet a korabeli arányokat. A

csoda mégis az, hogy a reformátusok számára e nyilvánvalóan előnytelen hatalmi helyzet ellenére válhatott Pápa városa a Kollégium révén a „Dunántúl Athénjévé”, s lelkileg-szellemileg pedig a dunántúli reformátusság Sionjává.

Nem véletlen, hogy a dunántúli címerben a zakariási ige olvasható: „Nem erővel, sem hatalommal, hanem az én lelkemmel.” (Zak 4,6) Ez az ige pontosan megfogalmazza és kifejezi a dunántúliak számára a megmaradás és túlélés egyetlen reális programját, ami nem más, mint a folytonos ráutaltság a veszélyeztetettségben és a törekénységben a Lélek megtartó erejére. Ez a napról napra megélt léthelyzet formálta és alakította a dunántúliak lelki arculatát. Az erőtlenségben megtapasztalt erő. «

KÖNTÖS LÁSZLÓ

(Utóirat. Amikor ezeket a sorokat írtam, Dékány Endre még élt. Aztán kaptuk a szomorú hírt, hogy június 24-én, életének 88. évében elhunyt. Istennek adunk érte hálát, áldott legyen emlékezete!)

450 éves a miskolci Lévy József Református Gimnázium

„A tudomány és nevelés szent célja előbbre vitelére épült fel, s most már áldva viruljon e ház.” Az ősi iskolaépület – ma múzeum – egyik helyiségének falát díszítik e korabeli sorok, kifejezve az alapítók felelősségét a nevelés, a hit és a tudomány terén.

A miskolci reformáció első évtizedeiben reformátor eleink fontosnak tartották „*egy magasabb műveltséget közvetítő iskola*” létrehozását, így vélhetően a meglévő latin alapskolát fejlesztették középiskolává. Az intézmény évszázadokon keresztül Felső-Magyarország jelentős református középiskolája, kulturális és közművelődési központja, szellemi és lelki bástyája volt, szolgálva ezzel a református keresztyén és a nemzeti nevelés ügyét.

A XIX. század végére az intézmény kinőtte egykori épületét. Országos támogatással, egyházi és városi összefogással, milleniumi épületként adták át a képen is látható, mára ismét régi szépségében mutatkozó, háromszintes főépületet.

Az intézmény alulról szerveződő gimnáziumként nyitotta meg kapuit 1993-ban. Az egykori épületet 1996-ban kapta vissza, majd 1997-ben saját diákotthonnal bővült a gimnázium szomszédságában. Ezt a korabeli Tóth Pál Református Nőnevelő Intézetért kapott kártalanítás összegéből vásárolhatta meg a fenntartó Tiszáninneni Református Egyházkerület. Az épületegyüttes 1996–2005 között teljesen megújult, részben bővült, és korszerű szaktantermekkel, előadókkal, könyvtárral szerelték fel. Az intézmény mára 21 osztályban

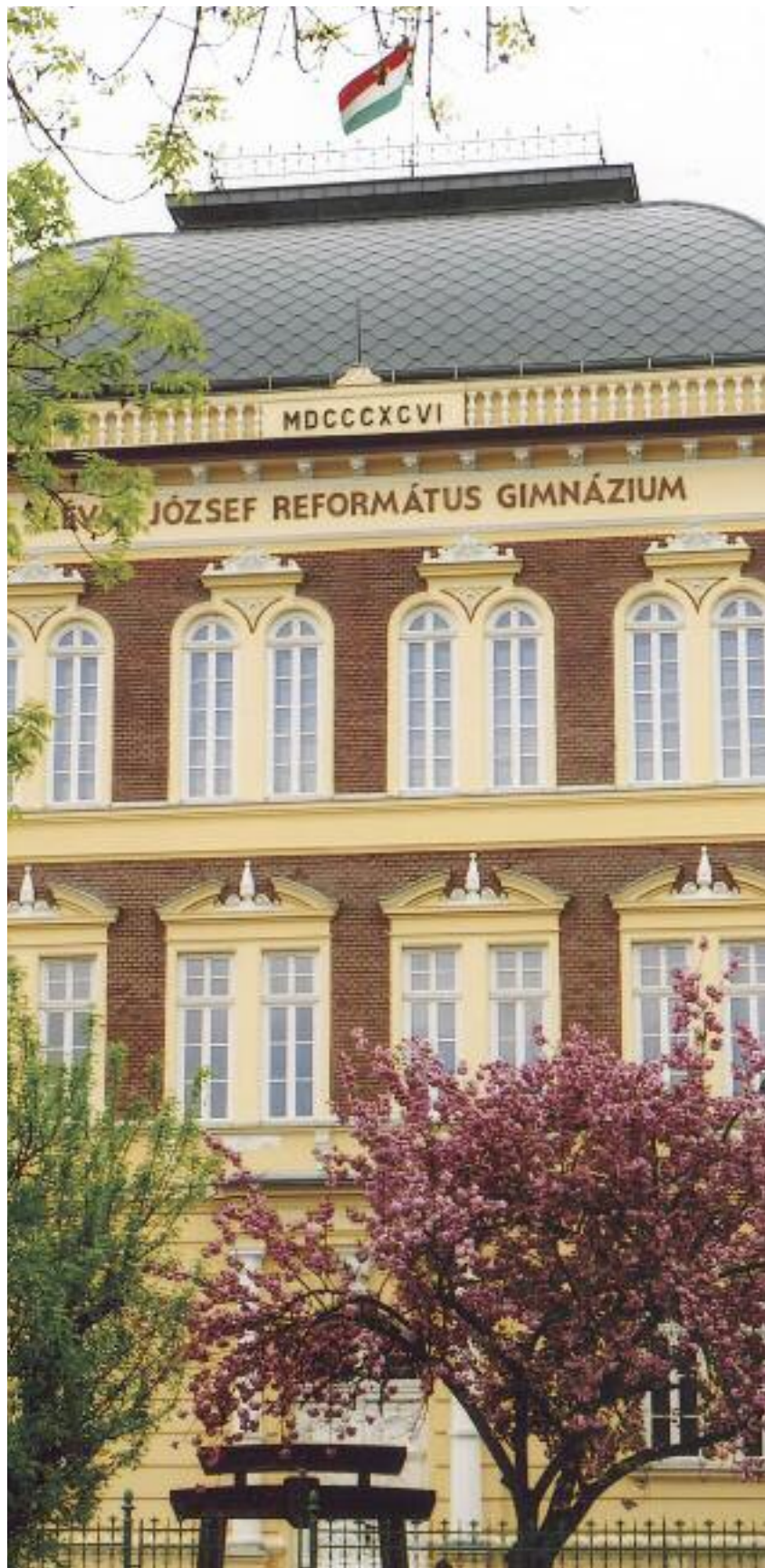
Az intézmény nevelési gyakorlata az alábbi pillérekre épül:

Bibliai alapokon, határozott keresztyén értékrenddel

– minden tevékenység, amely az intézményben történik, a Szentírás igazságán mérettetik meg, és határozott keresztyén értékrendet kell felmutatnia.

715 tanulót fogad, nevelőtestülete 63 pedagógust számlál, közülük 11 nevelőtanári feladatot végez. Iskolánk Miskolc legrégibb és legregionálisabb gimnáziuma, hiszen tanulói százhusznál több településről érkeznek.

Az intézmény legnagyobb értéke, a színvonalas oktatás és elkötelezett nevelés biztosítója az áldozatkész, jól felkészült, az új feladatok iránt nyitott és megújulni képes nevelőtestület. A nevelőtestület számára az a legfontosabb, hogy hűséggel végezze az Istentől kapott küldetést a hitbeli nevelés és a tehetséggondozás terén.

A gimnázium nevelési gyakorlata az alábbi pillérekre épül:

Bibliai alapokon, határozott keresztyén értékrenddel – minden tevékenység, amely az intézményben történik, a Szentírás igazságán mérettetik meg, és határozott keresztyén értékrendet kell felmutatnia.

Személyes megszólítással és egyéni felelősséggel – ahogy Isten személyesen szólítja meg az embert, a keresztyén nevelésben a nevelő személyesen szólítja meg a növendéket, és személyes felelősségvállalásra indítja. Így minden diáknak személyes felelőssége hűségesen sáfárkodni a rá bízott talentumokkal, és egyéni döntést kell hoznia mindenkinek arról, hogy életét milyen értékrend szerint akarja élni.

A teljesség igényével – a keresztyén nevelés a növendéket testi, szellemi, és erkölcsi egységként tekint. A teljesség igényével történő nevelés eredményezheti azt, hogy az élet teljességének egészséges elfogadására és megélésére készíti fel a fiatalokat, arra, hogy felismerjék és megértsék, hol a helyük a társadalomban, és hogyan tudják teljesen betölteni azt.

A közösségben és a közösségért felelősséget vállaló fiatalokat nevelve – az individuálissá váló társadalomban hirdetniük kell és meg kell élniük a közösségek: a család, a gyülekezet, a nemzet fontosságát.

A 450 éves hitbeli, lelki, szellemi örökség a mai közösséget is kötelezi a hűséges munkára, és egyúttal hálára is indít bennünket. Ettől vezérelve a 2010/2011. tanévet az intézmény hálaadó tanévnek nyilvánítja, és a tanév rendezvényein, eseményein, programjain keresztül kívánja megmutatni az intézmény vezérigéjének megtapasztalt valóságát: „*Mindeddig megsegített bennünket az Úr!*” (1Sám 7,12) «

ÁBRÁM TIBOR

A Kárpát-medencei magyar református középiskolák XV. találkozója

MISKOLC, 2010. JÚLIUS 7–10.

ZÁRÓNYILATKOZAT

Mi, a Kárpát-medence magyar református középiskoláinak küldöttei – igazgatók, tanárok, diákok – 2010. július 7–10. között, tizenötödik alkalommal találkoztunk, ezúttal Miskolcon, a Lévy József Református Gimnázium és Diákotthon alapításának 450. évében. Hálát adunk azért, hogy egy kivétellel a Kárpát-medence összes református középiskolája képviseltette magát. Mi, a 27 magyarországi, 9 erdélyi, 4 kárpátaljai, 1 felvidéki intézmény küldöttei testvéri közösségben tájékozódunk az egymás országaiban folyó magyar anyanyelvű közoktatás, valamint a református egyház által fenntartott

intézmények életéről, eredményeiről, gondjairól.

1. Isten iránti hálával és örömmel tapasztaltuk, hogy az egységes Magyar Református Egyház létrejöttének immár a gyülekezetek és intézmények mindennapi életében és kapcsolataiban is látható jelei és eredményei vannak (kölsönös segítségnyújtás, tanárcserék, diákcserék, tanulmányi kirándulások, szakmai együttműködések keresztül erősödő intézményi kapcsolatok). A hatékonyabb együttműködéshez javasoljuk az egységes elektronikus intézményi adattár létrehozását és működtetését.

2. Reményeink szerint a folyamatban lévő magyarországi társadalmi változások megerősítik az egyházi intézmények által eddig is képviselt értékközpontú pedagógiát és közösségi nevelést, valamint az erkölcsi alapú és a határokon is átívelő nemzeti együttműködést. Ez iránt a református középiskolák elkötelezettek, és készek tapasztalataikat közkinccsá tenni. Számítunk arra, hogy az oktatási kormányzat és egyházi fenntartóink mindehhez újra megteremtik a méltó jogi, szakmai és anyagi feltételeket.

3. A Generális Konvent által 2009-ben létrehozott Kárpát-medencei református közoktatási alap működtetését szorgalmazzuk. Javasoljuk, hogy intézményenként évenkénti tanulói és munkatársi adománygyűjtő akciókkal induljon el az alap feltöltése.

4. A találkozó jelmondata „Őrizd meg...!” A közös áhítatok, az iskolák küldöttségének bemutatkozása, a szekcióbeszélgések az értékörzés lehetőségeit tudatosították a találkozó 180 résztvevőjében.

A ZÁRÓNYILATKOZATOT ELFOGADTÁK A RÉSZTVEVŐ
INTÉZMÉNYEK KÉPVISELŐI

PASZTORÁLIS
TANÁCSADÁS ÉS SZER-
VEZETFEJLESZTÉS MES-
TERSZAK (MA) INDUL
A DEBRECENI REFORMÁ-
TUS HITTUDOMÁNYI
EGYETEMEN (DRHE)

A Magyar Akkreditációs Bi-
zottság határozata értelmé-
ben 2010 szeptemberétől
indul az új szak.

A képzés lelkigondozói és
intézményvezetői kompeten-
ciákat nyújt a segítő szolgál-
atokban és a szociális terü-
leten elhelyezkedni kívánó
hallgatóknak, nemcsak lel-
készeknek, hanem gyüleke-
zeti munkatársaknak is.

A szak közös képzésben
valósul meg. A képzésben a
DRHE partnere a Debreceni
Egyetem Állam- és Jogtu-
dományi Kara, valamint a
Bölcsészettudományi Kar
Pszichológiai Intézete.

A hallgatók teológiai, jogi és
pszichológiai ismereteket
szereznek.

Érdeklődni lehet:
rektor@drhe.hu,
+36-52-516-820.

Új református szakok

MISSZIOLÓGIA-DIAKÓNIA-SZOCIÁLIS MUNKA SZAKOT
INDÍT A KOMÁROMI REFORMÁTUS TEOLÓGIAI KAR
– BESZÉLGETÉS MOLNÁR JÁNOS DÉKÁNNAL

Az államilag jóváhagyott és fenntartott komáromi Selye János Egyetem (SJE) Református Teológiai Karán 2004-ben indult meg a református teológusok képzése. Előtte a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház számára a lelkészek képzését tíz éven át a Calvin János Teológiai Akadémia biztosította. A Teológiai Kar magiszteri (mesteri) programját még 2004 áprilisában elfogadta a Szlovák Akkreditációs Bizottság, így ez az SJE első akkreditált kara lett. 2006 februárjában a doktori (PhD) programot is elfogadták. A végzősök – mint minden akkreditált magiszteri karon – tanulmányaik befejezése után jelentkezhetnek rigorózus vizsgára is, vagyis kisdoktori címet (ThDr) is szerezhetnek.

– *Van-e igény, illetve szükség arra, hogy a teológiai karon ne csak teológusokat, hanem más szakosokat is oktassanak, bővítve így a lehetőségeket?*

– A Selye János Egyetem megalakulásától fogva a mi tanáraink oktatják a vallástanár szakra járó hallgatókat is. Más bővítést is szorgalmazunk. Az elmúlt hónapokban dolgoztuk ki a programot egy új, missziológia–diakónia–szociális munka szakra. Az új szak akkreditálásáról április végén döntött a Szlovák Akkreditációs Bizottság. A bővítés azzal a pozitívummal is jár, hogy ha megnövekszik a kar hallgatóinak a létszáma, növekszik az állami támogatás is.

– *Nem félnek-e attól, hogy emiatt esetleg kevesebben jelentkeznek a teológiára?*

– Szlovákiában mindegyik teológiának van ehhez hasonló szakja. Az ortodoxok, akiknek a központjuk Sárospatacon van, tulajdonképpen ebből élnek, mert erre a szakra hatszor több diák jelentkezik.

– *Miért gondolja úgy, hogy éppen ilyen szakot kellene nyitni a teológiai karon?*

– Egyszerűen szükség van rá. A missziológia annyit jelent, mint az embereket Krisztushoz vezetni. A misszió lehet bel- vagy külmiszió is. A diakónia pedig keresztyén segítség a rászoruló embereknek. Ehhez a kettőhöz pedig szorosan kapcsolódik a szociális munkás tevékenysége.

– *Végeztek-e felmérést az új szakirányra vonatkozóan?*

– Részben igen, de elsősorban az inspirált bennünket, hogy Szlovákiában a többi teológiai karon is oktatnak ilyen szakot. «

ISKI IBOLYA

REFORMÁTUS KÖZÖS-
SÉGSZERVEZŐ ALAP-
KÉPZÉSI SZAK (BA) IN-
DUL A SÁROSPATAKI
TEOLÓGIÁN (SRTA)

A Magyar Akkreditációs Bi-
zottság határozata értelmé-
ben a Sárospataki Reformá-
tus Teológiai Akadémia új
szakot indít 2010 szeptem-
berétől.

A református közösségser-
vező alapképzési szak vég-
zettségi szintje: felsőfokú
alapszak (bachelor, BA). A
képzés időtartama: 6 félév
(3 év). A megszerzendő kre-
ditek száma: 180 kredit. A
képzés típusa: levelező (ha-
vonkénti konzultációkkal,
péntek–szombat).

Az átmenet a mesterképzés-
be biztosított, a Miskolci
Egyetem Bölcsészettudo-
mányi Kara szociológia mes-
terszakán, valamint a Mis-
kolci Egyetem Gazdaságtu-
dományi Karán, a Master of
business administration és
marketing mesterszakon.

A gyakorlati szempontokat
és igényeket szem előtt
tartva, az alapozó ismerete-
ken túl négyféle szakirányt
kínálnak a hallgatóknak:
egyházi művelődésszer-
vező, roma közösségser-
vező, himnológiai és diakóniai
szakirányokat. Érdeklődni
lehet: dekania@srt.hu;
+36-47-312-947.

A KOLOZSVÁRI TEOLÓGIA DÍSZTERME

TÖBB MINT SZÁZTÍZ ÉVE FOLYIK A LELKÉSZKÉPZÉS A KOLOZSVÁRI PROTESTÁNS TEOLÓGIA FALAI KÖZÖTT. EGYEDI VONÁSA AZ INTÉZETNEK, HOGY REFORMÁTUS, EVANGÉLIKUS ÉS UNITÁRIUS LELKÉSZEKET IS NEVELNEK ITT. NEMRÉG MÉG VAJDASÁGBÓL, KÁRPÁT-ALJÁRÓL ÉS MAGYARORSZÁGRÓL IS JÖTTEK IDE TANULNI, JELENLEG AZONBAN CSAK EGY SÁROSPATAKI HALLGATÓ TANUL A TEOLÓGIÁN. DR. ADORJÁNI ZOLTÁN DÉKÁNTÓL MEGTUDTAM, HOGY LASSAN VÉGET ÉR AZ AKKREDITÁCIÓS FOLYAMAT KÁLVÁRIÁJA. BÁR A TEOLÓGIA ÁLTAL KIBOCSÁTOTT OKLEVÉL EDIG IS ÉRVÉNYES VOLT, AKADTAK OLYAN EGYETEMEK, AMELYEK NEM ISMERTÉK EL AZ INTÉZETBEN SZERZETT DIPLOMÁT. A TEOLÓGIA TELJES MÉRTÉKBEN MEGFELELT AZ AKKREDITÁCIÓS ELVÁRÁSOKNAK, AMIT AZ IS BIZONYÍT, HOGY AZ 1949-BEN ELFOGADOTT ÉS GYAKORLATBA ÜLTETETT TÖRVÉNYT EGYÁLTALÁN NEM KELLETT MÓDOSÍTANI.

A pap is ember

Vegyes érzésekkel közeledtem a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet épülete felé. Majdnem tíz éve fejeztem be a tanulmányaimat itt, s azóta ritkán fordultam meg ebben a több mint százéves, eklektikus stílusban megtervezett épületben. Kíváncsi voltam, mennyit változott a diákélet ez idő alatt, ezért néhány teológussal felvettem a kapcsolatot, hogy elbeszélgessek velük. A változás első jele kissé fájdalmasan hasított belém, ugyanis a három diák lemagázott. Gyorsan megkértem őket, hogy inkább tegeződjünk: egyrészt nem vagyok annyira idős, másfelől mégiscsak kollégák volnánk.

A lelkipásztorok képzése, nevelése meglehetősen zárt légkörben történik. Ugyanabban az épületben vannak a tantermek, a bentlakás és a konviktus (ebédlő) is. Talán ennek köszönhető, hogy sajátos hierarchia él a falakon belül. Volt idő, amikor az elsőévesek (gólyák) magázták a végzősöket, és így köszöntek nekik: Békesség Istentől!

COMPUTEREMTŐL A SAJÁT SZÁMÍTÓGÉPIG

Abban a szobában, amelyben a nagy létszám miatt mi öten kaptunk helyet, most csupán két-három személy lakik. Akkoriban 50-60 diák volt átlagban egy évfolyamon, mára ez a létszám 20-25-re apadt. Megváltozott az oktatási rendszer is: nemrég vált államilag elismertté az intézet, és belépett a bolognai rendszerbe. Az alapképzés most négy év, ami után következik a két év mesterképzés. Más egyetemekkel ellentétben a teológián mind a hat évet kötelező elvégezni ahhoz, hogy a végzős diák elhelyezkedhessen.

A bentlakásba két éve bevezették az internetet, ma már szinte minden diáknak van saját gépe. Annak idején mi csak a számítógép-termet (computeremnek nevezik a teológián) használtuk, hisz nagyon kevés diák engedhette meg magának, hogy saját gépet vásároljon.

Tokár Sándor szerint hátránya is van annak, hogy a bentlakásban is elérhető az internet. A diákok kevesebb alkalommal ülnek le beszélgetni egymással, ritkábban szerveznek közös programot, beszűkült a közösségi élet.

DIÁKSAJTÓ ÉS DIAKÓNIA

A diákoknak van saját rádiójuk is, a Ravasz Rádió. Hosszú ideig a folyosókon elhelyezett hangszórókon keresztül sugározták az adást. Egy ideje azonban csupán a szobákban elhelyezett számítógépes hangszórókon lehet hallgatni a műsorokat. Ezáltal kényelmesebbé vált ugyan a rádióhallgatás, de mivel az interneten számos rádió elérhető, sokkal kevesebben kísérik figyelemmel az intézeti rádió igényesen szerkesztett műsorait. Két lapot is működtetnek a hallgatók: a Quo Vadis általában a diáksághoz kötött kérdésekkel, eseményekkel foglalkozik, Az áldott orvos pedig kórházmissziós lap.

A teológus ifjúság számos diakóniai tevékenységben vesz részt. Működik a kórházmisszió, rendszeresen el látogatnak a gyógyintézetekbe, beszélgetnek a betegekkel és istentiszteletet tartanak. Az elsőéves diákok naponta visznek ebédet időseknek, ágyhoz kötött betegeknek. Évente egy személynek az étkeztetését a diákpénztárból fedezik. Egy magyarországi lelkész se-

gítségével szeretnének elkezdni foglalkozni a hallássérültekkel is. A tervek szerint körülbelül tíz-tizenöt diák venne részt olyan képzésen, ahol alapfokon elsajátítanák a jelnyelvet, hogy kommunikálni tudjanak a halláskárosultakkal.

A szórványmisszió célja olyan kis létszámú gyülekezetekbe elvinni az Igét, ahol honta legfeljebb egyszer adódik alkalom istentiszteletet tartani. Sok mezősségi lelkészre négy-öt gyülekezet van bízva, nekik segítenek a teológusok hétvégi igehirdetésekkel.

Aktív kikapcsolódásra is van módjuk a bentlakóknak: a hátsó udvarban körülbelül tíz éve készült el a sportpálya. Tanítás után lehetőségük van a sportolásra, sőt évente kétszer focibajnokságot is rendeznek az évfolyamok között, amelyben a tanárok is részt vesznek.

A HIVATÁS

„Édesapám lelkipásztor – mondja *Vajda Gellért* –, így van némi fogalmam arról, hogy mivel jár ez a hivatás, bár engem is foglalkoztat például, hogy miként tudja eltartani a családját az a lelkész, aki egy maroknyi gyülekezetben szolgál, és hónapokon keresztül nem tudja felvenni a fizetését.”

„Bár a teológiai évek alatt alkalmunk van Igét hirdetni gyülekezetekben, a gyakorlati kérdéssel csak akkor szembesülünk, amikor kihelyeznek majd minket” – fűzi hozzá *Nánási Sámuel*.

Bár úgy tűnik, a lelkipásztorképzés a külvilágtól elszigetelten történik az intézet falai között, a teológusokat is ugyanazok a kérdések foglalkoztatják, mint a többi egyetemi hallgatót, ami a családalapítást, a hivatás gyakorlását illeti. Végül is: a pap is ember. Ezt akarta mondani az egyik atyafi asztalozás alkalmával egy keresztelőn. Rászóltak, hogy beszéljen halkabban, mert itt van a pap is, ám hamarjában ezt találta mondani: „Miért? A pap se ember!” «

HOVER ZSOLT

„Abban a szobában, amelyben a nagy létszám miatt mi öten kaptunk helyet, most csupán két-három személy lakik. Akkoriban 50-60 diák volt átlagban egy évfolyamon, mára ez a létszám 20-25-re apadt. Megváltozott az oktatási rendszer is: nemrég vált államilag elismertté az intézet, és belépett a bolognai rendszerbe. Az alapképzés most négy év, ami után következik a két év mesterképzés.”

Az egyetemen
működő szakok:

BSC alapfokú képzés: menedzsment, turisztika, német nyelv és irodalom, angol nyelv és irodalom, angol nyelv és irodalom – román nyelv és irodalom, román nyelv és irodalom, szociális munka, szociológia, teológia, filozófia, zenepedagógia, képzőművészet (reklámgrafika), agrármérnöki (a Debreceni Egyetem kihelyezett képzése).

MSC mesterképzés: filozófia és művészet a nyilvános térben, kortárs politikai filozófiák, többnyelvűség és multikulturalitás, európai szociálpolitikák.

Magyar egyetem a Partiumban

A NAGYVÁRADAI PARTIUMI KERESZTÉNY EGYETEM JOGELŐDJÉT, A SULYOK ISTVÁN REFORMÁTUS FŐISKOLÁT A KIRÁLYHÁGÓ-MELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET ALAPÍTOTTA 1990-BEN. AZ 1999/2000-ES TANÉVET MÁR PARTIUMI KERESZTÉNY EGYETEM NÉVEN KEZDTE EL AZ INTÉZMÉNYBEN, ÍGY AZ IDÉN KETTŐS ÉVFORDULÓT ÜNNEPELÜNK: A HÚSZÉVEST ÉS A TÍZÉVEST.

Szívünknek azért kedves inkább a húsz évre hivatkozni, mert 1990-től 1999-ig – Bolyaival szólva – a semmiből kellett új tanintézményt teremteni és fenntartani, 2000 után pedig végigjárni az intézmény – az első önálló magyar nyelvű egyetem! – elismertetésének rögzös útját. Isten segítségével sikerült.

A Partiumi Keresztény Egyetem jelenleg három karral működik: bölcsész-, társadalomtudományi és közgazdaságtudományi karral, illetve művészeti képzési programokkal. A 2008-

ban megszerzett akkreditációnak köszönhetően mesterszakokat is indíthattunk, ezzel teljessé vált a képzésünk a bolognai rendszerben.

A 2009/2010-es tanévben egyetemünkön 881 hallgató iratkozott be, akik közül 521-en ingyenesen, 53-an 50%-os, 307-en 100%-os tandíj ellenében tanulhattak.

Az egyetemen 81 főállású oktató tanít. Örvendetes, hogy évről évre nő a doktorátust szerző tanárok száma, s az is, hogy a volt hallgatóink közül jónéhányan most tanárként kamatoztatják tudásukat.

Intézményünk bentlakási és étkezési lehetőséget is biztosít a hallgatóinknak.

A Partiumi Keresztény Egyetem a 2010-2011-es tanévben 283 ingyenes és 462 tandíjas helyre hirdetett felvételt. Terveink szerint a következő tanévben új szakokat is indítunk. Alapfokon: magyar nyelv és irodalom, bank és pénzügy. Mesterfokon: vállalkozások fejlesztésének menedzsmentje, társadalmi marginalitás és inklúzió.

Egyetemünk Vezető Tanácsa mindezen túl jóváhagyta a Tanárképző Központ létrehozását, amelynek akkreditálása esetén lehetőség nyílik – többek között – az egyházkerületben szolgálatot végző vallásstanárok, lelkészek hivatalos pedagógiai képzésére, illetve továbbképzésére is. Létrejött az Idegennyelvi Központ, amely akkreditált nyelvvizsgára készít fel és ugyanakkor biztosítja a hallgatók diplomavizsgájához szükséges nyelvi képzést is. A felnőttképzés területén egyébként is nagyobb lélegzetű terveink vannak az elkövetkező évekre. Ugyancsak a Vezető Tanács hagyta jóvá hosszabb távon a kulturális mediátor, a tanítóképző és a vallástudományok szak akkreditációjának beindítását.

A diáklétszám növekedésével mára kinőttük a kereteket, mindenképp építkeznünk kell. Az egyetemnek saját székházra van szüksége, amelynek alapkövét 2006. június 11-én helyeztük el. A tervezést saját alapról biztosítottuk, és megszereztük a szükséges engedélyeket is. Istenbe vetett reménységgel látunk az erőnket meghaladó feladathoz.

Az erdélyi-partiumi felsőoktatási rendszer (Partiumi Keresztény Egyetem, Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem) finanszírozását biztosító új magyar kormányhoz eljuttatjuk azokat a költségvetési számításokat, amelyek egyetemünk távlatos fejlesztéséhez szükségesek. Az utóbbi években ugyanis a költségvetésünk rendkívüli módon leszűkült, adott esetben csupán „lélegeztetőgépen” működött az egyetem. Arra is van döntésünk, hogy a finanszírozás vonatkozásában a román kormányhoz fordulunk, meglátjuk, milyen formában és milyen sikerrel.

Külön meg kell említenünk az egyetemünkön működő mezőgazdasági mérnök szakot, a Debreceni Egyetem ide kihelyezett tagozatát. Az első végzősöket 2008 nyarán bocsátottuk ki, jelenleg a három évfolyamon 79 hallgatót tartunk nyilván.

Megelégedéssel mondhatjuk el, hogy több ezer végzettje van már református középiskoláinknak, egyetemünknek. Istennek hála, többségünket itthon tudjuk és látjuk: szószéken, katedrán, hivatalban, a gazdasági életben. Ez adhat erőt további küzdelmeinkhez is. «

TOLNAY ISTVÁN

Századokon átívelő szellemiség Debrecenben

TÖBB MINT HÁROMSZÁZAN VETTEK RÉSZT A DEBRECENI REFORMÁTUS KOLLÉGIUM DIÁKTALÁLKOZÓJÁN. MÁJUS 30-ÁN, SZOMBATON EGÉSZ NAPOS PROGRAMMOKKAL VÁRTÁK AZ EGYKORI ÉS MAI DIÁKOKAT. TISZA ISTVÁN DOMBORMŰVÉT LEPLEZTÉK LE, ÁTADTÁK A SZENCI-DÍJAT VALAMINT ÉVFOLYAM- ÉS OSZTÁLYTALÁLKOZÓKAT IS TARTOTTAK AZ ŐSI KOLLÉGIUMBAN.

EGÉSZ ÉLETET VÉGIGKÍSÉRŐ TARTÁS ÉS ERKÖLCS

„Egy egész életre szóló örökséget kaptunk” – vallja Kiss Árpád egykori kollégiumi diák. „Nemcsak tananyagot, emberiséget is tanultunk itt, valamint életre szóló barátságokat kötöttünk. Ezt bizonyítja, hogy ötven esztendő elteltével is kíváncsiak vagyunk egymásra.” Kiss Árpádnak saját bevallása szerint a Debreceni Református Kollégiumban eltöltött négy középiskolai év volt a legmeghatározóbb tanulmányai közül. Az egykori diák, aki 1954-ben kezdte kollégiumi tanulmányait, fontosnak tartja még ma is, hogy a vallásos nevelés mellett szabadságot is kaptak a gimnáziumban. *Pelei Attila* ötvennyolc éve érettségizett a kollégiumban. Úgy gondolja, hogy a tanáraiktól tanultak meghatározóak voltak nemcsak a diákevek alatt, hanem a későbbiekben is. „Mi ének-zenei osztályba jártunk, és ez még jobban összekovácsolta az embereket. A közös élmények, a preces, a kollégiumban megélt szellemiség kiirthatatlanul bennünk maradt” – hangsúlyozta *Pelei Attila*. Az osztály- és évfolyam-találkozókon természetesen szóba kerültek a régi emlékek, csínytevések, amelyeket a mai napig nevetve mesélnek egymásnak az osztálytársak.

„MÁSODRENDŰ ÁLLAMPOLGÁRKÉNT ÉLTÜNK SAJÁT HAZÁNKBAN”

A diáktalálkozó egyik kiemelkedő eseménye a Tisza-domborműavatás volt a debreceni kollégiumban. „Adósságtörlesztés, amellyel a reformátusok tartoznak az egykori miniszterelnöknek, református főgondnoknak” – mondta *Bölcskei Gusztáv* a Tisza-dombormű avatásánál.

Az Oratórium lépcsőházában leleplezett, az egykori miniszterelnökről formázott domborművet *Patay Tibor* és *Patay Gábor*, Tisza István déd- és ükunokája is megkoszorúzta. „Nagy megtiszteltetés számomra, hogy Debrecenben, ami a Tisza család fővárosa volt generációkon keresztül, domborművet avattak dédapám emlékére. Hosszú ideig nem volt kellemes ezzel a családi örökséggel élni, de sohasem titkoltuk, most viszont kifejezetten felemelő és megtisztelő érzés” – vallja Patay Tibor. Teljes vagyonfosztás, kitelepítés, felbujtott osztálytársak bosszantása – többek között ezekkel járt a Tisza család örököseként élni. „Másodrendű áll-

3

lampolgárként éltünk saját hazánkban. Remélem, hogy fiam és unokáim már jobb sorsban élnek és megnyugodva nézhetnek majd le rájuk odaföentről” – mondta Tisza István dédunokája.

ÖRÖKSÉG, AMELYRE TRIANON ÉVFORDULÓJÁN TÁMASZKODNI KELL

„Tisza István munkássága egy olyan örökség, amelyre lehet támaszkodni és Trianon évfordulóján megszívlelendő” – mondta *Tőkéczi László* dunamelléki főgondnok a Református hit és politika Tisza István életében címmel tartott előadásában a kollégium dísztermében. „Tisza István máig céltábla azért, mert a mai szocialista-szabaddemokrata irányzat elődeinek ő volt a legnagyobb ellene, aki ellen nem tudtak lényegi kifogásokat felhozni. Tisza István olyan konzervatív-liberális politikus volt, akit

nem lehet azzal vádolni, hogy nem akarta volna a változásokat. Csak ő mindig a történelmi Magyarországon gondolkodott, és semmit nem kockáztatott, hogy ha ez egyáltalán terítékre került. Tisza István keresztyén liberálisként gondolkodott. Az egykori miniszterelnök nemcsak hirdette, hanem keresztyénként is élte az életét” – magyarázta *Tőkéczi László*, az ELTE egyetemi docense.

SZENCI-DÍJASOK

A diáktalálkozón átadták a Szenci-díjat is, amelyet idén *Kobzos Kiss Tamás* előadóművész és *Csikos Sándor* színművész kapott. A Kollégiumi Igazgatótanács 1993-ban alapította a Szenci Molnár Albert-díjat, azok számára, akik az irodalom, az egyházi ének és zenekultúra területén kiemelkedő munkásságot végeznek. «

DOBOS ZITA

Testvéróvodai kapcsolat

A vajdasági Bácskossuthfalván ötéves fennállásáért adott hálát a Református Óvoda február 28-án. Ebből az alkalomból testvéróvodai kapcsolatot ajánlott fel Délvidék egyetlen államilag elismert intézményének a Debreceni Református Kollégium Óvodája. *Feketéné Kavisánszki Györgyi*, a Debreceni Református

Kollégium Óvodájának vezetője a népes gyülekezet előtt köszöntötte az intézményt és kihirdette a testvérkapcsolat megszületését. Köszöntet mondott a gyülekezet lelkipásztorának, *Móricz Árpádnak* és a Debreceni Református Kollégium Általános Iskolája igazgatónőjének, *Berényi Györgynének*, hogy életre segítették ezt a testvérkapcsolatot.

A 2005. március elsejétől működő óvoda vezetője, *Csomortán Melinda* örömmel fogadta, hogy munkájukat szakmailag és gyakorlati módon is segíteni kívánják a debreceniek. Két csoportban negyven gyermek van együtt napról napra a keresztyén nevelés légkörében a gyülekezeti terem egyik feléből kialakított óvodában. A feldíszített teremben – nagy mennyiségű és különböző technikával készült gyermekmunkák között – először öltözték fel az óvodások az erre az alkalomra elkészült ünnepi viseletet. Büszkén verseltek és énekeltek a sok felnőtt előtt, majd ragyogó arccal állták körül az intézményi születésnap óriási tortáját. Kitörő tapssal köszönték meg, amikor a debreceniek átadták nekik azt a játékcsomagot, amely a mindennapokban is emlékeztetheti őket a debreceni testvérkapcsolatra.

Ennek jegyében június első hetében szakmai konzultációra látogattak a bácskossuthfalvi óvónők Debrecenbe, hogy szellemi-lelki töltökezésben készüljenek a következő nevelési év feladataira.

A Bácskossuthfalva főterén 2009. reformáció havában felállított főtéri harangláb tárgyi emléke mellett, amely a május 22-i egyesítő menetet idézi, immár egy újabb kapcsolattal lett erősebb a református testvériség az életképesség reményességében. «

FEKETÉNÉ KAVISÁNSZKI GYÖRGYI

I F J Ú S Á G

„...Senki meg ne vessen

ifjú korod miatt.”

(1Tím 4,12)

Zenei táltumok sáfárai

NYOLC ÉVE ALAKULTAK EGYÜTTESÉ, AZÓTA IS SZINTE AZONOS FELÁLLÁSBAN FIATALOS, DE IGÉNYES KERESZTYÉN ZENÉT JÁTSZANAK. GAVRUCZA-NAGY LÁSZLÓ, A TÁLENTUM IFJÚSÁGI KERESZTYÉN EGYÜTTES VEZETŐJE ÚGY VÉLI: KRISZTUST HIRDETNI A LEGNAGYSZERŰBB DOLOG, EZÉRT ARRA BUZDÍT MINDEN TEHETSÉGES FIATALT, HOGY VEGYEN HANGSZERT A KEZÉBE ÉS INDULJON ÚTNAK.

– A siteri gyülekezet ifjai előnyös helyzetben vannak a Táltum fellépései kapcsán. Miért is?

– Lassan négy éve, hogy feleségem, Gavrucza-Nagy Emese Siter református lekipásztora. Családunkkal ott élünk, így valóban nem ritka, hogy igényt tart a gyülekezet a Táltum szolgálataira.

– Mikor, hogyan és milyen céllal jött létre az együttes?

– 2002-ben arra a közös döntésre jutottunk, hogy az eddigi, külön utakon

végzett szolgálatainkat egy zenekarban egyesítjük. Öten indultunk a közös útra. Margittai Tamás és Tamás Péter Tibor voltak az ötletgazdák, engem ők kerestek fel, majd együtt kérdeztük meg Nagy Mónikát és Hegyi Gyöngyit, hogy volna-e kedvük velünk együtt szolgálni az Urat. Tamás barátunk kivételével, mindannyian Tempfli Ádám matematika tanárunk buzdítására vettünk először hangszert a kezünkbe, neki köszönhető, hogy ez a csapat összeállt. Margittai Tamás helyébe később Fargó Attila lépett, aki immár negyedik éve van velünk – ő is Tempfli-tanítvány volt.

– Miért Táltum a zenekar neve?

– A bibliai példázat alapján választottuk a nevet. Úgy gondoljuk, hogy mindannyian valamilyen és valamennyi táltumot kaptunk Istenünktől, amikkel úgy kell sáfárkodnunk, hogy annak eredménye Urunk dicsőségére legyen. Együtt ez még csodálatosabb és még könnyebb feladat.

– Évente átlagosan hány Táltum-fellépésre került sor?

1. AZ EGYÜTTES TAGJAI
2. A TÁLENTUM
EGYÜTTES A CSILLAG-
PONT FESZTIVÁLON
3. AZ EGYÜTTES TAGJAI
LONDON EGYIK
JELKÉPE, A TOWER
BRIDGE ELŐTT

– Átlagosan ötven-hatvan szolgálunk van egy évben, de ez sok mindentől függ. Sajnos nem minden helyre tudunk eljutni, ahová hívnak minket. Mindannyian családosak vagyunk, gyakran adódik munkahelyi probléma is. Igyekszünk minden felkérésnek eleget tenni, előbb vagy utóbb eljutunk mindenhová. Gyakran okoz gondot, hogy nincs saját járműve a zenekarnak, de reméljük, hogy akad segítőnk a jövőben is.

– *Tavaly Nagy-Britanniába is eljutottatok. Melyik volt a legemlékezetesebb turnétok?*

– Két nagyobb szolgálatkörútról beszélhetünk, az egyik a már említett nagy-britanniai, a másik a 2007 őszi szervezett erdélyi körutunk volt. Ezek még inkább összekovácsoltak minket, és meggyőzték arról, hogy bárhová megyünk, szükségét látjuk a fiatalos, de igényes keresztyén zenének. Krisztust hirdetni a legnagyobb dolog, arra buzdítunk minden tehetséges fiataalt, hogy vegyen hangszert a kezébe, és induljon útnak!

Az együttes elérhetőségei:
talentumtag.googlepages.com,
talentumtag.blogspot.com;
 videófelvételek:
youtube.com/user/talentumtag;
 e-mail: talentumtag@gmail.com
 Tel.: Gavrucza Nagy László:
 +40-743-715-256.

– *Tapasztalatod szerint könnyű vagy nehéz megszólítani a fiatalokat a keresztyén könnyűzenével?*

– Nehéz megszólítani a fiatalokat, még egyházon belül is. Sajnos túl sok információ itatja át őket, a médiának, főleg az internetnek köszönhetően. Nem tudnak válogatni jó és rossz között, azt eszik, amit kapnak, ezért a telítettség érzete miatt nem kívánnak semmi olyat, amiért áldozni kell. Tudjuk jól, hogy a keresztyén élet áldozatokkal jár, de ezek édes áldozatok, helyettük ezerannyi jóval áld meg az Úr. Meg kell ragadnunk minden lehetőséget, hogy felkeltsük az

érdeklődésüket az élet valódi értékei iránt. Fel kell nyitni a szemüket, és a telítettség érzetét igazi, jó lelki táplálékkal kell kiváltani. Mi is igyekszünk megmutatni minél többet abból, amit Krisztus ad nekünk ingyen kegyelméből, ezért szolgálunk, ezért nem drága semmilyen részünkről hozott áldozat.

– *A keresztyén könnyűzenei szolgálat önfenntartó szolgálatnak számít, vagy támogatások, adományok nélkül nehéz lenne végezni?*

– Egyelőre önfenntartó szolgálatról beszélhetünk. Az útiköltség fedezésén kívül nem kérünk a szolgálatokért semmilyen anyagi támogatást. Adományokat szívesen elfogadunk, hiszen nekünk is szükségünk van új húrra, a felszerelés elavul, elhasználódik. Az eddig megjelent hét zenei albumunkért befolyó adományok a kiadásaink minimális fedezésére elegendőek.

– *Kik a zenei kedvenceitek?*

– Első komoly élményem a *Truth* amerikai zenekarhoz kötődik, őket élőben láttam Nagyváradon. Ekkor határoztam el, hogy egyszer lesz egy keresztyén zenekarom, amivel szolgálhatok. Mindannyiunk kedvencei közé sorolhatom *Keith Greent*, *Steven Curtis Chapmant*, a *The Gaithers-t* vagy a *Continental Singers-t*. Nagy tisztelői és immár barátai is vagyunk a *Kaláka* együttesnek. Ők is nagy hatással voltak ránk, ez a muzsikánkon is érződik valamelyest.

– *Vannak-e olyan ifjúsági, zenei sereg-szemlék, ahol lehetőségetek van fellépni, illetve szakmai kapcsolatokat kialakítani?*

– Három meghatározó rendezvényt említek: a legnagyobb református ifjúsági találkozóznak számító Csillagpont fesztiválon már zenéltünk tavaly, a Szélrózsa evangélikus ifjúsági találkozón pedig idén voltunk jelen. A Várom az Urat nevű kolozsvári, adventi keresztyén zenei ifjúsági találkozón már többször is felléptünk. Ez a találkozó jó alkalom arra, hogy az erdélyi zenekarok és a hallgatóságuk összejöjjenek és megismerjék egymást. «

FÁBIÁN TIBOR

Ágoston Sándor Alapítvány – a szórványmagyarságért

Az Ágoston Sándor Alapítvány a külhoni magyar szórványreformátusság támogatására jött létre 1990-ben. Az alapító okirat szerint az alapítvány célja: *„Anyagi támogatás nyújtása magyar református teológiai hallgatóknak a szomszédos országokban élő református szórványokhoz teendő olyan misztérió útjaihoz, melyek elsősorban a református keresztyén hitet, másodsorban – de nem elhanyagolhatóan – a magyarságot kívánják erősíteni, ezzel hozzájárulva ahhoz, hogy a református lelkészek a jövőben is érezzék felelősséget a határon kívüli magyarságért, s ezt mások is átvegyék. Valamint, hogy a magyarság békében, toleranciában, krisztusi lelkülettel áthatva élhessen és maradjon meg az őt körülvevő népek között.”*

Olyan határon túli közösségeket igyekszünk támogatni, amelyek a szórványmagyarság terheit erőn felül hordozzák. E – minden szempontból ki-
sebbségben élő – közösségek manap-

ság nem sok helyről várhatnak segítséget. Munkánk célja nem csupán az egyoldalú segítségnyújtás. Szeretnénk külhoni magyar közösségekkel együtt szervezni programokat, és segíteni őket, hogy maguk is képesek legyenek hasonló kezdeményezések elindítására.

Szórványgondozást végzünk: a Károli Gáspár Református Egyetem teológusaiból és fiatal magyarországi református lelkészekből álló, de mindig változó, 6-8 fős kis csapat ilyenkor egy-egy hétvége alatt tucatnyi kicsiny faluban prédikál. Erdély, Felvidék, Délvidék, Kárpátalja, Horvátország, Szlovénia olyan falvaiba ér így el az evangélium, ahova helybeli igehirdető már nem, vagy csak nagyritkán jut el.

Templomfelújítást végzünk: nyaranta táborokat szervezve, több hetet tölt együtt harminc-negyven magyarországi önkéntes és tizenöt-husz helybeli fiatal egy-egy határon túli műemlék templom állagmegóvását, felújítását végezve. Olyan gyülekezeteket segítünk, amelyek önerőből képtelenek saját templomaik rendbehozatalára, amelyeknek sokszor még a legszükségesebb munkálatok elvégzése is gondot okoz. Eddigi munkáink Erdélyben: Borberek, Alvinc, Boroskrakkó, Marosszentimre, Sárd, Zalatna, Magyarigen, Óraljaboldogfalva, Kéménd, Hadad. Felvidéken: Berzete, Rudna, Kőrös. Kárpátalján: Mezőkaszon. Az említett helyeken a templom vagy gyülekezeti ház állagmegóvásán dolgoztunk.

Közösségi tereket igyekszünk megszépíteni, létrehozni: iskolákat, óvodákat, ifjúsági és gyülekezeti központokat segítünk építeni. Így az észak-mezőségi Felőrön több éve folyik egy szórványiskola építése, ahol majd 130-140 magyar anyanyelvű kisdíák tanulhat internátusi szálláslehetőséggel. Ennek az építkezésnek a helybeli lelkész vállalt nyomó anyagi terheit igyekszünk megosztani, valamint a budapesti Protestáns Felsőoktatási Szakkollégium diákjaiból álló önkéntes csapat segítségével a hatalmas iskolaudvart, a sportpályákat és a játszótérrel alakítjuk ki saját költségünkön.

Gyermektáborokat szervezünk: árvaházakban élő, vagy hátrányos helyzetű fiataloknak készítünk évközből többnapos programot, nyáron egész hetes táborokat. Anyanyelvű tábor tartunk évek óta a vajdasági Módos településen, ahol a szórványreformátusság, de bátran mondhatjuk: a szóránymagyarország számára házat vásároltunk, és sikerült megszervezni az évközi magyar nyelvoktatást – olyan közegben, ahol már a mai szülők generációja sem tanulhatott mást az iskolában, csak cirill betűket vetni... Ugyanitt kétheti rendszerességgel igehirdetés is hangzik, hála a nagybecskereki református lelkésznek, aki hatvan kilométert autózik oda és ugyanannyit vissza egy alkalom kedvéért.

A Székelyföldön Erdély különböző településein működő református és katolikus árvaházakból érkező gyerekeknek tartunk ősszel és tavasszal hosszúhétvégés táborot, ahol a szórakozás, kapcsolódás mellett a társaság korosztályának megfelelő fontos kérdéseket is érintjük, különböző nehéz élethelyzeteket igyekszünk közösen megvilágítani bibliai szemszögből. Ezekben a programokon a Dévai Szent Ferenc Alapítvány fiataljai és munkatársai is örömmel vettek részt.

Szeretnénk hidakat verni, és a határon túli egyháztestekkel meglévő kapcsolatainkat ápolni, erősíteni. Gyülekezeteknek, árvaházaknak, szociális intézményeknek kívánunk abban segíteni, amiben csak hiányt szenvednek. Azonban a fizikai és anyagi segítségnyújtáson túl a szóránymagyarország öntudatát szeretnénk erősíteni azzal is, hogy a helybelieket igyekszünk minél nagyobb számban bevonni programjainkba.

Az alapítványt egy teológus, *Dobos Ágoston* akkor alapította, amikor hosszú évek után először nyílt arra lehetőség, hogy határon túli testvéreinknek hivatalosan is segíteni tudjunk. A nyitottabbá vált határok miatt egyre több missziói útra vállalkozhattunk. A tevékenységhez tartozott, hogy a meglátogatott helyeken igehirdetéssel, bátorítással, zenei szolgálattal vettek részt a teológusok az istentiszteleteken. Bibliákat, vallásos és egyéb értékes irodalmat szállítottak. A ruhanemű, élelmiszer- és egyéb segélyek elvitelén túl lelkipásztori beszélgetéseket folytattak, gyülekezeti tagokat látogattak.

Az alapítvány az utóbbi hat-hét évben új lendületet kapott, megszorodtak a határon túli utak az összes velünk szomszédos, magyarul beszélő vidékre. Rendszeres a teológusnap-szervezés, amelyre egy-egy gyülekezet vagy régió hívja meg a leendő lelkészeket. További részleteket, beszámolókat alapítványunk honlapján lehet olvasni: agostonalapitvany.bmrg.hu.

Alapítványunk közhasznú alapítvány, tevékenységét elsősorban a Dunamelléki Református Egyházkerület és a Tiszántúli Református Egyházkerület támogatja, de sok magánszemély juttat el céladományt egy árvaházban végzett munka vagy egy nyári tábor megszervezésének támogatására.

Alapítványunk szolgálata támogatható az Erste Bank Hungary Nyrt.-nél vezetett forint alapú számlánkon: 11600006-00000000-13495190, vagy a CIB Közép-Európai Nemzetközi Bank Zrt.-nél vezetett euro alapú IBAN számlánkon: HU64-1070-0440-4781-9401-5000 0005, swift kód: CIBHHUHB.

Szeretnénk továbbra is az eredeti céloknak megfelelően működtetni az alapítványt. Hisszük, hogy ma is sokaknak van szüksége Kárpát-medence szerte az evangélium megismerésére. Továbbra is azt látjuk: nagy szüksége van külföldi testvéreinknek a buzdításra, hogy hitükben, a magyarsághoz tartozásukban erősen állhassanak. Ugyanakkor missziói útjainkon megtapasztaltuk, hogy noha mi mentünk erősíteni, bátorítani, mégis megerősödve, feltöltődve, élményekkel gazdagon térhettünk haza. Feladataink során ez is erősítette hitünket abban, hogy mi magunk csupán eszközök vagyunk Isten kezében.

HORVÁTH ÁKOS

ÁGOSTON SÁNDOR

(1882, Bácsfeketehegy

– 1960, Feketics)

Bácskában, Feketehegyen született, középiskoláit Kecskeméten, a református gimnáziumban végezte. Ágoston Sándor a századfordulón (1900-tól 1904-ig) tanult a Budapesti Református Teológiai Akadémián, s lelkészként visszatért szeretett szülőföldjére, a Kunságból, Jászságból a török világ után odatelepült reformátusok közé. Kórógyon előbb segédlelkész, majd 1906-tól lelkész. 1917-től Eszéken szolgált. 1919-től visszatért Kórógyra, 1921-től szülőhelyén hirdette Isten Igéjét. Ötvenöt évig szolgált közöttük lelkészként, ebből harminckét évig mint főesperes, majd püspök.

Életét, mint oly sok bácskai reformátusét, a Heidelbergi Káté hatása jellemezte: nyolcéves korában megtanulta könyv nélkül, s nem felejtette el. A Káté világos rendszere, bibliai tisztaságú teológiája láthatóan tükröződött életében, igehirdetéseiben és alkotásaiban. Sajátosan jóízű prédikációira sokáig emlékeztek hallgatói. Keresztelési igehirdetéseit nem lehetett elfelejteni: a szülők megtanították rá gyermekeiket, s a gyülekezet minden tagja el tudta mondani a maga keresztelésén elhangzott igehirdetést. A jugoszláviai reformátusok közt megszervezte az istentiszteletek tartását a szórányokban is, így mindenütt akadt olyan kisegítőként szolgáló presbiter, aki lelkész nélkül is képes volt istentiszteletet tartani, őket nyomtatott segítőanyaggal látta el.

A GYERMEKMISSZIÓ MOZGATÓRUGÓJA ISTEN SZERETETE ÉS KEGYELME. VEZÉRIGÉNK A MT 18,14: „UGYANÍGY A TI MENNYEI ATYÁK SEM AKARJA, HOGY ELVESSZEN EGY IS E KICSINYEK KÖZÜL.” CÉLUNK, HOGY A GYERMEKEKKEL ÉRTHETŐEN, KÉPEKKEL ILLUSZTRÁLVA ISMERTESSÜK MEG ISTEN IGÉJÉT. HISSZÜK, HOGY EGY ÖT-HÉTÉVES GYERMEK MÁR EL TUDJA DÖNTENI, HOGY SZERETI-E ISTENT VAGY SEM. EKKOR KELL ELKEZDENI A MAGVETÉST. HISZEM, HOGY ISTEN ÜZENETE NEKIK IS SZÓL.

Gyermekmisszió Délvidéken

A világ majdnem minden országában létezik ez a misszió, hála a bátor és önzetlen misszionáriusoknak. A Kárpát-medencében is ismert e szervezet Gyermek-Evangelizációs Közösség (GyEK) és Vasárnapi Iskolai Szövetség (VISZ) néven. Persze a munka minden országban az ország felépítésétől függ. Például a mi országunkban a soknyelvűség miatt szerb, szlovák és magyar nyelven is folyik a munka. Egy csapat, egy ország, és mégis három nyelv. Másoknak ez furcsa, de mi tudjuk, hogy ilyen közegben élünk. Szerbia területén hatan végezzük a szolgálatot, mint az ország misszionáriusai. Férjessel és az önkéntes munkatársakkal a vajdasági magyar gyerme-

kek között szolgálunk. A magyar nyelvű ágazat 2002 óta működik. Központi címlünk: „Gyermekmisszió”, *Testvériség u. 26, 24323, Feketics.*

Programjaink óvodás és általános iskolás gyermekekre vannak méretezve, számukra készítünk gyermekórákat, -napokat, -táborokat. Táboraink, gyermeknapjaink mindig nagy létszámúak, évente több mint ezeröttszáz magyar gyermeket tudunk elérni. Karácsony alkalmával nyolcszáz cipősdobozos ajándécsomagot osztottunk szét gyülekezeteinkben.

Az Úr megáldja munkánkat. Ehhez az is hozzátartozik, hogy nagyon sok belföldi és külföldi testvér imádságban

hordoz és adományokban is segít minket. Minden vasárnap tartunk vasárnapi iskolát a feketicsi gyülekezetben. Több gyülekezetünkben évente többször is szervezünk gyermeknapot, gyermekhetet. Egyik szolgálati águnk a levelezés, ami bibliai témájú történetek, fejtörők és kérdések feldolgozása. Bármilyen korú és felekezetű gyermek bekapcsolódhat ebbe a levelezésbe. Minden levélben egy-egy bibliai történetet küldünk a gyermekeknek. Hatféle sorozatunk van, így minden korosztály a neki megfelelő leckét kaphatja. A lecke befejezése után diplomát és gyermekkönyvet küldünk nekik. Ez úton nagyon sok olyan gyermeket tudunk elérni, akik sajnos nem tartoznak egy gyülekezethez sem, vagy pedig nincs számukra elérhető gyermek- vagy ifióra. Nagyon sokan a mi levelünk alapján ismerik meg az Urat. Háromszáz magyar ajkú gyermekkel levelezünk.

Örömteli számomra minden találkozás a gyermekekkel! Látni a mosolyukat, érezni az ölelésüket – ezek nagy dolgok a mai világban. Csodálattal hallgatjuk az ő kis imádságaikat és őszinte leveleiket, amelyekben tanácsot kérnek. Örömmel látjuk szolgálataink gyümölcsét egy-egy gyermek életében.

A sok szép és jó dolog mellett persze vannak buktatók, nehézségek, hitpróbák is. Mint minden őszintén végzett szolgálat, a miénk is sok időt, energiát, erőt és türelmet követel. Istennek szolgálunk, ezért semmit sem lehet félvállról venni, vagy elkapkodni.

Életünket, terveinket, anyagi forrásainkat Isten elé tárjuk, és tőle várjuk a következő lépést. Ezt sokszor nehéz kívánni, nehéz teljesen rábízni magunkat, de eddig még sohasem szégyenültünk meg emiatt. Az Úr hűséges!

Mi, felnőttek felelősek vagyunk értük, mint erősek az erőtlenségért. Legtöbb, amit tehetünk – imádságba foglaljuk őket: testvéreinket, gyermekeinket, unokáinkat. «

HALÁSZ RENÁTA

Pacséri Csemete játszóház

A 2009/2010-es tanév a megszokott módon kezdődött a pacséri református Csemete játszóházban. A 3-5 éves korú gyerekek augusztus utolsó napjaiban iratkozhattak be – tekintet nélkül felekezeti és nemzetiségi hovatartozásukra. Szeptember elsején elkezdődött a várva várt tanév a még nem óvodaköteles gyermekek számára. Az első félévben tizenhárom, a második félévben pedig még négygyel több gyermek látogatta napi rendszerességgel a játszóházat. A gyermekek oktatása és nevelése a keresztyén értékek átadására is törekszik.

A gyerekek minden héten egy-egy bibliai történettel gazdagodtak, amit *Csányi Erzsébet* lelkipásztor adott elő. Ehhez kapcsolódott az egész heti foglalkozás, amely – a jól bevált gyakorlati tapasztalat alapján – összhangban volt a kidolgozott programmal.

Sok verset, mondókát, körjátékot, éneket és dalt tanultak meg a kicsik. Környezetismeretből az évszakoknak megfelelően vettük a bennünket körül vevő világot – gyermekek szintjének megfelelően. Hangsúlyt fektettünk a kézműves foglalkozásra is. Az apróságok megismertek a színezés különböző technikájával, a ragasztással, az ollóhasználattal és a gyurmázással is. A nevelőnővel igyekeztünk mindig szemléletessé tenni az egész játszóházat, mindig a meghatározó időszakhoz, ünnephez kapcsolódó dekorációval, képekkel, hogy otthonosan érezzék magukat a gyermekek.

A Csemete játszóház segít felkészülni az óvodára a szociális folyamatok serkentésével, valamint a kommunikációs készségek és a kézügyesség fejlesztésével.

A játszóházban a különböző ünnepekre a gyermekek műsorral készülnek a szülőknek és a nagyszülőknek, ami folyamatos fejlődésükről tesz tanúbizonyságot. Ilyen alkalom volt karácsony ünnepe, a nőnap, a farsang, az anyák napja és az évről ünnepség, amelyen végül kilenc kisgyermek ballagott el az óvodába. «

CZÉRNA ORSOLYA

REFORMÁTORI
ÖRÖKSÉGÜNK

„...Tiszta szívet teremts bennem, Istenem,

és az erős lelket újítsd meg bennem.”

(Zsolt 51,12)

Háromszázötven éve hunyt el
Lorántffy Zsuzsanna

Magával ragadó, ámulatot keltő hatást gyakorol az áldott emlékezetű Lorántffy Zsuzsanna fejedelemszony életműve mindenre, aki kapcsolatba kerül lelki, szellemi és tárgyi örökségével, és megízleli a Szentírás forrásvizében gyökerező hite erős törzsű életfájának a gyakorlati élet cselekedeteiben meghozott gyümölcseit. Lorántffy Zsuzsanna nagyságát egyen-egyenként több részterületen is igazolni tudnánk, hiszen szemlélhetnénk erényein keresztül a művelt, gazdag, fejedelmi nőt, a nagyszerű gazdasági és diplomáciai érzékel megáldott asszonyt, az erős akaratú, de odaadó hitvest és édesanyát, a bőkezű mecénást, a közjó előmozdításának szolgálóleányát, az első magyar „írónőt”, vagy a teológiai disputára is képes, hitvalló gyülekezeti tagot, de a bibliai mércével is „derék asszony” értékét talán Amesiusnak, a nagy hírű németalföldi puritán kálvinista teológusnak a megállapításával fejezhetjük ki legtalálóbban, amikor Lorántffy Zsuzsannában az „Istennek élés tudománya” sugárzó példaképét szemléljük.

Háromszázötven év telt el a múltlandóságban azóta, hogy 1660. április 18-án megszűnt szíve dobogni. Az évforduló emlékezésére, hálaadásra készíti az utókort, amelynek megélésében széles választék áll rendelkezésre, ami azzal kezdődhet, hogy gyarapítjuk az ismereteinket róla. Bővülő mennyiségű értékes tanulmányt találunk róla a világhálón, de ne maradjanak olvasatlanul az életművét lelki szempontból értékelő könyvek, versek sem. A kutatók számára rendelkezésre áll számos levele, és hazatérhetett oroszországi fogásából Sárospatakra az immár négyszáz évet megélt hanaui Biblia is, amely a fejedelemszony saját kezű bejegyzését tartalmazza, amelyben magát az igazság mellett kötelezi el. Aki tárgyakon keresztül szeretné megélni az emlékezést, az gyönyörködhet a saját keze és hímzőműhelye munkájával készült úrasztali terítőtkben, az általa adományozott kelyhekben. Bár valószínűleg kesereghetünk, hogy a nagy szorgalommal családja és nemzete számára gyarapított kincseit hogy elpredálták

1. A SÁROSPATAKI RÁKÓCZI-VÁR BELSŐ

UDVARA

2. A FEJEDELMÍ PÁR: I. RÁKÓCZI GYÖRGY ÉS

LORÁNTFFY ZSUZSANNA

3. A KIRÁLYHELMECI EGYKORI LORÁNTFFY-

HÁZ CÍMERE

4. LORÁNTFFY ZSUZSANNA SAJÁT KEZŰ

BEJEGYZÉSE A HANAUI BIBLIÁBA

a történelmi viszontagságok közepette, annál becsesebbek lehetnek a fennmaradt dolgai, mint ivópohara, asztali órája vagy Zsigmond fia keresztelési tálja. Aki kirándulásokkal szeretne emlékezni Lorántffy Zsuzsannára, nagy utak előtt áll, és tengernyi élménnyel gazdagodhat a trianoni döntésben áldozatul esett történelmi haza területén. A festői tájakon álló várak, udvarházak, ahol a fejedelmasszony élt, munkálkodott, még őriznek mély üzeneteket látogatóik számára. A szétszakadozottságban Lorántffy Zsuzsanna kapcsolhatja össze Sárospatakot, Kassát, Királyhelmecet, Munkácsot, Fogarast, Gyulafehérvárt...

Személye kötőanyag a nagy múltú kollégiumok, általa támogatott iskolák kapcsolatában, és ma sem hagyható figyelmen kívül a Rákóczi család által alkalmazott metódus az iskolai törvények, a fenntartás módja és a neves tanárok, kiművelt diákok hatása tekintetében. Szeressük, támogassuk jelentősége szerint Lorántffy Zsuzsannához hasonlóan Kolozsvárt, Váradot, Debrecen, Patakot, Kárpátalja iskoláit, minden ne-

2

vét őrző, szellemiségét, hitét megélő iskolát, intézményt, egyesületet, törekvést.

Jó dolog, hogy van néhány hely, ahol a képzőművészet eszköztárával, köztéri szoborral hívják fel rá a figyelmet, és örülnünk kell, ha nevét utcatáblán, intézményi elnevezésben látjuk. De akkor marad igazán élő Lorántffy Zsuzsanna emlékezete, ha lelkiségét, küldetéstudatát példának tekintjük, a mai korban is megéljük. Történelmi tanulságként fedezhetjük fel, hogy ha jobban hallgatott volna bölcs édesanyjára György fia, talán elkerülhette volna a lengyelországi bukást. Ha nem tűnt volna saját korában botránkoztatónak a parasztembert bevenni a nemessel egy testületbe, a presbitériumok hatékonyabban álltak volna helyt az ellenreformáció idején. Hogy a tehetséges szegények tanulhattak, az nagy jótétemény volt, de az igazi különlegesség, hogy a nemesek, aki rangjuk vagy katonai karrierjük folytán is boldogultak volna, de mégis tanulást és közszolgálatot vállaltak küldetesként. Ezt már hőstettnek kell értékelni, ahogy azt is, hogy Lo-

3

rántffy Zsuzsanna korát megelőzően szállt síkra a lányok tanulásáért. Hite, szolgálata, törekvései kiállták az idő próbáját, mert céljai egyeztek az evangéliumban kijelentett, Istentől jövő szeretet és kegyelem továbbadásával.

Hat évtizedes élete során gyakran látogatták őt a megpróbáltatások, hiszen tizennégy évesen árvaságra jutott, negyvennyolc éves korában megözvegyült, eltemette gyermekeit, menyét, törekvéseit gyakorta övezték meg nem értékek és harcok az egyházban és a világban egyaránt. Mégis töretlen szolgálatkészséggel igyekezett, mint dajka és édesanya, egyháza és szegény hazája szolgálatára. Mivel nyughelyét a pataki vártemplomban 1671-ben feldúlták, sírjára koszorút, virágot nem vihetünk, de legyen az Lorántffy Zsuzsanna öröksége felvállalása, hogy egyházunk, hazánk és világunk sorsát szabad az igaznak megismert keresztyén hit nézőpontjával látni, és annak javát olyan áldozatosan munkálni, mint ahogy ő tette, Isten dicsőségére. «

VIRÁGH SÁNDOR

A HITBEN ÁLLHATATOS, RENDSZERESEN SZENTÍRÁST OLVASÓ LORÁNTFFY ZSUZSANNA (1600–1660) BIBLIÁJA, HANAU, 1608.

„EZ ELŐTT VALÓ KÉT ESZTENDŐVEL KEZDETTEM VOLT EL ELŐL EZT AZ BIBLIÁT ÉS AZ ÚJTESTAMENTOMOT NEGYEDIKSZER ÉS VÉGEZTEM EL MA 13 MÁRCIUS ANNO 1638 KIÉRT AZ ÉN ISTENEMNEK LEGYEN ÁLDOTT NAGY NEVE ÉS ISMÉT MA KEZDTEM EL AZ ÚJ TESTAMENTOMOT ÉS EGÉSZ ÉLETEMET EZ MELLÉ KÖTELEZEM ÉS KÉREM AZ ÉN ISTENEMET KI EL KEZDTE AZ JÓT BENNEM VIGYE VÉGHEZ. SUSANNA LORANTFY M. PR. [MANU PROPRIA = SAJÁT KEZŰLEG]”

4

Harsányi Móricz István

A rimaszombati református prédikátor 1630-ban született Nagyharsányban. Debrecenben tanult, ahol 1651. március 6-án subscribált. 1656 júliusában az utrechti, 1657. február 10-én a frankeri, szeptember elsején pedig a groningeri egyetemen találjuk. 1660-ban miskolci másodpap, egy esztendő múltán pedig Tiszaszederkényben lelkészkedett. 1665 körül került Rimaszombatba. Innen idézte meg a bíróság Pozsonyba 1674. február 18-án. Az idézésre megjelent. Híres szónok hírében állt, ezért nem véletlen, hogy ő lett a pozsonyi vértörvényszék reformátusainak vezérszónoka. Az ítélőszék

Harsányi István emlékét egy négysoros latin verse is megőrizte, amely magyar fordításban így hangzik:
„Harsányi István az, kit Krisztus vértanújának / Méltón mondhatsz, mert érte nyomorgott sokat, / annyi viszontagság s sok próbák terhe alatt is / Győze, s a vértanúság fénye ragyogja körül.”

fej- és jószágvesztésre ítélte. Lipótváron raboskodott, majd következett Theáte és Nápoly. Itt Welz György nápolyi evangélikus kereskedő elintézte, hogy ne a gályákra kerüljön, hanem a börtönben maradhatott. A fogságban és a gályákra vezető út során többször megkínózták, szenvedéseit növelte, hogy súlyos és fájdalmas ízületi gyulladás gyötörte. Ennek ellenére a legnyomorúságosabb helyzetben is társainak bátorítója, erősítője volt, lelkigondozói feladatot vállalt közöttük.

Több társával együtt 1676. február 11-én szabadult. Másnap a megszabadult protestáns gályarabok tiszteletüket tették Ruyter Mihály holland tengernagynál, aki szívélyesen és nagyon mehatottan fogadta a hálájukat kinyilvánítókat, majd ezekkel a szavakkal üdvözölte őket: „Kedveseim! Istentől kegyelmesen nyert oly sok győzelmeim között ez a legnagyobb győzelem, amellyel Krisztusnak ártatlan szolgáit az elhordozhatatlan teher alól megszabadítottam.” Majd ekkor Harsányi Móricz István mindnyájuk nevében megköszönte a tengernagynak irántuk tanúsított fáradságát, amelyre Ruyter ekképp felelt: „Nem szükséges, uram, hogy a mi jóakaratusunkat köszönjed, mi itt éppen csak eszközei voltunk az Istennek, mert én csak kötelességemet teljesítettem. Azért hát szabadítástok szerzőjének, az Úrnak adjatok hálát. Köszönjétek meg Istennek!”

S bár 1676. február 11-én szabadult, csak 1677 késő telén tért haza Magyarországra. Megjárta Zürichet (itt Heidegger teológiai tanárnál vendégeskedett), 1676. szeptember 30-án egy küldöttség élén St. Gallenben

járt, megfordult Ulmban, Nürnbergben, Lipcsében, Berlinben is. 1677-ben Hospiarius Rudolf zürichi káptalanigazgató lefestette Nayer Konrád festővel és rézmetszővel egy vászonra Harsányi Istvánt, középen a háttérben egy vitorlás hajóval.

1678. január 28-án tért vissza szeretett városába, Rimaszombatba, ahol 1691. március 1-jéig szolgált. Február 4-én – mint egyik levelében írta – kezdte meg ismét papi tevékenységét. Ő kezdte el 1689-ben az anyakönyv vezetését. Ettől az időtől kezdve az anyakönyv alapján megállapítható a gyülekezetben szolgáló lelkipásztorok neve és szolgálati ideje.

Hazatérése után nagyon kiterjedt levelezést folytatott szinte élete utolsó pillanatáig, amelyek a mai napig igen fontos forrásokkal segítik a ma emberét a kutatásokban. Családját is főleg leveleiből ismerjük. Feleségét Évának hívták (más források szerint Sára). Egyik utolsó levelében, melyet dr. Heideggerhez írt 1688. november 13-án, gyermekeit is említi. Innen tudjuk, hogy egyik leánya Erzsébet, a másik Éva, aki már menyecske, s van egy fia. A harmadik lánya Mária, ő már férjhez ment, Zsuzsanna a legkisebb a lányok között, mindössze hatesztendő. Nagyon büszke egyetlen fiára, a tízesztendő Istvánkára, benne látja nagy reménységét, mivel jó tanuló s szerény gyerek. Sajnos, fia nem váltotta be apja reményeit. Igaz, református prédikátor lett belőle, de kiállt ebbéli hitéből, áttért katolikus papnak, s belépett egy szerzetbe.

Harsányi Móricz István haláláig, 1691. március elsejéig a Borsod-Gömör-Kishonti Református Egyházmegye esperese volt. Közreműködött Kocsi Csörgő Bálint Narratio brevis de oppressa libertate ecclesiarum Hungariorum (Rövid elbeszélés a magyarországi egyházak szabadságának elnyomtatásáról) című, a gályarabok szenvedéseit elbeszélő munkája megírásában. «

MISÁK MARIANNA

Gachal János

– a mártír püspök

Még egy élet a keresztyénség oltárán. A sort István, az első vértanú kezdte el, és még ma sem zárult le. Közben azonban, az idők során a sorban ott szerepel egy olyan név is, amely sokat jelent a torontálvásárhelyi reformátusoknak. Kicsiny, most már nagyon vegyülő magyar közösség ez, akikben minden bizonnyal az a tudat is tartja még a lelket, hogy egykor, valamikor egy református lelkész itt lelte halálát azért, mert szemrebbenés nélkül vallotta: magyar református vagyok, egy erős magyar közösség lelkipásztora.

És ugyancsak szemrebbenés nélkül mondta ki, amikor szerető hívei a menekülésre próbálták rábeszélni: „Az én nyájam itt van, én hova mehetnék?” Sokan a pontos adatokra kíváncsiak, azt szeretnék megtudni, hogy mikor, hogyan, milyen körülmények között vitték el családjából és gyülekezetéből. Sokan arra kíváncsiak, hogy melyek azok a kegyetlen módszerek, amelyekkel megkínózták és megölték. De az a kérdés is sokakat foglalkoztat, hogy ki-szenvedett, összeroncsolt testét hova ásták el hóhérai. Nem kis kérdések ezek. Nem elhanyagolható kérdések, hanem igenis válaszra váró, jogos kérdések, amelyek mindaddig fájni fognak, amíg a válasz elő nem kerül. Azonban, amikor Torontálvásárhely vértanú-lelkészére, Gachal Jánosra gondolok, akkor nekem egészen más kérdéseim vannak. Én megkérdezném: mit jelent nekünk,

ma élő magyaroknak, reformátusoknak az, hogy egy lelkész nem volt hajlandó menekülni, hanem kihúzta magát és azt mondta: maradok a nyájam mellett? Mit jelent ez a most felcseperedő gyermekeknek, vagy a holnap születőknek? Képes-e arra egy ilyen áldozatvállalás, hogy büszkeséggel töltsön el bennünket? Szeretném, ha Gachal Jánosnak nem csak a halálát tekintené a nagyvilág fontos eseménynek. Szeretném, ha az életére gondolnának inkább, amelynek csak koronája volt kínos halála. Talán nem az a legfontosabb kérdés, hogyan halt meg, hanem sokkal inkább az, hogyan élt. Úgy élt, hogy gyülekezete élén, mégis – mondják azok, akik még ismerték – mindig a gyülekezet közepén állt. Mindig a nép között, mindig hallott és mindig vallott. Élete célja és rendeltetése volt gyülekezete népét Krisztushoz vezetni. A hit palántája mellett azonban készségesen locsolgatott minden olyan hajtást, amely a művelődés, a kultúra és a hagyomány talajából táplálkozott.

Itt, Torontálvásárhelyen mindmáig beszélünk róla, a nagy vértanúról. Sokszor hallom, amikor kivégzésének kegyetlen módjáról beszélnek, hogy „nem szeretnék úgy meghalni, ahogy ő”. Üzenem: nem is kell. Kérem: próbáljunk meg úgy élni, ahogyan ő élt. «

GYENGE KÁROLY

EGYHÁZZENE

„Kész a szívem..., hogy énekeljek...

Ébredj, lant és hárfa...”

(Zsolt 108,2-3)

Kórusutak a református zenei anyanyelv terjesztéséért

ÉRTÉKORIENTÁLTAN

Az Alkotmányozó Zsinat egész napos ünnepén, 2009. május 22-én Debrecenben egy több mint háromszáz tagú, hatalmas összkarral végezhattük az énekes szolgálatot. Ezt az impozáns egyesített kórust vezényelve úgy éreztem, végre egyházzeneinkben is kiteljesedhet egy régen várt folyamat, amely közös nevezőre hozhatja református gyülekezeti éneklésünket. Ennek megvalósulása felé az első érdemi lépés az 1996-os, a Tanácskozó Zsinat által megjelentetett énekeskönyv volt. Ekkor még a Kárpát-medencében vagy ötféle énekeskönyv volt használatban, igényesség, dal- és ritmusalak szempontjából egymástól alaposan távol levő énekrepertoárokkal. Az Úrnak zengjen az ének ifjúsági énekeskönyv szerkesztésekor vezérelv volt, hogy a gyűjtemény minden évfárat számára kínáljon értékorientált énekanyagot, református óvodáinknak, iskoláinknak, ifjúsági közösségeinknek, táborainknak, munkálva a gyülekezetekbe épülés kiemelten fontos feladatát. Hiszen a ma ifjúsága a holnap gyülekezete! Az integrálódás szándékának nagy veszélye az önámítás, amikor a minőség átcsap mennyiségbe, majmolva a szekták gyenge könnyűzenei divatját, tételezve mindez magamutogató látványtechnikákkal, nem véve tudomást gyülekezeteink értékes értelmiségi tagjainak csendes eltávolodásáról.

ÉLETRAJZ-FORGÁCSOK

A Zeneakadémiától a Kodály-iskola életre meghatározó indíttatását kaptam. Tanulmányaim egybeestek Kodály mester életének utolsó esztendeivel. Három hónappal halála előtt személyes jelenlétével tisztelte meg diplomakonzertemet. Különös ajándékként könyvelem el, hogy legnagyobb szerűbb tanítványai, *Gárdonyi Zoltán*, Bárdos Lajos, Ádám Jenő barátságukba fogadtak. Magam tanítványi tisztelettel csüngtem rajtuk, hogy minél többet elleshsek tudásukból.

1967-ben elhívott és befogadott a diktatúra idejének egyetlen működő református iskolája Debrecenben gimnáziumi énekkatedrájával és a Kántus karnagy státuszával. Tisztában voltam vele, hogy a nagy történelmi múlttal rendelkező intézményben kevés a helytálláshoz a magam ereje. A Lélek erejét kaphattam a tanításban a szöveg és dallamszerzők énekeinek, a kórusmunkában a zeneszerzők partitúráinak hangzó életre keltésén keresztül. Rögtön bekapcsolódhattam a kántorképzés szolgálatába is, amelynek akkor szintén egyedül Debrecen adott otthont. Gárdonyi Zoltán és Csomasz Tóth Kálmán voltak a tanfolyamok szakmai-lelki vezetői, amelyek pótolták az akkor még elképzelhetetlen ifjúsági konferenciákat. Ezeken a tanfolyamokon – amelyeknek évekig tanulmányi vezetője lehettem – már részt vehettek a határainkon túlról érkező leendő kántorok, elsősorban az akkori Jugoszláviából. A hölgy hallgatók közül többen püspök-, esperes- vagy lelkészfeleségekként máig végzik gyülekezeti zenei szolgálatukat.

Összefoglalásképpen azt mondhatom, hogy kegyelmi időszakban kaptam az Úristentől az énekes kórusos szolgálat lehetőségét, amely szüntelen hálaadásra indít. Kezdetől fogva a közös református zenei anyanyelv megvalósításához szerettem volna hozzájárulni, hogy az Istent magasztaló énekes imádságunk méltó színvonalon szólalhasson meg gyülekezeteinkben itthon és szerte a nagyvilágban.
Soli Deo Gloria!

A hetvenes években több ízben részt vehettem mint előadó a Tahiban megrendezett, máig működő, nyári zenei héten. Itt a hazaiakon túl az akkori Csehszlovákiából jöhettek át magyar fiatalok, akik ma kántorként vagy himnológus-lelkészként szolgálnak.

ÉNEKES MISSZIÓ A KÁNTUSSAL

A Kántus missziója, amely a határainkon túli magyar református gyülekezetek meglátogatását jelenti, 1975-ben kezdődött. A nyugat-európai koncertkörút első stációja Felsőőr volt. Nyolc év után érlelődött meg a lehetőség arra, hogy Jugoszlávia magyar közösségei meghívjanak és fogadjanak bennünket. Későbbi útjainkon, ha tehetjük, beiktattuk a magyar gyülekezeteket is. Így emlékszem meghitt találkozásainkra London, Bern, Zürich, Köln, Glanerbrug (Hollandia) magyarjaival.

Kiemelt eseménye volt a Kántus újkori történetének az 1986-os koncertturné az USA-ba és Kanadába. Bertalan Imre és Bütösi János vezetésével összesen több mint háromszáz tagú szervezői csoport készítette elő és segítette lebonyolítani az egyhónapos programot. Számkra reveláció volt találkozni New York, Washington, Cleveland, Detroit, Hamilton, Toronto, Montreal magyar református gyülekezeteivel. Emlékkönyvünkbe a legszebb bejegyzést Bodnár Gábortól, a Magyar Cserkészszövetség elnökétől kaptuk: *„Itt jártatokban Julianus-szerepetek volt: megkeresni a világon minden magyart, hogy egymás kezét szorosan megmarkolva szövetkezzünk jó munkára, a szebb magyar jövődőért. Hogy mindnyájan egyek legyünk.”*

Történelmünk tragikus láttelepe, hogy négy évvel előbb repültük át az óceánt, minthogy eljuthattunk volna Erdélybe, Felvidékre, Kárpátaljára. A rendszerváltozást követő hónapokban lehetőség adódott ezekre is. 1990 őszén háromhetes utat tehetünk Nagyváradtól Brassóig, vihetjük az énekes vigasztalást *Birtalan József* nekünk dedikált kórusművével, amelyet a kétszázötven éves Kántus-jubileumra komponált Reményik Sándor versére: *„Ne hagyjátok a templomot, a templomot s az iskolát!”*

Néhány hónappal később hasonló utat tehetünk Kárpátaljára Záhonytól Técsőig. Máig szokás a Kántus-kiszállásokon a bevonuláskor énekes kézfogással köszönteni a gyülekezetet. Ezeken a találkozásokon el-elcsukló hangon énekeltük: *„Szeretettelben összeforva egy közös test tagjai.”*

KARNAGYKÉNT A FELVIDÉKEN

A Felvidékkel is hamar kiépült a kapcsolatunk. A Fiatal Reformátusok Szövetsége (FIRESZ) vegyeskara 1998-ban hívott, hogy legyek a karnagyuk. Szolgálataink közül kiemelkedik a 2000-ben Kassán megrendezett énekes ifjúsági világtalálkozó, ahol a három kórusom (a FIRESZ vegyeskara, a Nagyvárad Keresztény Egyetem kórusa és a Kántus) szolgált debreceni rézfúvósok és orgona kíséretével, többször megénekelte a tele templom ifjúsági gyülekezetét.

Felvidéki koncertjeink között maradandó emléket jelentenek számomra a 2008-ban Dobóruszán – Dobó István szülőfalujában, néhány méterre az egri várkapitány sírjától – vezényelt Psalmus Hungaricus a debreceni és a várad kórusaimmal, s az Ungvári Filharmónikusok zenekarával. 2009-ben az ukrán–szlovák–magyar hármas határ mellett Lelesz magyarságának a Debreceni Kodály Kórust dirigálva vittük az énekes vigasztalást egyebek mellett Kodály Liszt Ferenchez című kórusművével: *„És mondjuk: hála égnek, van még lelke Árpád nemzetének!”*

ÉRTÉKKÖZVETÍTÉS A KATEDRÁN

1996 óta tanítok Nagyváradon, a Partiumi Keresztény Egyetemen. Végzett diákjaim ma már aktív pedagógusok Erdélyben s a Partiumban. 2001-ben a tanszak vegyeskarával újra koncerttünk az Egyesült Államok és Kanada református és római katolikus magyar gyülekezeteiben.

A Kántussal egyesülve 2006-ban itthon is és Hollandiában a de Ruyter jubileumi évben több koncerten elénekeltük Kodály összes genfi zsoltárfeldolgozását.

A rendszerváltozás első éveiben egy-egy évig vendégtanár voltam a nagykovácsi református tanítóképzőben és a sárospataki teológián. Segítettem a sárospataki, majd a miskolci, később a nagyvárad kántorképző tanfolyamok beindulását. Ebben az időben indítottam be és szerveztük meg évente a református iskolák Kárpát-medencei kórustalálkozóját Nagykovácsón, Debrecenben, Miskolcon, Sárospatakon és Karcagon.

HÁLAADÁSSAL TOVÁBB...

2002-ben nagyszerű énekes hagyomány indult, a Református Énekek-sorozat a Böszörményi testvérek ötleteként, a Stereo Kft. szervezésében. Kezdetben a Zeneakadémián, 2007-től a Művészetek Palotája Bartók termében egy-egy orgonaművész főszereplésével, iskolai és gyülekezeti kórusok ajkán szólnak meg énekeskönyvünk gyöngyszemei vagy ezek feldolgozásai. Az utolsó években egyre több határainkon túli énekkar kapcsolódik be közreműködőként. Csodálatos élmény a karnagy számára, amikor az

orgona és a rézfúvósok kíséretével a háromszázötven énekeshez beintem a teljes koncertterem gyülekezetét: „Zengd Jézus nevét, zengd világ...” Ilyenkor a mennyi istentisztelet transzcendens atmoszférája vesz bennünket körül.

Összefoglalásképpen azt mondhatom, hogy kegyelmi időszakban kaptam az Úristentől az énekes kórusos szolgálat lehetőségét, amely szüntelen hálaadásra indít. Kezdetől fogva a közös református zenei anyanyelv megvalósításához szerettem volna hozzájárulni, hogy az Istent magasztaló énekes imádságunk méltó színvonalon szólalhasson meg gyülekezeteinkben itthon és szerte a nagyvilágban. Soli Deo Gloria! «

BERKESI SÁNDOR

Újjászületett a sárospataki Mooser-orgona

A közelmúltban fejeződött be Közép-Európa egyik hangszertörténeti értékének, a sárospataki református templom Mooser-organájának restaurálása. Ludwig Mooser (1807–1881) ősei három nemzedéken át nevet szereztek maguknak Svájcban és Ausztriában. Szakmai tapasztalatuk az elzászi Silbermann-műhelyig vezethető vissza. A mester élete első korszakában Salzburgban működött, de tevékenysége kiterjedt az egész Osztrák–Magyar Monarchiára. 1863-ban Egerbe települt át, ahol a díszpolgárságig vitte. Két fia segítségével, olykor tizenöt-húsz munkást foglalkoztatva, mintegy kétszáz orgonát épített. Magyarországi két legnagyobb orgonája az esztergomi bazilikában és az egri székesegyházban állt, de mindkettőt átépítették.

Mooser hazai „diadalútja” az 1870–71-ben készített sárospataki orgona megépítésével kezdődött. A pataki orgona páratlan hangszertörténeti értékét az adja, hogy a Mooser-cég nagyobb hang-

Mooser hazai „diadalútja” az 1870–71-ben készített sárospataki orgona megépítésével kezdődött. A pataki orgona páratlan hangszertörténeti értékét az adja, hogy a Mooser-cég nagyobb hangszereinek hangzásideálját őrzi.

szereinek hangzásideálját őrzi. A restaurálás szigorú szabályai szerint kezdte meg a munkát az Aquincum Orgonagyár, majd Varga László taksonyi orgonaépítő cége fejezte be. Mooser koncepcióját megtartva, visszaállították az 1871-es eredeti diszpozíciót, azt a hangképet, amely a klasszicista vonásokból is őríz még valamit, de már nyit a német romantika felé. A kétmanuálos, huszonnégy regiszteres hangszer széles alapozással monumentális hangzást ad, de egyedi, felhangdús hangszíneivel érzelmes megszólalásra is képes.

A helyreállítást végzők nagy szakértelemmel dolgoztak. Helytálltak abban, ami a restaurálás titka: behelyezkedtek az egykori mester szándékába, logikájába, s azt igyekeztek még precízebben megvalósítani.

Nemzeti kulturális örökségünk fontos darabja ez a restaurált orgona, amely műemléki védeltséget kapott. «

FEKETE KÁROLY

HÁROM KORTÁRS MAGYAR REFORMÁTUS ZENESZERZŐ MŰVÉT IS BEMUTATÁK 2009. NOVEMBER 9-ÉN A MŰVÉSZEK PALOTÁJA BARTÓK BÉLA NEMZETI HANGVERSENYTERMÉBEN MEGTARTOTT ÜNNEPI HANGVERSENYEN.

GÁRDONYI ZSOLT » DRASKÓCZY LÁSZLÓ » VAJDA JÁNOS

Új zeneművek a Kálvin-évfordulóra

Az ünnepi hangverseny a magyarországi Kálvin-ünnepségek 2009. évi záróakkordját jelentette. A Kálvin Emlékbizottság három kortárs magyar református zeneszerzőt kért fel ünnepi kórusmű írására, amelyből kettőnek ezen a koncerten volt az ősbemutatója.

A hangversenyt nyitó mű, *Draskóczy László* *Cor meum* című kompozíciója kapcsolódik legszorosabban az ünnepelt reformátor személyéhez, hiszen épp a Kálvin életét átható két fontos jelmondatra épül. „*Szívemet égő áldozatul hozom az Úrnak*” – „*Egyedül Istené a dicsőség*”.

A másik ősbemutató *Vajda János* *Adj már csendességet* című műve volt, amely Balassi Bálint versét megzenésítve a Kálvin-korabeli magyar reformáció idejébe kalauzolt el bennünket. A kompozíció bensőségességét, imádságos karakterét a Keresztelő Jánostól származó, később úrvacsorai kö-

nyörgéssé vált mondat – „*Istennek Báránya, ki bűnünket elveszed, irgalmazz nekünk*” – mélyíti el.

Gárdonyi Zsolt magyarországi bemutatóként elhangzó műve a Kálvin János személyével szorosan összefüggő geni psalterium 8. zsoltárát dolgozta fel orgonakíséretes vegyeskari kompozíciójában.

A koncert második felét orgona-improvizáció nyitotta, majd a XX. századi magyar protestáns egyházzene kimagasló egyénisége, *Gárdonyi Zoltán* két kompozíciója hangzott fel. A tékozló fiú kisoratórium tömör, színes zenei nyelven fogalmazta meg a jól ismert krisztusi példázatot és annak tanulságait. A 45. zsoltár szövegére készült Dicsérő ének zengő igehirdetesként zárta az ünnepi hangversenyt annak alapgondolatával: „*Hadd hirdessem a te nevedet nemzedékről nemzedékre...*” «

BÓDISS TAMÁS

HATÁRTALAN SZERETET

„Egymás terhét hordozzátok.”

(Gal 6,2)

Egységünk felelősség!

AZ ELMÚLT ÉVTIZEDEKBEN A KÁRPÁT-MEDENCE FOLYÓI TÖBBSZÖR KILÉPTÉK A MEDRÜKBŐL, SOK-SOK KESERŰSÉGET ÉS VESZTESÉGET OKOZVA A LAKOSSÁGNAK. A MAGYAR REFORMÁTUS SZERETETSZOLGÁLATTAL ILYENKOR ISTEN ÉS SZERETETT EGYHÁZUNK NEVÉBEN ELINDULUNK, HOGY SEGÍTVE KÖNNYEKET TÖRÖLJÜNK, KÖZÖSSÉGET VÁLLALJUNK A BAJBAN LÉVŐKKEL. AMIKOR AZ ÁRVÍZI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS ALATT AZ IDŐSEBB KÁROSULTAKKAL BESZÉLGETTÜNK, KÁRPÁTALJÁN, ERDÉLYBEN ÉS MAGYARORSZÁGON IS TÖBBSZÖR ELHANGZOTT UGYANAZ A MONDAT: A FOLYÓ MEGTALÁLTA A RÉGI MEDRÉT! 2009. MÁJUS 22-ÉN UGYANEZ TÖRTÉNT: AZ ERŐSZAKKAL ÉS TERMÉSZETELLENESEN SZÉTSZAKÍTOTT ORSZÁGRÉSZEK MAGYAR REFORMÁTUSAI HITET TETTEK AZ ÖSSZETARTOZÁS MELLETT, EZZEL A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYAR REFORMÁTUSSÁG ÉLETE VISSZAKERÜLHETETT A RÉGI MEDRÉBE.

Az összetartozás kimondása hihetetlen energiákat és erőforrásokat szabadított fel a felvidéki, a kárpátaljai és az erdélyi testvéreinkben. Könnyekig meghatódva és megcségyenülve fogadtuk felvidéki református testvéreink 3,3 millió forintnyi támogatását a haiti katasztrófa áldozatai számára.

A borsodi árvízre a sok nyomorúsággal és szegénységgel, intézményeik és líceumaik fenntartásáért küzdő Kárpátaljáról 2,5 millió forint, Erdélyből 5,5 millió forint árvízi gyorssegély érkezett. Igent mondtunk az összetartozásra és válaszként a határon túli testvéreink igent mondtak ránk. Igent mondtak az összetartozásra, igent mondtak a közös fele-

A 2006-ban alapított Magyar Református Szeretetszolgálat felelősséget érez minden Kárpát-medencei református gyülekezet iránt. Eddigi fontosabb programok:

Szeretethíd Program, amellyel önkénteseink hidat alkottak generációk, gyülekezetek, önkormányzatok, az egyház és a világ között a segítő összefogás jegyében » Nyilas Misi Ösztöndíjprogram, amely szegény, de tehetséges diákokat támogat » Nyilas Misi Karácsonya program, amely cipődoboznyi ajándékokkal több ezer gyermeknek segít, hogy ne ajándék nélkül múljon el a karácsonyuk » Alma Mater Program, amely református oktatási intézményeket támogat.

lősségre. Az, ami eddig távol volt, az hirtelen közel jött. Egyházunk közel húszéves küzdelme az összetartozásért beérte, és eljutott az egyik kárpátaljai szórványgyülekezet *Károly bácsijáig*, aki nyolcezer forintnyi nyugdíjának felét ajánlotta fel a borsodi árvízkárosultaknak. Mi ez, ha nem Magyar Református Egyházunk szeretetének, szolidaritásának győzelme és diadala?

A helyreállított egység a Magyar Református Szeretetszolgálat számára nagyobb felelősséget jelent. Felelősségünk odaköt bennünket református gyülekezetekhez, amelyek az egyházi szervezet rendjével, a határon átnyúló testvérgyülekezeti kapcsolataival, Krisztustól kapott felelősséggel, szeretethálót alkotva szövi át az egész Kárpát-medencét. Ez a szeretetháló ajándék, amihez a magyarországi segélyszervezetek között egyedülálló módon vállaljuk kötődésünket. Ha Isten azt akarja, hogy a Kárpát-medencé-

ben színesebbé és vonzóbbá tegyük az egyházunkról alkotott képet, akkor mi nem saját anyagra, hanem az egyház szövetére festünk. Nem célunk saját arculat kialakítása, mi az egyház arculatába szeretnénk még jobban belesimulni, és még jobban kiemelni abban Istenünk és felebarátaink szeretetének színét. Szeretetszolgálatunk indulásának első pillanataiban magát gyülekezeteink hajójának árbocához kötötte, hogy minket kijelölt helyünkről és szolgálatunktól el ne téríthessen a gögös nagyravágyás. Szolgálatunk célja egyházunkban inkább az áldásos szolgálat végzése, mint az áldás nélküli sikerek hajszolása.

Ez úton köszönjük meg minden támogatónk, közöttük különösen is határon túli református testvéreink szeretetből fakadó támogatását, amelyet a rászorulóknak eljuttatva, boldogan vallhattuk: csak az marad meg, amit továbbadunk! «

FODOR GUSZTÁV

Ne csak szóval szeressünk!

A KÁRPÁT-MEDENCEI SZERETETHÍD
FŐVÉDNÖKÉNEK MEGNYITÓ GONDOLATAIBÓL

Megtisztelő számomra, hogy a Szeretethíd szervezői felkértek a fővédnöki szolgálatra 2010-ben. Megtisztelő, ugyanakkor önvizsgálatra készítető is. Hosszú, álmatlan éjszakai órák töprengései között gyakran felmerült bennem, hogy mit is jelent számomra a megbízás, mit üzen a Szeretethíd, mint életre támaszó és meglevelelő gondolat.

Mostanában gyakrabban visszaköszöntött egy félévszázados emlék, amely mindig is kísérte életemet, de most mintha több jelentésre figyelmeztetne. Történt gyermekkoromban, hogy lelkészfeleség édesanyám nem taníthatott a faluban, ahol édesapám szolgált. Az akkori hatalom, hogy embertelennek ne tűnjön, megengedte, hogy átjárjon az egyik szomszédos faluba, amellyel egy száraz időben is alig használható földút kötötte össze. A két falu között a Berettyó folydogált már akkor is, az alföldre érkezők nyugalmaival. Édesanyám mindennap megtette ezt a néhány kilométert apám kíséretével egészen tavaszig, amikor a megáradt folyó elsodorta a pallót. Nagyon haragudtam gyermekfejjel a kis fahídra, amely megadta magát a néhány napig önmagából kilépő folyócska tombolása előtt. Néhány hétig édesanyám csak hétvégén jöhetett haza, mert a nagy híd messze volt, nem lehetett mindennap velünk. Pár hét elteltével – de lehet, hogy az eltelt félszáz év rövidíti a fájdalommasan megélt anyahiány idejét – újból járható lett a nyomorúságos hidacska. Számomra a legfontosabb híd lett, páratlan, nem is érdekelt többé a nagyobbik, amelyen már akkor autót is láttam közlekedni. Ez az alig-híd részemre mindennap hozta a mosolyt, a simogatást és mindazt, ami anyám halálával, vele megszűnt.

A Szeretethíd nekem most azt jelenti, hogy most én indulhatok olyanok felé, akiknek mosolyt, simogatást és mindent, ami tőlem telik, átvihetek a jelképes folyókon, azok gátjain. Én építhetek pallót, kereshetek hidat. Szólhatom, de elsősorban cselekedhetem a szeretetet, amit mindannyian éhezünk és szomjazunk. «

CSÜRY ISTVÁN

Intézményes szeretetszolgálat Dunántúlon

EGYHÁZKERÜLETÜNK TERÜLETÉN NAGYON SZÉP HAGYOMÁNYAI VANNAK A RÁSZORULTAK INTÉZMÉNYES ELLÁTÁSÁNAK. HOGY CSAK KÉT PÉLDÁT MONDJAK: A SZERETETSZÖVETSÉG KERETEI KÖZÖTT A KÉT HÁBORÚ KÖZTI IDŐBEN ÍGY MŰKÖDÖTT REFORMÁTUS ÁRVÁHÁZ DUNAALMÁSON VAGY AZ AZÓTA SZÓRVÁNNYÁ ZSUGORODOTT ORCIBAN.

A kommunista diktatúra idején az államhatalom bezáratta a Szeretetszövetség intézményeit. A Dunántúlon mindössze két református szeretetintézmény maradt: Kőszegen csecsemőotthont, Dunaalmáson pedig fogyatékos gyermekeket gondozó otthont működtetett a Magyarországi Református Egyház Szeretetszolgálata.

A rendszerváltozás után megmaradt országos egyházi intézményként Dunaalmás, de mellette több új intézmény is létrejött az egyházkerület területén, immár ismét gyülekezeti vagy egyházkerületi fenntartásban. Jelenleg gyülekezeti alapítású időotthonok működnek Kaposváron, Taszáron (fenntartójuk a Kaposvári Református Egyházközség) és Mezőörsön (fenntartója a helyi református egyházközség). Szintén gyülekezeti fenntartású Kömlődön a fogyatékkal élő felnőtteket befogadó gondozóház és foglalkoztató központ. Maga az egyházkerület két intézmény fenntartásáról gondoskodik: Hévízen működik az Őszikék idősek otthona, Nágocson pedig a református anya- és csecsemőotthon. A Dunántúlon működő intézmények ma együttesen mintegy négyszázötven gondozottat képesek befogadni.

Egészen új fejezet kezdődött egyházkerületünk szeretetszolgálati tevékenységében 2009 őszén azzal, hogy testületünk eldöntöttek egy kastélyingatlan megvételét a Zalaegerszegi szóróanyagterületén található Kehidakustányban. Az egyházkerület szándéka, hogy a négyhektáros területen és a rajta található épületegyüttesben olyan szociális és egészségmegőrző központot alakítson ki, amelynek keretei között hatvan férőhelyes, modern időotthon, valamint – a gyógyfürdőre alapozva – gyülekezeti tagoknak és családjaiknak, valamint lelkipásztoroknak és családjaiknak elérhető áron igénybe vehető, a gyógyulást, a pihenést és a feltöltőkezést együtt szolgáló rekreációs intézmény működhet.

Kehidakustány, ez a két kicsi falu (Kehida és Kustány) egyesüléséből létrejött település egyébként mind történelmi, mind gyógyturisztikai szempontból frekvenciált hely: Deák Ferenc, a hazai bölcs az 1867. évi kiegyezés szellemi atyja kehidai kastélyában élte életének utolsó évtizedeit. A településen az ezredforduló táján kezdett el kiépülni az azóta immár európai hírű gyógyfürdő,

amelyek az időotthon szabályszerű működéséhez elengedhetetlenek. A csatlakozó három épületben részben szintén kiszolgáló egységeket (például mosodát, raktárakat) alakítanak ki, részben azonban már létrejön hét olyan apartman is, amelyekben az intézmény olyan vendégeket is fogadni tud, akik a gyógyhely adottságait akarják élvezni. Szintén ehhez az

egészségmegőrző központ kialakítása jelenleg túlnő az egyházkerület anyagi lehetőségein. Az egyházkerületi vezetés az ehhez szükséges forrásokat a kínáló pályázati lehetőségek kihasználásával kívánja előteremteni, nem titkolva azt sem, hogy az egészségmegőrző központ kialakításával nem az egyházi költségvetési forrásokból működő intézményt, hanem – kihasználva a meglévő

A RÉGI ÉPÜLET

AZ ÚJ ÉPÜLET TERVE

amely mára gyógyulni és pihenni vágyók százezreit vonzza az időközben üdülőfaluvá kiépült településre.

A megvásárolt ingatlanon a Dunántúli Református Egyházkerület közössége 2009. november 13-án ünnepi istentisztelet keretében helyezte el az új intézmény alapkövét, majd 2010 kora tavaszán elkezdődött az átépítés.

Az új intézmény-együttest két ütemben alakítjuk ki. Első ütemben átépítik az ingatlanon lévő kastélyépületet, valamint a hozzá csatlakoztatott további három épületet. A kastélyépületben alakítják ki a hatvan férőhelyes időotthont, a konyhát és az éttermet, valamint azokat a közösségi és kiszolgáló egységeket (istentiszteleti helyet, nővérszobát és orvosi rendelőt, szociá-

első ütemhez tartozik a kastélyépület környezetének, a közlekedő utaknak, parkolóknak a kialakítása is. A beruházás első üteme mintegy kettőszázötven millió forintba kerül, amelyet az egyházkerület részben saját forrásaiból, részben pedig pályázati lehetőségeket kihasználva teremt elő.

A munkálatok jó ütemben folynak, és reménységünk van arra, hogy 2010 novemberére be is fejeződnek. Az egyházkerületi vezetés szándéka szerint november végén beköltöznek az időotthon első lakói (hévizi otthonunk megszűnik, az ott lakókat Kehidakustányban helyezik el), az időotthon és kiszolgáló egységei elkezdhetik működésüket.

A beruházás második üteme, az

adottságokat – önjáró, nyereséget is hozó intézményt kíván létrehozni.

Ami pedig a dunántúli intézményes szeretetszolgálat jövőjét illeti: jó reménységünk van arra, hogy két-három éven belül ismét megnyílnak azok az állami-kormányzati csatornák, amelyek korábbi megléte révén úgy Dunántúlon, mint szerte az országban református szeretetszolgálati intézmények egész sora jöhetett létre. Várjuk a lehetőségeket, és készek vagyunk arra, hogy – kedvező törvényi és finansziális háttérrel – új intézményeket hozhassunk létre, szolgálva ezzel egyrészt a rászorulókat, másrészt teljesítve a mások terhének hordozására vonatkozó krisztusi parancsot. «

BELLAI ZOLTÁN

Tízéves a bágyoni Irgalmasság Háza

TIZEDIK SZÜLETÉSNAPOMON EGY NARANCST KAPTAM SZÜLEIMTŐL. HIÁNYCIKK VOLT A NYOLCVANAS ÉVEK ELEJÉN. NEM TUDOM, HONNAN SZEREZTÉK, DE NAGY KINCS VOLT. MIVEL ÉN KAPTAM, EGYEDÜL IS MEGEHETTEM VOLNA. MÉGIS ÚGY TARTOTTAM TERMÉSZETESNEK, HOGY MINDENKINEK ADJAK, AKI OTTHON VOLT. NEM MONDTÁK, HOGY EZT KELL TENNEM, DE VALAHOGY EZ VOLT A TERMÉSZETES.

Amid van, oszd meg másokkal. Oszd meg ajándékodat, ajándékba kapott tehetségedet, életedet. Ne gyűjts magadnak romlandó kincseket. Nem erkölcsi leckékben kaptuk ezt a tanítást, hanem sokkal inkább egy hitelesen megélt keresztyén életen keresztül. Nagyon is emberi volt a mi szüleink kapcsolata egymással és velünk, talán kicsit olyan, mint a magyar narancs: kicsit sárga, kicsit savanyú, de a miénk. Nem volt feszültségmentes a családi légkör, de emberségről példát, vitézségről formát már otthon kaptunk.

1990-ben édesapánkat esperessé választották a Tordai Egyházmegyében. Esperesként és lelkészként is pásztorolta Bágyon kicsiny református gyülekezetét. Előbb a templomot és a parókiát javíttatta meg, majd támogatókat találva álmahoz, idős embereket befogadó otthon építésébe fogott. Létrehozta az Irgalmasság Háza – Misericordia Egyesületet, amely működteti a 2000-ben hivatalosan is beinduló idősek otthonát.

Édesapánk 1998-ban meghalt, de fia, *Sógor Gyula* azóta is hűségesen vezeti az idősek otthonát. Nemrég hálaadó istentiszteletre gyűltünk össze: az otthon lakói, munkatársai, lelkészek, falubeliek, támogatók. Tíz év telt el azóta, hogy hivatalosan is működik a bágyoni Irgalmasság Háza. Erről a tíz évről hálaadó istentisztelet keretében emlékeztünk meg. *Mihály Lajos* esperes a Mt 25,31–40 alapján hirdette az Igét. „Amennyiben eggyel megcselekedtél az én legkisebb atyámfiai közül, énvelem cselekedtél meg” – a kegyesség igazi próbája a diakónia, a szeretetszolgálat. Csak hirdetjük Krisztust vagy tudunk irgalmasok is lenni?

Sógor Géza, az egyesület elnöke köszöntötte a templomban megjelenteket. Röviden vázolta, hogy a kezdeti indulás óta – amikor rosszindulatúan egyesek „családi vállalkozásnak” nevezték a bágyoni öregotthont – eltelt tíz év, és szomorúan gondolunk azokra, akik már nem tudnak jelen lenni, de mégis inkább az öröm van bennünk, hogy ezt az évfordulót megünnepelehetjük.

Sógor Gyula tényszerűen felsorolta a tíz év adatait. Nem feledkezett meg a sok segítőről, a még több adományozóról sem. Voltak, akik az évek folyamán nem pénzzel segítettek az idősek otthonát: az egyházmegyék nőszövetségei, diakóniai csoportjai időnként meglátogatták az időseket, ételmezt hozva. Segítségnek bizonyult az is, ha egy-egy iskola diákjai ünnepi műsorral köszöntötték az otthon lakóit. A tíz év alatt kilencvenkilenc lakója volt az Irgalmasság Házának. Bátyám, akit soha nem hallottam egyszerre ennyit beszélni – ő sokkal inkább a tettek embere, mintsem a szavaké –, hosszasan sorolta a támogatók névsorát. Megpróbált a tényszerű adatokra támaszkodva érzelmeit elfojtva, senkiről sem megfélekedni. Lehetetlen dologra vállalkozott, hiszen ő az, aki az otthon felépítésénél is már részt vett, szüleinkhez hasonlóan, szinte önmagát szétosztva építette be a saját életét az Irgalmasság Házába. *Soli Deo Gloria*, egyedül Istené a dicsőség – ezekkel a szavakkal zárta beszámolóját az eltelt évtizedről.

Végül *Kerecsi János* nyugdíjas lelkész emelkedett szólásra, és személyes emlékeit felidézve mesélt az Irgalmasság Háza megálmodójáról, néhai id. *Sógor Gyuláról*. Elmondta: szeretné, ha még sok ilyen „családi vállalkozás” működne Erdélyben, ahol emberek a személyes kapcsolataikat a közösség érdekében, és nem saját érdekükben használnák fel.

Az alkalmi kántor, nővérünk orgonakiséretében a Himmusz éneklésével zártuk a templomi együttlétet, majd az istentisztelet szeretetvendégséggel folytatódott az udvaron megterített asztalok mellett. Az ünnepi ebédet megettük, a narancsot szétosztottuk. *Soli Deo Gloria!* «

SÓGOR ÁRPÁD

Lelkészek a gáton

ELŐSZÖR MINDIG A SZÁMOK DÖBBENTENEK MEG. MENNYI TELEPÜLÉS, MEKKORA VÍZSZINT, SOKEZER ÉRINTETT. EZ MOZDÍTJA MEG A MÉDIÁT, ÍGY LESZNEK HÍREK, KÉPEK, FELVÉTELEK, HÍRADÁSOK, AMI EGYRE TÖBB EMBERT INDÍT A SEGÍTSÉGRE. ÍGY ÉRTESÜLT RÓLA ORSZÁG-VILÁG, HOGY IDÉN NAGY VOLT A BAJ BORSODBAN. A SOK NYOMORÚSÁG MELLETT EGY DOLGOT BIZTOSAN MEGTAPASZTALHATTUNK AZ ÁRVÍZ IDEJÉN: AZT, HOGY EGYEK VAGYUNK. A TÁVOLI TESTVÉREK KÖZÜL, AKI TUDOTT, JÖTT, AKI NEM, AZ MIND TALÁLT EGY-EGY HELYBÉLI PARÓKIÁT, HIVATALT, AHOL TELEFONON ÉRDEKLŐDÖTT,

MIT, HOL ÉS HOGYAN LEHET SEGÍTENI. CSOPORTOK, GYŰJTÉSEK INDULTAK GYŰLEKEZETEINKBEN HATÁRON INNEN ÉS TÚL MINDEN ÉGTÁJRÓL, AMÍG PEDIG NEM ÉRT IDE A SEGÍTSÉG, TUDTUK: MEGANNYI MAGYAR REFORMÁTUS SZÍV GONDOL RÁNK IMÁDSÁGÁBAN. A LELKÉSZ IS EMBER – SZOKTUK MONDANI VICCESEN –, AMI MOST IS IGAZ VOLT, MERT A MEGANNYI SEGÍTŐ KÖZÖTT VOLTAK LELKIPÁSZTOROK IS, AKIK A BAJHOZ KÖZVETLEN KÖZEL IS TUDTAK SEGÍTENI, MEGÉLVE ÉS ÉLŐVÉ TÉVE MINDAZT, AMIT EBBEN A HELYZETBEN A HATÁROK NÉLKÜLI MAGYAR REFORMÁTUSSÁGRÓL GONDOLHATUNK.

VILLÁMLÁTOGATÁS FELVIDÉKRŐL

Június elején a felvidéki Fiatal Reformátusok Szövetségének busza egy rendhagyó és felejthetetlen villámlátogatást tett az árvíz sújtotta Edelényben, harmincnégy buzitai és perényi önkéntessel a fedélzetén. Éjfélre érkezünk, két órán át pakoltuk a homokzsákokat, majd éjjel kettőkor átszakadt a gát, tőlünk pár méterre... Menekültünk... Két óra múlva másfél méteres víz borította az utcákat...

A bőrünkön éreztük, mit jelent: az Úr kezében vagyunk! Azóta másképp gondolok azokra az emberekre, lelkeskollégákra, akikkel együtt voltunk a gáton. Nem elméletileg tartoztunk akkor össze, hanem a lehető legkonkrétabb értelemben. Egymás kezébe adtuk a homokzsákokat, egymást segítettük fel a sárból, együtt kerestük a gátszakadásakor rövid időre eltűnt testvérünket, együtt áztunk. A vége nem fényes győzelem lett, mégis meghatározóbb emlék bármilyen szép ünnepségnél. Imádkozzunk azért, hogy akik számára nem egy napig tartott ez a nehéz időszak, azok is hitben megerősödve érhessenek a végére.

KÁSA GERGELY || FELSŐLÁNC

ŐRHELYRE ÁLLÍTVA

Egy tavaszi vasárnapon, többnapos eső után, még jóval az istentisztelet előtt, átsétáltam a templomhoz, és megdöbbsen azon, hogy a közeli pici patak folyóvá duzzadt, és szemmel láthatóan emelkedik. Ezután feleségemmel felváltva szaladtunk a templomkertbe, s figyeltük, hogyan növekszik a víz, amíg megjött a hír: a patak tetőzött, Várbo nincs veszélyben! De vajon mi lehet máshol? Ez

a hirtelen gondolat Isten által elkészített gondolat volt, amivel őrhelyre állított, ahol lelkesként szolgálhattam, ha kell, a gátakon zsákokat pakolva, vagy éppen elzárt területeken élelmiszert osztva, vagy a helyreállításban segédkezve. Jó volt tapasztalni Isten vezetését, ahogyan egyengeti az utat és küldi segedelmét megannyi testvéren keresztül, legyen az egyházi előljáró, szeretetszolgálati munkatárs, tábori lelkész, vagy éppen egy felvidéki református lekipásztor egy busznyi fiatallal, vagy úgy, hogy Kárpátaljáról szivattyúkat hoz a főgondnok úr. Mindezekben megtapasztaltuk, hogy Istenünk csodálatosan együtt munkálkodik velünk!

GERE GÁBOR JÓZSEF || VÁRBÓ,

KATASZTRÓFAVÉDELMI KOORDINÁTOR, TISZÁNINEN

RÁCSOK ANDRÁS ÖSSZEÁLLÍTÁSA

TESTVÉRRÉ A NYOMURÚSÁGBAN VÁLIK AZ EMBER

Csörög a telefon immár sokad-szorra, mert árvíz van. Újra Kárpátaljáról jön a hívás, a hang is ismerős. Kárpátaljai testvérek jelzik folyamatosan felajánlásait: pléd-ek, matracok, meleg ruha, tartós élelmiszer, tisztítószer, no meg természetesen pénzt is gyűjtöttek, vannak szivattyúk is későbbre. Segítenek mindenben, és az emberek is indulnak, hogy a gáta-

kat erősítsék. Most ez a legfontosabb, de szerveződik a csoport az utómunkálatokra is. „Sajnos tudjuk, mit éltek át” – hangzik szinte minden beszélgetésben –, „ezért különösen is szeretnénk mellettetek állni. Amikor mi voltunk bajban, ti is jöttetek, elvégre testvérek vagyunk.” Valóban nagy ajándéka Istennek a testvéri közösségünk, ami nemcsak az ünnepnapokra adatott, hanem az ilyen szívszorongató helyzetekre is. Úgy gondolom a május 22. ünnepi pillanatait átélőkhöz hasonlóan, akik e jelenlegi nyomorúságban testvéri segítséget kaptak és adtak, vallják egységünket, amely e nyomorúság során is testvéri segítségben öltött testet.

TARACKÖZI GERZSON | MUNKÁCS

AZ ÁRVÍZI TRIANONI HARANG

Péntek volt, június 4. Izgatottan vártam az 1920. június 4-re emlékeztető harangszót. A harang hangja majd átrepül a határok felett, egybekapcsolódik, és erővel bíró hang lesz. De megszólalt a telefon, a tábori esperes hívott. „Baj van... árvíz van... menjünk...” Döntöttem. Zsákoltunk, élelmiszert, ivóvizet, tisztítószereket vittünk, naponta tonnákat rakodtunk, s osztottunk katonai au-

tókról, traktorplatóról, a markoló lapátjában állva, előbb esőben, majd tikkasztó napsütésben. Majd eszembe jutott a június 4-i harangzúgás. Fájt, hogy lemaradtam róla. És egyszerre, legbelül megszólalt a mi trianoni harangunk. Összekapcsolta a segítőköt a bajbajutottakkal, a határon innen levőket a határon túlakkal, lelkészeket az egyháztagokkal, katonákat a rendőrökkel s tűzoltókkal, egyetemi tanárt az egyszerű melóssal, egyházat a világgal, mindenkit mindenkivel. Ez volt a mi harangunk, ami nem az elválasztásra emlékeztetett, hanem arra, hogy az Isten szeret, hogy legnagyobb a szeretet, és ez a szeretet összekapcsolt s együtt hozott mozgásba.

SAJTOS SZILÁRD | FŐHADNAGY

EGYHÁZÉPÍTÉS

„Épüljetek fel lelki házzá.”

(1Pt 2,5)

Egyesülő Nagygyűlés Grand Rapids-ben

- Határokat átlépő egység

MEGSZÜLETETT A REFORMÁTUS EGYHÁZAK VILÁGKÖZÖSSÉGE

A világ reformátussága nagy családi ünnepet ült ez év június 8. és 18. között az Amerikai Egyesült Államokban, Grand Rapids városában. A mintegy ezer küldött, megfigyelő, önkéntes és a szervezők a két korábban elkülönült református világszervezet, a magyar református egyházakat is tagjai között tudó Református Világszövetség (RVSZ) és a konzervatívabb, holland gyökerű Református Ökumenikus Tanács (RÖT) egyesülésére gyűlt össze. Nyolcvanmillió református keresztényt képviselő, új szervezet született: a Református Egyházak Világközössége (REV). A történelmi esemény igei vezérfonala „a Lélek egysége a békeesség kötelékével” (Ef 4,3) volt, amely kifejezésre juttatta, mi is áll a közép-pontban: a közösség és az igazságosság kérdése. Az eltérő egyházi és társa-

dalmi környezetből érkező reformátusokból Grand Rapids-ben megszületett a világgraszáló református család, amelynek tagjai egymással közösségben, összefogva vállalnak kritikus szolidaritást Isten teremtett világával, és a teremtő és megváltó Isten kizárólagosságát hirdetve szembeszállnak minden hamis kizárólagossággal, így a neoliberais kapitalizmus embertelen és környezetet kiszípolozó hatalmával.

MÁJUS 22. ÉS GRAND RAPIDS

A Kárpát-medence egyházaiból, illetve az Amerikából érkező valamennyi magyar delegált és résztvevő számára a világ-szintű református egyesülés és összefogás visszamutatott 2009. május 22-re, amikor is a határok módosítása után elszakított Kárpát-medencei magyar református egyházak újra egy keretbe foglaltattak. Az Alkotmányozó Zsinat tapasztalata különlegessé tette

ÁLLÁSFOGLALÁS MAGYAR ÜGYEKBEN

Most először egy deklarált közösség, a Magyar Református Egyház tagjaiként érkeztek a református egyház Kárpát-medencei küldöttei Grand Rapids-be, azzal a friss tapasztalattal, hogy a Krisztusban meglévő közösségünk, a

által súlyosbított szlovákiai helyzetet a nagygyűlés elé.

A Református Egyházak Világközössége nagygyűlésén a delegáltak záronyilatkozatot fogadtak el, amelyben számos politikai és társadalmi kérdés mellett a szlovákiai magyarok szabad anyanyelvhasználatáért is állást foglaltak. A béke és megbékélés címszó

alatt a REV egyházai küldetésük részeként szóltak a keresztyének közötti, illetve a különböző vallási csoportok közötti békés kapcsolatok erősítéséről. „*Kiállunk a kulturális identitás megőrzése mellett, különös tekintettel a nyelvi szabadság által*” – áll a dokumentumban. A református közösség elítél minden olyan helyzetet, amelyben a hatalommal bírók elnyomják és kizsákmányolják az erőtlenekeket és „*a többség uralja a kisebbséget helyi, regionális és nemzetközi szinten*”. A hasonló gyakorlattal, többek között a magyarok nyelvhasználatának szabadságát korlátozó szlovák helyzettel kapcsolatban a nyilatkozat elutasítja „*azokat a politikai helyzeteket, amelyeket a diktatórikus hatalomgyakorlás és az erőltetett és kikényszerített uniformitás*” jellemez. A dokumentum az egyházi ingatlanok visszaszolgáltatásának visszásságaival kapcsolatban felhívással fordult a román államhoz.

Mind a Grand Rapids-i, mind a debreceni református egyesülés ünnepe bizonyíték arra, hogy az egységben erő rejlik, ami a református egyházak tanúságtételét hitelessé teheti, és fellépésüknek különös súlyt kölcsönöz az ökumenikus párbeszédben és a társadalmi, gazdasági, ökológiai igazságatlanság elleni küzdelemükben. «

ÓDOR BALÁZS

az amerikai találkozót a résztvevőknek, de minden magyar reformátusnak is. Mi magyarok Debrecenben elővételeztünk valamit abból, ami Amerikában történt, és amit annak idején a Református Világszövetség elnöke és főtitkára is ekként üdvözölt.

történelem, a kultúra és a nyelv formálta egységünk nyilvános kimondásában és az ebből eredő összefogásban erő rejlik. Így vitte a két egyház – a magyarországi és a szlovákiai reformátusság – a magyar református közösség egészének kérését, a nyelvtörvény módosítása

Az évi egyházi statisztikák szerint a vasárnapi istentiszteletekre a hívek 6%-a jár. Hol van a 94%? Úrvacsorában a gyülekezeti tagok 16%-a részesül. Hol van a többi? A gyermekek 78%-a konfirmál. Hol van a 22%? Nincs mit tenni a gyülekezetekben? Nincs szükség az ébresztésre? Nincs szükség a belmisszió vasárnapjára, amikor ezekről az égető kérdéseinkről beszélhetnénk?

Belmisszió

Egyházunk már a kilencvenes évek derekán megérezte, hogy a globalizációval nemcsak a nyugati, mutatós árucikkek érkeznek hozzánk, hanem a keresztyénséget illetően egy, Nyugaton már a miénknél sokkal inkább megüresedett életszemlélet is. Ez a hitvesztett, csak az önző örömeiket hajszoló gondolkodás tört be az életünkbe a reklámokkal, és persze sok más rafinált eszközzel. Ez a folyamatos agymosás állandóan kísért minket a tévén és a világhálón keresztül. Sok esetben nem vesszük észre, hogy ez az elvilágiasult gondolkodás alapjaiban fertőzi meg iskoláinkat, egyházunkat, egész társadalmunkat. Az ilyen embernek a becsületes munka, a házassági hűség vagy a keresztyéni helytállás már nem érték! Mindenki csak egy percnyi boldogságra vágyik. Így lesz aztán sok emberből „percemberke”, aki nem tudja, honnan jön és hová megy.

E liberális gondolkodás alapjaiban rendíti meg a tiszta családi élethez, a megtartó közösséghez, az egyházhoz és a társadalomhoz való viszonyunkat. De csak ilyen módon válik az ember manipulálható „eszközemberré”. Mert ha az alap, a fundamentum tönkremegy, összeomlik maga az építmény. Ha a kétezer éves krisztusi alapot tönkretesszük, akkor ingoványra épül a jövő! Aggódva kérdezzük, milyen lesz ez a jövő. Kiégett emberekkel, tönkretett családokkal, szeretet és hűség nélküli egyházzal, becsületes politizálás nélküli társadalommal mire lehet menni?

Ha a saját gyülekezetemben belmissziói vasárnapot szerveznék, akkor ezekről a lényegi kérdésekről szólna az igehirdetés. Utána beszámolók következnenek. Előbb a gyermekpresbitérium számolna be a vallásórai munkáról és annak gyümölcseiről. Azután az Ifjúsági Keresztyén Egyesület beszámolója következne. Folytatódna a nőszövetség belmissziói munkájáról szóló jelentéssel, majd a presbitérium összefoglalójával a saját missziói látásáról, sikereiről és kudarcairol, a hiányosságokról és az újabban felmerülő lehetőségekről. Ezen az ünnepnapon minden korosztályban jutalmazni lehetne a legkiválóbb gyülekezeti munkásokat.

Hallok olyan híreket egyházunkból, hogy a gyülekezeti életből elmaradnak a bűnbánati istentiszteletek, a bibliaórák. A vallásórákat sokszor nem a lelkipásztor vagy vallásos tanár végzi. A konfirmáció előkészítő sem az öntudatos keresztyén életre készít fel. A vallásos ünnepélyek, szeretetvendégségek nem érik el céljukat a felszínes előkészítés miatt. A presbitériumnak nincs missziói terve, nincs a költségvetésből erre a célra elkülönített pénze! Az évi egyházi statisztikák szerint a vasárnapi istentiszteletekre a hívek 6%-a jár. Hol van a 94%? Úrvacsorában a gyülekezeti tagok 16%-a részesül. Hol van a többi? A gyermekek 78%-a konfirmál. Hol van a 22%? Nincs mit tenni a gyülekezetekben? Nincs szükség az ébresztésre? Nincs szükség a belmisszió vasárnapjára, amikor ezekről az égető kérdéseinkről beszélhetnénk?

A tapasztalatom mindig az volt, hogy gyülekezeteink, ha megértették azt, hogy valamilyen fontos ügyben össze kell fogni, akkor sem időt, sem energiát nem kíméltek, és az anyagi áldozattól sem riadtak vissza. Sőt, ők jöttek újabb, nagyszerű ötletekkel. A sikernek pedig együtt lehetett örülni.

Ezért kell komolyan vennünk a belmissziót! Legfőképpen a gyermekek és az ifjak közötti közvetlen keresztyéni és gyülekezeti életre nevelő munkát hangsúlyozom. A pszichológusok már több évtizede hangoztatják, hogy általában öt éves kor körül dől el minden, a személyiséget meghatározó kérdés. Ezért tehát a gyermekmunkára kell helyoznunk a legfőbb hangsúlyt. Utána pedig folytassuk erőnk szerint a többi belmissziói munkaterülettel. Akkor minden esztendőben örömmünnepe lesz a belmisszió vasárnapja a gyülekezetnek!

Egyházunkban működik a Belmissziói Intézet. Ebben a belmissziói munkában akár szaknáccsal, akár segédanyagokkal is szívesen segítünk. Viszont a munkát a gyülekezetben kell lelkiismeretesen elvégezni. Mert a hűséggel végzett munka „nem hiábavaló az Úrban”. «

JENEI TAMÁS

Rólunk és nekünk szól

„TUDOK RÓLA, HALLOTTAM A RÁDIÓBAN...” – EGYRE TÖBB-SZÖR KAPJUK EZT A VÁLASZT, HA A BESZÉLGETÉSEK ALKALMÁVAL SZÓBA KERÜL EGY-EGY EGYHÁZI ESEMÉNY, PROGRAM. ILYENKOR MINDANNYIAN UGYANARRA A RÁDIÓRA, A REFORMÁTUS EURÓPA RÁDIÓRA GONDOLUNK. AMI MA MÁR OLYAN TERMÉSZETESEN ÉS EGYÉRTELMIEN HANGZIK, AZ EGYKOR MÉG CSAK ÁLOM ÉS VÍZIÓ VOLT. A KÖZÖSEN ÁLMODÓK PEDIG EBBEN AZ ÉVBEN MÁR ARRA CSODÁLKOZHATNAK RÁ, HOGY ÖTÖDIK ÉVE VAN A TISZÁNINNENI ÉS A TISZÁNTÚLI EGYHÁZKERÜLETNEK SAJÁT RÁDIÓJA.

A történet 2004-ben kezdődött, amikor a Tiszáninneni Református Egyházkerület – felismerve felelősségét a modern médiumok használatában – műsoridőt vásárolt egy, az egyház értékrendjéhez közel álló helyi frekvenciánál. Ez volt az Európa Rádió Miskolc. A kezdeményezés olyan sikeres volt, hogy nem maradhatott gyerekcipőben, és 2005. szeptember 9-én, a Tiszáninneni Református Egyházkerület székházában rendezett fogadáson hivatalosan is bejelentették, hogy a Tiszáninneni és a Tiszántúli Református Egyházkerület összefogva megvásárolta az Európa Rádiót üzemeltető kht-t. Csomós József püspök köszöntőjében arra a kérdésre kereste a választ, hogy egyháznak és rádióknak mi köze van egymáshoz: „*Van olyan zárt világ – legyen az egy otthon vagy egy emberi lélek zárt világa –, ahova talán csak a rádió hullámain lehet eljutni és elvinni a saját örömeinknek a hírért, hogy az mások öröme is lehessen.*”

Ebbe a zárt világba pedig nem könnyű bejutni, éppen ezért a rádió műsorstruktúrája megtartotta közszolgálati jellegét. Tematikus magazinjaink az élet szinte minden területét felölelik, legyen az történelem, helytörténet, kultúra, gazdaság, életmód vagy közélet. Mindamellett, hogy a magazin-, a hír- és a zenei szerkesztés is képviselni igyekszik egyházunk alapvető értékrendjét, a műsorstruktúrából természetesen nem hiányoznak a kifejezetten hitéleti műsorok sem. Ismerjük meg egymást, Református Krónika, Családi Kör, Esti nyugalom, Útravaló, Legendák, tájak, emberek – csak néhány magazinműsorunk címe, amely hétről hétre jelentkezik a nyíregyházi, a miskolci, a kisújszállási, a mezőkövesdi és a záhonyi frekvencián, és persze az interneten a www.euradio.hu oldalon világszerte.

AZ EURÓPA RÁDIÓ ÁLTAL SZERVEZETT SZAKMAI NAP KERETÉBEN ADTÁK ÁT 2007. OKTÓBER 27-ÉN A WWW.REFRADIO.EU REFORMÁTUS RÁDIÓS PORTÁLT, MELY EGY, A MAGYAR REFORMÁTUS RÁDIÓZÁST SEGÍTENI KIVÁNO EGYÜTTMŰKÖDÉS ALAPJA

De lépünk vissza újra a kezdetekhez. A rádió megvásárlásának bejelentésekor Bölcskei Gusztáv püspök mondta az első útravalót: „Közösen vettünk egy rádiót. Tettük ezt azért, hogy (...) elinduljunk azon az úton, amelynek nem titkolt végső célja az, hogy legyen egy olyan magyar nyelvű rádióállomás, ami most jelenleg kisebb hatókörben sugároz ugyan, de szeretnénk előbb a két egyházkerület területén, aztán egész Magyarországon, és az egész Kárpát-medencében fogható és élvezhető rádióadássá fejleszteni.”

Örvendetes, hogy azóta már történelmi pillanatként megélhettük 2009. május 22-ét, amikor egységesült a magyar reformátusság. Ennek minél több szeletét szeretné méltó módon érzékeltetni rádióink is, ezt szolgálja egyrészt Határtalan című műsorunk, amelyben nagyváradi, kolozsvári, valamint beregszászi kollégáink anyagai hallhatóak, másrészt pedig témáink között rendszeresen szerepelnek a Kárpát-medence fontosabb eseményei. A határon túl működő református rádióstúdiókkal folyamatos a kapcsolat, köszönhetően az úgynevezett refrádió programnak. Azóta is nagy álmunk, hogy létrejöjjön egy egységes, a Kárpát-medencét lefedő magyar református rádió, amiért rengeteg áldozatot hoznak a hazai és a határon túli református rádióstúdiók munkatársai.

Addig is a rádió folyamatosan építkezik. Az egykor csak Miskolcon fogható rádió ma már négy frekvencián végzi küldetését, ami mellett, hogy hitelesen igyekszik tájékoztatni társadalmunkat egyházunk mindennapjairól, eljutatja az evangélium üzenetét az otthonokba, a szívekbe.

A visszatekintés nem lenne teljes, ha nem idéznénk fel Taracközi Gerzsonnak, az induló rádió programigazgatójának szavait: „Egy olyan magyar református rádiót látok, amire mindazok, akik most itt vannak, és olyanok, akik nincsenek közöttünk, azt tudják tiszta, nyugodt lelkiismerettel mondani, hogy ez a mi rádióink. Azért, mert hozzátettük a mi értékeinket. Azért, mert rólunk és nekünk szól...”

SIKE GÁBOR | RÁCSOK ANDRÁS

NEGYEDIK ALKALOMMAL RENDEZTÉK MEG A REFORMÁTUS EGYHÁZI NAPOK – DUNÁNTÚL (REND) ELNEVEZÉSŰ RENDEZVÉNYSOROZATOT. AZ IDEI SZERVEZŐ A PÁPAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE VOLT. A HÁROMNAPOS FESZTIVÁL TÖBB MINT HÉTEZER ÉRDEKLŐDŐT VONZOTT PÁPÁRA RENDKÍVÜL SZÍNES ÉS TARTALMAS PROGRAMJAIVAL.

REND 2010

Pápa adott otthont a RENDkívüli dunántúli fesztiválnak

A negyedik REND vezérigéje így hangzott: „Íme, most van az üdvösség napja!” Az üdvösség nem egy túlvilági, megfoghatatlan fogalom. Földi életünk minden napja az üdvösségről szól, még akkor is, ha ezt ma a reményvesztett világban kevesen hiszik el. Az Ige szinte hívogat: vegyük észre a mindennapok csodáit, érezzük a szeretet erejét.

Több mint kétezer embernek okozott örömteli találkozást szombaton Ákos szívet és lelket melengető koncertjével, nem beszélve Varnus Xavér

fantasztikus orgonakoncertjéről, amelyre megtelt a református templom, vagy éppen a Lordok „tombolásáról”.

Pálúr János annak a '80-as évek végén feltűnt orgonaművész-generációnak az egyénisége, akik közül többen a legnagyobb nemzetközi díjakat hozták haza. Csodálatos zenei tudását vasárnap a Sportcsarnokban szípor-káztatta. Újraélesztés címmel egy presbiteri konferencián keresték a választ arra a kérdésre a résztvevők, hogy lehet-e valóság a mindennapi keresz-

tyenség. A nőszövetségi találkozón elgondolkodtató mondatok hangzottak el mai, rosszul beállított, beteg világunk hozzáállásáról a szerelemhez. A szerelem méltóságáról beszélt teltházasan sátorban Döbrentey Ildikó és Levente Péter, akik már negyvenkét éve házasságban. Szászfalvi László államtitkár szintén zsűfölgésig megtelt sátorban tartott előadást az üdvösségről és arról, hogy mit hoz a jövő, továbbá beszélt az új kormány egyházpolitikájáról is. Mintegy harmincnégy énekkar vett részt a kórustalálko-

zón, amelyre a Dunántúl szinte összes pontjából érkeztek: Tatáról, Szombathelyről, Alistálról, Bátorkeszről, Dégről, Császárról, Kaposmérőből, Neszmélyről, Ácsról, Komáromból, Vörösmartról, Alfaluból, Esztergomból Mezőszilasról.

Bene Éva az ember életét, gondolkodását, cselekedeteit szabályozó erkölcsi normákról és a testi, lelki egészség szoros kapcsolatáról beszélt a Sportszarnokban. *Vladár Gábor* és *Ritók Zsigmond* világosan elmagyarázták, mit is jelent az üdvösség szó, és saját példákkal be is mutatták, hogyan tapasztalják ők az üdvösséget mindennapjaikban. *Szentesi Zöldi László* és *Szűcs Attila* a média áldásos hatásaira, kihasználatlan kincseire hívták fel a figyelmet, és arra a kérdésre keresték a választ, hogy lehet-e helye a keresztyén értékrendnek a mai magyar médiában. Egyház és társadalom címmel vezetők tartottak fórumot az egyház hasznáról, társadalmi szerepéről és értékelték az elmúlt húsz év tapasztalatait.

A kálvinizmus, mint magyar sajátosság volt a témája annak a fórumbeszélgetésnek, amelyen *Huszár Pál*, *Tőkéczi László* és *Dienes Dénes* vett

A találkozások erőt és reményt adnak, hogy továbbmenjünk az úton, könnyebben kerüljük ki az elénk gördülő akadályokat, és általuk megtapasztaljuk a kapni jó, de adni még jobb érzést. Találkozunk 2012. június 22–24-én Székesfehérváron, a következő REND-en!

részt. A hétköznapi üdvöztapasztalatról beszélgetett *Korzenszky Richárd* és *Kálmán Szabolcs*. A REND egyik leglátogatottabb programja a koncertek után a Hegyeket mozgatók című rendezvény volt. Ezen olyan emberek mondták el véleményüket egyes témákról, mint *Ákos*, *Pitti Katalin* és *Osgyán Dániel*, akik szembe mennek az árral, ha kell, azért, hogy megvalósítsák azt, ami rájuk van bízva. Vastappsal díjazta az eső ellenére oszlani nem akaró, népes közönség a Miénk a színpad színes, üde előadásait.

A református utcák kiállítói mellett filmvetítés, írászat, lovaglás, író-olvasó találkozó, biblíadráma, élő könyvtár, borkóstolás, fotózás, üzenőfal, novellaszekér és táncbázis is várta három napig az érdeklődőket.

A találkozások erőt és reményt adnak, hogy továbbmenjünk az úton, könnyebben kerüljük ki az elénk gördülő akadályokat, és általuk megtapasztaljuk a kapni jó, de adni még jobb érzést. Találkozunk 2012. június 22–24-én Székesfehérváron, a következő REND-en! «

TÓTH TAMARA

A TRIANONI BÉKEDIKTÁTUM SZÉTSZAGGATTA A TÖRTÉNELMI MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZAT. A HELYZET PEDIG MÉG CSAK FOKOZÓDOTT AZÁLTAL, HOGY AZ ATEISTA KOMMUNIZMUS ÉVTIZEDEKRE RÁTELEPÜLT A KÁRPÁT-ME-DENCÉRE, ÉS LEZÁRTA A HATÁROKAT, MEGNEHEZÍTETTE AZ UTAZÁSI FELTÉTELEKET, MINDEN MOZGÁST FIGYELT, MINDEN MOZDULATOT ELLENŐRZÖTT, SPICLIT ÜLTETETT A LÁTOGATÓ ÉS A MEGLÁTOGATOTT NYAKÁRA.

Határmenti lelkészi találkozók

A KÖRÖSTÁRKÁNYI MÁRTÍR-EMLÉKMŰ ELŐTT (2007)
MIKLÓ FERENC NAGYSZALONTAI, NAGY ZSOLT
BIHARKERESZTESI, DERENCSENYI ISTVÁN DEBRECENI,
SZABADI ÁRPÁD BALMAZÚJVÁROSI ESPERES

Nos, ilyen előzmények után a keleti blokk összeomlása, a szocialista államokban bekövetkezett fordulat szellősebbé tette a határokat, és lehetővé vált hosszú évtizedek után a kapcsolatfelvétel és a zavartalan kapcsolátpótlás egymással.

Ehhez a történelmi pillanathoz fűződnek a legkedvesebb emlékeim. Hálával és köszönettel gondolok vissza Csikos János esperes-kolléga hagyományteremtő kezdeményezésére, amikor egybehívta Berettyóújfaluba az öt egyházmegye (kettő a Királyhágómellékről, három pedig az anyaországból) részvételével szervezett Határmenti lelkészi találkozót, amelyet azóta is évről évre váltakozó helyszínnel, folyamatosan megrendezünk. Ez a

találkozó alapozott meg számos barátságot, hívott létre sok testvérgyülekezeti kapcsolatot és ösztönzött többeket szakmai konferenciák megtartására.

Ugyancsak feledhetetlen élmény számomra a kezdetekből a Magyar Reformátusok II. Világtalálkozója Debrecenben, a maga sokszínű, igényes programkínálatával, a megannyi gyülekezeti találkozóval országszerte. Akkor különösen is kiemelkedett a rendezvények sorából a debreceni nagyerdői stadionban megtartott ünnepi szabadtéri úrvacsorás istentisztelet. Az összeomlott keleti blokk tagállamainak számálatlan ócska autóbusha feldübörgött és felpöfékelt, füstfellegbe borítva a Nagyerdőt. De a 90. zsoltár elemi

erővel felzengő sorai sok ezer torokból, a füstfelhős, nagyon is reális valóságból az ünneplőbe öltöztetett lelkeket a menny felé, az örökkévaló Isten felé szárnyaltatták.

A kezdet szépségét, reményét, eufóriáját időközben már számos csatlódás próbára tette, de menet közben Istentől mindig kaptunk jelet, amely bátorításul és ösztönzésül szolgált a testvéri kapcsolátpótlás számára.

Áldott az Isten! Hisz jelt ad az Isten! Olykor egészen hihetetlenül nagy szerűt, mint amilyen 2009. május 22. volt számunkra Debrecenben. Az a nap, amelyen beleégette szívünkbe: „Krisztus a jövő, együtt követjük őt!”

DERENCSENYI ISTVÁN

Nőszövetség a Kárpát-medencében

„HATVAN NŐ UTAZOTT TISZTÍTÓSZEREKKEL, MOSÓPORRAL ÉS ÉLELMISZEREKKEL. A HATÁRŐR AZON NYOMBAN MEGKÉRDEZTE, MIÉRT JÖN UKRAJNÁBA ENNYI NŐ? TIZENÖT ÉVE JÁRUNK KÁRPÁTALJÁRA A NŐSZÖVETSÉGTŐL. AKKORIBAN IGAZÁN MÉLY SZEGÉNYSÉG VOLT AZ ORSZÁGBAN, ÉS MI SEGÍTETTÜNK NŐTÁRSAINKON, CSALÁDJAIKON” – EMLÉKEZIK VISZ-

SZA EGYIK NŐSZÖVETSÉGI TÖRTÉNETÉRE SZÉCSI ANDRÁSNÉ. EMMA NÉNI A MEGALAKULÁSTÓL TITKÁRA A TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET NŐSZÖVETSÉGÉNEK, RÉSZT VETT ÉS VESZ A HATÁRON TÚLI ÉS ANYAORSZÁGI TALÁLKOZÓKON VALAMINT KONFERENCIÁKON – AZ Ő SEGÍTSÉGÉVEL PILLANTUNK BE A NŐSZÖVETSÉG ÉLETÉBE.

1943-as indulása óta a Nőszövetség feladata évtizedeken keresztül ugyanaz volt határon túl és határon innen is, a második világháborúban, az államosítás alatt és ma is: a keresztyén hit és életvitel segítése, segítségnyújtás az elesetteknek és a kapcsolatteremtés.

A háború éveit követően Emma néni konventi leánytitkárként végzett szolgálatot, emlékei szerint kiemelkedő feladatuk volt a magányosok látogatása, a rászorulóknak segítése, ünnepségek tartása, karácsonyi csomagok készítése – eközben a nőszövetségi munka alapja mindig az Ige volt.

A tendencia éveken keresztül nem változott. 1991-ben azért gyűl-

tek össze az asszonyok, hogy a negyven évig a templomba beszorított egyházi élet kiszélesedjen, felszabaduljon. Így volt ez Tiszántúlon is az újrászerveződött Nőszövetségben, ahol a cél a lelki élet elmélyítése volt a bibliaiskolák által. „A hitbeli és bibliaismereti hiányosságokat próbáltuk megszüntetni a bibliaiskolákban, amikre meghívtuk a határon túli testvéreinket is. Egy-egy ilyen közösen eltöltött alkalom a kapcsolatteremtésre is kiváló volt. Mindig sokat tanultunk egymástól, akár szolidaritást, akár áldozatkészséget. Ez abban mutatkozott meg, hogy mi utaztunk Kárpátaljára, mert nekünk könnyebb volt a határátlépés” – meséli Szécsi Andrásné. „Mi gaz-

dagítottuk az ő gyülekezeti életüket, és ez fordítva is így volt. A személyes példák, amelyeket megtapasztaltunk, általában végigkísérik életünket. Hangzottak el olyan mondatok is hazafelé jövet, hogy »én ezután sohasem panaszodom«. Ehhez az erős asszonyok tartották is magukat.” Emma néni szerint a nélkülözhetetlen az volt ezekben a találkozókon, hogy „érezzük, számítnak egymásnak és számon tartjuk egymást. A határon túli konferenciákon átélhettük magyarságunkat, és fennkölt pillanatok részesei lehettünk, amikor Királyhágómelléken és Erdélyben zászlókkal és népviseletben vonultak be a tagok a templomba”.

SZÉCSI ANDRÁSNÉ EMMA NÉNI

NAGYBÁNYA

A rendszerváltás után számos református nőszövetség jött létre. „Minden szempontból szükség is volt rájuk” – vélekedik Szécsi Andrásné. Segítenek az egyházi munkában, a család- és ifjúság gondozásban, látogatják a magányosokat és ápolják a betegeket.

„Igaz, ma már kevesebb új nőszövetség alakul, de a mai világban, amikor minden egy pillantás alatt eltűnik a szemünk elől, akkor arra az erényre igenis vigyázni kell, hogy mi éveken keresztül töretlenül folytatjuk a munkánkat. Hiszem, hogy új tagokkal gyarapodva, a Kárpát-medencei nőszövetségekkel karöltve végezhetjük ezt.” «

DOBOS ZITA

ERDÉLYI KÓRUS
A DEBRECENI
NAGYTEMPLOMBAN

1943-ban indult Magyarországon erdélyi mintára a Református Nőszövetség. A II. világháború nyomorúságai tették szükségessé a létrehozását. Célja a keresztyén hit és egyháztagság elmélyítése volt. Az árváknak, betegeknek szükségük volt segítségre és ezeket a feladatokat akkoriban a nők tudták ellátni. Néhány évre rá, 1948-ban az államosítás életre hívta a bibliaiskolákat, amelyben az egyházzal, a Bibliáról valamint a hitéletéről tanulhattak a nőszövetség tagjaitól az emberek. 1950-ig működhetett a nőszövetségi munka, utána negyven évig néma csend volt. A '90-es évek elején erdélyi mintára hozták létre az Országos Református Nőszövetséget, majd minden kerület megalapította saját szövetségét.

Szószékcseré

VENDÉGIGEHIRDETŐT FOGADNI ÉS VENDÉGIGEHIRDETŐNEK LENNI MINDIG KÜLÖNLEGES ESEMÉNY, A TALÁLKOZÁS MINŐSÍTETT ALKALMA. A REFORMÁTUS VILÁGTALÁLKOZÓK ÉS TESTVÉREGYHÁZMEGYEI KAPCSOLATOK FELERŐSÖDÉSE ÓTA EGYRE GYAKORIBB A SZÓSZÉKCSERE PROGRAMJA. AZ ÉLMÉNYEK ILYENKOR MÉLYEN BELEVÉSŐDNEK SOKAK SZÍVÉBE...

DEBRECENI LELKÉSZEK NAGYVÁRAD-OLASZIBAN

Evangelizációs istentisztelet-sorozatot rendezett ez év böjtfő nagyhetében a nagyvárad-olaszi református gyülekezet. Az Olaszi Egyházközség második alkalommal szervez határokon átvívelő programsorozatot, erősítve ezzel az összetartozást és az egységbe tartozást. Az idén két város, Debrecen és Nagyvárad találkozott a szószéki szolgálatokban és az azt követő beszélgetésekben. A történelemben Debrecen és Nagyvárad felváltva hordozták a reformáció zászlaját. Várlástörténeti, közművelődési és a magyar tudományos életre gyakorolt hatásuk túlmutat a szűkebb értelemben vett régió. Az alkalmakon megemlékeztek arról, hogy a Debreceni Református Kollégium fogadta be a Váradi Schola törökök elől odamenekült diákjait és tanárait, valamint könyvtárát (1660), megalapozva és erősítve ezzel a város református tanintézetének hírnevét.

„Azt szeretnénk, hogy a gyakorlati gyülekezeti életben is legyen egység és közös kapcsolat” – mondta *Vad Zsigmond* debreceni esperes, majd hozzátette: „Egykor egy egyházkerület és egy egyházmegye voltunk, és most is az egységet kell képviselnünk.” Az együttműködés a későbbiekben folytatódik és a kálvinista Rómába várják a nagyváradiakat. «

CSERNÁK BÉLA BIHARI LELKIPÁSZTOR VALLOMÁSA

Ahhoz a generációhoz tartozom, amelyik élete felét (ifjúságát s eszmélődését) a kommunizmusban morzsolta le. Sokáig elképzelhetetlen és tiltott volt határon kívül szolgálni. Ma is ritkán történik ilyen. De most, ez év június 4-én, midőn néhány kilométerrel odébb szolgálhattam, mélyen megérintett: lehet-e a negyedik falu egy másik ország? Elfogadható-e, hogy mi két (és más) nép lennénk? Vajon kifejezhetik-e míves szavak, kavargó érzelmek oszthatatlanságunkat? Talán soha nem éreztem az itt és ott áthidalási kényszerét olyan súllyal, mint a keserűség napján. Ahogy szolgatársamat néztem, az enyémhez hasonló palástban (s ő kárpátaljai származású), erős szorításként éltem meg oszthatatlan egységünket, azonosságunkat. Bár nincsen itt maradandó lakásunk, mégis annyira összetartozunk. Lehet, hogy lépteink nyomán letapossuk a fűvet, de megtett utunkat telehintjük, és ezer év emlékhelyeivé, gondolatok bölcsőjévé, jövőt váró reménységgé tesszük. Hogy én mit nyújtottam akkor a híveknek, azt nem tudom (hiú kérdés), de hogy engem megragadott, az feledhetetlen. Áldott az Isten! «

Hogy eggyé legyenek

Vendégszolgálatok 2004 adventjében

Ötszáz határon túli magyar lelkes magyarországi vendégszolgálati zslott 2004 adventjében két vasárnapra elosztva, amelyet 2005 tavaszán viszonoztak az anyaországi lelkipásztorok Erdélyben. Az alábbiakban Pap Géza erdélyi püspök akkor elhangzott igehirdetését olvashatják:

Textus:

„És lön az Úr beszéde hozzám, mondván: És te, embernek fia, végy magadnak fát, és ird ezt reá: Júdáé és Izráel fiaié, az ő társaié; és végy egy másik fát, és ird ezt reá: Józsefé, Efraim fája és az egész Izráel házaié, az ő társaié. És tedd együvé azokat, egyiket a másikhoz egy fává, hogy eggyé legyenek kezekben. És ha mondják néked a te néped fiai, mondván: Avagy nem jelented-e meg nekünk, mit akarsz ezekkel? Szólj nekik: Ezt mondja az Úr Isten: Imé, én fölveszem a József fáját, mely Efraim kezében van, és Izráel nemzetségeit, az ő társait, és teszem őket ő hozzá, a Júda fájához, és összeszeszem őket egy fává, hogy eggyé legyenek az én kezemben.” (Ez 37,15–19)

Keresztyén Testvéreim!

Egy hét leforgása alatt ötszáz református lelkipásztor érkezik a Kárpát-medencéből Magyarországra, lépi át a határt, hogy az itteni templomokban hirdesse Isten Igéjét. Sokan kérdezik: miért jöttünk?

Nos, nem azért jöttünk, hogy bölcs tanácsokat osztogassunk. Nem azért jöttünk – ahogyan sokan hirdetik –, hogy beleszóljunk a politikába vagy megtörjük a kampánycsendet. Nem azért jöttünk, hogy elárasszuk az országot, hogy elvegyük a munkahelyeteket. Nem azért jöttünk, hogy elvegyük a mindennapi kenyeret az asztalokról, hogy elviselhetetlen terheket tegyünk a vállatokra, hogy bármiben is megszegényítsünk – ahogyan sokan riogatnak titeket. Mi jöttünk, és hazamegyünk.

Azért jöttünk, mert megbízatásunk van. Jöttünk, mert úgy hallottuk, hogy sokaknak nem kellünk, mert sokan lemondának rólunk, mert sokan megkérdőjelezik az egységes nemzethez tartozásunk jogát. Küldöttségbe jöttünk, és szeretnénk megkérdezni tőletek: meddig tart szétszakítatásunk, meddig tart még a babiloni fogság számunkra? Meddig maradhat életben, meddig őrizheti meg identitását az a leszakított testrészt, amelyet itthon is, otthon is idegenként kezelnek? Meddig kell elviselni, hogy otthon hazátlanok vagyunk, itt pedig betolakodó oláhok? Jöttünk, mert lassan elbizonytalanodunk, és nem tudjuk, kihez tartozunk. Úgy érezzük magunkat, mint az ember, aki önhibáján kívül messzire kerül otthonától, s mikor hosszú évek után hazaérkezik, a család szavazás útján próbálja eldönteni, hogy a hazatérő tagja-e a családnak vagy sem. Jöttünk, hogy megkérdezzük az anyaországot: egy családhoz tartozó testvérek, vagy elbitangolt idegenek vagyunk?

Sokféle gondolat kavarg szívémben, de kérdéseinkkel hozzátok, testvéreinkhez jöttünk, hogy veletek osszuk meg fájdalmunkat, nektek mondjuk el döbbenetünket, hozzátok jövünk, hogy átérezzük az együvé tartozás örömét, hogy együtt, közösen álljunk Isten színe elé, hogy az ő Igéjét, üzenetét hallgassuk.

A felolvasott rész Isten népének történetéből való, és a kettészakadt királyságot követő babiloni fogságban hangzik el. Isten azzal bízta meg a prófétát, hogy vegyen egy kettétört fát, fogja egybe a tenyerében, és azzal járkáljon a nép között. Amikor megkérdezik tőle, hogy mit akar ez jelenteni, akkor szólaljon meg és hirdesse a következőket: „Ezt mondja a Úr Isten: Imé, én felveszem a József fáját, mely Efraim kezében van, és Izrael nemzetségeit, az ő társait, és teszem őket ő hozzá, a Júda fájához, és összeszeszem őket egy fává, hogy eggyé legyenek az én kezemben.”

1. A MEGOSZTOTSÁG TÖRTÉNELMI TÉNY

Isten emlékeztet arra, hogy a bot eltört, a szakadás megtörtént, a megosztottság történelmi tény. Mindenki tudta: mindez azzal kezdődött, hogy Salamon halála után kettészakadt a nép, két király uralkodott Isten népe felett. A feszültség egyre nőtt a két nemzetség között, olykor még háborúztak is egymással, és idegen nagyhatalmak csapdájába estek. Csendben, lassan megfeledkeztek arról, hogy egy nép tag-

PAP GÉZA PÜSPÖK A DEBRECENI-NAGYTEMPLOM SZÓSZÉKÉN (2004. ADVENT)

jai, és arról, hogy mindnyájan Ábrahám fiai. Ennek a szakadásnak a következménye a babiloni fogság, amikor elesett a kettészakadt ország egyik fele, s a történelemből tudjuk, hogy a másik fele is elesik, és idegen hatalmak igáját fogja nyögni. A szakadás biztos pusztuláshoz vezet.

Nem az a baj, hogy különbözőképpen látnak dolgokat, hogy más véleményük van bizonyos kérdésekben – a nagy baj az, hogy kihalt belőlük az együvé tartozás érzése, az egység tudata. Nem a különbözőség, hanem a meghasonlás a veszélyes. Nem az a baj, ha különböző csoportok, akár pártok alakulnak, hanem az, ha ezek egymás ellen harcolnak, mert ez már önpusztításhoz, öncsonkításhoz vezethet. Azt mondja az Úr: amikor egy népből kihal az egészséges nemzettudat, az egymáshoz tartozás vágya és igénye, az a nép egészen biztosan csendes pusztulásra van ítélve.

2. A SZAKADÁS NEM ISTEN GONDOLATA

Isten arra is emlékeztet ebben az igében, hogy a szakadás nem az ő gondolata, ezt nem ő találta ki. Ő egységben gondolkodik, mert tudja, hogy az ő népe csakis egységben, vele és egymással való közösségben maradhat meg a történelem vihariban. Isten terve az egységről szól. Nem véletlenül imádkozik Jézus a főpapi imájában ekképpen: „*hogy mindnyájan egyek legyenek, amint te én bennem, Atyám, és én tebenned, ők is egyek legyenek mibennünk.*” Nem véletlenül beszél Pál úgy az egyházról, mint amiben alapkövetelmény az egység. A korinthusi levélben Isten népet egy testhez hasonlítja, amelyben a tagok különbözőek, mégis egységet alkotnak: „*sok tag van ugyan, de egy test.*” A különbözőség nem ok a szakadásra, „*nem mondhatja a szem a kéznek: nincs rád szükségem; vagy viszont a fej a lábnak: nem kellett nekem.*” Vannak a testnek erőtelenebb tagjai, mégis ezek nagyon szükségesekek, sőt, vannak a testnek leplezni való tagjai, s ezeknek milyen nagy tisztességet tulajdonítunk! Az egészséges testben egymásról gondoskodnak a tagok, ami az egyiknek fáj, az a másinak is fáj, az egyik tag szenvedése az egész test fájdalma.

Az egységnek ezt a követelményét hirdeti meg Ezékiel is. Azt mondja az Úr Isten: amennyiben a népnek fájni kezd a szétszakadtság, és tehetetlenségét fölismerve hozzá fordul fájdalmával, akkor számítani lehet arra, hogy ő a kezébe veszi az események irányítását.

3. AZ EGYSÉG AZ ISTEN CSODÁJA

Isten végül arra emlékeztet, hogy a szakadás az ember bűne, az egység viszont az Isten csodája. Lehet az eseményeket meg nem történtté tenni, lehet az eltört botot összekötni? Hát, lehet próbálkozni vele, de az már sohasem lesz olyan, mint eredeti formájában volt. Isten viszont éppen azt hozza népe tudomására, hogy ez bármennyire lehetetlen, van remény. Ezékiel összeszorítja a két botot, hogy eggyé legyenek a kezében, s ezzel szavak nélkül hirdeti: egység csak Isten tenyerén van. Egyedül ő tudja a szakadást helyrehozni, az egységet megteremteni. Egyedül ő tudja a válaszfalakat lerombolni, a távollévőket közellévőkkel tenni, az egymással szembenállókat testvéri szeretetben egyesíteni. Azt mondja az Úr Isten: egyedül ő tud egységes nemzettel Kovácsolni bennünket Jézus Krisztus által, „*mert ő a mi békeségünk, ki eggyé tette mind a két nemzetséget, és lerontotta a közbevetett válaszfalat.*” (Ef 2,14)

4. ISTEN TENYERÉN

Testvéreim! Advent első vasárnapja lévén, hadd emlékeztesselek arra titeket, hogy Isten megígérte: Jézus Krisztus eljön ítélni eleveneket és holtakat, s „*elküldi az ő angyalait, és egybegyűjti az ő választottjait a négy szelek felől, a föld végső határától az ég végső határáig*”. Mi, akik Isten tenyerén tudjuk magunkat, akik oly sokszor megtapasztaltuk az ő kegyelmét, hívő reménységgel tekintünk ama napra, amikor a maga teljességében élhetjük meg a közösséget Istennel és egymással. Ebből viszont mi szeretnénk már most valamit átérezni, megtapasztalni. Közösségünk az Istennel töretlen, de már itt, ebben a földi létben szeretnénk megélni és átérezni a közösség áldásait, az együvé tartozás örömét veletek. Nekünk nagyon fáj a trianoni szakadás, és 84 éve várjuk, hogy a történelem Ura megteremtse számunkra azt a lehetőséget, amikor a meglévő határok ellenére nemcsak Isten, de az anyaország is védő kart nyújt felénk, és magához öleli végre távolba szakadt gyermekeit. Erdélyből kétszázötven lelkipásztor indult el, hogy ezt az üzenetet elhozza hozzátok, mert az erdélyi Sion nem érti, fel nem foghatja, milyen vírus fertőzte meg az egységes magyar nemzettudatot. Erdély minden templomában megkonduznak a harangok, és Isten hívő népe Ézsaiás szavaival kérdezi imádságában: „*hát elfeledkezhetik-e az anya gyermekéről, hogy ne könnyörüljön méhe fián?*” És hallgatja Isten vigasztalását: „*ha elfeledkeznének is ezek: én terólad el nem feledkezem*” (Ézs 49,15).

Erdélyben nélkülünk is lesz istentisztelet, presbiterek olvassák fel az előre megírt prédikációt, s minden gyülekezet könnyes szemmel imádkozik. Hadd forduljunk mi is a történelem Ura felé, bánjuk meg bűneinket, kérjük őt, hogy Jézus Krisztusban emeljen fel tenyerére, teremtsen egységet közöttünk, készítsen jövőt számunkra, és az ő kegyelméből áldjon meg bennünket nemzetségről nemzetségre, örökkön örökké! Ámen. «

PAP GÉZA

Kettészakított egyházmegyék

Gömör és Szatmár

KILENCVEN ÉVVEL EZELŐTT A TRIANONI DIKTÁTUM NEMCSAK A MAGYAR ÁLLAM, DE A REFORMÁTUS EGYHÁZ SZERVEZETÉT IS SZÉTZILÁLTA. NEMCSAK ORSZÁGRÉSZEKET – MAI, DIVATOSABB SZÓVAL RÉGIÓKAT – ÉS VÁRMEGYÉKET SZABDALT SZÉT, HANEM EGYHÁZKERÜLETEKET, EGYHÁZMEGYÉKET IS, HIÁBA ALKOTTA AZOK ELŐTTE ÉVSZÁZADOKON KERESZTÜL SZERVES EGYSÉGET. EZEKNEK A HATÁR MENTI TERÜLETEKNEK A LAKÓI, KÖZÖSSÉGEI – AMIÓTA A POLITIKA IS ENGEDI – ÚJRA EGYMÁST KERESIK. MOST GÖMÖRBE ÉS SZATMÁRBA LÁTOGATTUNK.

CSOMÓS JÓZSEF PÜSPÖK ÁLDÁST MOND MEZŐCSÁTON – A KÁLVIN-SZOBOR ALKOTÓJA ADORJÁNI ENDRE ERDÉLYI SZÁRMAZÁSÚ SZOBRA SZMŰVÉS

ÉLETRE KELŐ ÉRTÉKEK

A trianoni határ a történelmi Gömöri Egyházmegyét is kettéválasztotta. Az ötvenegy egyházközségből csupán tizennégy maradt a határ magyarországi oldalán, a többi Csehszlovákiához került. Az előbbieket a Borsodi Egyházmegye fogadta be, de a történelmi név használata megszűnt. „A millenium évében, 2000 májusában Putnokon tartott egyházmegyei közgyűlésünkön vettük fel a Borsod–Gömöri nevet, kifejezve ezzel is a történelmi valóságot, és megerősítve testvéri összetartozásunkat” – emlékezik vissza a kapcsolatok megújításának kezdetére *Gazda István*, a magyarországi egyházrész esperese. A kapcsolatok elmélyítését azonban nemcsak ez a szimbolikus határozat ösztönözte, hanem a határok egyre jobb átjárhatósága és a határ két oldalán szorgalmazó fiatal lelkipásztorok között meglévő baráti szálak is, hiszen a rendszerválto-

zás után többségük már a sárospataki teológián végezhetette tanulmányait.

A következő jelképes eseményre a schengeni határnyitás alkalmából került sor. Gazda István tanúsága szerint magától értetődő volt, hogy ezt az eseményt a határ két oldalán lakóknak együtt kell megünnepelniük. A putnoki templomban 2008. január 5-én megtartott hálaadó istentiszteleten *Bölcskei Gusztáv* püspök, a Zsinat lelkesi elnöke a napi újszövetségi igeszakasz (Mt 5, 13–16) alapján azt hangsúlyozta, hogy igazi határnyitás ott kezdődik, ahol az emberi életek a krisztusi világosság továbbadásának küldetésében élnek. „Akkor van világosság az emberi szívekben és lelkekben, ha a veled szembejövőben felismered a felebarátot, akit tisztelhetsz és szerethetsz” – fogalmazott a püspök. Az igehirdetést követő előadásában *Tőkéczi László* történész, dunamelléki főgondnok Gömörország egykori értékeiről beszélt, és felhívta a figyelmet arra, hogy a határnyitásnak számvetésre és a lehetőségek megragadására kell készítenie minket. Az előadó kiemelte: az egyház feladata és felelőssége, hogy a mindennapi kapcsolatokban életre keltse a vidékre jellemző értékeket. Ugyanezt erősítette meg ünnepi beszédében *Erdélyi Géza* felvidéki püspök is, aki szerint a legnagyobb feladat az, hogy az új kereteket a legjobb, legértékesebb tartalommal tudjuk megtölteni.

A program aztán a bánrévei határátkelőnél folytatódott, ahol leleplezték *László Ottó* hanvai kovácmester szobrát. A kovácsoltvas emlékmű, ami a hanvai gyülekezet diakóniai központjának udvarán kapott végleges helyet, egy olyan életfát ábrázol, aminek ugyan a törzsébe éket vertek, de lombkoronája feljebb mégis összeforr.

A kapcsolat azonban nem csak az ünnepeken nyilvánul meg. Az egyházmegyék évek óta rendszeresen látogatják egymás éves közgyűléseit, lelkipásztoraik közös csendesnapokon és továbbképzéseken vesznek részt, gyüle-

kezeteik testvérgyülekezeti kapcsolatokat ápolnak, ami szószékcserékben és a gyülekezeti küldöttségek ide-oda látogatásában nyilvánul meg. Sőt még a bajban is számíthatnak egymásra: amikor a magyarországi Bánrévét idén nyáron elverte a jég, a szomszédos szlovákiai Lénártfalvát ugyanúgy megszórta, mégis az ottani ácsok jöttek át segíteni a magyarországi faluba. A helyiek meghallgatták *Csomós József* tiszáninneri püspöknek még a határnyitási ünnepségen elhangzott kívánságát: „Ezt a határt rossz szándékkal ne lépje át senki, hanem az egymáson segíteni akarás jellemezzen bennünket, és szolgálja Isten dicsőségét.”

A Borsod-Gömöri Egyházmegye határokon átnyúló kapcsolatait megerősítő, nagyszabású eseményekben idén sem volt hiány. A Református Egység Napján, május 22-én Mezőcsáton félalakos Kálvin-szobrot avattak, ahova természetesen meghívták a szlovákiai Gömöri Egyházmegye és a mezőcsátiak erdélyi testvérgyülekezetének képviselőit is. Június utolsó szombatján Varbón, az egyházmegye évi közgyűlésén pedig aláírták a két Gömör testvéregyházmegyei megállapodását, hiszen ahogy Gazda István fogalmaz: „Az elmúlt tíz év tapasztalatai megmutatták: nem csupán külsőségekről, hanem egy valóban életképes kapcsolatról van szó közöttünk.”

ELŐADÁSOK MELLETT FOCIT!

Szatmárban a rendszerváltozást követő határnyitás után rögtön felvették a kapcsolatot egymással a magyar reformátusok. „Őszinte vágyakozás volt bennünk arra, ha már a mesterségesen közénk emelt akadály elhárult, hogy találkozzunk, kap-

CSENGER KÖZÉPKORI REFORMÁTUS TEMPLOMA

csolatot tartsunk és lélekben újra egyesüljünk” – emlékezik a húsz évvel ezelőtt történetekre *Sipos Mikós*, a Szatmári Egyházmegye Romániába szakadt felének esperese, aki úgy véli, hogy a határok fölötti nemzetegyesítés gondolatát a szatmáriak hamarabb megvalósították, mint ahogy azt a politika egyáltalán a napirendjére tűzte.

A kezdetek kezdetén évente, egyszer itt, egyszer ott szervezett közös találkozókat a két egyházmegye. *Sipos Mikós* emlékei szerint nagyon fárasztó programja volt ezeknek, mert, ahogy mondja: „Előadás követett előadást. Aztán rájöttünk, hogy ezeknek a találkozóknak sokkal inkább az ismerkedés, a barátságkötés lenne a célja” – teszi hozzá mosolyogva, ezért ezt felismerve már másképp szervezték meg az alkalmakat: az előadások mellett elmaradhatatlannak lettek a futballmérkőzések és a történelmi helyeket felkereső kirándulások is. „Így már megismertük egymást, a sikereket és a bajokat, és rájöttünk, hogy tulajdonképpen ugyanazokkal a gondokkal küszködünk a határ mindkét oldalán” – mondja a Szatmárnémeti egyik gyülekezetében szolgáló lelkipásztor.

A kapcsolattartás ma már közös egyházmegyei közgyűlések, presbiteri és lelkészkonferenciák, vendégszolgálatok formájában valósul meg. Idén egyházkerületi-egyházmegyei tisztújítás lesz a Királyhágómelléki Egyházkerületben, ezért a határ román oldalán élő szatmáriak már meg is hívták *Bartha Gyula* magyarországi esperest alakuló egyházmegyei közgyűlésükre. „Tudatos meghívás ez. Az új vezérkar így a lehető leghamarabb felveheti a kapcsolatot, megismerkedhet a határ túloldalán lévő Szatmári Egyházmegye esperesével, így is biztosítva a kapcsolatok folya-

matosságát” – enged minket a kulisszák mögé tekinteni *Sipos Miklós*.

Közös alkalom volt például idén nyáron az a presbiteri konferencia is, amit a csengeri templomban tartottak meg június 11-én, és amelyen egy, az egész magyar reformátusságot, az egységes Magyar Református Egyházat érintő kérdésről gondolkodtak együtt a szatmári gyülekezetek világi tisztségviselői: *Fekete Károly* debreceni teológus a református istentisztelet megújításának kérdéseiről tartott számukra előadást.

Ugyancsak a határ menti együttműködés szép példája volt az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület által kezdeményezett, *Vetési Albert* Napok címet viselő ünnepségsorozat is június 18–19-én, aminek lebonyolításába a helyi egyházakat, így a két Szatmári Egyházmegyét is bevonták. Az eseményhez kapcsolódó ökumenikus istentiszteleten mindkét református esperes szolgált, a helytörténeti kérdésekkel foglalkozó tudományos tanácskozáson pedig számos református téma is napirendre került *Károli Gáspártól* a csengeri úrasztali edényeken át az ecsedi Báthoriak reformációban betöltött szerepéig.

Az esperes azért megjegyzi, hogy az eredmények ellenére talán mégsem használtuk ki eléggé az elmúlt húsz év minden lehetőségét. Meggyőződése szerint ennek jele volt a 2004. decemberi 5-i népszavazás csúfos kudarca is: „Isteni figyelmeztetés volt ez, hogy sokkal többet kell tennünk az együvé tartozás érzésének erősítéséért.” *Sipos Miklós* arra hívja fel a figyelmünket, hogy sok magyarországi gyülekezetnek csak erdélyi testvérkapcsolatai vannak, ugyanakkor a partiumi gyülekezetekről nem egyszer megfigyelhetünk. „Szép az, amikor egy szatmári gyülekezetnek a Székelyföldön van testvérgyülekezete, de ez nem zárja ki azt, hogy nekünk elsősorban itt, a közvetlen szomszédságban kell a kapcsolatainkat ilyen formán is erősíteni” – summázza véleményét a szatmárnémeti lelkipásztor. «

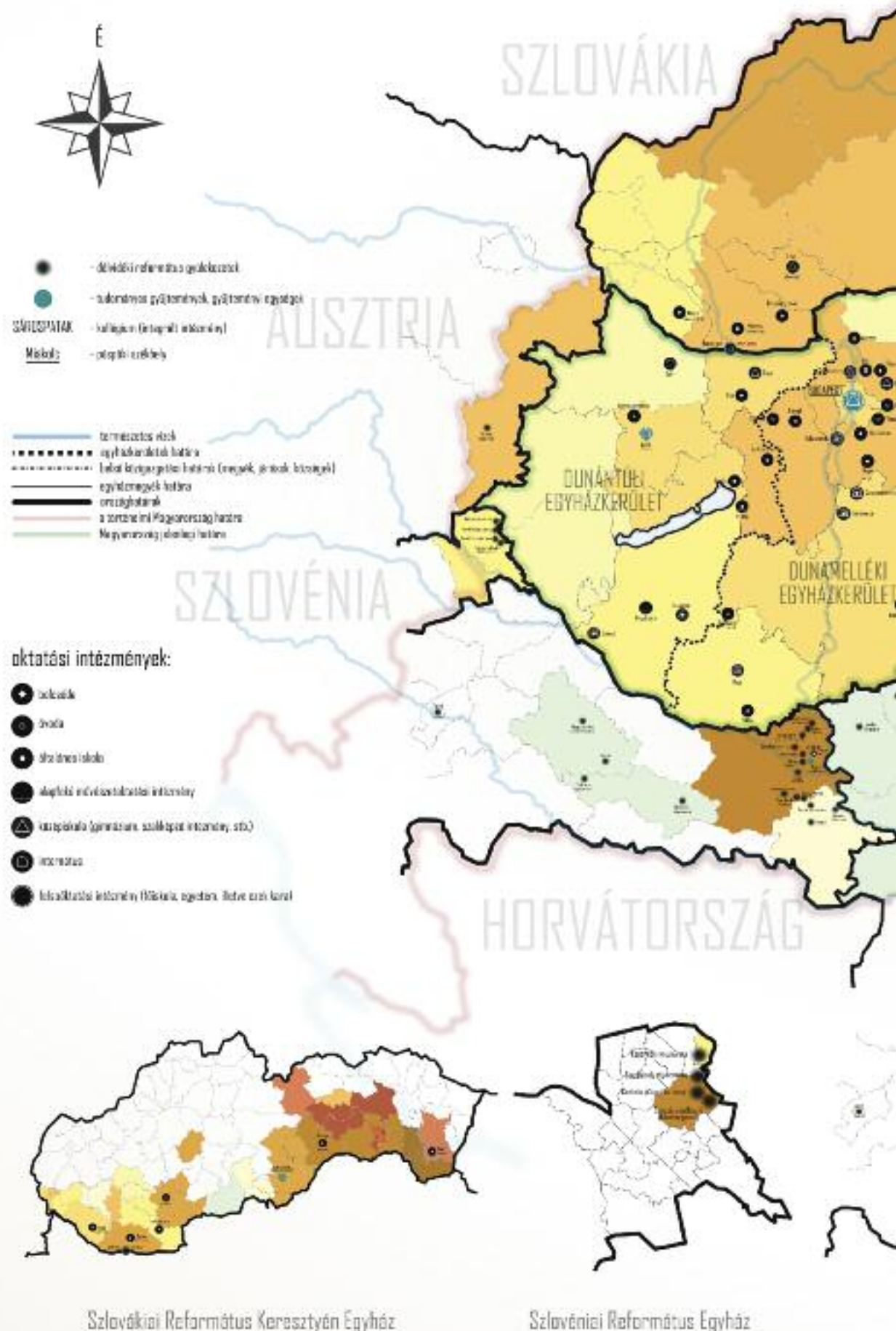
KISS SÁNDOR

A MAGYAR REFORMÁTUSSÁG A KÁRPÁT-

A 2000 utáni népszámlálásokban a vallási hovatartozásról nyilatkozóknak közel a megelég reformátusának vallottak a magyar keresztény lakossághoz viszonyított aránya.

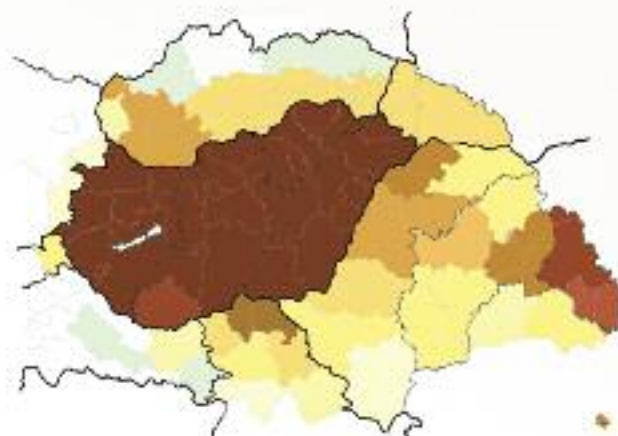
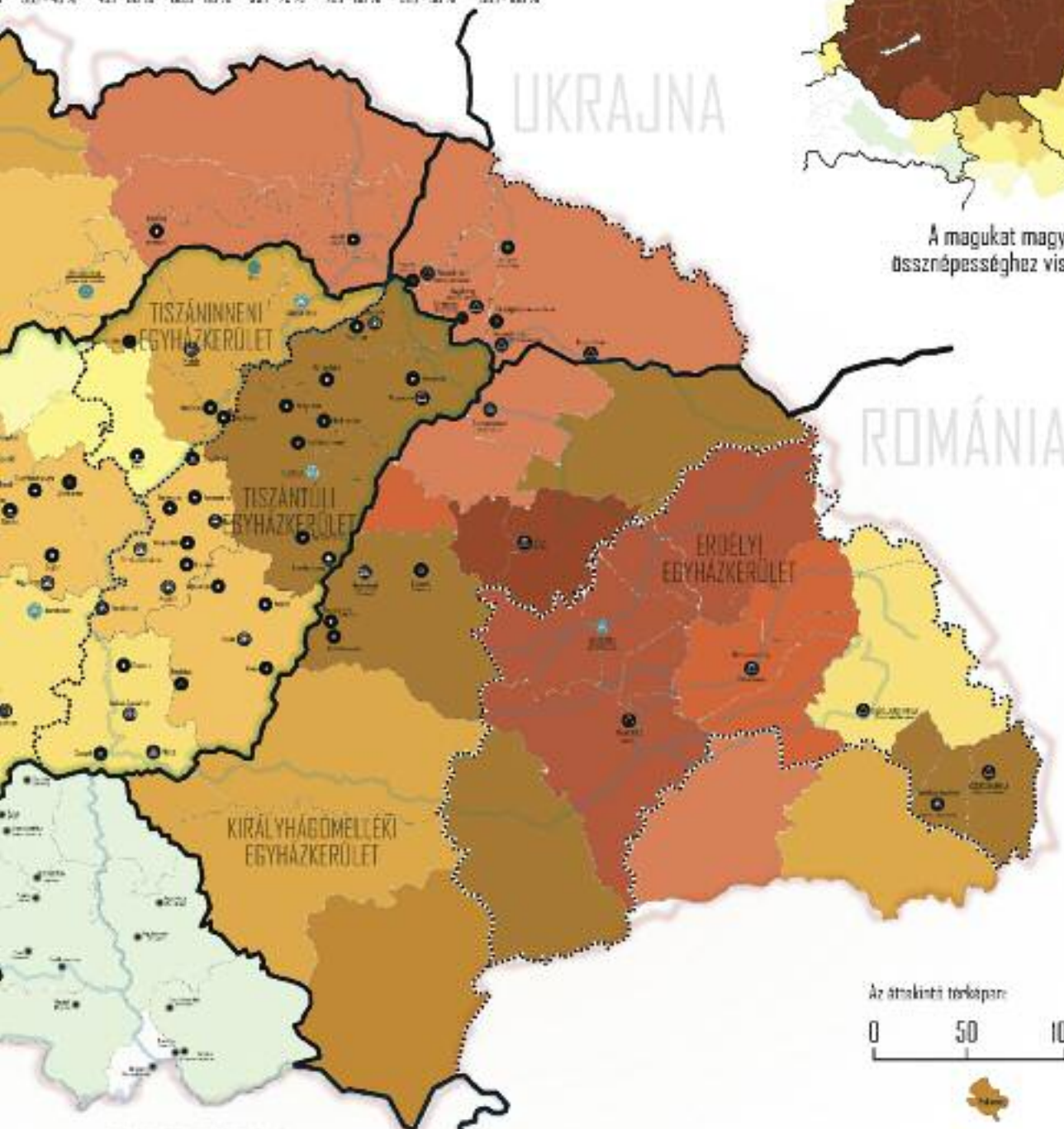

„A Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei megbízásából, a MTA Néprajzi Kutatóintézetével együttműködésben végzett »Református identitás az ezredforduló után« című kutatás keretében készült »A magyar reformátusság a Kárpát-medencében 2009-ben« című térkép, Nagy Károly Zsolt – az említett intézmények tudományos munkatársa – közreműködésével. A térkép a Magyar Református Egyház területi elhelyezkedését, oktatási intézményeit és a 2000 utáni népszámlálásokon a vallási hovatartozásukról nyilatkozóak között a magukat reformátusoknak vallóknak a magyar nemzetiségű lakossághoz viszonyított arányát jeleníti meg.”

MEDENCÉBEN

2010-ben

A magukat magyarnak vallók
össznépességhez viszonyított aránya

Az átlakintéi térkép:

Horvátországi Református Egyház

Szerbiai Református Keresztélyn Egyház

Kárpátaljai Református Egyház

KÖZPONTI IRODA:

1146 Budapest, Hungária krt. 200., Tel: +36-1-460-0747

**MAGYAR REFORMÁTUS
SZERETETSSZOLGÁLAT****REGIONÁLIS IRODA:**

4026 Debrecen, Fűvészkert u. 4. Tel: +36-52-516-983

Csak az marad meg, amit továbbadunk

Világunkban az emberi élet képviseli a legnagyobb értéket. Az élet a legdrágább kincsünk, amely a bölcsőtől a koporsóig, a kezdetétől a végéig szent és sérthetetlen. Segélyszervezetünk a maga humanitárius eszközeivel az emberi élet védelmét tűzte ki legfőbb célul Magyarországon, a Kárpát-medencében és a világ számos pontján. Több ország tízezer kilométernyi távolságra van tőlünk, de mégis közel vannak hozzánk. Közel vannak a szívünkhöz, mivel a szívünkkel halljuk az elárvult gyermekek sírását, az éhezők elhaló sóhaját, érezzük az otthontalanok fájdalmát, a menekültek kínzó fáradtságát. Vajon hányan hallják meg rajtunk kívül az elnyomottak néma kiáltását? Vajon hány ember mozdul meg segíteni, velünk együtt életet menteni?

Szolgálatunk a változásokról szól. Életté változtatunk mindent, amit tudunk: az ételmet, az orvosi segítséget, az anyagi támogatást. Ehhez a felelősségteljes, életmentő szolgálathoz – munkánkat támogatva – kérjük, csatlakozzon Ön is!

Támogatói kártyák – Támogatói Klub

A támogatás egy-egy 500, 1000, 2000, 5000 vagy 10000 forint névértékű kártyához kötődik, amellyel a már működő programunkat segítik. A kártyák kicsi, bankkártya méretű vízálló lapok, amelyeken a programok alapinformációin túl egy hatjegyű kódszám is található. A kártyát megvásárló támogató egyben automatikusan a Támogató Klub tagjává is válik.

Amennyiben ellátogat a www.jobbadni.hu honlapra és ott regisztrálja magát, úgy automatikusan felkerül oldalunkra, mint támogató klubtagunk. A kártyák egyelőre a szeretetszolgálat irodáiban és a református rendezvényeken vásárolhatóak meg, de tervezzük a forgalmazás kiterjesztését.

Terveink szerint keresztyén könyvesboltokban, gyülekezetekben és más kereskedelmi hálózatokban is elérhetővé tesszük az érdeklődők számára.

500 Ft**SEGÍTS GYÓGYULNI!**

A kártya megvásárlásával egy személy egyszeri gyógyszer-adagjának megvásárlását vagy szűrővizsgálatát támogatja.

1000 Ft
MEGTÖRT KENYÉR!
A kártya megvásárlásával egy-egy személy egy napi étkezését támogatja.

2000 Ft**NYILAS MISI ÖSZTÖNDÍJ PROGRAM**

A kártyával egy-egy erdélyi vagy kárpátaljai kisdíák egyhavi magyar nyelvű tanulmányainak költségéhez járul hozzá.

5000 Ft
VAN REMÉNY!
A kártyával az önhibájukon kívül nehéz helyzetbe került családokat segíti.

10.000 Ft**KATASZTRÓFA ALAP**

A kártyával a Magyar Református Szeretetszolgálat katasztrófa alapját támogatja, amelyből a Készenléti Csoport és az Orvoscsoport tud gyorsan, hatékonyan segíteni a természeti és más jellegű katasztrófák esetén.

FORINTSZÁMLA INFORMÁCIÓ:

CIB BANK ZRT. H-1027 BUDAPEST, MEDVE U. 4-14.

SWIFT KÓD: CIBHHUHB

HUF HU67 1070 2019 8500 8898 5110 0005

DEVIZASZÁMLA INFORMÁCIÓ:

CIB BANK ZRT. H-1027 BUDAPEST, MEDVE U. 4-14.

SWIFT KÓD: CIBHHUHB

EUR HU04-1070-2019-8500-8898-5010-0002

USD HU04-1070-2019-8500-8898-5020-0009